

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת מקץ - חנוכה

"החנוכיה והמכתב"

שגרמו לי להתעלף פעם אחר פעם"

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 204

פנינים לפרשת מקץ

לפני שנים עמדתי לפני ניתוח קשה באמריקה. כדרך העולם שהולכים לצדיקים לבקש מהם ברכות, החלטתי גם אני לקבל ברכה מצדיק. קמתי ונסעתי לירושלים. באתי לישיבת 'אש התורה' לבקש ברכה, כי בישיבה ההיא ישב ולמד יהודי, ודאי שמעתם עליו - ר' אורי זוהר

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל על ברכות ועל הכל בידי עליון

"וְיָדִים בְּיַד עֹסְקֵי תוֹרָתָךְ" (מתוך 'על הניסים')

ואכזרית שידעת למרר את חיי בעלה. אין פלא שעד היום היא לא מצאה את זיווגה".

אמר הצדיק: "אוהו, זה נשמע משהו 'טוב', אברר עליה". הלך לברר עליה אצל שכניה ומכריה, וכולם ענו: "שומר נפשו ירחק ממנה! אצלה תאכל מרור כל השנה..."

אמר הצדיק בשמחה: "מצוין! זה מה שאני מחפש. ברוך ה' מצאתי את זיווגי!".

למחרת החתונה המתין רבי לייב בסבלנות לשמוע צעקות, גערות... אולי איזה כסא מתעופף... שום דבר! שום צעקה, שום גערה... היא דיברה אתו בנימוס ובדרך ארץ, הכינה לו ארוחת בוקר טעימה. לאחר שסיים את הארוחה, ליוותה אותו לבית המדרש בכבוד רב.

המשך בעמוד הבא

בתקופת הגאון מווילנא חי צדיק מופלג - רבי לייב סלונומר זצ"ל, שנודע בכינוי 'רבי לייב צדיק'. על צדקותו וחסידותו סיפרו מעשים רבים. אחד מהם שמעתי מהרב פייבלזון.

הרעבעצן של רבי לייב צדיק הלכה לעולמה והוא חיפש זיווג שני. חשב לעצמו: 'הרי אמרו חז"ל: 'מי שיש לו אשה רעה אינו רואה פני גיהנום', וכיון שבלאו הכי אני מחפש לעצמי זיווג, אחפש משהו 'טוב' - אשה רעה כזו שבזכותה לא אראה פני גיהנום'...

הלך לשדכן ואמר לו שהוא מחפש זיווג מיוחד: אשה רעה עם כל ה'הידורים': כעסנית ורגזנית, עקשנית, רעת לב וכל שאר מידות 'טובות'...

השדכן היה נבון מאוד. הוא רגיל שאנשים באים אליו ומחפשים אשה בעלת מידות טובות. אם רק שמעו עליה איזשהו חיסרון, מיד פוסלים את השידוך. מעולם לא נתקל באדם שמחפש אשה רעה... אך חשב לעצמו: רצונו של אדם זהו כבודו. אם זה רצונו של הצדיק מי אני שאעמוד בדרכו?!

הציע לו השדכן כל מיני הצעות, כולן היו נשים רעות, כל אחת רעה יותר מרעותה. אבל הן לא סיפקו אותו. חשב הצדיק בלבו: 'מן הסתם אפשר להשיג שידוך 'טוב' יותר'...

הלך לשדכן אחר ואמר לו: "נאמר בגמרא: 'אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת'...אשה כזו אני מחפש!"...

אמר לו השדכן: "יש לי אחת כזו. שמה הרע הולך לפניך: אשה רעה

אני נכנס לבית המדרש, הוא יושב עם טלית ותפילין כמדומני, לומד בהתמדה עם החברותא. לא רציתי להפריע באמצע, המתנתי לרגע שיקום ממקומו, ואז ניגשתי אליו ואמרתי: ר' אורי תשמע, אני צריך לעבור ניתוח לא קל בארצות הברית. אני הולך לצדיקים, וגם אליך אני בא עכשיו לקבל ממך ברכה.

הוא הסתכל עלי בתימהון: "ר' ראובן, טעית בכתובת, אינני נותן ברכות. לשם כך צריך ללכת לצדיקים, לחכמים, לא אלי. אף אחד לא מבקש ממני ברכות!"

ר' אורי, אני מגיע מבני ברק במיוחד, לקבל ברכה ממך - התחננתי. "תהיה בריא, מה אתה רוצה ממני? מה נטפלת אלי?", התחנן הוא (וכבר אמר "תהיה בריא"...) .

תשמע, אמרתי לו, זה לא יעזור לך. אני נוסע פעמיים בשבוע מבני ברק לבת ים, ובדרך עובר בכביש גהה. ובכביש גהה - אומרים שעוברים בו שישים ריבוא איש מדי יום, וגם אם פחות משישים ריבוא לא נורא. ועל הכביש, באחד הצמתים, תלוי שלט ענק, כפליים או שלוש פעמים מבית המדרש הזה, אותיות ענקיות, כל אות מטר ויותר. לא שייך לא לראות את השלט. ומה כתוב בו? שפתים יישק: "אורי זוהר, אחרי הכל, גלה לנו הכל, מדוע עזבת את הכל?"

אתם שומעים?

"אורי זוהר, אחרי הכל, גלה לנו הכל, מדוע עזבת את הכל" - כי הוא, שיחיה, עזב את הכל, נמלט מהזוהמה, התנתק מהבויץ של הבל העולם הזה.

אמרתי לו: ר' אורי, אם זכיתם לקדש שם שמים אני צריך ברכה מכם. הוא נתן את הברכה שלו.

את הסיפור הבא על הגאון מווילנא שמעתי מאדם ששמע מר' שלום:

הגאון לא היה נעזר ברופאים - "מה חלק לרופאים בבית עושי רצון ה'..." פעם סבל מדלקת אוזניים קשה. מכיון שלא הלך לרופא סיפרו לו בני ביתו שיש אשה יהודייה שמרפאת באמצעות לחש. הגאון הסכים שהאשה תבוא לביתו. הוא פנה אליה וביקש לדעת מהו הלחש, אולי חלילה זה שם טמא.

אמרה לו האשה: "הרי זהו מקור פרנסתי היחיד, ואם אגלה את סודי אני עלולה לאבד את מטה לחמי" ... אבל כמובן אין לחשוש מהגאון שיעשה שימוש לרעה בלחש ויגלה אותו ברבים.

גילתה האשה לגאון כיצד עובד הלחש: "אני נוטלת בידי כוס מים, מברכת 'שהכל נהיה בדברו' ושותה. זה הכל ... וזה עובד!"

שאל הגאון: "מי גילה לך את הלחש הזה?"

"הריבונן של עולם!", השיבה האשה.

וכך היא סיפרה: "הייתי ילדה יתומה, אבי נפטר. נשארתי ללא פרנסה. נכנסתי לבית הכנסת, פתחתי את ארון הקודש ובכיתי לה: 'אין לי פרנסה'. פתאום אני שומעת איזו בת קול שאומרת לי: 'תגידי שהכל נהיה בדברו לרפואת בני אדם, ותהיה לך פרנסה ברווח'. מאז

חשב לעצמו: 'נו, ככה זה בימים הראשונים... הכל רושם... נמתין כמה ימים ונראה'... אולם שום דבר לא השתנה. היא התנהגה בדרך ארץ, כיבדה את הצדיק ושירתה אותו במסירות...

חשב בלבו: 'מה קורה כאן? הרי חקרת ובייררתי עליה היטב וכולם סיפרו על רוע לבה ועל מעלליה?!'

חזר אל השדכן ואמר לו בטרוניה: "למה רימיתני? הבטחת לי אשה רעה וקשה, ומה הבאת לי? אשה כלילת המעלות!". השיב השדכן: "שדכן ותיק אני, ורגיל אני להסתיר את חסרונותיהם של המשודכים. זה חלק מתפקידי... אולם האמן לי, המקרה שלך הוא הראשון שבו הצגתי את האמת לאמיתה, לא הסתרתי דבר!"

תמה הצדיק: "אם כן, כיצד יתכן שהמידע שמסרת לי על האשה שנשאתי אינו עומד במבחן המציאות?". השיב השדכן: "מי יודע, אולי בזכות זה שהיא נישאה לצדיק היא הושפעה לטובה ותיקנה את דרכיה..."

הסתקן השדכן והחליט לברר אצל האשה בעצמה. בא אליה ושאל: "בעלך הצדיק היה בטוח שהוא לוקח אשה רעה, והתברר לו שטעה טעות מרה..."

אמרה האשה: "מה הוא חושב לעצמו, שהוא יתחתן אתי ויתפטר מגיהנום בעולם הבא? אני לא אתן לו את התענוג הזה..."

מסקנה: מה שנגזר על האדם משמים הוא מה שיהיה! אם נגזר עליו לסבול לא יוכל להימלט מכך; אך מנגד, אם הוא ראוי לזכות לטוב הוא ירווה נחת ואושר...

זיווג שני הוא לפי מעשיו של האדם. ואם אותו צדיק ראוי לפי מעשיו לזכות לאיזו טובה, לא יועילו לו כל השתדלויותיו...

הכל בגזירת עליון, וכל השתדלות לא תסייע לאדם לשנות את הגזירה - "הגזירה אמת והחריצות שקר".

רבי מנחם מנדל וייס זצ"ל, חתנו של ה'חפץ חיים', בא טרם נסיעתו להיפרד מחותנו ולבקש ממנו ברכה. בירך אותו ה'חפץ חיים': "שלא תהיה גביר!"

היהודי שעמד בתור מאחוריו שמע את הברכה ונבהל! הוא פחד שה'חפץ חיים' יברך גם אותו באותה ברכה...

ה'חפץ חיים' שראה את מצוקתו מיהר להרגיע אותו: "זה החתן שלי, הילד שלי, אותו אני מברך בברכה שאותה אני רוצה לעצמי. אל תפחד! אותך לא אברך בברכה זו..."

לפני שנים עמדתי לפני ניתוח קשה באמריקה. כדרך העולם שהולכים לצדיקים לבקש מהם ברכות - "כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים" (בבא בתרא קטז.) - החלטתי גם אני לקבל ברכה מצדיק. קמתי ונסעתי לירושלים. באתי לעיר העתיקה, לשיבת 'אש התורה' לבקש ברכה. כי בשיבה ההיא ישב ולמד יהודי, ודאי שמעתם עליו - ר' אורי זוהר.

בעת שנסעתי עם אבי למקסיקו התאכסנו בבית אדם אחד, ושם הבניינים מוקפים חומה, אולי גובה שלושה מטרים, מפני יראת שודדים וכו'. ופתאום בלילה הם רואים בחור קופץ מעל החומה לבפנים, ומאוד נבהלו

הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א, מראשי ישיבת 'עטרת שלמה אריה - ירושלים', על אביו מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

"פי נר מצוה ותורה אור"

תורה מתוך הדחק

אבי, מאז עומדו על דעתו למד תורה לשמה מתוך הדחק - שאלו המעלות הגדולות של תורה. התלמידים שנקשרו אליו עוד בהיותו בשווייץ כבר בבחרותו הכירו בכך שהם יושבים ליד אדם העובד את ה' באמת, ותורת ה' היא מושג חייו בכל עת ובכל מצב בימי רוגע ובימי צר ומצוק (א. חפץ. הווה עובדה שאמרו למרן והצביעו לפניו על איזו מחברת של חידושי תורה שכתב בשווייץ - זו "תורה שלמדתי באף", אמר מרן בפליטת פה נדירה, והוסיף: "ומתי לא היה תורה שלמדתי באף?").

הרב יוסף ארלנגר, כיום תושב בית וגן בירושלים, אמר לי, כי כיון שאחרי החתונה אמו"ר התגורר תקופה ארוכה בעיירת לוגנו שבשווייץ, אזי הוא, כנער שוויצרי שכר במיוחד דירה בקרבת הבית בלוגנו, וכך יכול היה לזכות ללמוד יחד עם אמו"ר כמה שעות בחברותא כל יום, "ואכן זכיתי ולמדתי עמו כל אותה תקופה שמורי ורבי התגורר בלוגנו", אמר בשמחה.

אח"כ כאשר מרן עלה לארץ הקודש הגיע ר' יוסף ארלנגר שליט"א כמה פעמים במיוחד לבקרו בעיר כפר סבא.

וסיפר לי: "פעם אחת היה זה ביום קיץ רותח, הגעתי במיוחד עד כפר סבא ומצאתי יושב ולומד בפתח הבית, היכן שנשבה מעט רוח צוננת ואוויר צח. המתנתי בסבלנות עד שהבחין בי, ואז קם וקיבלני בחביבות - כתלמידו מהימים הטובים של שווייץ - והציע לי לשבת על הכסא עליו ישב.

"מיאנתי לשבת על כסא מורי ורבי, אבל משום מה האיצ בי לשבת דווקא על הכסא שלו. התעקשתי ולא התיישבתי כי לא הייתי מסוגל לשבת על כסאו. אמרתי - אכנס פנימה להביא כסא אחר, אבל מורי ורבי מיאן.

"אחרי כמה דקות שרבינו כבר החל לדבר אתי בנושא אליו הגעתי במיוחד, הוא הציע לי שוב - לנוח מעמל הדרך ולשבת על הכסא, ואז הרבנית הגיעה מהרחוב ושמחה לקראתי. רמזתי לה כי אינני רוצה לשבת על כסא מורי ורבי. נכנסנו הביתה, ואז הבחנתי והבנתי היטב - כי בבית לא היה כסא נוסף לתת לי לשבת עליו... היו כמה ארגזי תפוזים שהילדים ישבו עליהם, והכסא עליו ישב מורי ורבי בפתח

הבית הוא הכסא היחיד. או אז הבנתי מדוע הרב ביקש שאשב על כסאו".

בן דודו של ר' יוסף ארלנגר, הלוא הוא רבי חיים אריה ארלנגר, היה צדיק גדול ומקובל, תלמיד מובהק של ראש הישיבה משווייץ. מכוח קרבתו לאבא הגיע כידוע למדרגות גבוהות (כאשר הרבי מסאטמאר שהה בשווייץ נתן לו ר' חיים אריה קויטל בו היתה כתובה הבקשה: "להיות מרכבה לשכינה". הרבי הסתכל עליו, בחורצ'יק עם מושגים לא מוכרים, האדמו"ר התעניין מי רבו ועם מי לומד גמרא, והוא סיפר כי הרב שטיינמן הוא רבו. מספרים עוד, כי ה'אמרי אמת' זי"ע שמר כמה קוויטלאך, אחד מהם הוא הקוויטל של ר' חיים אריה שביקש ברכה להשגות מיוחדות).

הוא היה עובד ה'. השפיץ של ה'עבודה' שלו היה בליל הסדר - כך סיפר לי בנו שליט"א. נקל לתאר כיצד היה נראה ה'קדש' 'ורחץ' 'מגיד' וכו' אמירת ההגדה בחיל ורעדה. כאשר מגיעים לסוף 'מגיד' לפני 'רחצה' ו'מוציא מצה' אומרים "בצאת ישראל ממצרים" - הפרק הזה היה הפסגה של ה'עבודה'. אבא זצ"ל היה שר 'בצאת ישראל ממצרים' לפחות עשרים דקות בניגון פשוט וידוע המקובל מר' חיים מוואלוז'ין. הוא היה חוזר על הפרק זמן ממושך עד חצי שעה בניגון הליטאי העתיק. אחרי שהיה מגיע כביכול לידי סיפוקו היה שבע ומאושר ואז ניגש בשמחה לכוס שני ולאכילת מצה - 'רחצה' ו'מוציא מצה'.

סיפר לי הבן שליט"א, כי שאל אותו פעם בתמיהה: "אבא, מה מצאת

המשך בעמוד 29

פתח האב את הפתק והחל לקרוא את הכתוב בו. תוך כדי קריאתו החל האב לבכות בכי נורא וחזק להשתוממותו של הנער. בכיו הלך וגבר, עד שלא היה בכוחו לעמוד בנפשו והוא קרס ארצה מתעלף, כך חזרו על עצמן כמה וכמה התעלפויות שהיו מלוות בחרדה ופחד של בני המשפחה, ובהשתוממות מה קרה לאבא שלנו פתאום!?

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על כוח התשובה

"וירדו אחי יוסף עֲשֶׂרָה לְשָׁבֶר בְּרַם מִמֶּצְרַיִם" (בראשית מ"ב, ג')

וברש"י: "וירדו אחי יוסף - ולא כתב בני יעקב, מלמד שהיו מתחרטים במכירתו ונתנו לבם להתנהג עמו באחוזה ולפדותו בכל ממון שיפסקו עליהם".

מכאן אנו רואים עניין התשובה, שאפילו שבטי י"ה נתנו לבם להתנהג באחוזה והתחרטו על מעשה המכירה - ומכאן הלימוד על כל איש ישראלי לשוב בתשובה שלמה ולהתחרט על מעשיו.

לפנינו עובדה נפלאה איך התקרב יהודי בתשובה ומעשים טובים, בהשגחה פרטית נפלאה שסיבבה לו הבורא יתברך שמו.

מעשה ביהודי אחד מערי הגולה, שלאחר מאורעות השואה והייסורים הקשים שעבר בה נחלשה אמונתו רחמנא ליצולן. הוא שכח לגמרי את צור מחצבתו וחי כגוי הארץ, בלי שום סממן יהודי... חיפש לו אפוא האיש מקום מרוחק ונידח, שם נשא והקים את ביתו. את שמו כמובן החליף לשם נכרי ובסביבתו לא התגוררו יהודים כלל וכלל. כך ביטח האיש את עצמו, שלא יעלה על קצה דעתם של ילדיו שיש בעולם יהודים המאמינים בה' ובתורתו, ושהם עצמם שייכים לעם הזה. במשך השנים נולדו לו כמה ילדים, שגדלו בחברת הגויים והתנהגו כמותם בכל דבר ללא שום הבדל ביניהם.

ויהי היום, והנה נעשה בנו בן 13 שנים. אמר לו אביו: "ביום שכזה נחגוג את יום הולדתך בשמחה יתירה משאר השנים, זהו יום הולדת מיוחד יותר... אצא עמך אפוא לטיול במרכז המסחרי שבעיר הגדולה, שם תוכל לבחור לך מתנה ככל שתאווה נפשך. אקנה לך כל דבר שתבחר בו אף אם יהיה זה דבר גדול ויקר!". על ה'בר מצוה' הוא כמובן לא אמר מלה, לא מיניה ולא מקצתיה, אבל בכל זאת חש ביום זה שמחה מיוחדת יותר מיום הולדת רגיל.

יצאו שניהם אל העיר, הסתובבו וטיילו להנאתם בחוצות העיר ובשווקיה ונהנו לחגוג את יום ההולדת המיוחד בטיול נעים. בינתיים התבונן הנער בכל החנויות הקורצות שסביבו וחיפש לעצמו מתנה יוקרתית, שתהיה למזכרת ותעניק לו את התענוג הגדול ביותר.

בעודם מטיילים ברחוב המרכזי ההומה אדם והגדוש בחנויות שונות מכל הסוגים והמינים, חלפו על יד חנות אחת צדדית של 'יודאיקה', שבה גלריה מהודרת של כלי קודש עתיקים וחפצי אומנות יקרים

מיוחדים, שופרות מסוגים שונים, גביעים לקידוש, פמוטות עתיקים יפייים וכדומה. לב הנער נמשך אל אותה גלריה יפה, והוא ביקש להיכנס לבוחנה מקרוב. האב, 'משום מה', לא אהב כל כך חנות זו וניסה להניא את הילד מכניסה אליה. "מה יש לחפש כאן?", אמר לבנו, "הרי רואה אתה שהכל עתיק ומיושן... הבה נתקדם לחנויות הענק החדשות והנוצצות, שם נמצא בוודאי צעצועים אלקטרוניים חדישים שיתאימו מאד לרוחך". אבל הנער התעקש, משום מה הוא רוצה רק להיכנס ולבחון את הפריטים שבתצוגת הגלריה המרשימה הזו, "הלוא הבטחת לי כל מה שאחפץ", טען הבן, "ואולי דווקא כאן אמצא משהו המתאים לרוח?".

לא נותרה לאב כל ברירה נוכח הפצרותיו של הילד, והוא נכנס עמו פנימה. הילד עמד נכחו והביט בהשתאות על כל כלי הנוסטלגיה המיוחדים. והנה צדה עינו על אחד המדפים מנורת עץ עתיקה של חנוכה קלופה ביזוי והדר מיוחד, שהרשימה את נפש הילד מאוד. וכך פנה הילד לאביו: "אנא, חפץ אני במנורה זו המיוחדת למתנת יום הולדתי!". האב נתקף פתאום בכעס וחרדה - הוא ממש נפחד ונרעד מהמחשבה שמא נתפס כאן בנו בענייני יהדות של החרדים, שתמיד בורח הוא מהם כל כך...

הבן, כמובן, לא ידע ולא הבין מה מתחולל בנפש אביו אותה שעה, כמו שלא ידע כלום על מהותה של מנורת החנוכה ומצוותיה, ורק לבו נמשך אליה, ליופייה ולהדרה.

האב התחיל לשדל את בנו לעזוב את המנורה הישנה־נושנת הזו,

"אין בה כלום!" אמר האב, "וכי איזו תועלת תהיה לך ממנורה ישנה שלא תוכל לעשות בה שום דבר? הבה אקח אותך לחנויות הגדולות המלאות בשעשועים מתקדמים ומיוחדים, שלא תפסיק ליהנות ולשחק בהם; חבל לך להפסיד הזדמנות שכזו על מנורה ישנה עתיקה, שתנוח על המדף בדרך בלי שתוכל לעשות בה כלום...".

משום מה החליט הבן להתעקש כאן - הוא הרגיש משיכה עזה בלתי מובנת דווקא אל אותה מנורת חנוכה והפציר מאוד באביו: "הלוא הבטחת מפורשות שתקנה כל מה שנפשי תחפץ, והנה חפץ אני מאוד במנורה זו שתקשט את חדרי". ראה האב שאין ברירה לפניו, ניגש אפוא אל המוכר וביקש לקנות את אותה מנורה. אמר לו המוכר: "צר לי, אבל דווקא זו אינה עומדת כלל למכירה. הצגתיה כאן בגלריה בגלל קשר רגשי אליה, יש כאן במלאי מנורות חנוכה רבות ומגוונות, ביניהן תמצאו בוודאי אחת שמתאימה לכם".

סקרנותו של האב נדלקה והוא שאל את המוכר: "מה מיוחד כל כך במנורה זו דווקא, שאינך מסכים למכרה?".

ענה המוכר בניחותא: "הבה ואספר לכם את ההיסטוריה המיוחדת של מנורה זו ותבינו בעצמכם מדוע איני חפץ למכרה.

"מקורה אינו עתיק כל כך כפי שהיא נראית", פתח המוכר בסיפורו, "אלא שהנסיבות שבהן נוצרה הן המעניקות לה ערך שלא יסולא בפז. היא נוצרה בימי השואה האיומים. באחד הגטאות שהקימו הנאצים יימח שמום התחבא יהודי יקר אחד שנפשו המתה מאוד לקראת ימי החנוכה והוא השתוקק לקיים את מצוות ההדלקה בהידור. הוא בנה מנורה זו במסירות נפש של ממש - אסף חתיכות עץ בין הגרוטאות ובמומחיות רבה חיבר והרכיב את החלקים זה לזה, עד שהתקבלה אומנות נפלאה זו שלפניכם! המנורה הקטנה הזו עברה את כל מאורעות השואה וניצלה בדרך לא דרך. רכשתי אותה לאוסף שלי במחיר יקר מאוד. הלוא תבינו מעצמכם שיצירה כה יקרה וחשובה אין בדעתי למכור; חפץ אני שתפאר כאן את חנותי ואת תצוגת הגלריה הזו לשנים רבות".

הילד לא הרפה, וטען באוזני אביו שהוא הבטיח לרכוש לו כל מה שרק יבקש, ואף אם יעלה בדמים מרובים! חשב האב לעצמו: 'הרי צודק הנער, אכן הבטחתי לו, וברצוני להוכיח לו נאמנותי אליו. הרי ברור', הרבה האב, 'שעם כל חביבותו של חפץ זה למוכר, הממון חשוב לו בוודאי יותר מכל...'. הוא ניסה אפוא להעלות את המחיר עוד ועוד, אבל המוכר סירב לשמוע: 'על מנורה זו אין מקום למיקוח!', קבע המוכר בעקשנות נחרצת.

בראות האב כי כן, הציע לפתע סכום ענק שיקשה מאד על המוכר לעמוד כנגדו... אכן, פתאום שינה המוכר את דעתו, באומרו שבעד סכום שכזה אין הוא יכול לסרב... והעסקה יצאה לפועל, לשמחת כל הצדדים.

הילד שמח מאוד במתנתו היקרה כל כך וההדורה. כשהגיעו הביתה הביט בה רבות, צחצחה ומרקה, והניחה במקום מרכזי ומכובד שתפאר את חדרו. הוא לא ידע כמובן לשם מה וכיצד ניתן להשתמש במנורה זו, אבל אהב לשחק ולהשתעשע בה רבות.

לא עברו ימים רבים, ותוך כדי משחק נפלה המנורה לארץ והתפרקה לגמרי, לדאבון לבו של הנער. לשמע קול הנפץ נזעק האב אל

החדר, והנה רואה הוא את המנורה על הארץ מפורקת לחלוטין. הוא התמלאה כעס וחמה, והחל לגעור בבנו: "מה עשית? מדוע לא השגחת? הרי מנורה זו עלתה לנו הון תועפות! בקושי נמצאת היא אצלך תקופה כה קצרה, וכבר שברת אותה?! הלוא אמרתי לך שאין בה ולא כלום! אילו היית משכיל לבקש מתנה מתאימה לך, היית בוודאי נהנה ממנה הרבה יותר!".

לאחר שנרגע מעט האב מקצפו פנה אל ילדו ואמר: "הבה ננסה להרכיב את המנורה מחדש, הלוא כל החלקים פזורים כאן לפנינו, אולי נוכל להשיבה על כנה".

התיישבו אפוא יחדיו וניסו להרכיב את ה'פזאל' הקשה והמורכב. הייתה זו מלאכה לא קלה כלל וכלל ועיקר, שכן חכמה ומומחית רבה הושקעו ביצירתה. והנה לפתע פתאום נופל לידיהם מבין חרצי העץ הפנימיים של אחד החלקים פתק קטן מקופל היטב, שהיה מוחבא ותקוע חזק במקום הסתר במנורה. פתח האב את הפתק והחל לקרוא את הכתוב בו, כשהילד עוקב אחריו בדריכות פתאום. תוך כדי קריאתו, החל האב לבכות בכי נורא וחזק, להשתוממותו של הנער. בכי הלך וגבר כשסערת רוחו מתגברת בתוקף מאד, עד שלא היה בכוחו לעמוד בנפשו והוא קרס ארצה מתעלף, כך חזרו על עצמן כמה וכמה התעלפויות, שהיו מלוות בחרדה ופחד עצומים של בני המשפחה, ובהשתוממות הולכת וגוברת: מה קרה לאבא שלנו פתאום!?

לאחר שהצליחו לייצב את נפשו בעזרת תרופות חזקות הוא נרגע לאט לאט מסערת רוחו ומבכיו. הגישו לפניו כוס תה חם ומהביל, ולאחר שהחיה את נפשו מעט החל בסיפורו.

"אגלה לכם את הסוד", פתח האב, "משפתחתי את הפתק שהוחבא ראיתי שכתב בו האומן היהודי את מצב היהודים שבאותו גטו ואת הייסורים הרבים העוברים עליהם מדי יום ביומו. הפתק מסתיים בבקשה אשית: הנה בונה אני כאן מנורה זו מתוך סכנה נוראה; אינני יודע אם אזכה בעצמי להדליק בה את נרות חנוכה בשנה זו; כל יום כאן זו שאלת חיים או מוות... אם אזכה להדליק נר ראשון מי יודע אם אזכה לנר שני. אבקש אפוא מאד מכל מי שתגיע לידו המנורה הזו, שהשקעתי בה הרבה מסירות נפש, שיואל נא להדליק בה את נרותיה בדחילו ורחימו לעילוי נשמותי, ולעשות ככל שיוכל לזכר נשמותי בלימוד משניות ובאמירת קדיש עליו ועל כל משפחתי שנגדעה באיבה. 'והנה', משתנק קולו של האב, 'במקום החותם מוצא אני - לא פחות ולא יותר - את שמו של אבי מורי זצ"ל, ה' ייקום דמו, שנספה באותו גטו בשואה!

"בראותי כזאת נבהלתי ונחרדתי עד עמקי נשמותי מעוצמת ההשגחה הפרטית שנגלתה עלי באור עצום שכזה, שמשמים כיוונו הכל בצורה פלאית כל כך, שתגיע מנורה זו דווקא אלי!".

אחר הדברים האלה הבין האב היטב את הרמז שרומזים לו משמים, לשוב בתשובה ולחזור לחיק אבותיו. הוא עם כל משפחתו נעשו בעלי תשובה גמורים בשמירת תורה ומצוות, עד שנהפך לתלמיד חכם גדול וצדיק, וראה דורות ישרים בדרך ישראל סבא.

מוראד'ג!

(מתוך הספר 'טיב המעשיות')

רעייתי ששמעה זאת לקחה את הדברים כגערה מוסרית, על כך שאנו מתרגלים יותר מדי לאוויר הטוב של שווייץ, ואמרה: "ברגע זה אני מחליטה שאני חוזרת לארץ הקודש. יש כאן אות משמים שעלינו לשוב ארצה כדי לא להתרגל לתפנוקים של שווייץ"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על להודות ולהלל ותורה זו אורה

"וְקִבְּעוּ שְׁמוֹנֶת יָמֵי חֲנֻכָּה אֶלֶּי הַלְלוֹת וְלִהְיוֹת" (מתוך 'על הניסים')

ראיתי פעם תלמיד חכם שבירך ברכת המזון וכשהגיע ל"כי הוא אל זן ומפרנס לכל" הצביע, בפנים שמחות ומאירות, על ספר רבי עקיבא איגר שהיה לצדו

לאחר מכן סיפר לי החברותא שלו, שזה עתה הם סיימו לעיין בחידושי הנפלאים של רבי עקיבא איגר ובמקורות שציין, ושמחתו של הת"ח היתה עצומה על שזכה להבין את הדברים על בורים. ולכן כשהגיע בברכת המזון ל"כי הוא אל זן ומפרנס לכל" התכוון גם לכך שהקב"ה מפרנס בטובו את בריותיו ומאפשר להן ללמוד תורה ולשמוח בה, שהרי כיצד היה אפשר להעביר את החיים כאן בעולם הזה בלי התורה...

מורן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל היה אומר: שלברך בלי כוונה זה דבר נורא ואיום, אבל לומר 'נודה לך' בברכת המזון בלי כוונה זה הרבה יותר גרוע. וכי איך אפשר להודות בלי לכוון? הרי מי שעושה כך נחשב כמזלזל בערכו של מי שהוא מודה לו! כל יהודי צריך לזכור את חובת ההודיה שלו להשי"ת על כל מה שעשה אתו.

פעם הובאה לכולל 'בית דוד' תמונה של מורן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, שצולמה בביתו כאשר באו אליו בשאלה דחופה בעת שעסק בלימודו.

הבטתי בתמונה ואמרתי לסובבים אותי: "בואו ונשים לב מורי חמי נמצא עתה באמצע הלימוד, הגמרא פתוחה לפניו, אלא שהגיעה שאלה דחופה ויש להשיב עליה, ולכן הוא נאלץ להוציא ראשו לרגע מהגמרא.

"אבל הביטו וראו שביד ימינו הוא מחזיק חזק את הגמרא וביד שמאלו הוא משאיר את האצבע בתוך הרש", כדי שברגע שיסיים להשיב יוכל תיכף ומיד לחזור ללימודו ולא יצטרך לחפש את הרש"י שבו עסק..."

בעת שנערכו ה'תנאים' שלי בבית מו"ח מורן הגר"ש אלישיב זצוק"ל נשמעו דפיקות בדלת, ובפתח נראו גבאי בית המדרש 'תפארת בחורים' שהודיעו לחמי שהגיע זמן השיעור. ללא אומר ודברים

קם הרב אלישיב ממקומו, אמר לי: "זייט מיר מוחל", עזב את כל הכבודה והלך למסור את השיעור.

כשחזר לביתו פגש שם את הגאון רבי אליעזר גולדשמידט זצ"ל, ובין השניים התפתחה שיחה בעניין מבחני הדיינות שנערכו באותו יום. בין לבין העלה הגר"א גולדשמידט כמה שאלות קשות שהיו במבחן, ומו"ח החל להתפלפל עמו בסבך הסוגיות הקשורות לשאלות הללו. ולא היו אלו 'ווערטלאך' אלא דברים העומדים ברומן של הסוגיות הקשות בש"ס. בעקבות כך נזכרתי בגמרא המספרת על תנאים שבאו לשוק הבהמות כדי לרכוש בהמה, ונפגשו שם עם הנשיא שגם הוא ביקש לקנות בהמה לנישואי בנו, ודיברו שם כל העת בסוגיות הקשות והסבוכות שבש"ס.

להורות לנו לדורות שגם בהיותך בשוק, וגם אם מדובר ביום אירוסיתך, אינך פטור מלימוד תורה ומלדון בשאלות קשות.

אחד מתלמידיו של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה אור', סיפר לנו על מעשה שהיה בעת שהגאון הוזמן להיות סנדק בברית של בן תלמידו:

לאחר קיום המצווה שאל בעל השמחה את רבו האם יוכל להשתתף גם בסעודת הברית הנערכת בהשתתפות בני המשפחה. הגר"ח פ

"שתי תשובות לי לדבר", אמר הרבי. "האחת, וכי אני צריך להביט בנוף של הרי האלפים כדי לראות את הקב"ה, הרי 'מבשרי אחזה אלוק'! הרי אפשר לראות את הקב"ה גם מתוך התבוננות בכף היד שלי, בוורידים המקיפים את הגוף, בעיניים וברגליים ובכל יתר האיברים שברא לנו האלוקים, הפועלים יחדיו בהרמוניה מופלאה ומשלימים זה את זה. ואם כן לשם מה הוצרכתי להפסיק מלימודי ולהביט בנוף השווייצרי?!"

"ואם תשאל, אם כן מדוע כאשר הגענו ארצה התבוננתי בנוף? התשובה לכך נעוצה בפסוק 'ארץ אשר... תמיד עיני ה' אלוקיך בה' וכו'". ארץ שהקב"ה מישיר אליה את עיניו, שאני לא אסתכל בה?!" מבט אחר על כל החיים.

לפני צאתנו לשווייץ, שם קיבלתי על עצמי את עבודת הקודש בישיבת לוצרן, התנתה רעיתי ע"ה תנאי בל יעבור: שדירתנו תהיה סמוכה לבית המדרש.

זכינו שבעת שהותנו שם אירחנו את הגר"מ שולמן זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקה. פעם יצאתי עמו לטייל ושחתי בפניו אודות האוויר הטוב שיש בשווייץ. ראש הישיבה הביע דעתו שלא צריך להתפעל מהאוויר, והזכיר דווקא את אוויר דארץ ישראל המוכים. והוסיף ראש הישיבה ואמר לי: "אני מאוד חושש שאם אתה כל כך נהנה מהאוויר הטוב אולי ח"ו תחליט להישאר כאן".

רעייתי ששמעה זאת לקחה את הדברים כגערה מוסרית על כך שאנו מתרגלים יותר מדי לאוויר הטוב של שווייץ, ואמרה: "ברגע זה אני מחליטה שאני חוזרת לארץ הקודש. יש כאן אות משמים שעלינו לשוב ארצה כדי לא להתרגל לתפנוקים של שווייץ".

(מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

השיב שהוא מצטער שאין בידו אפשרות לקיים את המשאלה הזו, כיוון שהוזמן לברית נוספת והוא נאלץ לעזוב את המקום באופן מיידי.

בעל השמחה, שהיה אחד ממקורביו של ראש הישיבה, ידע בוודאות שהגר"ח לא הוזמן באותו יום לברית נוספת, והיו דבריו של הגאון לפלא בעיניו.

הוא העז פניו, ושאל את הגר"ח לפשר הדברים. ראש הישיבה חיך ואמר: "הנך צודק שלא הוזמנתי לברית מילה נוספת, אבל הוזמנתי לקיים את הברית עליה נשבענו כולנו, כל עם ישראל, ושעליה נאמר (דברים כט, א) 'לעברך בברית ה' אלוקיך ובאלתו', שהיא הברית לקיום התורה וללימודה...".

כ"ק אדמו"ר מבאיאן זי"ע עשה פעם דרכו בחזרה משווייץ לארץ ישראל. בקטע מסוים של הדרך, כך סיפר לי הרב זילבר מארצות הברית, חלפה הרכבת בתוואי נוף של 'הרי האלפים', שהיה יפה במיוחד וריכוז אליו את מבטיהם של כל הנוסעים שהיו מרותקים לחלונות ועצרו את נשימתם. אך הרבי המשיך לעסוק בשלו, כאילו לא אירע דבר, ולא גרע עין מספר המשניות שהיה בידו כל העת. המשמש, ברצותו לגרום לרבי קורת רוח, הסב את תשומת לבו לנוף המופלא המשתקף דרך החלונות, אבל הרבי ממשיך להיות שקוע בלימודו.

כאשר הגיעו לארץ ישראל והרבי עלה לרכב שהובילו לביתו, השקיף כ"ק אדמו"ר מבאיאן דרך חלונות הרכב אל הנוף שמסביב ולא גרע עין מתוואי הדרך.

עכשיו כבר לא יכול היה השמש להתאפק. "רבי, אינני מבין, האם הנוף בשווייץ לא היה הרבה יותר יפה ומרשים?...".

הצטרפו לעשרות אלפי לומדי תוכניות 'דרשו' ח' טבת תש"פ מתחילים מסכת ברכות

להרשמה ולהצטרפות חייגו:

02-560-9000

ויהי בחצי היום, כשהיה בביתו צלצל הטלפון ומצדו השני היו מהנהלת ישיבה מפורסמת. הם מחפשים עתה למנות 'מנהל' (גשמי) לישיבתם, וברצונם לברר על טיבו של 'שכן' זה (שכבר יושב בביתו כמחצית השנה כשהוא מחוסר פרנסה) הנודע כ'בר הכי' (חברה'מן גדול). מיד עלה בו רצון להשמיץ ולהכפיש את שמו של שכנו ה'רודף' אותו יומם ולילה ללא כל צדק...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על הטובות שבדבר ה'

"לְמַה הִרְעֵיתָם לִי לְהַגִּיד לְאִישׁ הָעוֹד לָכֶם אֶחָ" (בראשית מ"ג, ו')

ובמדרש (בראשית רבה - צא, י) "אמר הקב"ה 'אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא אומר 'למה הרעותם לי להגיד לאיש העוד לכם אה'". וכתב הרמח"ל (דעת תבונות פ"ה בד"ה ואמנם) "וזה בנה אב, שלכל עילוי שרוצה הקב"ה לתת לאדם או לעולם, הנה אין מזדמן לו הטוב אלא מתוך עומק עצה נסתרת, על כן יקרה לו קודם לכן צער. וכעניין שאמרו ז"ל (ברכות ה.) 'שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא על ידי ייסורים', עכ"ל". והוא נוגע לדידן, איש איש בנגעו ובמכאובו, דע לך, כי אין בדינו להבין דעת עליון, אבל זאת תדע, ההסתרה והייסורים הינם הקדמה לטובה, "ומכשירין את האדם לקבל הטובה, והכל נהיה בדבר ה'".

היה עונה: "מה... וכי לא שמעתם שכך היה המאדע (מודה, style) האחרונה בפאריז...". הללו נתביישו ב'בורותם', שתקו ונתנו שכר (משלם).

לקראת נישואי ר' משה שלח האח סכום נכבד כדי שר"מ ובני ביתו יקימו מזה איזו השקעה ו'קרן' הנושאת פירות וכך יתפרנסו בכבוד. אאדהכי והכי לא הושקעו המעות ומשם נתפרנסו, עד ש'כליא קרנא', והגיעו ר"מ וב"ב ל'פת לחם' ויזעקו אל אחיהם בצר להם: אנא, ממצוקותינו הצילנו.

נכמרו רחמיו של ר"א, הוסיף יגיעה על יגיעתו, אסף שוב סכום נכבד, ושלחם למדינת רומניה, תוך שהוא מתנה 'תנאי' שהפעם לא יאכלו את המעות רק ישקיעו אותם בשום שכל ודעת, בדעה בינה והשכל, למען תעמוד הקרן לאורך ימים ושנים טובות...

סבר ר"מ וקיבל ומיד החל לתור אחר 'עסק' מרוויח. ויהי בעלות הבוקר (באחד הימים) כשהוא עובר ברחובה של עיר, הבחין ר"מ ב'חדר' נטוש - מלא ב'שמאטעס' ושמאנצ'עס (סחבות ושיירי חפצים שאין לבעליהם כל חפץ בהם), במרכז העיר, ובחדות הבין שאפשר להפוך את החדר ל'פינת יקרת' - חנות נעימה ונוחה לטובת תושבי המקום, ומשם ייכנס רווח נאה ומכובד לבעלי החנות... מיד בא ר"מ בדין ודברים עם בעלי המקום, שהסכים על אתר

איש יהודי צדיק וחסיד היה בעיה"ת וויליאמסבורג ושמו הרה"ח רבי משה גאלדהירש זצ"ל. נלב"ע בשיבה טובה הוא ונוות ביתו ביום אחד, בר"ח סיון תשנ"ח, כשהם מותירים אחריהם דורות ישרים מבורכים, יראים ושלמים לעשרות ולמאות בלעה"ר. והרי לפניכם מעשה נורא - בזכותו ניצלו חייהם וחיי הדורות הבאים אחריהם:

בעיר 'גורא המורא' התחתן רבי משה למזל"ט עב"ג שהייתה יתומה מאב למשפחת ראזנבערג (לערך בשנת תר"צ). אחרי מות אביה רבי אהרן ארי'ה זצ"ל החליט בנו - אחיה רבי אברהם - לכלכל את אמו האלמנה ולהשיא את אחיו ואחיותיו היתומים. לשם כך עזב במסירות נפש את אדמת רומניה והרחיק נדוד לארה"ב, שם התייגע ועמל קשה להרוויח מעות לשלחם לרומניה למחיה ולהכנסת כלה לחופתה (באותן שנים הייתה ארה"ב מקום סכנה ברוחניות, ובכל אותו הזמן ששהה ר"א בארה"ב, לא נכנסה אמו הצדקנית לישן במיטה. כמו כן לא הכניסה אפילו כף אחד של בשר לפיה, והכל לזכות בנה השווה בניכר. ואכן ר"א עמד בצדקותו וחסידותו אף בארץ ניכר, וכדי להימנע מחילול שבת לא עבד כ'שכיר' תחת בעה"ב, אלא כעצמאי, כשהוא משמש כ'צבעי' (קאלעכער, painter). ומכיון שלא למד את המקצוע לכן ברוב המקרים היו נצבעים קירות הבית כל אחד בצבע שונה מהקיר הצמוד אליו, ולתדהמת 'בעלי הבתים'

האיש (ויתבאר תיבת "לפני האיש" כמו שאומר 'קודם'), וממילא בבואכם לפני האיש יתן לו ה' רחמים לרחם עליכם.

שמעתי מ'מגיד מישרים', דורש טוב לעמו, פה מפיך מרגליות, ה"ה הרה"ג רבי יעקב שיש שליט"א, מעשה ששמע מבעלי המעשה: באחת הערים השוכנות לא הרחק מעיר התורה בני ברק ערך אחד התושבים 'שיפוצים' (refurbishments) בביתו. הלה בנה והרחיב, וקיים בעצמו "ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה", וכדינו של הלולב אשר מוליכים אותו 'מעלה מטה ולא רבע רוחות'. ה'בניה' מאוד הפריעה לכל שכניו אבל הללו מילאו פיהם מים, שתקו ולא העירו לו מאומה. ויהי לתקופת השנה הוכרח אחד השכנים אשר דירתו נמצאת בקומה הגבוהה שבאותו בנין להרחיב את ביתו, כי נעשה ביתו צר מהכיל את כל בני משפחתו... אלא שביקש לישב בשלווה, ומיד קפץ עליו רוגזו של השכן מלמטה - זה שבנה אך לפני כשנה. הלה לא נתן לו מנוח יומם ולילה עם טענות ומענות; ולא עוד, אלא שהפסיקו כמה פעמים באמצע הבניה. ה'עליון' שבס"ה בנה על שטחו הפרטי ולא התרחב כאותו הראשון על חשבון שטחי הציבור (ששתקו ולא מיחו בידו) רצה למחות בידו: וכי כך משיבים רעה תחת טובה וכו'... וכי שכחת שאך לפני זמן קצר הרעשת והפרעת לכולנו ולא עצרנו בעדך מאומה... אבל בכוחות אדירים התאפק, שתק ולא ענה מאומה.

ויהי בחצי היום, כששהה העליון בביתו צלצל הטלפון שבביתו ומצדו השני היו מהנהלת ישיבה מפורסמת בעיה"ת בני ברק, היות והם מחפשים עתה למנות 'מנהל' (גשמי) לישיבתם, ברצונם לברר על טיבו של 'שכן' זה (שכבר יושב בביתו כמחצית השנה כשהוא מחוסר פרנסה) הנודע כ'בר הכי' (חברה'מן גדול). מיד עלה בו רצון להשמיץ ולהכפיש את שמו של שכנו ה'רודף' אותו יומם ולילה ללא כל צדק... אלא ששוב גבר על יצרו וענה להנהלת הישיבה: "עתה עסוק אנוכי בביתי ב'טפלי' התלויים בי, אבקשכם לחזור אלי בעוד כשעה". בכל אותה שעה נערכה מלחמה במוחו ולבו של האיש בין יצר טוב ליצר הרע - זה טוען שמצד היושר עליך 'להציל' את הישיבה מברנש זה, ולאידך הרי שכן זה מחוסר פרנסה זה כמחצית שנה, ומי יודע, אולי לכן הוא רודף אותי... מה גם שבכשרונותיו יש בידו לנהל כראוי את הישיבה...

כעבור שעה פנו אליו שוב מהנהלת הישיבה, פתח הלה את פיו בדברי שבח והמלצות טובות ובטוב טעם ודעת מנה את מעלותיו של שכנו, ועד כמה טובה וברכה ינחלו כשהלה יהיה 'מנהל' שלהם... ואכן הם בחרו בו כמנהל תמורת שכר נאה. וראה זה פלא: כי גם בני ביתו של ה'מליץ טוב' חיפשו 'עבודה' כשנה שלמה, את 'קורות חייהם' כבר שלחו לכמה וכמה מוסדות ומכולם נענו כי כרגע אינם צריכים... מה עשה הקב"ה? באותו זמן שהללו גברו על עצמם ועל רגשותיהם מיד פנו מאחד המוסדות החשובים אל נוות ביתו, קראו אותה ל'ראיון', ועל אתר קיבלה תפקיד חשוב ומשכורתה שלמה מן השמים - ונמצאו מרוויחים פי כמה וכמה מכל מנת סבלם שסבלו, כי המוותר אינו מפסיד לעולם.

להשכיר את החדר תמורת כמה פרוטות. בזריזות הזמין ר"מ בעל מלאכה, רוקנו את המחסן מכל ה'מציאות' שבו, סיידו וכיירו את הכתלים, האירו את המקום כראוי וכנכון, ומשקיבל המקום 'פנים חדשות' העמידו 'מדפים' (shelves) למילוי ה'סחורה' שכבר הזמין ר' משה.

אלא שאז קפץ עליו רוגזו של בעל הבית באומרו: "לא ידעתי שברשותי 'נכס' יקר וטוב כל כך - באמצע העיר, הייתי רוצה לחזור בי... ר"מ לא איבד עשתונותיו, ובשלוות הנפש ענהו: "הרי הכסף (שהשקעתי) בא אלי מצד זוגתי, על כך 'איזיל ואימליך' בדעתה". כשמוע הרבנית את שאלתו אמרה לו: "א איך בעהט, געב איהם" (יהודי מבקש טובתך, תן לו), וכך עשה... (כל ימיו היה ר"מ מספר בהתרגשות, שלא ארכו הימים ובתוך שבועיים נלב"ע בעל הבית, כך שאם היה מתווכח עמו היה לבו נוקפו כל ימיו שמה הוא אשם במיתתו).

שוב שמע ר' אברהם כי אחותו וגיסו נותרו בשנית כ'בטלנים' ערומים וחסרי כל (לאחר שכל הכסף ירד לטמיון בהשקעתם בשיפוץ המקום), חשב ר"א לעצמו: 'וכי תכלית' הוא שאשלח בשלישית מעות 'נאדן' עבורם?'. שלח לומר להם: "הנה רוצה אני להעמיד אתכם על דרך המלך, אבל זאת עשו - בואו הנה, לארה"ב, וכאן אוכל להעמיד אתכם על דרך טובה בפרנסה טובה, תוך שימת עין על מעשיכם".

וכן עשו. ר"מ וזוגתו הפליגו באניה בלב ים עד יבשת ארה"ב, שמה הגיעו בשנת תרצ"ט, ואניה זו הייתה ההפלגה האחרונה טרם פרוץ ה'מלחמה'. ראה נא והביטה בגדולת הוותרנות, הצילה אותם ואת זרעם אחריהם.

הוספה נפלאה הוסיף בנו הרה"ח ר' פייבוש שליט"א אחרי פטירת ר"מ וזוגתו באותו יום - מה שלא נשמע כמות זה רק בימי ה'מלחמה'... כי מי יודע, שמה ואולי נגזר על ר"מ וב"ב למות יחדיו במלחמה, ובזכות הוותור נוספו להם שישים שנות חיים, עד שנתבקשו יחדיו לישיבה של מעלה בשיבה טובה זקנים ושבעי ימים (כששמע כ"ק אדמו"ר מבאיאן שליט"א את דבר המעשה, נענה ואמר: "מצוה לפרסם למען יידעו דור אחרון כי המוותר ידו על העליונה, ורווחים גדולים יהיו מנת חלקו").

וכעין זה כבר מצינו להגה"ק רבי שלמה קלוגר ('אמרי שפר' בפרשתן) המבאר את הכתוב בפרשתן (מג, יד) "ואל שידדי יתן לכם רחמים לפני האיש", ולכאורה קשה מהו יתן לכם, והיה צ"ל יתן עליכם רחמים וכדומה, שהרי כוונת הדברים שה' יתן בלב האיש שירחם עליהם ולא שהם ירחמו. אלא ביאורו, שבראות יעקב אבינו שבניו זקוקים עתה לרחמי שמים מרובים, כי זה 'האיש' נוהג אתם ביד קשה - שמעון איננו ואף את בנימין עומדים הם לקחת ומי יודע מה יעלה בגורלו, ומה יעלה בגורל כל הבנים הנחשדים כמרגלים... מה עשה, ידע שהקב"ה מתנהג עם בני האדם ב'מידה כנגד מידה', וכן אמרו חז"ל (שבת קנא:): "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים", על כן בירכם "ואל שידדי יתן לכם רחמים" - שיגלגל לפניכם שתרחמו על הבריות, "לפני האיש" - קודם שתגיעו אל

פעם, כשבנו הגאון רבי שרגא שטיינמן שליט"א שבת בעירנו, שאלתיו: ידוע שהרב אינו אוכל תמרים. מדוע? אמר לי: "פעמים רבות נדבק חלק מהקליפה בחיך, וקשה להסירו. בינתיים חסר ב'ימלא פי תהילתך'..."

הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א על גדלות ימי החנוכה

"פי נר מצוה ותורה אור"

אחד המנהיגים הגדולים בדורות האחרונים היה מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל. גם מי שלא זכה להכירו בחייו, יכול היה לזהות את גדלותו ודמותו הנדירה. שילוב מופלא של יראת שמים וחומרות לא מקובלות לצד 'בין אדם לחברו' ברמות בלתי מצויות, ענווה ושפלות, מאור פנים לכל אחד ואחד באשר הוא.

הגאון מווילנא אמר, שפעמים רבות אין שני עניינים אלו דרים בכפיפה אחת. אנשים שמזלזלים ב'בין אדם למקום' יש להם יותר אמביציה להתאמץ בעניינים שבין אדם לחברו. הם צריכים לתת לעצמם תחושה טובה שהם בכל זאת שווים משהו, שהם שונים במשהו מהבהמות.

ולהיפך, אדם ששומר תורה ומצוות, מקפיד על קלה כחמורה, קובע עיתים לתורה, הריהו חש שובע ושביעות רצון מעצמו, וממילא עלול הוא לנטות להקל בעניינים שבין אדם לחברו.

אצל הגראי"ל היתה סינתזה נפלאה בין ענייני בין אדם לחברו לבין ענייני בין אדם למקום. כדי לסבר את האוזן, נביא חומרה קיצונית שנהג. ואגב, אף אחד לא ידע מאותן חומרות שנהג, הוא לא הכריז עליהן בחוצות, ולא ניסה להנהיג אותן על אחרים.

ובכן, מרן נהג שלא לאכול ולא לשתות במשך שש שעות אחרי סעודתו הדלה. וכל כך למה? כידוע, מדאורייתא חייב האדם בברכת המזון רק אם אכל שיעור שביעה. בנוסף, ישנה דעה שחיוב ברכת המזון מדאורייתא הוא רק אם אכל וגם שתה. חשש מרן שאם יאכל או ישתה לאחר הסעודה, יתברר שלא שבע או רווה בסעודתו וממילא ברכת המזון שבירך אינה דאורייתא. חומרה בלתי נתפסת. יכול אדם לא לאכול שש שעות לאחר סעודתו - זה עוד אפשרי. אבל מי שמסוגל גם לא לשתות אפילו כוס מים, קרוב לדרגת מלאך. סיפור מפעים נוסף סיפר הרב שמעון סירוקה ז"ל, ראש עיריית בני ברק לשעבר. הרב סירוקה היה מנהל הישיבה בכפר סבא, בה כיהן מרן כראש ישיבה. פעם בעקבות מצוקה כלכלית קשה, לא שילמו בישיבה משכורות במשך חצי שנה. בסופו של דבר, לאחר מאמצים מרובים, הצליחה ההנהלה לגייס את הסכום. כאשר באו להרב שטיינמן ורצו לשלם לו את משכורתו עבור חצי השנה האחרונה, סירב לקבל. אמר: "מטרתה של המשכורת היא לאפשר לי לקיים את משפחתי. והנה, הקב"ה סייע בידי והצלחנו להתקיים יפה גם כך. אם כן, שוב אין לי צורך בכסף זה".

הרב עבד קשה חצי שנה, אבל לא חש שמישהו חייב לו משהו תמורת עבודתו ומאמציו. המשכורת הינה אמצעי קיום. אם התקיימנו, אין סיבה לקבל את הכסף. מסיפורים אלו יכולים אנו לקבל 'סדר גודל' של אדם ענק זה בחייו הפרטיים.

פעם, כשבנו הגאון רבי שרגא שטיינמן שליט"א שבת בעירנו, שאלתיו: ידוע שהרב אינו אוכל תמרים. מדוע? אמר לי: "פעמים רבות נדבק חלק מהקליפה בחיך, וקשה להסירו. בינתיים חסר ב'ימלא פי תהילתך'..."

חומרות מופלאות והנהגות שלא יאמנו. ומצד שני, האהבה לכל אחד. בית פתוח לכל. מי שרצה יכול היה להיכנס אל הרב. לא משנה מי ומאין.

אחת ההגדרות בה הגדירוהו היתה 'המנורה הטהורה'. טהרה וקדושה היו שזורות לכל אורך חייו.

בחג החנוכה כבתה המנורה הטהורה. בכנסים שהתקיימו לאחר פטירתו של הרב שאלתי את הנוכחים מי ימלא את מקומו? התשובות היו מגוונות. זה בכה וזה בכה. אמרתי, מי שימלא את החסר הוא אתם ואני. כולנו. כל אחד יכול לתרום את חלקו ולהאיר את העולם. אור גדול הסתלק, המנורה הטהורה כבתה, אבל בכוחנו לנסות להשלים את החסר.

מה הרעיון במשחק הסביבון?

מצויים אנו בימי החנוכה. מרן הרב שך זצוק"ל היה זועק על כך

אספר על חוויה מתוקה שעברתי. בשבת שעברה התארח אצלי נכד בן חמש. התעניינתי אצלו מה סיפרה הגננת אודות החנוכה. הילד הפגין ידע עשיר. שאלתי: והיכן מדליקים את החנוכה, אמר הילד: "בחוץ". שאלתי: "מדוע ולמה?", אמר הילד, "בגלל הדסה..."

כאן התבלבלתי. מילא אם היה אומר בגלל יהודית, יש לה באמת קשר לחנוכה. אמנם לא למקום ההדלקה, אבל בכך הילד יכול לטעות. אם היה אומר משהו שקשור להדסה בעניין חג הפורים, גם אז אפשר היה לקבל את התשובה - אסתר היא הדסה. אבל מה הקשר בין הדסה למקום הדלקת החנוכה.

הבעתי תמיהתי בפני הילד, והקטן הסביר באר היטב: "בגלל הדסה, אחותי הקטנה. אם נדליק בבית היא עלולה להפוך את החנוכה..." האמת, לא היה לי מה לומר על טיעון מנצח. זה רעיון מקורי. ודאי לא שמע אותו מהגננת, אבל בהחלט שכל ישר. הילד 'הגדול' מסביר שלא מדליקים נרות בתוך הבית בגלל הילדים הקטנים.

התובנה שלי מהסיפור הייתה: הילד ידע שההלכה קובעת שמקום ההדלקה הוא בחוץ. אבל הסיבה אינה זו שבדה מלבו, כי הרי אין אנו מוציאים את כל הכלים היקרים מהבית החוצה כדי שהילדים לא ישברו אותם. משאירים אותם בבית ומרחיקים מהישג ידם של הילדים.

ישנם אנשים מבוגרים שחושבים כמו ילדים פעוטים. החגים נשארו אצלם כמו בימי הגננת... את ימי החנוכה הגדולים והנשגבים הופכים לשבוע של ביקורי משפחה וידידים, אכילת סופגניות ושאר מרעין בישין. מחטיאים ומפסידים את העיקר. אנו אומרים "על הניסים ועל הנפלאות אשר עשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", אותו אור גדול שהאיר בימים ההם הריהו מצוי גם בזמן הזה. בימי החנוכה ניתן לקחת מהחג מלוא חופניים רוחניות.

ודאי ישנם מנהגים וחשוב מאוד לשמור עליהם. אבל אל לנו לעשות מהם עיקר. הלוא ידועים דברי הרמב"ם שהיות והיוונים גזרו על הנשמות ולא על הגופים, לפיכך אין מצוה לערוך סעודות בימי החנוכה. המצווה היא להודות ולהלל, להתחזק באותם דברים עליהם גזרו היוונים - לימוד תורה, קיום מצוות קדושה וטהרה. אותו אור יקרות שהתנוצץ באותם ימים זורח עלינו בכל דור ודור.

שמעתי ממאן דהוא, שבחנוכה נוהגים לערוך מסיבות משפחתיות משום שהיוונים רצו לעקור מעם ישראל כל זיק של יהדות. הם ידעו שהמשפחתיות היא אבן היסוד של קדושת העם. לפיכך, תשובת המשקל היא לערוך מסיבות ומפגשים. במחילה, זה קצת דומה לרעיון של הנכד החביב...

מטרתם של היוונים הייתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". זה היה חפצם - להשיל מעלינו את התורה והמצוות. אם כן, תשובת המשקל אינה מסיבות ואירועים, אלא, כאמור, חיזוק בתורה, במצוות ובמעשים טובים.

(מתוך הספר 'מפיק מרגליות')

שאנשים חושבים שעיקר ימי החנוכה הוא לשבת ליד החנוכה ולשיר 'מעוז צור'. ודאי שאין זה העיקר, ובוודאי שאין עיקר החנוכה לאכול סופגניות ולשחק בסביבון. כמו כן, למרות הנחמדות שבדבר לא כתוב בשום מקום שמנהג לערוך בחנוכה ערבים כאלו ואחרים, ערב לביבות וערב סופגניות, מפגשים משפחתיים וכדומה. עיקר העיקרים הוא לעסוק בתורה ובמצוות, שהרי מטרתם של היוונים הייתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך".

נחתום ברעיון נאה: הזכרנו את מנהג משחק הסביבון. ה'אבני נזר' אומר שרעיון הסביבון דומה לעניין לאפיקומן. 'גניבת' האפיקומן נועדה לכך שהילדים יישארו ערניים עד סוף ליל הסדר. כך יש להם למה לחכות. הם ממתנים ל'אקשן' שבמקח וממכר של האפיקומן, ולמתנות הבאות בעקבותיו.

זכורני, פעם בא אלי יהודי מרוסיה כדי שאאשר את יהדותו. שאלתי אותו מה הוא יודע. לא ידע כלום. פתאום נזכר. דבר אחד הוא: ישנו חג אחד בו מצוה לגנוב... את זה הוא זכר, מנהג האפיקומן חדר טוב טוב לעצמותיו. אגב, היו מגדולי ישראל שהתנגדו ל"גניבת" האפיקומן. בביתו של רבי שלמה זלמן אויערבאך צווק"ל לא נהגו מנהג זה.

על כל פנים, אמר ה'אבני נזר', שכשם שבלייל הסדר עושים טצדקי כזה כדי שהילדים יישארו ערים, כך בחנוכה. היו זמנים ומקומות שלא יכלו להדליק את הנרות בחוץ, הדליקו בפנים, וה'פרסומי ניסא' היה כלפי בני הבית - כדי שהילדים יישארו ערים וישחקו במשחק הסביבון.

ניצחון המכבים הושג בזכות טהרתם, צדקותם ותורתם

פעם אחת בימי החנוכה נכנס הרב מפוניבז' אל ה'חזון איש'. נידונה ביניהם השאלה: אנו אומרים ב'על הניסים' "מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך". את שני החלקים הראשונים אנו מבינים היטב. הקב"ה חולל נס גדול, גיבורים נפלו ביד חלשים ורבים ביד מעטים. אבל מה ההסבר בהמשך, וכי נס ופלא הוא זה שהטהורים, הצדיקים ועוסקי תורה, ניצחו את היוונים הרשעים?

אמר ה'חזון איש', כי כך הוא הביאור: מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, מדוע, משום ש"טמאים ביד טהורים וכו'". היהודים ניצחו משום שהיו טהורים, צדיקים ועוסקי תורה זו הסיבה לניצחונם. לא אומץ, לא מסירות ולא גבורה פיזית. ודאי גם אלו היו חשובים מאוד, אבל לא היה די בכך כדי לנצח את חיילות יוון שהיו עדיפים עליהם בכמות ובאיכות פי כמה וכמה.

המהר"ל אומר, שהיוונים טימאו את כל השמנים שבהיכל. הגימטריה של 'היכל' 65 ושל 'יון' 66. בהיכל היה להם כוח, אבל היה כד אחד חתום בחותמו של כהן גדול. את הכד הזה לא יכלו לטמא. 'כהן' בגימטריה 75. תשע מעל 'יון'. והיינו הכהן, שבעת הנרות שבמקדש

בהיותי בארץ ישראל הלכתי לבקר בביהמ"ד דושינסקיא ולא האמנתי למה שראו עיניי - מצאתי בית המדרש גדול מאוד, ומשני הצדדים עומדים פארענצ'ס ועליהם מאות אברכים ובחורים, וראיתי עין בעין את הנהגתו של הרבי שליט"א כמו שהיה בביקורו אצלנו בלייקווד, ואז הבנתי היטב מהי ענווה ופשטות אמתית...

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א,
אב"ד סאנטוב לייקווד, על הענווה והפשטות של גדולי ישראל

שחרית באותו מנין, וכשנכנס ה'שבט הלוי' זי"ע להתפלל קם לכבודו
כ"ק אדמו"ר מנדבורנה שליט"א.
לאחר התפילה אמר ה'שבט הלוי' למשמשי בקודש: "למחר אני
רוצה להקדים ולבוא לתפילה בעשר דקות יותר מוקדם - טרם
שיגיע כ"ק אדמו"ר מנדבורנה שליט"א". וכך הווה - ה'שבט הלוי'
הקדים לבוא בעשר דקות, וכשנכנס האדמו"ר מנדבורנה, שהיה
צעיר ממנו בהרבה שנים, קם מרן בעל ה'שבט הלוי' לכבודו...

לאחרונה ביקר בעירנו כ"ק מרן אדמו"ר מדושינסקיא שליט"א,
והתקשרו אלי שהרבי שליט"א רוצה לבוא לבקר בביתי - כנראה
שהוא ביקר בבית הרבנים דעירנו. כשנכנס היה זה בכזו פשטות,
שאם לא הייתי מכיר את צורתו ותואר פניו מאיזו תמונה שראיתי
ממנו, לא הייתי יודע מי הרבי ומי הגבאי...

כשנכנס לחדר האוכל לא התיישב מיד במקום שהכינו לו, אלא
התחיל להסתובב תחילה ולהביט סביבו, הוא הסתכל על כל התמונות
התלויות בחדר האוכל - על הקיר תלויות תמונות דיוקנותיהם של
זקניי הגאונים הקדושים זי"ע שהיו מגדולי הדור המפורסמים, ושאל
על כל תמונה מי הם האנשים אשר בתמונה.

כשהגיע לתמונת פני קדשו של ק"ז הגה"ק בעל ה'יריעות שלמה'

איתא בספה"ק אימרה נפלאה ביותר, דהנה יוסף הצדיק הרגיל שם
שמים בפיו, שבכל דבר ודבר שאירע לו לטב או למוטב היה אומר
שהכל מן השמים ואת הכל ה' עושה, וכמו שנאמר בפסוק (שם, ב)
"ויהי ה' את יוסף", שבכל דבר ודבר שאירע לו, היה עמו ה' - היינו
שתלה הכל בהשי"ת.

יוסף הצדיק לא החזיק את עצמו כמוצלח, שכן בכל דבר הצלחה
שהייתה לו, כמו בבית פוטיפר שהיה האחראי על כל הבית, וכמו
שנאמר (שם, ד) "ויפקדוהו על ביתו וכל יש לו נתן בידו" - תלה הכל
שהקב"ה נותן לו מתנת חנם, ואשר על כן הוא מצליח בכל דבר
אשר הוא עושה.

והנה, ענוותנותו היתירה וההנהגה הזאת, שלא תלה במעלותיו כלום
אלא רק בהקב"ה, ענוה זו היא אשר גרמה לו לנשיאות חן, וכנאמר
בפסוק (משלי ג, לד): "ולענווים יתן חן". הוא לא החזיק מעצמו כלל
ולא התפאר בעצמו על הצלחותיו, "באשר ה' אתו", שכן כאמור
היה ה' עם יוסף - היינו שבכל דבר אמר שה' עשה כן ורק ה' עזר לו
להצליח ואין זה מכוחותיו ומעלותיו. ולכן אומר הפסוק "ואשר הוא
עושה ה' מצליח" - בגלל זה הצליח מאוד שהיתה לו נשיאות חן בכל
דבר, משום שלענווים יתן חן...

ראיתי הרבה פעמים את כ"ק מרן אדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א - על
ישראל הדרתו בקרית ויז'ניץ בבני ברק - הן בהיותו בארץ ישראל והן
בהיותו בחוץ לארץ, כאשר ליווהו אחרי התפילה או עריכת השולחן,
שהיה מסתובב לאחוריו וצועק על המלווים: "לכו לביתכם, לכו
לביתכם, אני מכיר את הדרך לבד!"...

סיפר לי הרה"ח ר' יודא לייב עקשטיין שליט"א, מחשובי חסידי
נדבורנה-ב"ב, ששמע דבר נפלא מאחד המשמשים בקודש של מרן
פוסק הדור, הגאון האדיר בעל ה'שבט הלוי' זי"ע, וכך סיפר:

כששהה ה'שבט הלוי' זי"ע למנוחת הנפש בשווייץ, שהה שם
למנוחה גם כ"ק אדמו"ר מנדבורנה שליט"א מבני ברק - שבאותה
שנה עלה על כס האדמו"רות למלא את מקום אביו כ"ק אדמו"ר
מנדבורנה זי"ע, בעל ה'באר יעקב'. בבוקר התפללו שניהם תפילת

דרשו

MAKOVER

”לקראת סיום הש”ס, לא אחת שואלים אותי, מה הסוד בדבר? האמת היא שגם אותי ליוותה הדילמה, האם אצליח להחזיק מעמד. אך התשובה פשוטה ביותר: התחושה הנפלאה אחרי המבחן החודשי נותנת כח ורצון למבחן הבא. מבחן גרר בעקבותיו מבחן נוסף, וראיתי שזה פשוט ממכר. מהר מאוד הבנתי, על ‘קנין ש”ס’ - כל חצי שנה מבחן, אני לא מוותר... (הרב חיים שאול לוריא)”

גם החלום שלך יכול להתגשם ללמוד ולדעת את הש”ס

להצטרפות לתוכניות 'דרשו': 02-5609000

יותר ממאה אלף יהודים ברחבי העולם שותפים בתוכניות 'דרשו'; בבלי, או בהלכה. יותר מ-25 אלף מהם נבחנים מידי חודש על הנלמד, קונים לעצמם חיי נצח וזוכים להיות 'דרשו איד'. גם אתה יכול להיות 'דרשו איד'!

נסעתי לבית וגן וכל הדרך הלב שלי דפק בחוזקה - איך אני יכול לבקש מהרבי כזו בקשה חצופה... נקשתי בהיסוס גדול על דלת ביתו של הרבי. הוא פתח לי את הדלת, קיבל את פניי במאור פנים ושאל אותי מיד מה קורה עם השידוך...

כשהרבי מטאלנא הציג למכור את ספר התורה שלו כדי להכניס כלה, וכשאבי המדוברת דרש לקבל את ההתחייבות בכתב... • סיפור מופלא וסגירת מעגל בשבת חנוכה

יעקב א. לוסטיגמן

את הסיפור הבא שמענו מפי בעל המעשה בכבודו ובעצמו, ומפאת העובדה שחלק מהמעורבים במעשה אינם יודעים את מה שאירע מאחורי הקלעים, ביקש שלא נפרסם את שמו:

היה זה לפני כ־38 שנים. התפללתי בכותל המערבי וזכיתי לפגוש שם את כ"ק אדמו"ר מטאלנא זי"ע, שפנה אלי באותה הזדמנות וביקש שאדבר בשמו עם ההורים שלי ואציע שידוך לאחותי.

הבחור שהוא הציג היה בחור מאוד טוב, ירא שמים ותלמיד חכם, אבל מיד ידעתי שההורים שלי לא יהיו מעוניינים בשידוך מכמה סיבות של חוסר התאמה, והייתי בספק גדול אם הוריו של הבחור כן יהיו מעוניינים, מאותה הסיבה.

הרבי מטאלנא ציין אז באוזניי כי הוא יודע שלהורי הבחור אין כל אפשרות לשלם עבור הוצאות הנישואין והדירה, אבל שלא נדאג כי הוא מקבל על עצמו לשלם את כל ההוצאות של צד הבחור, כנגד מה שאבא שלי יחליט לתת. הסברתי לרבי שאני חושב שעוד לפני העניין הכספי יש כאן עניין של חוסר התאמה, ולכן לדעתי ההורים שלי לא יתלהבו מהרעיון, אבל הוא אמר לי שאציע את השידוך בכל זאת.

ואכן, כמו שצפיתי מראש, אבי מורי דחה את השידוך על הסף. עברו כמה שנים. אחותי כבר התחתנה בשעה טובה, והבחור הזה עדיין נשאר באותו המצב, בחור מתבגר שאין בידו פרוטה לפורטה, ואף שידוך שהוצע לו אינו מתקדם יתר על המידה.

הייתי אז אברך צעיר, עם שני ילדים, והייתי זקוק מאוד לכסף. חשבתי איך אני יכול להרוויח כמה שקלים, ועלה ברעיוני אולי להציע שידוך לבחור הזה. זאת גם מצווה גדולה וגם מתן שכרה בצדה...

שאלתי את רעייתי שתחי', אולי היא מכירה נערה יראת שמים וטובת מידות שתוכל להתאים לבחור הזה, והיא אמרה לי שבאמת בשבת האחרונה, בהיותה בבית הוריי, שוחחו הנשים אודות שכנתה של אחותי, נערה מתבגרת שצריך למצוא לה שידוך... שמעתי את הנתונים הראשונים ומיד חשבתי שאכן מדובר בהצעה שיכולה להתאים מכמה וכמה סיבות.

מה עושה שדכן? ניגש דבר ראשון אל מכשיר הטלפון. בביתי אכן

היה מכשיר כזה, אבל בבתים רבים מאוד הטלפון עדיין לא היה קיים, ואיתרע מזלי שגם בבית המדובר וגם בבית המדוברת לא היה מכשיר טלפון.

החלטתי שלא להיכנע לקושי, יצאתי לדרך והגעתי לבית הורי המדובר. נקשתי על הדלת ואמו פתחה לי. הסברתי לה שאני כאן עם הצעת שידוך, נתתי את מעט הפרטים שידעתי אודות המדוברת, ואם המדובר אמרה שהם יבדקו את העניין ויחזירו לי תשובה בעוד ימים אחדים.

כעבור מספר ימים שבתי לביתם, והאמא שפתחה גם הפעם את הדלת אמרה שאכן על פניו נראה השידוך כמתאים עבורם, ושאני יכול להציע את ההצעה גם לצד השני. נאמר לי שאביה של הנערה לומד בכולל בבתי אונגרין בירושלים, ואכן הגעתי לשם, איתרתי אותו ופרשתי בפניו את ההצעה.

אלא שהאבא די צינן את ההתלהבות שלי... הוא שלף מכיסו מחברת מהווה ומרוטה, והראה לי שיש לו שם רשימה ארוכה עם שמות של בחורים ופרטים שונים אודותיהם.

גם את הבחור 'שלי' הוא הוסיף לרשימה, אבל הדגיש באוזניי שהוא לא ממהר לעשות את הבירורים והבדיקות הנדרשות, כי הוא עובד לפי הסדר - כשיעבור את כל השמות שכבר רשומים אצלו ויבדוק כל אחד מהם בצורה יסודית, אם אף אחד מהם לא יבשיל לכדי שידוך,

ואם עד אז הבחור 'שלי' לא ימצא זיווג ממקום אחר, הוא יחזור אלי עם תשובה אם יש מה להמשיך או שהוא החליט להתקדם הלאה, להצעה הבאה.

בתחילה הרגשתי שבאמת אין כמעט סיכוי. הוא הוציא לי את החשק והתקווה, אבל אחרי ימים אחדים החלטתי לשוב. שאלתי מה קורה עם המחברת שלו, והוא אמר לי שהוא הספיק למחוק בינתיים שם אחד מהרשימה, ועדיין יש תור ארוך לפני ההצעה שלי...

הייתי אברך צעיר, מלא מרץ ותושייה, וגם הייתי זקוק לכסף בדחיפות. החלטתי 'להתלבש' עליו... נדנדתי לו פעם אחר פעם, עד שהבנתי כי בעצם הסיבה שהוא דוחה אותי שוב ושוב זה לא כי יש לו רשימה ולא כי הוא חושב שהבחור אינו מתאים, אלא שהוא פשוט מחפש 'סידור מלא' לבת שלו; ובגלל שהוא יודע שלא בטוח שהוא יקבל הוא בודק שידוכים אחרים, אבל עושה זאת בעצלתיים בתקווה שבינתיים יבוא משהו יותר טוב...

למרות הכל לא התייאשתי. במשך חודש שלם עליתי אליו לכולל כמעט מדי יום, ניסיתי לדבר על לבו, לספר לו כמה הבחור הזה הוא בחור טוב שבאמת מתאים לבת שלו, ושחבל שהוא לא ממנהר לעשות את השידוך הזה, אבל הרגשתי שאני קצת 'מדבר אל הקיר'...

כבר כמעט הרמתי ידיים, אבל בדיוק אז פגשתי את העסקן הרה"ח ר' אברהם סלאנים שליט"א, שאמר לי שהוא שמע שהצעת את השידוך הזה והוא חושב שיש בו פוטנציאל מאוד חזק, לכן הוא רוצה לדעת אם אני עדיין מתעסק עם השידוך הזה, כי אם אני ירדתי מהעניין והתייאשתי הוא מוכן לקחת את זה בידיים ולהמשיך הלאה...

דבריו של הרב סלאנים עודדו אותי להמשיך ביתר שאת. הבנתי שאני לא היחיד שחושב שזה באמת שידוך מתאים...

ידד אז גשם זלעפות, והיה קר מאוד, אבל אני הייתי חדור התלהבות, יצאתי מביתי שברחוב מלאכי לעבר ביתו של אבי המדוברת שגר אז במרחק של כ-20 דקות הליכה, הגעתי אליו כשכולי רטוב והפעלתי עליו לחץ מאוד גדול שיאמר בדיוק מה הוא רוצה.

זה לא היה קל, אבל אחרי משא ומתן הוא הודה באוזניי שאם הבחור יביא אתו לפחות שני שלישים ממחיר דירה הוא ייגש לשידוך, ואם אכן ירצו המדובר והמדוברת לסגור את השידוך בשעה טובה, הוא, אבי הכלה, ישלים את השליש החסר.

ניגשתי לצד השני וקיבלתי תשובה מאוד ברורה: אין על מה לדבר. אם הוא היה מבקש חצי חצי אולי עוד היה על מה לדבר, אבי הבחור מוכן לעשות מאמץ גדול, אבל שני שלישים זה כבר מעל ומעבר ליכולת שלו, מה גם שיש לו בחור מצוין והוא לא רואה סיבה לשלם כל כך הרבה כסף למי שיזכה בו.

תוך כדי הדברים נזכרתי ברבי מטאלנא, ובמה שהוא אמר לי לפני שנים אחדות שהוא מוכן לקחת על עצמו את התשלומים עבור הבחור אם אבא שלי יאות לקחת אותו כחתן לבתו.

צעדתי לתחנת האוטובוס ונסעתי לבית וגן, שם התגורר הרבי מטאלנא. הזכרתי לו את המעשה עם הבחור ההוא והצעת

השידוך שהרבי הציע. הוא זכר את פרטי השיחה, ואמרתי לו שעכשיו יש לנו הזדמנות לסגור שידוך, כשהבעיה היא רק התשלום מצד הורי המדוברת, ואם ההצעה של הרבי עדיין רלוונטית אפשר להתקדם ואולי אפילו לסגור את השידוך בשעה טובה ומוצלחת. הרי הורי הבחור מוכנים לשלם חצי, והורי המדוברת ישלמו שלישי, חסר רק הפער שבין החצי לשלישי, ואת זה אולי יאות הרבי להשלים...

"אתה צודק", אמר לי הרבי, "אמנם התחייבתי לצד החתן, אבל מה זה משנה מאיזה צד יבוא הכסף, העיקר שהשידוך ייגמר בשעה טובה ומוצלחת. אני אכן מוכן לקחת על עצמי את תשלום הסכום החסר".

אבי המדוברת שמע וקיבל, אבל דרש לקבל התחייבות ברורה בכתב ידו של הרבי כדי שיוכל להוכיח את זה, כי הרי הוא לא יוכל לתבוע את הרבי לדין תורה אם הוא לא יעמוד חלילה בדיבורו...

זה כבר היה יותר מדי עבורי... הרבי מוכן לשלם כסף עבור שידוך שהוא עצמו אינו קשור לא לצד החתן ולא לצד הכלה, הוא רק מכיר את הבחור ורוצה לעזור לו כי הוא חייב לו הכרת הטוב בגלל איזה עניין, התחייבות שלו היא התחייבות של רבי... מה פתאום צריך לדרוש ממנו גם התחייבות כתובה?

לא היה לי אומץ לעשות את זה...

כמעט ירדתי מכל הרעיון, אבל אז סיפרתי על כך לחבר שלי והוא הציע לי לגשת לרבי מטאלנא ולספר לו כמשיח לפי תומו שהשידוך הזה נתקע כי אבי המדוברת רוצה התחייבות של הרבי בכתב, וזה דבר שאני כבר לא הסכמתי לעשות כי בעיניי זאת חוצפה...

ההצעה שלו נראתה בעיניי טובה הרבה יותר מהרעיון של לגשת לרבי ולבקש ממנו שיתחייב. אבל בכל זאת, הרי ברור לי שהרבי יבין למה אני מספר לו את הסיפור, וזה עדיין מאוד מאוד לא נעים... נסעתי לבית וגן וכל הדרך הלב שלי דפק בחוזקה - איך אני יכול לבקש מהרבי כזו בקשה חצופה...

נקשתי בהיסוס גדול על דלת ביתו של הרבי. הוא פתח לי את הדלת, קיבל את פניי במאור פנים ושאל אותי מיד מה קורה עם השידוך... אני גמגמתי והרבי ראה שאני מהסס לומר משהו חשוב, הוא דחק בי ולבסוף 'נשברתי' וסיפרתי לו דברים כהווייתם...

הרבי שמע את הדברים ומיד אמר לי שאבי המדוברת אכן צודק במאת האחוזים. אם הוא מוכן לעשות שידוך בתנאים מסוימים, זכותו לוודא שההתחייבות תהיה ברורה.

הוא פתח את המגירה, הוציא דף ועט, וכתב שהוא מתחייב על סכום של 17 אלף דולרים עבור דירה לזוג המיועד אם אכן ייסגר השידוך בשעה טובה. זה היה סכום עתק באותם ימים, אולי כמו 50 אלף דולרים בימינו. סכום שאפשר להחשיב כבלתי הגיוני בעליל שמישהו ישלם עבור מישהו אחר בלי שתהיה לו מכך כל טובת הנאה, קל וחומר להתחייב על כך מראש במסמך כתוב...

כשסיים לנסח את ההתחייבות הפקיד אותה הרבי בידי ואמר לי: "נו, תגמור כבר את השידוך, למה אתה מתעכב?".

שאלתי את הרבי מהיכן הוא חושב להביא כזה סכום גדול, והוא

הנה ימי
ומלאה הארץ

הם מתרגשים...

רבבות אלפי ישראל בכל רחבי תבל מסיימים בימים אלו את לימוד הש"ס, ומתחילים מחדש בלימוד מסכת ברכות, עשרות אלפי יהודים שהשקיעו במסירות ובהתמדה יום יום דף דף, מתרגשים לרגל יומא טבא זה של סיום הש"ס

גם אנחנו מתרגשים על שזכינו שהיה לנו חלק בסיוע ובדירבון הלומדים לשינון וחזרה וידעת התורה

יחד שבט
בנייני
ירוש

מוצש"ק חנוכה

הצטרף לאלפי הלומדים בכל רחבי תבל לאחת מתכניות 'דרשו':

דף הכולל

'קנין תורה'

'דרשו איד'

התכנית החדשה
לכוללים

מבחנים חודשיים
על 'הדף היומי'

נרשמים עכשיו
לתכניות הלימוד של
'דרשו' במחזור החדש
של 'הדף היומי'

לקנין ידיעה
והבנה בש"ס

לקנות קנין ידיעה
והבנה בש"ס

כדי להיות 'דרשו איד'

בעלי המנגנים לשמחה של תורה:

מוטי שטיינמן, זאנויל ויינברגר
אהרלה סמט, ישראל אדלר
הילד דודי הרשקופ נ"י
מקהלת מלכות ומקהלת ילדים
בניצוחו של ר' פנחס ביכלר
הרכב ענק של תזמורת 'המנגנים'
בניצוחם: משה מרדכי מונה רוזנבלום,
משה רוט, רובי בנט, משה לאופר

מוקד 'דרשו':

גם אנחנו

במוצ"ש הקרוב יתקיים מעמד הסיום הראשון מבין עשרות הסיומים שעורך 'דרשו' ברחבי העולם היהודי

אנו מברכים את כלל המשתתפים שימשיכו לעלות ולהתעלות בתורתנו הקדושה, אשריכם ישראל, בימים אלו אנו מתכוננים לצאת שוב למסע המיוחד של לימוד הש"ס ומציעים גם לך להצטרף ללגיטו של מלך, ולהתחיל יחד במסכת ברכות, ללמוד, לחזור ולהבחן.

זי ישראל האומה אלים

ה אור לא' טבת

הוראות מיוחדות לבאי המעמד בבנייני האומה:

- דלתות בנייני האומה יפתחו בשעה 19:30 ותחילת המעמד אי"ה בשעה 20:30 כך גם לגבי המעמד 'בית של תורה'.
- מקבלי כרטיסים שאינם יכולים להגיע מתבקשים לפנות מיידית למשרדי 'דרשו' ושליח מיוחד יבוא לאסוף את הכרטיס - לאור הביקוש הרב.
- החל מהשעה 20:30 הכרטיס לא יהיה בתוקף ומי שלא יגיע עד שעה זו לאולם - יתכן ויכנסו אחרים על מקומו.
- בכניסה לבנייני האומה יוצבו דלפקים לבידורים ענייני כרטיסים.
- דוכני מכירת הספרים והשימוש בכרטיס ההטבות המצורף לכרטיס הכניסה, יתאפשר החל מעת פתיחת הדלתות.
- כרטיס המתנות המוגנטי המצורף לכרטיס הכניסה תקף לקבלת המתנות - בסוף האירוע בלבד.
- בערכה המחולקת לציבור המשתתפים יהיו עוגות ושתייה בלבד, ולקיום מלווה מלכה בנטילת ידים יש להיערך בהתאם לפני ההגעה.

"המיוחד בתכניות 'דרשו' הוא, שהם מקיימים כפשוטו את דברי חז"ל 'חזור וחזור'. כשעמדנו כבר בשלב השני ב'קניין הלכה', במבחן המסכם של חצי השנה האחרונה נכלל גם חומר לימודי שבעצם כבר למדנו בשלב הראשון. כה זוכים אכן ללמוד ולהתקדם בידיעת התורה באופן מיוחד ונעלה"

הרה"ג ר' שאול פלנר שליט"א, מחשובי לומדי ונבחני תכנית 'קניין ש"ס' בכולל באיאן בביתר: "אינו דומה לימוד רגיל ללימוד שאחריו יש מבחן" • סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחרים על כל הש"ס

הרה"ג ר' שאול פלנר שליט"א

"אני מוכרח לציין", מבקש ר' שאול להדגיש, "כי המבחנים של 'דרשו' יש להם מעלה מיוחדת שעדיין לא מצאתי כמוהם", כשהוא מפרט: "מצד אחד הם לא בנויים כמו 'חידה' שיש שאלה הכוללת בתוכה סעיפים ותתי-סעיפים ועליך לנחש למה בדיוק התכוון הבוחן, וכך עליך לשבת ולהעלות על גבי הכתב כל מה שקשור לעניין. מצד שני", מטעים הוא, "זה לא סוג מבחן המתייחס רק לנקודות ברורות ואינו נכנס לסוגיות מורכבות וכדומה.

"מבחיני 'דרשו' משולבים בחן וחסד - גם השאלות מאוד מאוד ברורות, כשלמשל, באם יש כמה פרטים יובא בשאלה כמה פרטים יש, ובאם ישנם כמה אופנים יפורט בסוגריים (ארבעה אופנים). כך מרוויחים הלומדים שהם יודעים כבר בתת-הכרה שאין כזה מצב בשעת הדחק לדלג על קושי בסוגיא בהנחה שממילא בסוגיא מורכבת שכזו אין שאלות וכדומה. ובגלל זה כל הלימוד גם בלימוד הש"ס וגם בלימוד ההלכה נעשה אכן ברמה הרבה יותר גבוהה, כשבכל מקום מתאמצים ומגיעים עד הבנה שלמה בלימוד", מסכם הוא בסיפוק.

באיזו תכנית הלכה אתם משתתפים? תפסנו אותו על המילה... "כעת כבר לא", ממחר הוא להגיב, "אבל עד לפני כשנה וחצי זכיתי כ-11 שנים להתקדם בלימוד ההלכה באופן מיוחד בתכנית 'קניין

הרה"ח ר' אהרן כהן

השיחות עם נבחני 'קניין ש"ס' מפתיעות כל פעם מחדש. הפעם התברר לנו כ'משיח לפי תומו' שהמרוויין זכה גם להיבחן בתכנית 'קניין הלכה' הידועה. בנוסף, עלידו התוודענו גם קצת על סדרי לימודו של להבחל"ח ידידו הרה"ג ר' אהרן אייזנבלאט ז"ל, מחשובי נבחני תכנית 'קניין ש"ס'. אך בל נקדים את המאוחר.

איך הכל התחיל?

"אני נוהג תמיד לומר", הוא מקדים מיד, "אינו דומה לימוד רגיל ללימוד שיש אחריו מבחן". כשהוא ממשיך, "הודו לה' אני זוכה למסור שיעור 'דף היומי' מדי יום ביומו בקלויז 'היכל מרדכי שלמה' בקהילתנו בביתר. למסירת שיעור, כידוע, ישנן הרבה מעלות מגוונות מ'מחייב' להכנה וללימוד כל יום וכדומה. אך אישית, מוכרח אני לציין: הצטרפות ללימוד במסגרת מבחנים מהווה 'מחייב' הרבה יותר מועיל, וממילא הרי זוכים בהרבה יותר...

"אינני יודע האם דבר זה משותף לכולם, אך בכל מקרה אצלי זה עובד כך. ברגע שאני יודע שאני הולך להיבחן על הלימוד, כל הלימוד נעשה ברמה יותר גבוהה וברורה, לבד מזה שכאילו באוטומט אני משקיע הרבה יותר בשינון וחזרות על הלימוד.

"ברוך ה' כבר זכיתי במסגרת מסירת השיעור לסיים את הש"ס כמה פעמים, ואף נבחנתי בעבר על הש"ס במסגרות כאלו ואחרות. אך מבחינתי, הרגע המיוחד היה עת הצטרפתי לתכנית 'קניין ש"ס'."

איך ומתי באמת הצטרפתם לתכנית 'קניין ש"ס'?

"האמת", מציין הוא בכנות, "זכיתי ומו"ח הרה"ג ר' אברהם זונאבנד שליט"א כבר נבחן שנים במסלולי 'דרשו', כשלא אחת ראיתי בביתו את קובץ השאלות והתשובות של מבחני 'קניין ש"ס' המקיפים את כל מסכתות הש"ס, כך שכל העת חשבתי 'מי ייתן ואזכה גם אנוכי'... "ברוך ה', עם תחילת המחזור הנוכחי הגעתי להחלטה להצטרף לנבחנים על-פי סדר הדף היומי. כך זכיתי והצטרפתי למבחנים החודשיים. לאחר השתתפתי במבחנים המסכמים של 120 דף, אז עליאף כל החששות קפצתי ל'קניין ש"ס' בו זוכים כל חצי שנה להיבחן בהתחדשות מחודשת על כל הלימוד מתחילת הש"ס, כשכעת בחודש האחרון זכינו אכן להבחן על כ-2,400 דפי גמרא..."

הרה"ג ר' אהרן אייזנבלאט ז"ל מחשובי חברי 'קניין ש"ס'

התורה' באופן מדהים ומופלא. "זכורני, איך שבכולל הגיע מיישהו לברר איפה מובאת איזו שיטה, והוא על אתר, בשיא הפשטות ציין: 'זה בעבודה זרה דף נג'. בתוס' הראשון למעלה..."

כהצעת ר' שאול עברנו לשיחה עם הרה"ג ר' שמואל שליזנגר שליט"א, שזכה ללמוד בחברותא שנים רבות להבחל"ח עם הרה"ג ר' אהרן ז"ל.

"בראש חייב אני לציין שר' אהרן ז"ל אכן זכה ונבחן כבר פעם אחת ב'קניין ש"ס' על כל הש"ס גמרא רש"י, כשכעת כבר עמד לפני סיום הש"ס עם פירוש תוספות. אך בפירוש לא למד רק באופן של בקיאות", מטעים ר' שמואל.

"במחזור הראשון בו היה לומד גמ"ר בלי תוס' היה לומד את הדף בשעות של 'בין הפרקים', גמ"ר עוד אפשר להסתדר בשעות שבין לבין. אך במחזור הנוכחי בו התקדם ללימוד עם פירוש תוס', הוא בפירוש לא ויתר. ואכן, מאז סדר הלימוד בכולל לפני הצהרים הוקדש כולו ללימוד הדף ברוגע ובהבנה.

"ר' אהרן היה משקיע רבות בשינון וחזרה כסדר", הוא מציין כדברי ר' שאול. "בתחילת כל זמן חדש, מיד אחר המבחן המסכם הקודם, הייתי רואה אותו מתחיל את סדר חזרותיו בהן היה חוזר שוב באופן מסודר ומתכוון על כל חומר הלימוד מהשנים האחרונות.

"לאחרונה הצטרף לתכנית מיוחדת ללימוד לעמוד בכור המבחן על חלקים מובחרים בשולחן ערוך, ועל כן לצערו לא יכול היה לחזור ממש על כל הלימוד, ולכן בנה לעצמו תכנית מפורטת של המסכתות אותן הרגיש שהוא צריך יותר לעבור עליהן והיה חוזר ומשנן אותן עד שהרגיש שהן באמת כמונחות בקופסא."

אולי בהזדמנות יהיה כדאי להעלות יריעה מיוחדת לכבודו של ר' אהרן ז"ל, אך כאן נצטרך לקצר. חוזרים אנו לר' שאול לסיום הראיון. "אציין דבר שהוסיף לי רבות כדרכו להתקדם ב'ידיעת התורה", מגלה ר' שאול. "לפני שנים ראיתי מבחן על כל הש"ס שהכין שר התורה מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א לחתנו. המבחן כלל 10 שאלות על כל אחת ממסכתות הש"ס - מברכות ועד עוקצין, כולל סדרי זרעים וטהרות ומסכת אבות ועדויות ושאר משניות.

הלכה", מעביר הוא בלחט. כמו כל תכניות 'דרשו' הבנויות באופן מושכל ותועלת, גם תכנית 'קניין הלכה' מהווה דוגמה של תכנית, דרכה יכול כל אחד לרכוש שליטה מקפת בכל חלקי 'אורח חיים' ו'יורה דעה' בשולחן ערוך עד להלכה למעשה.

"התכנית נחלקה לשניים", הוא ממשיך בשטף. "בחמש וחצי שנים למדנו חלק גדול של הלכות שבת, ברכות, בשר בחלב, תערובות, הלכות טהרה, כשכל הלימוד נעשה באופן מתוכנן ומסודר, ובכל חצי שנה מתקיים מבחן מסכם עד שזכינו להיבחן על כל החומר. "בהמשך", הוא ממשיך באושר, "המשכנו בחלק השני בו זכינו ולמדנו הלכות סת"ם, עירובין, ריבית. גם הלכות רבות שבדרך-כלל לא לומדים אותן בהיכלי הכוללים, כדוגמת הלכות שביעית שלמדנו אכן בשנת השמיטה ועוד.

"המיוחד בתכניות 'דרשו' הוא שהם מקיימים כפשוטו את דברי חז"ל 'חזור וחזור'. כשעמדנו כבר בשלב השני ב'קניין הלכה', במבחן המסכם של חצי השנה האחרונה, נכלל גם חומר לימודי שבעצם כבר למדנו בשלב הראשון. כה זוכים אכן ללמוד ולהתקדם בידיעת התורה באופן מיוחד ונעלה."

איך באמת מצליחים להיבחן על הש"ס? חוזרים אנו ל'קניין ש"ס'. "כאמור, אני מוסר שיעור יומי על 'הדף היומי', כך שאני מתכוון למסירת השיעור ולאחר מכן אני מעביר את השיעור. בהמשך, בשבוע האחרון לפני המבחן החודשי אני חוזר על הלימוד החודשי. כמו כן, המבחן המסכם על 120 הדפים נקבע כסדר שבוע אחר המבחן החודשי, בהם כאמור חזרתי כבר על הלימוד של החודש האחרון, כך שאני מתאמץ בשבוע זה לחזור שוב על 90 הדפים - דהיינו החומר של שלושת החודשים הראשונים."

ולקראת המבחן הגדול אתה חוזר שוב על מאות/אלפי הדפים? אנו קוטעים אותו.

"הלואי ויכולתי", משתף הוא בגילוי לב. "אישית, אני לא מצליח לעבור בקצב מסודר ומתוכנן לקראת המבחנים הגדולים. אך בעיקרון במשך השנה יש לי סדרים קבועים של חזרות על מסכתות, כך שב"ה אני עובר לפחות על חלק מהחומר."

בהזדמנות זו הוא מזכיר את להבחל"ח ידידו הרה"ג ר' אהרן אייזנבלאט ז"ל, מחשובי חברי תכנית 'קניין ש"ס'.

"לא אספיד אותו, אך בנוסף למו"ח שליט"א שכאמור בזכותו הצטרפתי ל'קניין ש"ס', הרי שללא ספק אני והרבה מחבריי חייבים להרה"ג ר' אהרן אייזנבלאט ז"ל הרבה הכרת הטוב. הוא היה אצלנו בקהילה דמות וסמל לתלמיד חכם אמתי, מתמיד גדול ויגע בתורה בכל כוחו, שאכן זכה לדעת את הש"ס כולו על בוריו, וזה לבד גרם והביא שזכינו ובקהילתנו הק' בעיר כמה מאנ"ש נמנים על תכנית חשובה זו.

"אך אציין נקודה אחת שר' אהרן היה רגיל לומר, וכך היה עושה: אין לומדים לקראת מבחן. הוא הסביר שהלימוד לקראת מבחן נשכח די במהרה כיון שבראש נכנס הלימוד על-מנת לזכור למבחן, אך זה לא נשאר בזיכרון לזמן ארוך. הוא באופן מסודר היה חוזר בכל חצי שנה את כל חומר הלימוד, כה שלא קשה להבין איך הוא זכה לידיעת

הנער לא ידע את נפשו. הוא לא מקומי, לא דובר את השפה, הוא מבין שבריתה עכשיו כבר לא תועיל, ובסתר לבו מייחל הוא שהאוטובוס כבר יבוא והוא ייבלע בין דלתותיו. לצערו, לא זה מה שקרה, האוטובוס הוסיף להתמהמה, כשמנגד, חבורת הבריונים המפחידה הגיעה כבר לתחנה...

הנער הצעיר שניצל מחבורת בריונים באורח פלא

אמוניים מעוררי השראה ועתירי כוחות. הנשמה הזו מחיה ומפעילה אותנו, ובה בעת מעניקה לנו כוחות להתמודד, יכולות לוחמה גבוהות, עוצמות לעמוד בכל אתגר ולנצח בכל קרב.

מנגד, היצר הרע שבתוכנו פועל להסתיר ולעמעם את הנקודה הזו. הוא מבין, שברגע שנפנים את היכולות שבתוכנו ועד היכן אנו יכולים להתעלות, להתרומם ולהתקרב לאבא שבשמים - באותו רגע הוא יישאר מובטל, וכל שכנועיו יפלו על אוזניים ערלות. לכן, 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע, הוא פועל לגמדם את עוצמתה של הנשמה שנטועה בתוכנו. הוא משווק שאין בנו כוחות, שאנו חלושי אופי, שבדורנו כבר אין יכולות התמודדות, שאנחנו בכלל לא בנויים לנצח ולהכריע במלחמה הרוחנית.

ואז באים ימי החנוכה, ואנו מדליקים את הנרות, מתבוננים בלהבות, ומאירים את האמת: בתוך כל יהודי יש כח עוצמתי וחזק מאין כמוהו, והוא בהחלט יכול להתמודד ולנצח בכל אתגר והתמודדות. ימי החנוכה נועדו לגלות את הכח הזה ולהעצים אותו, להביא אותו לקידמת הבמה ולהפנימו אל הלב, כדי שבכל רגע נתון נדע ונזכור:

בתוכו של כל יהודי בוערת אש, להבה עוצמתית. גם אם הוא נראה חלש מול גיבורים, חיל קטן מול צבא אדיר, נמושה זעירה מול כוחות חזקים - זו אחיזה עיניים מטופשת, כי האמת הפוכה לחלוטין: הנשמה היהודית שבקרבו היא כור אטומי המזון היישר מכסא הכבוד, ארון חשמל ומזוודת אנרגיה שכל כח בעולם לא יכול נגדה!

זהו המסר של ימי החנוכה, זהו האור העולה מבין הנרות, להאיר את נפשנו ולמלא אותנו באורה הבהיר של עוצמת הנשמה היהודית.

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"וְקָבְעוּ שְׁמוֹנֵת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלָיו" (מתוך 'על הניסים')

בלב הומה מהתרגשות ובשמחה של מצוה, אנו חווים בימים אלה את הימים הגדולים והמוארים, ימי החנוכה. אלו ימים ייחודיים ביותר, בהם מדי ערב ניתנת לנו ההזדמנות להדליק את הנרות ולהתכנס סביבם, להאיר את הלב באור הניסי של קירבה לבורא עולם, ולשורר בהודאה על נפלאותיו עימנו, בימים ההם ובזמן הזה.

נעימות שירי החנוכה גואות ועולות, משתלבות בהרמוניה נפלאה של ניחוח הסופגניות. הילדים מקפצים בעליצות סביב סביבונים מוארים, וכולנו מקדישים זמן ומחשבה להתבוננות במשמעות הנס ובהשלכותיו לימינו אנו. אין לב יהודי שלא רוטט עם הדלקת הנרות ושירת 'הנרות הללו', כל נשמה יהודית נרגשת בשירת ההודאה 'מעוז צור ישועתי'...

כשאנו מביטים בנרות הדולקים ובשלהבות הנוצצות, אנו מעלים בזכרוננו את הנס המופלא שהתרחש בימים ההם, כאשר קומץ חשמונאים יצא למלחמה על קידוש ה'. הם היו חלשים ומעטים, אבל טהורי מחשבה ואמיצי רצון. הם נלחמו נגד האימפריה הבינלאומית ששלטה בעולם שלטון ללא מיצרים, ולא רק שניצחו אותה והכריעו את גורל המערכה, אלא שמצאו פך שמן טהור ונעשה להם נס כביר שהוא הספיק לשמונה ימים.

סיפור נס החנוכה, מעורר שאלה ומחייב התבוננות: מה היה ההגיון מאחורי המהלך של החשמונאים? מנין היה להם האומץ לצאת למלחמה שנראית אבודה מראש? מהיכן נטלה קבוצה כה קטנה של אנשים כוחות ויכולות לצאת לקרב מול הצבא החזק בעולם? ובעיקר - השאלה הנוגעת לימינו אנו - האם גם לנו יש כוחות כאלה? האם גם אנו מסוגלים להתמודד באתגר כזה? האם הכוחות והעוצמות הללו, האמונה בדרך ויכולת ההתמודדות בגבורה, שייכים רק להם או גם לנו?!

התשובה היא שכן, וזהו הסוד החבוי בתוככי להבות נרות החנוכה. הנרות הקטנים הללו מספרים לנו סיפור, מעמידים בפנינו עובדה, חושפים לנו תגלית. והתגלית היא - שכן!

שיש לכל יהודי נשמה אלוקית, בעלת עוצמות כבירות ובלתי נתפסות. שהנשמה שנתונה בקרבנו, שהיא חלק אלוקי ממעל שניטע בתוככי גופנו, היא כור אטומי של עוצמה רוחנית אדירה, לבת אש של חיים

וככל שנקדיש יותר זמן להתבוננות על הכוחות שהנשמה מעניקה לנו, ככל שנעניק לנשמה את היכולת לתפוס את מרחבי הזמן והפנאי הנפשי שלנו, ככל שנזין את הנשמה באוצרות רוחניים המחיים אותה - כך ניתן לה את היכולת להוביל אותנו, להעצים אותנו, להפעיל את הכוחות החזקים השרויים בתוכנו.

הבה ננצל את שעת הדלקת הנרות, להתנתק מהמירוץ הגשמי השוחק, מהתעשינויות המקיפה מכל עבר, מהדאגות שנוטלות את שלוות נפשנו. נייחד את הדקות הללו לחשיבה, להתבוננות, להעמקת הקשר עם הנשמה היהודית שבקרבתנו, ואז נזכה שאורם הזך של הנרות ישאב אותנו לעולמנו הפנימי הקסום והעשיר, אל תוך מרחביה האינסופיים של הנשמה היהודית הכבירה שבתוכנו, וזה מה שיעניק לנו כוחות ועוצמות לכל ימות השנה!

היתר חריג במיוחד...

היה זה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, כשאירופה כולה נרמסה תחת מגפי הקלגסים הנאצים, שהשליטו בכל מקום אימה ופחד. גם צרפת הגדולה נפלה בקרב והובסה בפני הצבא הגרמני, שהקים בה את מה שכונו 'שלטון וישי' - השלטון ששלט בצרפת בתקופת המלחמה.

כדרכם של הנאצים בכל מקום בו דרכה כף רגלם, גם בצרפת החלו מיד בהצרת צעדי הציבור היהודי. כל מי שנמצא ברחובות צרפת ולא היה שייך לעבודה כלשהי בשירות המשטר הנאצי - חרץ בכך את דינו להישלח ברכבות המוות לאחד ממחנות ההשמדה. הדרך היחידה לשרוד את התנאים הקשים באותה עת, היתה להתקבל לעבודה במפעל כלשהו, שתוצרתו משמשת את הנאצים, וכך ניתן היה לזכות בחיים.

באותה תקופה, נשים ונערות יהודיות רבות התקבלו לעבודה במתפרות שונות ברחבי פריז וגלילותיה, מה שהעניק להן אפשרות חיים. אחת מהנערות הללו היתה נערה צעירה בשם תמר קורנפלד, לימים הרבנית הצדקנית, אשת חבר לגאון הגדול רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל. הנערה שמחה על שהצליחה להתקבל לעבודה, והחלה לבוא מדי יום יום לעשות את מלאכתה במפעל.

והיה באחד הימים, ומנהל המפעל קרא לכל העובדות, וקבע כי העבודה תימשך בכל ימות השבוע, כולל יום השבת רח"ל. מיד החלה תסיסה בין הנשים היהודיות שעבדו במקום, היעלה על הדעת כי תיאלצנה לחלל שבת?! האם אשה או נערה יהודיה יכולה להסכים לכך?!

מנהל המפעל שם לב לכך, ומיד קם והכריז בטון נחרץ: 'אשה שאינה מתעדת לעבוד בשבת - שתקום ותעזוב את המפעל עוד היום!' אינני מוכן להחזיק כאן עובדות שעובדות ששה ימים בשבוע בלבד! המנהל ידע היטב מה משמעות האיום, והיה בטוח כי הוא יעשה את שלו... כל בר דעת הבין שעזיבת המפעל - הינה למעשה בחירה מרצון בחיי בריחה, רדיפה ונדודים, מפחד השלטון הנאצי. שהות בצרפת בלי תעודת עובד - כמוה כהזמנה לנסיעה מהירה ברכבות המוות, בואכה מחנות ההשמדה!

הנשים שמעו את האיום, ונרעדו. בצער רב ובכאב לב נוראי נאלצו

להסכים לתנאים הקשוחים של מנהל המפעל, ולהסכים לעבוד שבעה ימים בשבוע. כולן, חוץ מנערה אחת...

הנערה תמר, היא לא הסכימה. מיד בשומעה את איומיו של המנהל, ארזה את תרמילה הקט והודיעה כי היא עוזבת את המפעל. בראש מורם ובגבורה יהודית הודיעה למנהל כי היא לא מוכנה לעבוד בשבת בעד כל מחיר שבעולם, ולפיכך היא קמה ועוזבת!

היא ידעה את המשמעות, הבינה את הסיכונים. ובכל זאת, האמונה שבערה בתוכה וכוחות נפשה לא הסכימו לכך שתעבוד בשבת, בכל מחיר שבעולם. היא ידעה שהיא נוטלת על עצמה סיכון לא פשוט ומחיר אישי לא קל - אבל בחרה מרצון לקום ולעזוב את מקום העבודה שהבטיח מחסה בטוח ומגון!

כראות המנהל את אומץ ליבה וגבורתה של הנערה היהודיה, הודיע כי הוא מוותר רק לה על חובת העבודה בשבת. 'לאחר שראיתי עד כמה בוערת בה האמונה בדתה היהודית ועד כמה היא מוכנה להקריב ולהתמסר למענה - אני משחרר אותה מכל עבודה בשבת, והיא תוכל להישאר במפעל במתכונת עבודה ששה ימים בשבוע בלבד!'

סיפור נפלא זה, שהופיע בגיליון 'כאיל תערוג', חושף בפנינו פן נוסף על עוצמתה וגבורתה של הנשמה היהודית, על כוחה החזק ומבועי האנרגיה הנובעים בתוכה. מי שמחובר לנשמה היהודית שבתוכו, מי שמאפשר לאש האמונה היוקדת להבעיר את נפשו - מגלה בתוך תוכו עוצמות וכוחות שלא חשב שיש לו, יכולות כבירות שלא חשב שיש בתוכו.

זה בידיים של כל אחד ואחד מאיתנו, כי בכלנו בוערת אותה הנשמה, אותו הכח, אותה הלהבה. הגבורה החשמונאית כמו הגבורה היהודית לאורך הדורות, אינה נחלתם של יחידי סגולה, כולנו התברכנו בה והיא שוכנת בעומק נשמתנו. כל שעלינו לעשות הוא לחשוף את הכח הזה, לתת לו להוביל, לתת לו להנחות אותנו. כך נזכה שהכח המוביל אותנו יהיה כח יהודי רב עוצמה ואיכות, ונזכה לעמוד בכל האתגרים שלנו ולנצח בכל התמודדות!

רגע ששינה חיים!

הסיפור הבא התרחש לפני כ-25 שנה, בפרבר של רומא בירת איטליה, בשעת לילה מאוחרת. נער צעיר שיצא מישראל לטיול ברחבי אירופה, ישב על ספסל בתחנת האוטובוס והמתין לאוטובוס שיקח אותו למחוז חפצו. לפתע הוא שומע קולות משונים ומפחידים, ועד מהרה מבחין הוא בקבוצת גויים ששמו לשוכרה, שמתקרבת אליו בצעדי ענק...

הנער לא ידע את נפשו. הוא לא מקומי, לא דובר את השפה, ולא מחזיק כל אמצעי תקשורת או הגנה. הוא מבין שברחה עכשיו כבר לא תועיל, ובסתר לבו מייחל הוא שהאוטובוס כבר יבוא והוא יבלע בין דלתותיו. לצער, לא זה מה שקרה, האוטובוס הוסיף להתממה, כשמנגד, חבורת הבריונים המפחידה הגיעה כבר לתחנה...

הפחד צימר אותנו, האימה שיתקה אותנו. הוא הבין שהוא טרף קל בידי זדים ארורים, מי יודע מה יעלה בגורלו עכשיו. הוא מביט בבעתה בעיניהם המזוגגות, ולפתע שומע הוא כי הם קוראים קריאות גנאי לעברו וקופצים אגרופים כלפיו. הוא לא הבין אף מילה משפת המשך בעמוד הבא

דיבורם, אך הבין גם הבין שהינו מאויים על חייו, וייתכן שאלו הדקות האחרונות בהן הוא חי ונושם...

הנער, שלא זכה לגדול על ברכי האמונה ולא חונך לתורה ומצוות, חש אבוד לנוכח המצב. לאחר רגע התעשת, והחליט שינסה להציג מצג כאילו הוא מצטרף לחבורתם, ואף הוא כמוהם, עד הרגע הגואל בו האוטובוס יבוא והוא ימלט לתוכו. וממחשבה למעשה, כשהתקרבו אליו וכמעט עמדו להטיח בו בקבוק זכוכית מלא במשקה חריף, אזר אומץ ופנה לראש החבורה בבקשה לשנות עימם, לחלוק עימם מן המשקה החריף-חריף הזה...

באותו רגע השתנתה הבעת פניהם. אם הזר רוצה להצטרף להוללות, הם יתנו לו את ההזדמנות. הם מגישים לו בקבוק קטן, הנער כבר מניף אותו אל על, תוך שהוא מעיף מבט בוחן על התווית...

'אוי ואבוי!' - נחרד לרגע בעומק לבו. על תווית הבקבוק נכתב מפורשות כי הוא מכיל שומן של חיה שאינה טהורה. אמנם לא זכה להתחנך לתורה ומצוות, אבל האם הוא מסוגל לשנות משקה כזה? האם הוא מסוגל לטמא את נפשו ולשקץ את נשמתו במשקה פיגולים? האם יעלה בדעתו להכניס למעייו שומן האסור באכילה ליהודים? מלחמה התחוללה בלבו. מחד גיסא, קבוצת בריונים מסוכנת בוחנת אותו ואת צעדיו, ממתינה לראות כיצד הוא שותה עמה. מאידך גיסא, הוא אינו מסוגל לשנות משקה שאינו כשר! הוא לא מסוגל להכניס לפיו דבר שאינו כשר!

בתום רגע של מאבק פנימי קשה ומייסר, החליט הנער כי זה צעד אחד יותר מדי. באותו רגע נדלק בו הניצוץ היהודי החבוי, והוא גמר אומר שלא ישתה את המשקה הזה, ויהי מה!

היה זה שבריר שניה של ממש. שבריר שניה של מלחמה, של קרב פנימי בעומק הנפש. הסכנה ברורה, הפחד מצמית, אבל הניצוץ היהודי הכריע: לא שותים משקה לא כשר, לא מטמאים את הנשמה היהודית במזון שאינו לרוחה!

כהרף עין, הוא מניף את הבקבוק, פותח את הפקק, מסתובב מעט על מנת שלא יבחינו, ותוחב את אצבעו בפי הבקבוק. כעת הוא הופך את הבקבוק לעבר פיו, כביכול הוא שותה לרוויה מתכולתו. האצבע שתחב בבקבוק שמרה על חסימה נאמנה שאף טיפה לא תזלוג לתוככי פיו, כשהחושך ועיניהם המבולבלות של חברי הקבוצה מקילים עליו בביצוע התרגיל מבלי לעורר חשד מיותר...

כמה שניות הוא 'שותה' כביכול, ואז משיב להם את הבקבוק, מנענע את לשונו לאות הנאה, ומחמיא להם על טעמו האנן של המשקה. הם חייכו בהנאה לשמע המחמאות, לחצו אתו יד, ורבע השעה הנוספת בה המתין בתחנת האוטובוס כבר עברה עליו ברוגע יחסי. הם כבר לא מאיימים עליו, הם רואים בו כאחד משלהם...

ובאותה רבע שעה, לפתע ניעור בו הרהור: 'רגע, למה התעקשתי כל כך? למה נלחמתי כל כך? מי אמר לי שאוכל כשר הוא כה חשוב? מדוע שמתי את נפשי בכפף וביצעת תרגיל כה מתוחכם, רק כדי למנוע מכמה טיפות משקה להיכנס לפי? ומנין היו לי כוחות להתאמץ עד כדי חירוף נפש כדי למנוע מהמשקה הזה להיכנס בלועי?!' השאלות האלו הוסיפו להטריד אותו גם לאחר שהגיע האוטובוס,

שגאל אותו מהשהות ה'נעימה' בחברתם של קבוצת הבריונים. הן הוסיפו ללוות אותו גם בשובו ארצה, והוא החליט שהוא חייב לפצח את הסוד הזה ולגלות מנין היו לו הכוחות לעמוד באתגר המורכב. השאלות הללו הן שהובילו אותו להתחיל ללמוד על עוצמתה של הנשמה היהודית ורוח הגבורה הנושבת בה, וכך גילה כי בעומק לבו מסתתר כור אטומי קטן ממדים אך עתיר עוצמה...

וכהיום, בספרו לנו את סיפורו זה, הוא מגלה שכל התחזקותו בתורה ובמצוות, וכל הכח שהוביל אותו לבצע מהפך בחייו ולהקים בית של תורה ויראת שמים - הכל בזכות הגילוי המדהדד שגילה באותו לילה, במלחמתו הנחושה שלא להיכשל במשקה פיגולים. 'ברגע בו גיליתי את העוצמה הטמונה בתוכי ואת היכולת שלי להילחם למען האמונה שלי - באותו רגע חיי השתנו מהקצה אל הקצה!' - הוא אומר ברטט נרגש, ודמעה סוררת זולגת במורד לחייו...

וסיפורו האישי הזה, הנחשף כאן לראשונה, מעניק לנו הצצה נפלאה לכוחה של הנשמה היהודית. הנה כי כן, נער צעיר, נטול חינוך תורני, אבוד ובודד, ברגעי פחד ואימה משתקת, ובכל זאת - ברגע האמת עמד לצידו כוחה של הנשמה היהודית, עוצמתה של האמונה, והוא נאבק בצורה כה מתוחכמת ותוך מסירות והקרבה יוצאות דופן כדי לשמור על נפשו זכה וטהורה!

יהודים יקרים, בכולנו יש כוחות כאלו! לכולנו אותה נשמה יהודית, בכולנו נטועים כל מבועי העוצמה, האנרגיה והיכולות להתגבר, להילחם, להתמודד ולנצח. כמה כדאי לתת לנשמה היהודית את מזונה הרוחני, להרעיף עליה תורה ומצוות ומעשים טובים המעניקים לה חיות. כך ניתן לה להוביל אותנו ולשמור עלינו, להעניק לנו כוחות וללוות אותנו בכל מערכה, עד שבסייעתא דשמיא נצליח לעמוד בגבורה בכל האתגרים שלנו - רוחניים כגשמיים, ולהתעלות מעלה מעלה!

הזדמנות פז!

בין שלל האוצרות שמעניקים לנו ימי החנוכה, נמצא עוד אוצר אחד שכדאי ליחד אליו תשומת לב ומחשבה. הלא כולנו מחפשים למחוק את ההיסטוריה הלא נעימה שלנו, לנקות את העבר, לזכך אותו מכתמים שדבקו בו. כולנו חשים שיש לנו מה לשפר, למרק, לטהר... הנה אוצר יקר, אותו גילה בספר 'יסוד ושורש העבודה' והובאו הדברים גם ב'קיצור שולחן ערוך': ימי החנוכה מסוגלים מאוד לתקן את פגמי הנפש, וזאת - בנתינת צדקה לעניים ובמיוחד לעניים עמלי תורה. הזוכים לתמוך בלומדי התורה, ולהחזיק בידי עוסקי התורה בימי החנוכה - בכך הם מתקנים את פגמי נפשם, ומזקקים ומזככים את ליבם לאביהם שבשמים!

הבה נתפוס גם את המתנה הזו. עוד נותר לנו די פנאי לתמוך בעמלי התורה, לתת צדקה ולהחזיק בידי לומדי תורה. הבה נעשה זאת בימי החנוכה, וכך נטהר את ליבנו ונפשנו, ונצא מימי החנוכה זכים מטוהרים!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי:
במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

מלאכת הכתיבה אף היא היתה מאמץ רב עבורו, והוא היה מכתב לרבי ניסים את חידושיו, ביום הראשון הוא אמר לו שלוש מילים, ורבי ניסים כתב. ביום השני ארבע מילים, ובשלישי חמש מילים, וכן הלאה, עד שבעבור כמה ימים נכתב סעיף קטן שלם בספר 'חזון איש'...

מקבץ סיפורים על חובת הפעולה גם כשהתוצאה אינה נראית

גם כשהתרחשה מלחמת עולם וסכנה ריחפה על היכלי הישיבות, לא נפל לזרועות הייאוש. הוא המשיך לדבוק במשנתו ופעל ככל שידו משגת, וישיבתו פעלה נגד כל הסיכויים וההצלחה האירה לה פנים.

מידי יום היה נוהג מרן ה'חזון איש' זי"ע לבקר את אמו. באחד הימים היה חלש ותשוש, כנראה ממחלת לב ממנה סבל רבות, אך לא ויתר על מנהגו הקבוע לכבד את אמו ולבקר, וביקש מבן אחותו הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל שילווח אותו לבית אמו שהתגוררה מרחק קצר מביתו.

ההליכה היתה קשה מאוד עבור ה'חזון איש' והם הלכו לאיטם פסיעה אחר פסיעה בקושי רב, במשך כשעה וארבעים דקות. גם החזרה לביתו ארכה זמן רב, בסיומה אמר ה'חזון איש' לר' ניסים: "כשעמדתי לצאת מהבית, הרגשתי שאיני מסוגל ללכת, ולא ידעתי כיצד אוכל להגיע אל אמי, אך ידעתי דבר אחד, שאם לא אצא מהבית, ודאי לא אגיע..."

לאור אמרה זו היה צועד ה'חזון איש' בקביעות, כך גם היה - מספר ר' ניסים - כאשר עבר התקף לב, ובעקבותיו ציוו לו הרופאים שלא יתאמץ כלל וכלל, ואף ימנע בדיבור. מלאכת הכתיבה אף היא היתה מאמץ רב עבורו, והוא היה מכתב לרבי ניסים את חידושיו, ביום הראשון הוא אמר לו שלוש מילים, ורבי ניסים כתב. ביום השני

הרב ישראל ליוש

"וְהַדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחֶצְרוֹת קִדְשָׁהּ וְקִבְעוּ שְׁמוֹנֶת יָמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוֹ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל" (מתוך 'על הניסים')

מפורסמת קושיית ה'בית יוסף', מדוע תיקנו רבנן להדליק נרות חנוכה שמונה ימים הלוא הנס היה רק שבעה ימים, כי פך השמן שנמצא הספיק ליום אחד והיום הראשון כלל לא היה נס? תירוץ נפלא הובא בשמו של הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל: הבה נתאר לעצמנו את החשמונאים באים לבית המקדש אחר המלחמה ומוצאים אותו הפוך, הרוס ושבור, ומה שלא שבור מצאוהו טמא; אך לפתע הם מוצאים פך קטן של שמן, שלפי כל ההערכות הוא יספיק ליום אחד ואולי אף לפחות מכך (לפי חלק מהשיטות). המחשבה הראשונה שאמורה היתה לעלות על דעתם היא, שכיון שבלאו הכי לא יספיק השמן ליותר מיום אחד שהרי 'אין סומכין על הנס', אם כן מה לנו להדליק את המנורה ליום אחד? ננוח מעט מהמלחמה, נבנה ונשפץ מחדש את בית המקדש, נטהר את כל מה שנטמא, ורק אז נתחיל להפיק שמן טהור מזיתים טהורים, וכשיהיה די שמן כדי שתדלק המנורה מערב עד בוקר, יום אחר יום ברצף, נחל בעבודת בית המקדש - הדלקת המנורה ושאר העבודות; וכי למה להתחיל במצווה שבלאו הכי לא נוכל לעשותה בשלמות?

אך החשמונאים לא הלכו אחר לבם, ידיהם לא רפו ולא התעצלו ותירצו זאת בחוסר תועלת במעשה ההדלקה, אלא כאשר מצאו את פך השמן מיד בערה בהם מחדש חביבות המצווה והדליקו את השמן אפילו שיספיק ליום אחד בודד. הרי זה נס בפני עצמו, וכדי לציין אותו מדליקים גם ביום הראשון.

וכיוון שראה הקב"ה את התאמצותם שעשו כל מה שיכלו, אפילו שלא ציפו להצלחה כבירה ממעשיהם, עשה עמם נס ומעט השמן דלק שמונה ימים שבהם טיהרו את בית המקדש, הפיקו שמן טהור והמנורה המשיכה לדלוק ברציפות.

מרגלא בפומיה של 'הסבא מנובהרדוק' צוק"ל: "אף פעם איני חושב על דבר אם אני יכול לעשותו, אלא אם אני חייב לעשותו, כי אם אני חייב לעשותו אזי גם אוכל באמת לעשותו", וכל ימי חייו פעל ועשה כשמשנה סדורה זו לנגד עיניו ובזכותה צלח קשיים ומשברים רבים.

"בגיל 12 החלטתי להצטרף ל'דרשו'. היום לאחר 7 וחצי שנות עמל והתמדה אני עומד לפני סיום הש"ס ואזכה גם להבחן על הש"ס כולו"

ראיון מרגש עם צעיר חתני 'קנין ש"ס', שהחל בלימוד הדף היומי עוד לפני הבר מצוה וכיום - שבע וחצי שנים אחרי - נערך לחגוג את הסיום הגדול לאחר שייבחן בעז"ה על הש"ס מתחילתו עד סופו

יעקב א. לוסטיגמן

להגיע רחוק כל כך. אחד החברים שלי דחף אותי להירשם ל'דרשו' ובתחילה עשיתי רק את המבחנים של 'קנין תורה', פעם בחודש נבחנתי על 30 דף, זה לא כל כך הרבה ועובדה שאלפי אנשים עושים זאת מדי חודש בכל מוקדי הבחינה של 'דרשו'.

"אחרי ארבעה חודשים נאמר לי שיש מבחן מסכם. החלטתי שאני מנסה. למה לא? מה יש לי להפסיד. חזרתי שוב על 120 דפי גמרא וניגשתי להבחן. ב"ה הצלחתי לקבל ציון לא גרוע במיוחד וזה חיזק אותי להמשיך.

"כשהגיע המבחן של 'קנין תורה', היה זה כבר על יותר מ-200 דפי גמרא. זה קצת הלחיץ אותי, אבל שוב אמרתי לעצמי שאין לי מה להפסיד, מקסימום הציון יהיה נמוך... ב"ה הצלחתי במבחן וקיבלתי חשק ומרץ להמשיך ולהשקיע עוד ועוד. מאז ועד עכשיו זה כבר המשיך להתגלגל כך, כשבתחילה חשבתי שאני רק אסיים את סדר מועד עם מבחנים, ואחר כך נוסף עליו סדרי נשים ונזיקין שלמדתי בשיבה כמעט את כל המסכתות שלהם, ואז מה נשאר? סדר קדשים? כבר הגעתי עד לכאן ואווותר על הכל? אזרתי אומץ וניגשתי למלאכה גם בסדר קדשים וב"ה זכיתי להרגיש על בשרי את מאמרו חז"ל, "הרוצה להיטהר מסייעין לו".

וזה לא פגע לך בלימוד העיון?

"לא רק שלא פגע אלא גם הוסיף והשביח את לימוד העיון. כשמתרגלים לחשוב מהר, לסכם דברים, לשמור על בהירות וכמובן כשקונים ידיעה במסכתות נוספות, כל התכונות הללו עוזרות מאוד ללימוד העיוני. אני מרגיש את זה על עצמי ואני מכיר גם אחרים

כשמדברים על חתן 'קנין ש"ס', מתכוונים בדרך כלל לאברך שכבר מלאו לו לפחות 30 שנה, ושהספיק בשנותיו כאדם מבוגר ללמוד את הש"ס כולו ואף לחזור עליו ולשנן אותו פעמים רבות. ישנם גם חתנים צעירים ב'קנין ש"ס', שהחלו להיבחן במסגרת התוכנית של 'דרשו' כבר בהיותם כבני 16 ו-17. אבל נראה שהמקרה של צעיר חתני 'קנין ש"ס' הוא חידוש גדול יותר, בגלל גילו הצעיר!

עוד לפני בר המצווה שלו, בעודו ילד ב'חיידר', כבר החל את המחזור הנוכחי של 'הדף היומי', וכעת כשכל עם ישראל יחגוג את הסיום הגדול, יחגוג אי"ה גם את ההישג האישי שלו: סיום הש"ס כולו, תוך חזרה ושינון בלתי פוסק, תוך עמידה בשורה של מבחנים ובהם מבחן חצי שנתי, שכולל בכל פעם את דפי הש"ס מתחילתו עם תוספת של כ-180 דפים מדי חצי שנה.

בימים אלו נערך הבחור הצעיר למבחן האחרון במסגרת המחזור הנוכחי של 'הדף היומי', בו יבחן בפעם אחת, מתחילת הש"ס ועד סופו...

ביקשנו לשוחח עמו, והוא דרש מאתנו שלא נפרסם שום פרט שיכול לזהות אותו. כמובן כיבדנו את בקשתו. וכי ברירה אחרת היתה לנו?

איך מתחיל ילד לפני בר המצווה ללמוד את הש"ס כולו? לא חשבת שאתה קטן מדי ושהפרויקט גדול על מידותיך?

"נכון שהתחלתי בגיל צעיר יחסית, אבל עד שסיימו מסכת שבת כבר הייתי קצת יותר מבוגר, וכשלמדו 'קדשים' כבר הייתי עמוק בתוך הישיבה הגדולה...

"ובכלל, לא תכננתי שום דבר מכל זה. קרוב משפחה שלי רשם אותי ל'דרשו' ללא ידיעתי, ואני החלטתי לנסות. את מסכת ברכות למדתי זמן קצר קודם לכן, וכך יכולתי להתחיל בקלות יחסית. אחרי המבחנים החודשיים התקדמתי למבחן המסכם ובהמשך גם למבחן החצי שנתי של 'קנין ש"ס'. לא חשבתי לרגע שאבחן על הש"ס כולו. זה פשוט התגלגל כך בסייעתא דשמיא.

"מה גם שאבא שלי עזר לי בצורה שאי אפשר לתאר. אני חושב שלמדנו יחד יותר מאלף דפי גמרא לאורך השנים. ההשקעה שלו היתה ממש יוצאת דופן".

איך יצאת לדרך עם תוכנית שאפתנית כל כך? האם תיארת לעצמך שבעוד שבע וחצי שנים תוכל להיבחן על הש"ס כולו בבת אחת?
"כמובן שזה היה נראה רחוק מאוד מהמציאות ובאמת לא תכננתי

שלומדים הרבה בקיאות ומרגישים שזה מועיל להם רבות גם ללימוד העיון".

זה לא מכניס לך רגש של גאווה? הרי אתה כנראה הבחור היחיד בדור שזוכה לידיעת הש"ס בצורה רחבה כל כך בגיל כזה...

"קודם כל, בוא לא נגזים! מסתמא יש עוד בחורים שידעו יותר ממני, וגם אני לא חושב שאני יודע ברמה כזאת שיש מקום להתגאות, וגם מה שאני כן יודע, הרי הקב"ה נתן לי את כל התנאים הנדרשים להצליח בזה, וכנראה שלא לכולם הוא נותן את התנאים האלו. אני בטוח שאם לכולם היו את התנאים הללו, בוודאי היו עוד הרבה בחורים שמסיימים את הש"ס כולו וגם יודעים אותו טוב יותר ממני".

ומה הם התנאים שהקב"ה העניק לך כדי שתצליח?

"כל מה שצריך... הוא דאג לזה שאותו קרוב משפחה ירשום אותי ל'דרשו' וייתן לי דחיפה, הוא דאג לזה שאני אלמד מסכת ברכות קודם לכן, ובגלל זה היה לי את האומץ להתחיל. הוא נתן לי את הכשרונות הנדרשים כדי לעמוד במשימה הכבירה הזאת, הוא זה שנתן לי אבא מיוחד כל-כך שבאמת השקיע את כל כוחותיו בהצלחה שלי בלימודים, וכמו שאמרתי שאבא שלי לימד אותי יותר מאלף דפים. כמה בחורים אתה מכיר שאבא שלהם לימד אותם אלף דפי גמרא?? הקב"ה עזר לי שבישיבה לא יפחדו מהלימוד השונה שלי ואדברא, 'אפשרו לי להמשיך בדרך הזאת. וזה לא מובן מאליו'".

מה הסוד שלך? איך אתה מצליח לזכור כל כך הרבה? מה שבאנשים רגילים לא מצליחים...

"אני לא 'מצליח' כלום, זו מתנת שמים, אנחנו נמדדים בשעות ובהשקעה, לא בדפים שאנחנו מצליחים לזכור כי זה באמת מתנה משמים ואין לנו עצמנו שום השפעה על זה. אנחנו יכולים רק להשתדל והקב"ה עושה עם ההשתדלות שלנו כטוב בעיניו.

"אבל אם אתם שואלים מה נכלל בהשתדלות הזאת, אני אנסה לומר כמה כללים שעזרו לי מאוד: היסוד הראשון לידיעת הש"ס הוא ללמוד כל דף ביסודיות מיד בפעם הראשונה שלומדים אותו. אני משקיע כשעה מדי יום ללימוד הדף היומי של אותו יום. לפעמים חצי שעה, לפעמים שעה וחצי, ולפעמים יותר. העיקרון הוא שאני לא מוותר על ההבנה היסודית של הדף, אני לא מסתמך על החזרה הבאה שאחזור עליו, מיד בפעם הראשונה הלימוד חייב להיות רציני ויסודי מאוד, בלי ויתורים.

"דבר נוסף זה לסכם כל דבר אחרי שמסיימים ללמוד. אחרי כל דף אני עושה סיכום של כל הדף, בעל פה. הגמרא שאלה כך וענתה שלושה תירושים, ואז הגמרא דחתה את התירוץ השני מבין השלושה, והקשתה על התירוץ השלישי ממשינה המופיעה במקום אחר, ורבה ענה על זה כך, לעומתו רב הונא בריה דרב יהושע ענה אחרת, רב פפא הגיע עם תירוץ רביעי בכלל, והגמרא הקשתה לפי זה איבעיא שנענתה בשלושה 'אי בעית אימא' וכן על זה הדרך.

"לאחר הלימוד היסודי צריך לחזור ולחזור ולחזור. אני משקיע כל יום כפול זמן בחזרות מאשר בלימוד הדף החדש. לפחות זמן כפול, ולפעמים הרבה יותר.

"והכי חשוב זה לשמור על עקביות. בכל מצב ובכל זמן, אף פעם לא מוותרים על הדף היומי, ואף פעם לא לומדים אותו בצורה 'חפיפה' חלילה וחס. זאת משימה לא פשוטה, אני זוכר שאפילו ביום בר המצוה של הבן שלי לא הספקתי לסיים, הבאתי איתי גמרא לבר המצווה, ותוך כדי האירוע ישיבתי 'במזרח' והשלמתי את הדף היומי, אומנם לא בלימוד כל כך יסודי אבל העיקר ששמרתי על הקביעות.

"בלי עקביות אי אפשר להצליח בשום דבר, ובוודאי שלא במשימה שכזאת שדורשת ריכוז לאורך שבע וחצי שנים ואסור להרפות ממנה אפילו יום אחד. כמובן שאם קרה אונס זאת לא סיבה להתיראש חלילה וחס ואפשר להשלים יום ואפילו כמה ימים כשאין ברירה. "וכמובן שלפני הכל צריך להתפלל, הרבה תפילה ותחנונים לבורא עולם שיזכה אותי להבין, לדעת ולזכור".

אם יבוא אליך היום חבר וישאל אם אתה ממליץ גם לו להצטרף לנבחרת 'דרשו', מה תענה לו?

"אני ממליץ בחום. מה השאלה בכלל? בלי 'דרשו' לא הייתי נראה היום אותו הדבר, המבחנים האלו תרמו לי תרומה עצומה. קיבלתי לא רק מילגה, אלא הרבה יותר. קיבלתי מהם ש"ס!!

לסיים, אולי תשתף אותנו בהכנות האינטנסיביות שלך לקראת המבחן הגדול? אתה חוזר כל יום על עשרות דפים?

"מהניסיון שלי למדתי שחזרה מהירה וצפופה מדי אין בה תועלת של ממש לידיעה במבחן. אולי אצל אחרים זה נראה אחרת, אבל אני למדתי לדעת שאם חוזרים על 20 דף ביום עוד אפשר להשיג מזה תועלת, אבל יותר מזה זה כבר לא נכנס לראש ולא עוזר אפילו לרענן את הזיכרון. אני בהחלט מתרגש לקראת המבחן ונערך אליו בכובד ראש, אבל התחלתי להיערך זמן רב מראש כדי לחזור את הגמרות שבהן אני מרגיש צורך גדול יותר לשנן שוב לפני המבחן, ובעזרת ה' נקווה לסייעתא דשמיא ולהצלחה במבחן הזה ובמבחנים הבאים, ובמיוחד במבחן הגדול שייבחנו אותנו לעתיד לבוא בשמי מרום...".

ועכשיו, אחרי שסיימת את הש"ס כולו, מה היעד הבא?

"קודם כל את הש"ס לא עוזבים אף פעם. גם אם סיימתי אותו פחות או יותר פעם אחת, זה לא אומר שאני יודע אותו, וגם אם הצלחתי במבחן, אין ספק שיש עוד הרבה מה לחדד ולהבין יותר לעומק. מעבר לכך אני שואף ללמוד את הש"ס במחזור הבא עם פירוש התוס' בעזרת ה', אולי להוסיף עוד ראשונים ואולי גם אתחיל ללמוד 'ירושלמי' בעז"ה. עוד לא החלטתי, וזה גם עניין שצריך לבחון אותו תוך כדי לימוד. אני חושב שאנסה ללמוד את הש"ס עם עוד מפרשים, והקב"ה יהיה בעזרנו...".

יריית הפתיחה של שרשרת סיומי הש"ס של 'דרשו' בארץ ובעולם ב'בנייני האומה' בירושלים • כל הפרטים

בשבועות האחרונים חולקו הכרטיסים לנרשמים הזכאים ולכנס בית של תורה • נמשך הרישום למבחני הדף היומי של דרשו במחזור הלימוד החדש • המוני כוללים מצטרפים לתכנית החדשה של דרשו 'דף הכולל' • דרשו מפרסם הודעות חשובות למשתתפי המעמד ב'יד אליהו' בתל אביב • עשרות אלפי ספרי דרשו יחולקו במעמדי הסיומים השונים

הספרים החדשים

המשתתפים במעמדי הסיום יקבלו כפי שצוין את המהדורה המפוארת ומאירת העיניים של 'דרשו' על "פרקי אבות". יין ישן בכלי חדש, הכולל פירוש בהיר על דברי חז"ל מלווה בסיפורים והנהגות מגדולי ישראל הקשורים לכל אמרה בפרקי אבות. בהנהלת דרשו העולמית החליטו על חלוקת הספרים בעקבות העובדה כי תכנית 'קניין חכמה' מקבילה ללימוד הדף היומי, ובזמן התחלת הדף היומי יתחילו המוני בית ישראל ללמוד גם פרקי אבות על פי סדר 'קניין חכמה'.

ספר נוסף שיחולק למשתתפים הוא 'בתורת ה' חפצו'. לעידוד לימוד התורה בעמקות, המעורר את לב הקורא ל"גישמאק" מיוחד ללימוד בעיון בתורה הקדושה, ומשלב עובדות וסיפורים מרתקים על התמודדותם של גדולי ישראל.

בספר מופיע גם פרק מיוחד המוקדש למידות משקלים ונפחים לפי המקובל בימינו, הכולל טבלאות עזר מפורטות - עניין נחוץ מאוד לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. בחלק האחרון של הספר מצורף אלבום תמונות מרהיב עין של מעמדי 'דרשו' מסביב העולם, כאשר כידוע הארגון מקיים מעמדי סיום, שבתות דרשו, אסיפות תורנית ועוד, במשך כל השנה להגדיל תורה ולהאדירה.

נשלמו ההכנות למעמדי הסיום הגדולים אשר ייערכו בכל רחבי תבל, ובראשם המעמד אשר יתקיים אי"ה בירושלים בבנייני האומה במוצש"ק חנוכה ויהיה המעמד הפותח של שרשרת אירועי סיום הש"ס.

כפי שפורסם, נסגרו ההרשמות לקבלת הכרטיסים למעמדי הסיום של דרשו אשר ייערכו בבנייני האומה בירושלים וביד אליהו בתל אביב, הנהלת דרשו מתנצלת בפני הפונים הרבים ובהם גם רבים שהם נבחנו דרשו, על כך שלא עלה בידינו לספק את כלל המקומות הנדרש למעמדי הסיום לכל הנבחרים 22 מעמדי הסיום יחדיו.

בקרב תחל חלוקת הכרטיסים למעמדי הסיום ב'יד אליהו'. הנהלת דרשו מבקשת מכל מי שקיבל הודעה על כי הוא זכאי לכרטיס, ואין בדעתו להגיע למעמד, או במידה ועל פי זכאותו לכרטיס נוסף לבן משפחה ואין בדעתו להגיע למעמד, להודיע מיידית למוקד דרשו על מנת שלא יהיה בגדר חב לאחרני לאור הביקוש הרב לכרטיסים למעמדי הסיום.

תכניות הלימוד החדשות

בתוך כך נמשך הרישום במוקד דרשו לכניסה למבחני הדף היומי 'קנין תורה' במחזור הקרוב, ובדרשו מציינים כי נוספו אלפי מלגות לתכנית זו כאשר לאור זאת לא תידרש תקופת המתנה ארוכה עד לכניסה למבחן במילגות והיא תצומצם משמעותית.

הצורך ברישום מוקדם לתכנית מבחני הדף היומי נועדה על מנת לאפשר לרכזי מקומות המבחן להיערך נכונה לכמות הנבחרים אשר מתעתדים להגיע לכל אחד ממוקדי המבחן ברחבי הארץ והעולם. היערכות זו לעיתים קריתית בשל הצורך לשכור מקומות מבחן נוספים במקומו שבהם צפוי עומס רב של נבחרים.

במקביל, נמשכת ההצטרפות ההמונית לתכנית החדשה שהשיק דרשו לקראת המחזור החדש בהוראתו של מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א התכנית 'דף הכולל' נועדה לאפשר קנין ידיעה והבנה בכל הש"ס בתוך מסגרות לימוד הכולל ובזמני לימוד הכולל, ועשרות כוללים כבר הודיעו על הצטרפותם לסדר לימוד על פי תכנית זו.

במחירים חסרי תקדים של החל משקל אחד לכרך. השנה, כשירות מיוחד למשתתפים, יתאפשר משלוח עד הבית של הספרים הנרכשים, בעלות מסובסדת של 10 שקלים בלבד. למען הסדר הטוב, בהנהלת דרשו העולמית הפיקו 2 כרטיסים מגנטיים מיוחדים אותם יקבל כל משתתף יחד עם כרטיסי הכניסה, ואשר עמם יתאפשר לקבל את מארז הספרים במתנה, ולזכות בסבסוד המיוחד על אוצר ספרי דרשו.

בהנהלת דרשו אומרים כי חלוקת הספרים, והמכירה המסובסדת היא מתוך מטרה להרחיב את מעגל הלומדים ולעודד עוד ועוד יהודים להצטרף למעגל הלומדים והנבחנים בקביעות של אחד מסדרי דרשו כפי שנתקנו ע"י גדול ישראל, קניין ש"ס, קניין הלכה, או קניין חכמה. "מדובר בהזדמנות חד-פעמית שלא תחזור, לרכוש במחירים מסובסדים, השווים לכל נפש, ספרים מאוצר הספרים המושקעים והבהירים בהוצאת דרשו, שהפכו לנכסי צאן ברזל ושמן יצא לשם ולתפארה בעולם היהודי כולו" אומרים בארגון.

בנוסף כל משתתף יקבל כרך מהודר של מהדורת ושנתם ללומדי הדף היומי. למשתתפי מעמד הסיום שיתקיים בבניי האומה יחולק הספר החדש על מסכת ברכות, אותו חיבר הגאון הגדול רבי יצחק סורוצקין, שליט"א, ראש ישיבת טלז בלייקווד.

במעמד המיוחד שיתקיים בבניי האומה לנשות המסיימים, מעמד "בית של תורה" בהשתתפות "אשת חבר" - כל נשות גדולי ישראל, יקבלו המשתתפות את הקונטרס 'נשים במאי זכ"ן' - ספר מיוחד הכולל פרקים נבחרים על תרומתן של הנשים ללימוד התורה, סיפורי מופת מהדורות הקודמים, מדרשים ואמרות טהורות. כלל הספרים יחולקו בתום מעמדי הסיום.

יריד ספרי דרשו

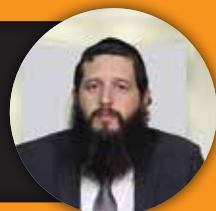
כשעה לפני תחילת המעמדים יפתחו דוכנים ייעודיים למכירת ספרי 'דרשו' במחירים מוזלים במסגרת יריד מיוחד וחד-פעמי. בנוסף, ימכרו עודפים של מאוצר הספרים המפואר של 'דרשו',

הרב מאיר שפרך שליט"א

הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב אליה אורנשטיין שליט"א

הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב אפרים סגל שליט"א

הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 2/3-4

הרב אריה זילברשטיין שליט"א

הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב יוסף ברגר שליט"א

ווארט עם סיפור בראי הפרשה

שלוחה 7

הרב מרדכי שלמה פריינד שליט"א

הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1

הרב אברהם פוקס שליט"א

הפוח בכל יום - המייל היומי של דרשו

שלוחה 3

הר' שלום יכנס ואברהם פוקס שליט"א

לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

"לפני חמש שנים הבטחתם לנו" - הסיפור המיוחד שמאחורי ההחלטה לקיים מעמד סיום הש"ס מטעם 'דרשו' בעיר מנצ'סטר שבאנגליה

המפגש האקראי בתפילת מנחה על אם הדרך, והמכתב המפתיע שנחת במשרדי 'דרשו' לפני כחצי שנה - הובילו את מנצ'סטר היהודית לקראת היום ההיסטורי בתולדותיה

הבטחות יש לקיים. ואכן, המעמד מיוחד יתקיים בע"ה כיאה למעמדי 'דרשו', שלא חוסכים בממון על מנת לקיים מעמדי פאר לכבודה של תורה.

"עבורנו מדובר ביום היסטורי שחיכינו לו עשרות שנים", אומרים ב'וועדת סיום הש"ס של מנצ'סטר'. "ארגון דרשו פעיל מאוד בעירנו, עשרות שיעורי תורה ואלפי נבחנים בכל חודש, כאשר אלפים רבים לוקחים חלק במערך התורני העצום של הארגון. אך טבעי הוא ש'דרשו' - שמקיים מעמדים בכל הגלובוס לכבודה של התורה הקדושה, ומלכד קהילות יהודיות בכל העולם, יקיים מעמד סיום הש"ס גם כאן, עיר של חכמים ולמדנים".

לראשונה בהיסטוריה של העיר מנצ'סטר שבאנגליה, ייערך בה סיום הש"ס של ארגון "דרשו" ברוב פאר והדר ולכבוד התורה ולומדיה. מעמד הסיום המרכזי והמפואר יתקיים בח' בטבת תש"פ. המעמד המיוחד כבר הפך לשיחות היום בקרב עיר תלמידי החכמים הזו, שהפכה לסמל ודוגמה לאהבת תורה ולהתמדה עבור אירופה כולה.

ההחלטה לקיים בעיר מעמד סיום הש"ס, התקבלה לאחר שלפני כמה שנים, בעקבות סיפור השגחה פרטית מיוחד. היה זה כאשר ראשי ארגון 'דרשו' שבו מגייסיהם, לאחר מעמד סיום שנערך בעיר, בדרכם לעיר לונדון. בדרכם עצרו לתפילת מנחה במנצ'סטר שנמצאת על אם הדרך. ראשי הקהילה המקומית שראו את המשלחת הנכבדה, פנו אל ראשי הארגון ושאלו "למה נגרע?" - מדוע שגם במנצ'סטר לא יתקיימו אירועים תורניים של 'דרשו'? ראשי הארגון הבטיחו אז לראשי הקהילה המקומית, כי מנצ'סטר לא תקופח, וכמו שאר הריכוזים היהודיים הגדולים בעולם תזכה אף היא באירוע מיוחד לכבודה של התורה ולומדיה.

לפני חצי שנה נחת במשרדי 'דרשו' מכתב רשמי מטעם 'וועדת סיום הש"ס של מנצ'סטר'. במכתב כותבים ראשי הוועד, כי לפני חמש שנים, בעת שנקלעו לעירם ראשי ורבני הארגון הובטח להם כי גם בעירם ייערך אירוע לכבודה של תורה. ראשי הארגון התכנסו לדין בעקבות המכתב והכריזו בסימו:

הנה ימים בָּאִים: מסכת היסטורית מרגשת באורך של 25 דקות תוצג לראשונה במעמדי סיום הש"ס של 'דרשו'

מעמדי סיום הש"ס של 'דרשו', שיתקיימו ב'בנייני האומה' וב'יד אליהו' יהיו העידית שבהפקות לכבודה של התורה ולומדיה

זי"ע בעודו קורא ליהודי ארה"ב לשמור על השבת והיהדות, ועד לדברי ה'חפץ חיים' זי"ע על חשש לאובדן הדופק היהודי באותם ימים, והחיזוק הגדול עם דבריו של מרן בעל ה'אמרי אמת' שאמר כי עצם האסיפה בווינה לחזק את עם ישראל היא מקדשת את שמו יתברך בעולם, והקב"ה מתעלה ומתהלל באסיפה זו. המצגת המיוחדת בהפקת האמנים ר' יוסי פולק ור' מרדכי ציון, משלבת אמנות אמתית יוצאת דופן, בשילוב מוזיקה מקורית ובהפקה מוחשית שטרם נראתה כמותה, כאשר המסכת ההיסטורית רוויית יהוד מחדירה בלב הצופים מסרים עמוקים של חיזוק לתורה ולמצוות, בשילוב קטעים היסטוריים ומיצג חי על הבמה.

כארגון שחרת על דגלו את האדרת לומדי התורה, ב'דרשו' לא חוסכים במאמצים על מנת לייקר ולשכלל את המעמד המיוחד לחגיגת סיום סדר ה"ג בדף היומי ותחילת סדר ה"ד בשעה טובה ומוצלחת.

במסגרת הסיום המרגש תוצג מסכת מיוחדת "הנה ימים בָּאִים" שתתפרש לאורך כ-25 דקות ותנוע בין שתי מלחמות העולם, כשהיא מתארת את המכה הגדולה שניחתה על יהדות אירופה המעטירה, ומביאה באופן נוגע ללב את סיפורם המיוחד של אב ובנו שהיו בכינוס הגדול בווינה בשנת תרפ"ג, ומסירת בין תחנות שונות בדברי ימי של יהדות אירופה ערב חורבנה הגדול. החל מזעקתו של הרבי ממונקאטש, בעל ה'מנחת אלעזר'

אני עושה כדברי הבת קול, ואכן כך אני מתפרנסת לא רע כבר שלוש שנה..."

שמע הגאון את סיפורה ופרץ בצחוק, ומן הצחוק התפוצצה המוגלה שבאוזנו. הוא כבר לא היה צריך את הלחש כדי לרפא את אוזנו...

שאלה האשה: "למה הגאון צחק?", ואז הוא סיפר: "אני הייתי הבת קול!..."

המשיך הגאון וסיפר: "הייתי שם בבית המדרש, ראיתי יהודייה

בוכה, לא יכולתי ללמוד. שמעתי שהיא צועקת 'אין לי פרנסה', ואמרתי: 'אם את צריכה פרנסה, תגידי שהכל נהיה בדברך, זה יעזור לך'. זה מה שיצא לי מהפה באותו רגע כדי להפיס את דעתה של הילדה."

הגאון לא תכנן מראש לומר את הדברים, אבל "ככל היוצא מפיו יעשה" - אחרי שהברכה יצאה מפיו הקדוש קיים הקב"ה את דבריו. (הגדה של פסח 'יחי ראובן')

המשך מעמוד 3 | הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א

בשיר הזה אחרי עיצומו של עבודת הקודש שלנו בלילה קדוש זה?".

השיב לו ר' חיים אריה: "אתה לא מבין כלום. אין לי שום דבר עם הניגון מצד עצמו, לא חסר לי ניגונים אחרים. פשוט הניגון הזה מזכיר לי את הימים שעברו בימי מלחמת העולם בשואה, שהייתי שוהה ליד בחורצ'יק גלמוד שאין לו ידיעה ממצב ההורים שלו, חי בגלות בעירום ובחוסר כל, והבחור הזה לומד ולומד - הוגה בתורה בגלות שווייץ יומם ולילה. תשמע, את הגמרא היה לומד בניגון העתיק הזה - בו אני שר את ה'בצאת ישראל ממצרים'. תבין, עם הניגון אני מזכיר לעצמי את הסיטואציה של הבחור היתום ללא כלום - שאין לו בעולמו דבר מלבד 'אורייתא וקודשא בריך הוא', הניגון מחייה לי בחוש את הימים ההם - החודשים והשנים הרצופות של דבקות בתורה, ובכך אני מוסיף להתרומם למצב של עבודה אמתית."

צומות ותענית

בעיקרון, מאז שהבחנתי ומאז ילדותי, אבא צם תעניות - לפחות שני וחמישי היה צם, ולכאורה עוד יותר, כך שלא הייתה בעיה של אכילת צהרים ובוקר רוב ימות השבוע. בכל מקרה, בבוקר כאשר הלך לשיבה לא לקח אתו מאומה, (לא רק בגלל שלא רצה לאכול, אלא שבאמת כמעט לא היה בבית אוכל, ומה שכבר היה נתנו לילדים). אולי לקח מעט פירות העץ.

אבא היה הולך ברחוב - בכפר סבא - תמיד עם תיק (אולי כדי לא לעבור בין ב' נשים).

תלמיד מהישיבה מהימים ההם אמר לי, כי פעם אחת הם החליטו בחוצפה לגלות מה יש בתיק של מורם ורבים ראש הישיבה. הם פתחו והתיק היה ריק לחלוטין... פעם שניה הם פתחו והיה בו פרי העץ - גויבה. שזו הייתה סעודתו לכל היום

תושב ותיק מכפר סבא ושו"ב של העיר הרב משה דיין ז"ל היה מספר רבות, כי כמה פעמים בצהרים כמה תלמידים צעירים והוא בתוכם ביקשו לעקוב אחרי מרן.

אבא הרי היה בישיבה רוב שעות היום מהבוקר מוקדם, בצהרים היה שב הביתה לזמן מה, משוחח עם הרבנית ושב לישיבה.

לאמור"ר היתה בעיה גדולה עם ענייני מעשה. בחצר הבית שהתגוררנו בשכירות היה עץ תותים ענק מימדים עם הרבה פירות. אמור"ר

הכל באמצע הלימוד

בעת שנסעתי עם אבי למקסיקו התאכסנו בבית אדם אחד, ושם הבניינים מוקפים חומה, אולי גובה שלושה מטרים מפני יראת שודדים וכו'. ופתאום בלילה רואים בחור קופץ מעל החומה לבפנים, ומאוד נבהלו. סיפר הבחור, שהוא גר במרחק עצום משם, אינני זוכר כמה, ושמע שראש הישיבה הגיע, ומבקש רק לראותו לומד, וכשראו שכוונתו רצויה נתנו לו לעמוד מרחוק ולראות את ראש הישיבה כל הלילה לומד, והבחור עמד ועמד והסתכל, ולמחרת כשראש הישיבה נסע לשדה התעופה אמר הבחור לר' משה שהתפעל מהלימוד אבל יש לו שאלה על הראש ישיבה, שראה שבאמצע הלימוד הפסיק כדי לכתוב הקדשה על ספר לבעה"ב, ואחר זמן הפסיק באמצע הלימוד כדי לסדר עוד איזה דבר, ואיך זה שמפסיק באמצע הלימוד? כך תמה הבחור...

השבתי לו: "אני אסביר לך, הראש ישיבה הוא פשוט כל הזמן יושב ולומד, ממילא כל מה שיעשה הוא באמצע הלימוד - הוא מתפלל באמצע הלימוד, הוא אוכל באמצע הלימוד, הוא הולך לישון באמצע הלימוד, וממילא גם כל סידור שמוכרח לעשות הוא באמצע הלימוד.

(מתוך קובץ גליונות תשע"ט)

כך. אמנם הבורא הזמין מיד את ישועתו, ולכן חלם פרעה שנתיים ימים את 'חלומ' מדי לילה בלילה. **כדי שאם יתחזק יוסף בבטחון מיד תהיה ישועתו נכונה לבוא אליו** לגאלו מבית האסורים ולמנותו משנה למלך מצרים.

זה עתה שמעתי מעד ראייה, בחור שהורתו ולידתו בעיה"ת מונרו, כי באחד הימים מימות הקיץ יצאו בני הישיבה לטייל על ההרים הרמים שסביבות מונרו, ואותו היום היה יום חם ושרב. בהגיעם לראש ההר, מקום שאין גבוהה ממנו, וכבר הגיע זמנם לרדת ולשוב הביתה, נענו כמה בחורים כי כשל כוחם וכי אם לא ישתו 'מים' די סיפוקם אין בכוחם להמשיך ללכת, ולעולם יישארו 'תקועים' בראש ההר, ומי יודע מה יעלה בסופם... מיד נזכר אחד מהם בדבר המעשה הלז, והחלו לחזור ולהשריש במוחם ולבם כי מאמינים הם באמונה שלמה כי הבורא יתב"ש כל יכול, ובוודאי יזמין להם עתה מים לשתות די סיפוקם ויותר מזה... לא עברו כמה רגעים ולנגד עיניהם נגלה גוי ערל המטייל שם להנאתו, וישאלוהו "שמא יש בידך מים...". פתח הלה את תרמילו והוציא משם שני בקבוקים גדולים מלאים מים. בפליאתם ותמיהתם שאלוהו: "מאין לך מים בשפע במקום נידח זה?", ענה להם ה'גוי': "בורא העולם הזמין בידי מים ושלחני הנה", ויהי לאות ומופת.

(מתוך 'באר הפרשה' - מקץ תשע"ט)

מענין לענין, איתא ב'אור החיים' הק' בריש פרשתו: "ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם", שבמשך כל השנתיים היה חולם את אלו החלומות בכל לילה, אלא שהיה שוכחם, ורק "מקץ שנתיים" לחלומותיו זכר את דבר החלום וקרא ליוסף שיפתור את חלומו. וקשה, אם שכח את החלום לשם מה חלם אותו? ומבאר הרה"ק מקארין זי"ע (מקץ אות עא) ע"פ מעשה שהיה, שפעם נסע מרן הבעש"ט הק' זי"ע עם תלמידו רבי מענדל ה'מגיד מבאר', ויצמא הרב ר' מענדל למים, אמר לו הבעש"ט: "אם יהיה לך 'בטחון' אמת' בהשי"ת יזמן לך ה' מים". ואכן התחזק ר' מענדל בבטחון בה', ונזדמן לפניהם ערל אחד וישאלם הערל: "האם ראיתם כאן ביער 'סוסים', שכן זה כג' ימים אשר אני תר ומחפש אחר סוסי שנאבדו ממני כאן ביער"... ושאלוהו האם יש לו מים, מיד נתן להם הערל מים לשתות... לאחר ששתה רבי מענדל שאל מרבו הבעש"ט: "הנה נוכחתי לראות שלא נסע ערל זה הנה אלא בעבורי, אם כן על מה עשה ה' שישוב כאן זה ג' ימים?". ויען הבעש"ט ויאמר: "הקב"ה הכין לך מבעוד מועד את הישועה, שאם תבטח בו מיד תוושע, **דגדול כח הבטחון שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהיה לו הבטחון, כדי שמיד בבטחו בו תבוא הישועה לידו**".

כיוצא בזה היה אצל יוסף, שתחילה בטח בשר המשקים ונענש על

המשך מעמוד 12 | הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א

ביקור גומלין - ולא האמנתי למה שראו עיניי: מצאתי בית המדרש גדול מאוד, ומשני הצדדים עומדים בסדר מסודר פארענצ'ס ועליהם מאות אברכים ובחורים, וראיתי עין בעין את הנהגתו של הרבי שליט"א הפשוטה ללא גינוני כבוד מיותרים, כמו שהיה בביקורו אצלנו בלייקווד, ואז הבנתי היטב מהי ענווה ופשטות אמתית... מסופר על הגאון האדיר שר התורה רבי משה פיינשטיין זצוק"ל, שפעם אחת בא אחד אצלו לפסוק דין תורה, והגאון רבי משה לא פסק לטובתו, ורגז עליו וצעק: "אם אתה לא פוסק כרצוני, אז אתן לך סטירה!". ואמר לו רבי משה בתמימותו ובענוונותו: "איך ווייס ניט צו על פי הלכה מעג מען שלאגן פאר אזא זאך" (אינני יודע אם על פי הלכה מותר להרביץ בשביל דבר כזה)...

(מתוך נ'ועם שיח' - מכון 'אפריון לשלמה')

זי"ע אב"ד מאקאווא, התבטא ואמר שאחד מנכדיו הוא מפארי חצר דושינסקיא - מהפירות המובחרים ביותר - הלוא הוא הגאון הגדול רבי אברהם יצחק אולמאן שליט"א, חבר בד"ץ 'העדה החרדית' ורב שכונת גבעת שאול בירושלים. ואז סיפרתי לרבי שליט"א, כי בבחרותי בלומדי בארץ ישראל אכלתי אצלו סעודות שבת בהיותי קרוב משפחתו, וקירבני מאוד בחיבה יתירה. אח"כ ישב וטעם מהמזונות ומהפירות שהכינו לו, ושתה יי"ש ואיחל לחיים בחמימות ובפשטות. לאחר מכן ביקר בהיכל בית מדרשנו והמקווה, והסתובב שם והסתכל על כל דבר ודבר כאחד האדם, בלי שום התפעלות וגינוני מלכות וכדומה. זמן מה אח"כ, בהיותי בארץ ישראל הלכתי לבקר בביהמ"ד דושינסקיא בעת שהתקיים שם איזה מעמד - הלוא צריכים להחזיר

המשך מעמוד 19 | הרה"ח ר' אהרן כהן

כוללת ומקיפה, ויזכני השי"ת אכן להגיע לזה. **מה הינך משיב לחבר/מכר המתעניין אצלך על הצטרפות לתכנית 'קניין ש"ס'?** "אני ימליץ לו בכל לב", הוא נשמע מולהב. "אם כן", הוא ממהר לציין מניסיונו הרב, "אציע לו להשקיע לחזור על המבחנים הגדלים באופן יותר מסודר.

"אך המיוחד במבחן זה שרוב התשובות אינן מופיעות במסכת זו אלא מפוזרות בש"ס, כגון במסכת ברכות יש 10 שאלות בענייני קריאת שמע, תפילה וברכות שלא הזכירו דינן במסכת ברכות אלא בשאר הש"ס, וכן מסכת פאה מלוקט דינים מכל הש"ס בהלכות מתנות עניים וכו' על זה הדרך. "מבחן זה, מסיים ר' שאול ברגש, העלה לי את המושגים מה נקרא ידיעת התורה - לא רק ידיעת הש"ס בכל סוגיא במקומה אלא ידיעה

אם הוא מכר ספר תורה בשביל השידוך הזה... כך נשאר הסיפור חתום וסגור במשך שנים רבות.

והנה, בנר ראשון של חנוכה, בשנת תשנ"ט, הרבי מטאלנא זי"ע התבקש לשיבה של מעלה...

בשבת חנוכה באותה השנה ישבתי בבית הכנסת בו אני מתפלל ודיברו קצת על הרבי מטאלנא שנתסלק באותו שבוע. והנה מספר אחד מבאי בית המדרש, הרב שמואל הירשמן שליט"א, שהוא שמע סיפור מצמרר מיהודי ירושלמי לפני שנים אחדות.

אותו יהודי סיפר להרב הירשמן, שלפני שנים כשהוא חיתן את אחד מילדיו והיה במצוקה כספית קשה מאוד, הוא הלך לבית הרבי מטאלנא בבית וגן וביקש ממנו שיבוא לעזרתו וילך עמו לכמה יהודים בעלי יכולת המתגוררים בשכונה. הוא חשב שאם הרבי יבוא אתו הם בוודאי יפתחו את סגור ארנקם ויזילו מעות לצרכי חתונת צאצאיו.

הרבי אמר לו שהוא מתנצל, יש לו חוס גבוה והוא לא יכול לצאת מהבית, אבל מה... יש לו פתרון יותר טוב: "לא מזמן מכרתי ספר תורה לצורך הכנסת כלה, ונשאר לי מזה סכום של כ-6,000 דולרים שמיועדים להכנסת כלה ואני לא יכול להשתמש בו למטרות אחרות. אני יכול לתת לך את הכסף במקום ללכת עמך לבתי הנדיבים... אותו יהודי הופתע מאוד, הוא לא ציפה לכזו מתנה גדולה בלי להתאמץ בכלל, והוא גם לא ידע שעם הסיפור התמים שלו הוא גם סגר לי את הפינה הנעלמת בסיפור שלי...

השיב לי בלי היסוס: "זאת הרי הלכה מפורשת שמותר לאדם למכור ספר תורה לצורך הכנסת כלה..."

התדהמה שלי התגברה עוד יותר... עמדתי שם כמשותק, לא יכולתי לזוז מרוב הלם. הרבי מוכר ספר תורה כדי לעזור לבחור שאינו קרוב משפחתו, רק בגלל הכרת הטוב שהוא חש כלפיו?

אבל הרבי דחק בי: "וואס שטייטו", הוא אמר לי, "גיי שוין, ברענג שוין א גוטע בשורה..." - מה אתה עומד, לך כבר, תביא כבר בשורה משמחת...

"מיהרתי לבית המדוברת ונתתי להם את ההתחייבות הכתובה, ואכן התחלנו להתקדם. היו עוד עיכובים קטנים אבל אחרי קצת יותר משבוע כבר הגיעו הצדדים לכלל החלטה שאכן השידוך יוצא לפועל.

אלא שאז התברר שלאבי הכלה אין כסף לעשות את ה'תנאים'... גם את הבעיה הזאת נדרשתי לפתור והחלטתי לעשות את ה'תנאים' בבית שלי... בסתר לבי חשבתי גם שאני בעצם מרוויח כאן רווח עצום, כי כך אני יודע שהרבי מטאלנא יבוא לבית שלי. איזו זכות! ואכן, השידוך נגמר בשעה טובה, התנאים התקיימו בביתי והייתה שמחה גדולה מאוד.

חודשים אחדים מאוחר יותר פגשתי את אבי הכלה, והוא סיפר לי שהטאלנער רבי הגיע אליו הביתה ונתן לו 17 אלף דולרים כפי שהתחייב...

אני לא ידעתי מאיפה הוא הביא את הכסף, והתביישתי לשאול אותו

המשך מעמוד 23 | הרב ישראל ליוש

לחשב חשבונות אם יצליח במעשיו, עליו להתאמץ לעשותו ומן השמים יסייעו לו!"

אביו של הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א סיפר, שבימי ילדותו אירע פעם שלא היו מים בבית והוא ואחיו פרשו לישון בלי שהכינו מים לנטילת ידיים.

באישון ליל נכנס אביהם הגה"צ רבי משה מרדכי בידרמן מלעלוב זי"ע לחדרם, וראה שבניו ישנים בלי שהכינו מים לנטילת ידיים של שחרית. גער בהם האב: "מדוע לא הכנתם מים לנטילת ידיים?". "לא היה מים בבית ולא היתה אפשרות להביא מים!", ענו לו הילדים.

אמר להם הרבי: "אכן צודקים אתם, לא היה לכם מים, אך מדוע לא הנחתם כלים ריקים לצד מיטותיכם, כי זוהי עבודת היהודי בעולם: לעשות כל שביכולתו אף אם אינו רואה שיצליח להשלים את הפעולה, וה' יעזרהו ויגמור בעדו."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

ארבע מילים, ובשלישי חמש מילים, וכן הלאה, עד שכעבור כמה ימים נכתב סעיף קטן שלם בספר 'חזון איש'...

"או אז נזכרתי" - אמר רבי ניסים - "באותה אמרה שאמר כששב מהביקור אצל אמו, 'אם לא הייתי יוצא מהבית ודאי לא הייתי מגיע...' לו הוא היה נופל לזרועות הייאוש ונכנע לחולשתו, ולא היה כותב כל יום את אותם מילים ספורות, הסעיף קטן הזה לא היה נכתב..."

עניין חשוב שהיה בו משום 'פיקוח נפש' התגלגל לידי הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצוק"ל, וכדי לדון בו כינס את ראשי הקהילה שנגעו לעניין ודרש מהם לעשות פעולות מסוימות לטובת הנושא הנידון. ראשי הקהל טענו כי דרישותיו קשות מדי והן למעלה מכוחותיהם. אמר להם המהר"ם שפירא: "הנה בת פרעה שלחה את אמתה להביא אליה את תיבת משה. וכי למה עשתה כן, והלוא ידעה שידה קצרה ולא תצליח להגיע אל התיבה? וכי אם אדם יראה חפץ חשוב על גג הבניין הוא יושיט את ידו הקצרה כדי לקחתו?!"

"אלא נלמד מזאת, שכאשר נדרש מאדם לעשות מעשה אל לו

◆ **מדוע אסור להאכיל חמץ בפסח לבעלי חיים של הפקר?**
◆ **חמץ שנמצא לאחר הפסח ברחוב - האם מותר לאוכלו?**
◆ **האם מותר לעשות שותפות עסקית עם גוי?**

מהלכות איסור חמץ

• אסור להאכיל חמץ בפסח לבעלי חיים, בין אם החמץ או בעלי החיים שייכים למאכיל, ובין אם הם של גוי, או שהם הפקר, משום שהמאכיל נהנה בכך שמתמלא מבוקשו להשביע את בעלי החיים. והאיסור הוא רק להאכיל את בעלי החיים, או להניח את החמץ לפניהם; אבל מותר להניח את החמץ באזור שמצויים בו בעלי חיים, למרות שידוע כי יגיעו אליו ואכלוהו.

• פרה שאכלה חמץ בפסח - גם כשלא נעשה בכך איסור, וכגון בבהמה של גוי שהגוי האכילה בחמץ - יש אוסרים לשתות את חלבָהּ בפסח, ויש מתירים.

• ישראל שהלווה חמץ לחברו בערב פסח בסמוך לזמן הביעור, חייב הלווה לפרעה; למרות שאילו לא הלווה את החמץ היה המלווה מחויב לבערו, ואם לא, היה נאסר בהנאה.

מהלכות מכירת חמץ

• מותר לישראל למכור לגוי לפני הפסח כמות גדולה של חמץ שהגוי אינו זקוק לה, בתוספת הבטחה כי לאחר הפסח יקנה ממנו בחזרה את החמץ המיותר בתוספת רווח.

• המוכר חמץ לגוי בתנאי שאם יעשה דבר מסוים יהיה החמץ מכור לו מאותה שעה שיקיים את התנאי - כל עוד לא התקיים התנאי, שייך החמץ לישראל, והריהו עובר ב'בל יראה' ו'בל ימצא', ולאחר הפסח אסור החמץ בהנאה.

• המוכר חמץ לגוי בתנאי שבכל עת שירצה יוכל הישראל לשלם עבור החמץ ולקחתו בחזרה, המכירה אינה חלה.

מהלכות חמץ ש'עבר עליו הפסח'

• חמץ שהיה בפסח ברשות ישראל, אסור לאחר הפסח

בהנאה אף אם 'ביטלו' לפני הפסח, משום שחששו חכמינו ז"ל שאם יתירוהו, יהיו כאלו שיתירו את חמצם ברשותם, ולאחר הפסח יטענו שביטלוהו כדי שנתירו להם.

• מי ש'ביטל' את כל החמץ שברשותו, וגם בדק את ביתו כדין, או שנאנס ולא היה באפשרותו לבדוק את ביתו, ולאחר הפסח מצא בביתו חמץ - לדעת אחרונים רבים החמץ אסור בהנאה לאחר הפסח.

• אדם הנמצא במקום שאין לו אפשרות למכור את חמצו לגוי, אך יש באפשרותו לבערו, ולא ביערו, אלא הפקירו - לדעת רוב האחרונים החמץ אסור בהנאה לאחר הפסח.

• חנות השייכת לגוי ועובדיה יהודים, ונמצא בה חמץ לאחר הפסח - אם מוכרים בה חמץ מסוגו של החמץ שנמצא, סביר להניח שמקור החמץ הנמצא הוא בסחורת החנות, והוא מותר בהנאה. אבל אם לא מוכרים בחנות חמץ מסוג זה, יש להניח שנפל מאחד העובדים היהודים, והוא אסור בהנאה. ובמקרה הפוך, שהחנות שייכת ליהודי ועובדיה גויים - הדין בשני המקרים להיפך.

• חמץ שנמצא לאחר הפסח ברחובה של עיר, באופן שלא ניתן להניח שנפל שם לאחר הפסח, ולא ידוע אם הוא של ישראל או של גוי - מותר בהנאה, ונחלקו הפוסקים אם הוא מותר גם באכילה.

הלכות שונות

• מדאורייתא, מותר ללוות כל דבר על מנת להחזיר דבר דומה, שהרי מחזיר את מה שלוה. אולם, חכמינו ז"ל אסרו כל הלוואה של דבר תמורת דבר, מלבד המטבע המקומי.

• אסור מדאורייתא לגרום לאחרים, ואפילו לגוי, להזכיר שם עבודה זרה; ולכן אסור לעשות שותפות עסקית עם גוי, מחשש שיתחייב לו שבועה, ויִשָּׁבַע בשם עבודה זרה.

גליון 393
שנה ט' תש"פסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קליימן על האישור לשרתנוש בתמונה

סיפורי חז"ל

ויאמר פרעה אל יוסף אני פרעה ובלעדיך
לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ

מצרים (מ"א-מ"ד)

בשעה שאמר לו פרעה ליוסף "ובלעדיך לא
ירים איש את ידו" אמרו אצטגניני פרעה,
עבד שלקחו רבו בעשרים כסף תמשילו
עלינו? אמר להם, גינוני מלכות אני רואה בו.
אמרו לו אם כן יהא יודע בשבעים לשון. בא
גבריא' ולימדו שבעים לשון, לא היה לומד.
הוסיף לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך
הוא ולמד. ולמחר כל לשון שדיבר פרעה
ענה לו באותו לשון. התחיל יוסף לדבר
בלשון הקודש, לא ידע פרעה מה שהוא
אומר. אמר לו פרעה תלמד אותי, לימד
אותו יוסף ולא למד, אמר לו פרעה תשבע
לי שלא תגלה שאתה יודע שפה אחת יותר
ממוני. נשבע לו. אחר כך, כשבא יוסף ואמר
לו "אבי השביעני לאמר" (בראשית נ' ה')
אמר לו פרעה תישאל על שבועתך לחכם
שיבטלוה. אמר לו ואשאל גם על השבועה
שנשבעתי לך. אמר לו עלה וקבור את אביך.

(סוטה ל"ו ב')

נדבת הרה"ח שמואל הומינר הי"ו
לע"נ אמו מרת זעלדא מרים ע"ה
ב"ר אברהם צבי ו"ל
נלב"ע ל' כסלו תשע"ה

פרשת השבוע

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם
(מ"א - ל"ג)

מסופר על שני שכנים שבאו לדין תורה
אל הגה"ק רבי יחזקאל לאנדוי זיע"א
בעל "נודע ביהודה" על רקע סכסוך
מקורי. מנגן אחד ניגן בחצר שבין שני
בתים, זה אמר לכבודי ניגן וזה אמר
לכבודי ניגן, שניהם היו עשירים ונתנו
שכר טרחה לרב סך עשר זהובים כל
אחד. אמר הרב, האמת היא שהמנגן לא
ניגן אלא בשבילי. כמו כן כאן, פרעה
חשב שאם הראו לו חלום חשוב כזה,
הרי בוודאי שהוא חשוב מאד בשמים.
המצרים חשבו שהחלום היה בשבילם,
ואולם יוסף הצדיק הבין שהחלום הוא
כדי שהוא יעלה לגדולה, על כן אמר
"ועתה יראה פרעה איש נבון וחכם", כי
זוהי מטרת החלום שהראו לך. ואמנם
פרעה הבין את עומק דברי יוסף ואמר
אין נבון וחכם כמוך.

ואיך נגנוב מבית אדוניך כסף או זהב
(מ"ד - ח')

מסופר על הרה"ק מקוצק זיע"א,
שכאשר בא הרה"ק בעל ה"שפת אמת"
מגור זיע"א אל ביתו בפעם הראשונה,
נדהם למראה עיניו, איך שהבית מתנהל
ללא השגחה, כל חפצי הבית בבחינת
הפקר, ולא אחת נעלם חפץ כלשהו ומן

הסתם נגנוב. שמע ה"שפת אמת" כי
השמש ר' פיבל אומר לרבנית, וכי
מדוע לא יגנובו כאן כשהכל הפקר
ובלי כל השגחה. דבריו של השמש
הגיעו לאזני הרבי מקוצק, והוא קרא
בקול צעקה, "פיבל, איך אפשר
לגנוב? והרי כתוב לא תגנובו". בשעה
ששמעתי את קולו הרועם של הרבי
מקוצק, סיפר הרבי ה"שפת אמת"
לחסידי, נדמה היה לי, שאי אפשר
כלל לגנוב שום דבר בעולם, מחמת
הלאו של לא תגנובו.

מסופר: פעם אחר הדלקת נר חנוכה
יצא הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא
זיע"א לחוץ, ואחרי זמן קצר חזר
הביתה, ושב על כסאו מכונס בתוך
עצמו, אחר כך הלך שנית החוצה,
וחזר הביתה, וישב על כסאו בשמחה
רבה, ואמר: כשיצאתי פעם ראשונה
והשקפתי על עירנו מעזיבונו, ראיתי
שכל הפרנסה שנקצבה להם בראש
השנה כבר אכלו עד חנוכה, לכן
הייתי מוטרד, ולכן יצאתי שנית
לראות אולי טעיתי, וראיתי שהאמת
איתי, אלא שאף בשנה שעברה היה
כך, והשם יתברך פרנסם כל השנה,
ובוודאי אף עתה יפרנסם הש"ת
ברחמיו כל השנה.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים 5:23 ת"א: 5:24 ר"ת: 5:57

פרשת מקץ-חנוכה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:07 ת"א: 4:21

אכן עשה החסיד, ולבסוף התיישב ליד השלחן ופתח בסיפורו, כשכל החסידים מטים אוזן:

"לפני ימים אחדים פתחתי במסע כדי להגיע לכאן ולבלות את חג החנוכה במחיצתו של רבינו" פתח החסיד ואמר. "לפי החשבון הייתי צריך להגיע לכאן יום אחד לפני נר ראשון של חנוכה. הייתי מאושר לעצם המחשבה שעוד מעט אהיה כאן וציפייה זו מילאה את לבי חום והתרגשות, עד שלא הרגשתי את הקור העז, את הגשם המזורף ואת הרוח הסוערת. כנראה שהייתי צריך להתאכסן בפונדק דרכים, לפחות ללילת לילה, ולחכות שמוז האויר ישתפר קמעה. אולם הייתי חסר-סבלנות וכבר רציתי להיות פה בכל מחיר. חשבתי שאם אמשך לנסוע ללא הרף, גם בשעות הלילה, אוכל להגיע לכאן יום אחד לפני הזמן המשווער מראש. החלטתי ליטול סיכון ולהמשיך במסע גם בלילה, כדי להקדים ולהגיע לכאן".

"זו הייתה טעות גדולה" אמר הרבי "אסור להסתכן בצורה כזו". "אכן, רבי, עד מהרה נאלצתי להודות בעצמי בטעות החמורה שטעיתי. כאשר עברתי קטע ביער, שהיה חשוך ועבות במיוחד, שמעתי לפתע איוושה מוורה ולפני שידעתי מה מתרחש, תפסו אותי ידיים שרירותיות, הפילו אותי מהעגלה וערכו חיפוש מודקדק בחפציי. "מיד התברר לי כי נפלתי קרבן לכנופיה של שודדי-דרכים, שחשבו שאני סוחר עשיר במסע עסקים דחוף, הנושא בכיסו סכום כסף ענק.

"כשלא מצאו אצלי את האוצרות שקיוו למצוא, דחפו והיכו אותי ולבסוף החליטו לקחת אותי אל ראש הכנופיה שלהם, שיצליח – כך הם קיוו – להוציא ממני את "סודותי" והעיקר, את רכושי המוחבא. "שני שודדים מוויינים התיישבו לידי בעגלה ואילו שלישי נטל לידי את המושכות. הם נסעו זמן רב ובסופו של דבר נעצרה העגלה במקום כלשהו, שהיה מוסתר בסבך העצים וכפי הנראה שימש מקום מיסתור עבור הכנופיה.

"הורידו אותי מהעגלה והביאו אותי בפני ראש הבריונים, פרא-אדם אכזרי, שחקר אותי על אודות העסק הדחוף, שבגללו העזתי לעבור את היער העבות, לבדי באישון לילה. בעיקר עניין אותו, כמובן, לדעת, היכן אני מחזיק את כספיי... שוב ושוב ניסיתי לשכנע אותו כי אני אומר את האמת ורק את האמת, אולם הכל היה לשוא. ה' היה בעזרי וכך הצלחתי להחזיק מעמד בעינויים הקשים שהיו מנת חלקי בשעות הבאות. גבי היה זב דם מהמכות שספגתי, כאשר השודדים כלאו אותי בתוך מרתף לאחר שלא סיפקתי את סקרנותם ולא יכולתי לתת להם תשובה אחרת מזו שנתתי כבר קודם לכן. איכשהו הרגשתי כי זהו העונש המגיע לי על הצעד הפזיז שעשיתי.

"שהייתי באותו מרתף במשך כל הלילה וכן ביום לאחר-מכן. השמש כבר עמדה לשקוע, כאשר ראש הבריונים נכנס והעיר אותו בגסות. שוב הוא ניסה לחקור אותי ושוב הסברתי לו את אשר אמרתי אינספור פעמים קודם לכן. ניסיתי לתאר באוזניו את התענוג הרוחני הגדול שנופל בחלקו של מי שעושה את החג במחיצת רבו וכן את קשר האמונה והאימון ההדדי, הקושר אותנו, חסידים, כחבורה אחת.

שלחבת נר החנוכה הצילה את החסיד הנאמן

היה זה ליל חורפי סוער, כאשר הרד"ק רבי ברוך ממזיבו' זיע"א הדליק את הנר הראשון בחנוכה. חסידיו התגודדו סביבו והביטו בהתפעלות בשלחבת הקטנה, והאזינו בהתלהבות לברכות שבירך רבי ברוך.

אולם, אך סיים הרבי את אמירת "הנרות הללו", החלה השלחבת הקטנה לרקד בעצבנות גדלה מרגע לרגע ולפתע נעלמה, כאילו נלקחה על ידי כוח עליון. תלמידיו וחסידיו של רבי ברוך הוכו בתדהמה. הם הביטו על רבם וציפו לראות כיצד יגיב הרבי לנוכח תופעה מוזרה זו. אך הרבי עמד ללא ניע, שקוע בהרהורים, כאילו חיפש אף הוא את הסיבה לתופעה. כשהשמש ביקש לשוב ולהדליק את הנר רמו לו רבי ברוך שלא לעשות כן.

לאחר כמה דקות של המתנה מתוחה אורו פניו של רבי ברוך. הוא החל לזמזם את הפזמון "מעוז צור" וחסידיו הצטרפו אליו ופצחו בשירה אדירה. "הבה נשב ליד השלחן ונחוג את חג החנוכה כמו שצריך" – אמר רבי ברוך לחסידיו – "נר החנוכה ישוב אלינו, אחרי שייסיים שליחות חשובה, שהוטלה עליו על ידי בורא העולם".

אמונתם של חסידיו היתה איתנה והם לא הרהרו לרגע אחר דבריו הקדושים. הם הסבו אל השולחן הארוך כדי להשתתף במסיבת חנוכה בחברת רבם, תוך צפייה מתוחה שיוודע להם מה היתה הסיבה להיעלמו של נר החנוכה. רבי ברוך ביקשם להתאזר בסבלנות כאשר עוד באותו לילה יודע להם הסוד וישמעו את הסיפור המלא.

כך שרו החסידים ניגוני הלל והודיה לחג החנוכה, האזינו לחידושי התורה העמוקים שהשמיע רבם וחגגו את ליל חנוכה הראשון בשמחה והתלהבות, כפי שהיו נחוגים כל המועדים בחצרו של רבי ברוך.

היה זה שעת חצות כאשר אחד החסידים שישב בקירבת החלון, קרא לפתע: "רבי, רבי, ראה! נר החנוכה חוזר!" כל הנוכחים הרבים קמו על רגליהם והביטו בפליאה באור הקטנטן שריצד שוב במקומו, ממנו נעלם לפני כן. הנר האיר שוב באור יקרות, כאילו נשא את בשורת חג החנוכה מסוף העולם ועד סופו. רבי ברוך אמר לחסידים הנרגשים לחכות עוד כמה דקות ומיד יודע להם מה בדיוק קרה לנר החנוכה, מדוע הוא נעלם וכיצד לפתע שוב.

תוך רגעים ספורים נשמע רעש גובר והולך של עגלה רתומה לסוס, עד שהעגלה נעצרה ליד ביתו של רבי ברוך. עד מהרה נפתחה הדלת ואחד החסידים הקרובים והמסורים ביותר של רבי ברוך, שהתגורר בעיירה קטנה למרגלות ההרים, נכנס אל בית-המדרש. בגדיו של האיש היו פרוצים ועל פניו היתה הבעת אימים, כאילו עבר חוויה קשה ביותר. בניגוד בולט למראהו החיצוני הקודר, זהרו עיניו של האיש והוא כולו אמר אושר ושלווה רוחנית כאשר התכופף, כדי לנשק את ידו המושטת של רבי ברוך.

הרבי לחץ את ידי האורח בברכת "שלום עליכם" וביקש ממנו להתפלל ערבית ולהצטרף אל השלחן לאחר שידליק נר ראשון של חנוכה. כך

משל ונמשל

האם אנו מממשים את הפוטנציאל שלנו

היה היה נסיך שחי חיי פאר ומותרות עם אביו ואמו, המלך והמלכה. הוא קיבל חינוך מעולה, אלא שלמגינת ליבם של הוריו, יום אחד עבר הנסיך משבר נפשי והגיע למסקנה שהוא לא בן אדם אלא תרנגול. בהתחלה חשבו המלך והמלכה שהוא מתבדח. אולם כשהנסיך חדל להצטרף אליהם לשולחן המלכותי והחל לבלות את ימיו ואת לילותיו בלול התרנגולות, הם הבינו שהם בצרה גדולה, אין צורך לומר שהתנהגותו המוזרה של הנסיך גרמה להוריו האוהבים חרדה בל תתואר, ומבוכה גדולה למשפחה המלכותית כולה. המלך היה מוכן לשלם סכומי עתק לאדם שיצליח לרפא את בנו. טובי הרופאים והפסיכיאטרים הגיעו וניסו, אך ללא הועיל. המלך היה אובד עצות. יום אחד הגיע לארמון איש חכם ונעים הליכות. "אוכל לרפא את הנסיך בחינם", הוא אמר. "אך בתנאי שאיש לא יתערב במעשיי." המלך והמלכה, נואשים ומלאי סקרנות כאחד, הסכימו מיד. ביום המחרת הצטרף אל הנסיך בלול התרנגולות ידיד אנושי נוסף. היה זה האיש החכם. "מה אתה עושה כאן?" שאל הנסיך-התרנגול, "מה אתה עושה כאן?" השיב לו האיש בשאלה. "אני תרנגול וזה לול תרנגולות", ענה הנסיך בלא להניד עפעף. "ובכן, גם אני תרנגול", השיב האיש, והחל לנתר סביב ולאכול מזון תרנגולות בתאוה רבה. הנסיך השתכנע. כך חלפו ימים מספר. בוקר אחד, ניגש האיש החכם לנסיך ואמר: "אני בא מארץ רחוקה. בארץ מולדתי תרנגולים לא מנתרים בכלל, הם מתהלכים כמו אנשים רגילים, "באמת?" קרא הנסיך, "כמה כיף לתרנגולים האלו!" "אנו יכולים גם לעשות כמוהם", הציע האיש החכם בנדיבות. "בוא נתהלך סביב". הנסיך-התרנגול הסכים מיד להצעת ידידו החדש.

אחרי כמה ימים הציע החכם לנסיך-התרנגול, שכעת חזר להתהלך זקוף כמקודם, שיעברו לגור בתוך הבית, כי בעיר גדולה אחרת שהוא מכיר, תרנגולים אינם חיים בלולים אלא בארמונות מלוכה המתאימים לנסיכים. שוב הסכים הנסיך התרנגול, וכך הם עשו. וכך נמשך התהליך. זמן קצר לאחר מכן שכנע האיש החכם את הנסיך-התרנגול שבארץ רחוקה אחרת אוכלים התרנגולים מזון של בני אדם. לאחר מכן הגיעה שעתה של הישיבה סביב השולחן וניהול שיחה אנושית. תוך זמן קצר החל הנסיך-התרנגול, אף שהמשיך לטעון כי הוא תרנגול, להתנהג בדיוק כמו אדם רגיל.

הנמשל הוא: למרבה המזל, רובנו לא טובלים מתסביך התרנגול. אולם כולנו יכולים לשאול את עצמנו את השאלה הבאה: האם אנו מממשים את הפוטנציאל שלנו, או שאנו מייחסים לעצמנו כוחות של תרנגול בלבד?

"כאשר סיימתי לדבר, ראיתי כי ראש השודדים שקוע בהרהורים. לאחר דקות מספר הוא קם לפתע, הביט היישר לתוך עיני ואמר: "אנחנו נבדוק ונראה אם הסיפור שלך אכן נכון, ואם אמנם יש לך אמונה בלתי מעורערת בה' וברבי שלך. הרי אתה יודע שהיער הזה שורץ סכנות מכל הסוגים. אפילו האנשים שלי פוחדים לעבור בו לבד ועושים את דרכם בו בקבוצות. יש כאן זאבים רעבים ושאר חיות טרף למיניהם. אנחנו נשחרר אותך, נחזיר לך כל מה שלקחנו ממך ותלך לדרכך לחיים ולשלום. יש לך סיכויים שווים להיטרף על ידי חיות או ליפול לאחד הבורות ולמצוא את מותך שם. כמעט שאין לך סיכוי לצאת מכאן בחיים. האם אתה מוכן לנסות את מזלך?"

"נחרדתי למחשבה לעבור ביער לבדי, בהיותי מודע לכל הסכנות שראש השודדים תיאר באוזני בצורה כה מושלמת. אולם, חשבתי לעצמי כי ה' חנון ורחום ובוודאי ישמור את דרכי. היישרתי מבט אל עיניו של רב השודדים ואמרתי לו כי בעזרת השם אני אעשה כפי מה שהוא אומר ומקווה לצאת מזה בשלום. שוב ננעצו בי העיניים, כאילו ניסו לחדור למעמקי נפשי ולאחר מכן אמר לי השודד: "אם תגיע בשלום לפרברי עירו של רבך, זרוק את הממחטה שלך לתוך התעלה שמאחורי תמורוד הדרך העומד שם. אנשי יהיו שם כדי למצוא ולהביא אלי את הממחטה. אם אכן יביאו אותה, זה יהיה לי האות שהצלחת לצאת מן היער בשלום. במקרה כזה אפרק את הכנופיה שלי ואחזור בתשובה".

"שמחה גדולה מצד אחד, על האפשרות לקדש שם שמים שנפלה בחלקי, ופחד גדול ממה שמצפה לי בשעות הקרובות - היו הרגשות שאפפו אותי כאשר עליתי על העגלה שהוחזרה לי ועזבתי את מקום מחבואם של השודדים. הלילה היה חשוך ומכל הצדדים נשמעה יללת הזאבים שהריחו כנראה, כי טרף קל מחכה להם. הסוס שמשך בעגלתי עמד מלכת, הואיל ולא יכל לראות אף שביל ביער העבות. אולם לפתע פתאום נראתה לפני העגלה שלהבת קטנה, דיקיקה, וככל שהיא התקדמה, הלך הסוס בעקבותיה וכך עברנו בהשקט וביטחה את קטעי היער הבלתי חדירים ביותר, כשהלהבת צועדת לפנינו, כאילו היתה נר חנוכה שנשלח במיוחד על ידי ה' כדי להדריך אותי בשלום עד בואי אל הבית הזה. חיות רעות התגודדו סביבנו, מוכנות כל רגע להסתער על הסוס ועלי, אולם ברגע שהבחינו בשלהבת, נסוגו ונעלמו כלעומת שבאו. כאילו נפתח שביל במעבה היער ואני עברתי בו, כמו בני ישראל בשעתם שעברו בתוך הים ביבשה, עברתי כשאני אומר פרקי תהילים ומודה לה' על חסדיו שלא תמו.

"כך המשכתי בדרכי עד שהגעתי אל התמורוד שהוכיר ראש השודדים ואשר סימן לי כי הגעתי אל העיר שלך, רבי. שמתי את הממחטה שלי במקום שצויין על ידי השודד ובכך אותתי לו כי קיימתי את חלקי בהסכם והגעתי בשלום למחוז חפצי. מי ייתן ויחזרו השודדים למוטב, יכפרו על עוונותיהם ויתמו חטאים מן הארץ".

צין אדם לחברו

עשיית חסד בגופו ממש

סיפר נכדו של הגה"ק רבי יוסף חיים זונענפעלד זיע"א רבה של ירושלים עיה"ק תובב"א: היה זה בערב ראש חודש ניסן תרפ"ח, רבי יוסף חיים כמנהגו בכל ערב ראש חודש, היה שרוי בתענית. בסיום הצום לאחר תפילת מעריב, התלוותי אליו אל ביתו בשכונת בתי מחסה, משכנסנו לבית הופיע פתאום אברך, וסיפר לרב שאשתו זקוקה להתקבל בדחיפות לבית חולים שערי צדק, לכן הוא בא לבקש מכתב המלצה מהרב לד"ר וולאך שהיה ממקורבי רבי יוסף חיים. באין אומר ודברים תלה הרב את מעילו על כתפיו, תפס את האברך תחת זרועו והחל פוסע במהירות לעבר הדלת, והנה מתקרבת הרבנית מכיוון המטבח עם מגש אוכל, היכן הרב? שאלה אותי בתמהון הלא טרם הפסיק את צומו, סיפרתי לה מה שהתרחש, מיד התחילה לרוץ לכיוון מעלה השכונה, להשיג את הרב ולהחזירו לביתו כדי שיטעם דבר מה. כעבור רגעים ספורים, היא שבה וסיפרה בנימה של יאוש: אחרי ששמעתי את הויכוח, האברך הפציר ברב להמתין ליד השכונה עד שירוך לשער יפו ויביא כרכרה שתקח אותם לבית החולים, ואילו הרב עמד על דעתו, לרוץ יחד עמו עד שער יפו, הבנתי ששום כח לא ישכנע את הרב לחזור לביתו בטרם יסודר ענין הכנסת האשה לבית החולים.

נתינה בהרחבה

פעם שלח הרה"ק רבי שלומיקה מזוויעהל זיע"א כסף ביד בתו לאלמנה אחת שהיה תומך בה לפרנסת בני ביתה. חזרה הבת וסיפרה שפגשה את האלמנה בעת ארוחתה, ונוכחה לראות שהרחמנות עליה אינה כל כך גדולה, מאחר שראתה שמרשה לעצמה לקנות מצרכי אוכל יקרים, (כידוע רבנו לעצמו ולמשפחתו צמצם בתכלית הצמצום באופן מדהים). נענה לה הרבי, אדרבה מעתה יש להגדיל את סכום התמיכה, מאחר והיא זקוקה לדברי אוכל יקרים.

אהבת ישראל אמיתית

מסופר: פעם אחת הגיע הרה"ק בעל ה"אהבת ישראל" מזוויניץ זיע"א לעיר חוסט שבאוקראינה, והמנונים נקהלו לקבל את פניו בתחנת הרכבת, ביניהם היה יהודי אומלל, מוכה שחין שבגדיו קרועים ובלויים, מזוהמים ומרושלים, כאשר הוא ניגש לקבל שלום, חיבקו הצדיק ונישקו, והחל משוחח איתו בידידות ובאהבה, רבים מהנוכחים הוילו דמעה בראותם מהי אהבת ישראל אמיתית, ובראותם לאיזה יחס זוכה יהודי זה מהרבי. פעם אחת הגיע ה"אהבת ישראל" לעיר ווישווא, ובין מקבלי פניו היה מנקה הארובות של העיר, שגופו ובגדיו מפוחמים ומזוהמים, הרבי חיבק אותו ונישקו, בלא להשגיח על כך שבגדיו מתלכלכים.

תולדות דצדקיא

יום ראשון א' טבת

הגה"ק רבי יאיר חיים בכרך ב"ר משה שמשון (חיות יאיר - תע"ד)
הרה"ק רבי שאול אוקער מטבריה ב"ר צבי הירש (תרי"ג)

יום שני ב' טבת

הרה"ק רבי אברהם משה ב"ר שמחה בונים מפרשיסחא (תקפ"ט)
הרה"ק רבי יעקב כולי ב"ר משה שלמה זלמן (חתן האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש - תרי"ז)
הרה"ק רבי יעקב צבי ב"ר יהושע אשר מפאריסוב (תרמ"ט)

יום שלישי ג' טבת

הרה"ק רבי אליעזר זאב מבאטשעטש ב"ר חיים (תרי"ב)
הרה"ק רבי אברהם ב"ר יהודה צבי מסטרעטין (תרכ"ה)

יום רביעי ד' טבת

הרה"ק רבי גרשון חנוך העניך ב"ר יעקב מראדוין (בעל התכלת - תרנ"א)

יום חמישי ה' טבת

הרה"ק רבי אהרן מטיטוב ב"ר צבי בן הבעש"ט הקדוש (תקפ"ט)
הרה"ק רבי אברהם אלחנן מפלאנטש ב"ר יהודה (תלמיד ה"חווה" - ברכת אברהם - תקצ"ה)

יום שישי ו' טבת

הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא ב"ר חיים מצאנא (תרנ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נפילאל הכהן רבינובין שליט"א
מח"ס "גם אני אדור" רמזים וסימנים על המצוות.

האוכל בשוק (י')

א) בפארק או גינה - שהרגילות לאכול שם - שיש שם פניות אכילה מסודרות - עם שולחנות וספסלים, אפשר להקל לאכול שם [הגר"י זילברשטיין]. וילדים קטנים מותרים לאכול בגינה ציבורית גם בלי שיש מקום המיועד לכך [הגר"י זילברשטיין]. (שלמי חיים, להגר"ר חיים מלין שליט"א)
ב) גם קבוצת אנשים המטיילים בתוך יער או שדה וכדומה, שאין שם שאר אנשים מלבד המטיילים, והדרך לאכול אז מיני מתיקה - מכל מקום אין לאכול שם [הגר"י זילברשטיין] (ובפרט בעמידה, וכל שכן בהליכה [עיין גיטין ע.]). (שם)
ג) חדרי מדרגות של בנין מגורים, שמצוי שעולים ויורדים שם התושבים, אם זהו הבנין ששם הוא דר - יכול הוא לאכול שם, לפי שנהוג לפעמים שבני הבית אוכלים על פתח הבית, וכגון בערב פסח שמנקים הבית מן החמץ. אך בבנין שאינו דר בו, אין ראוי לאכול שם, דהוי כרשות הרבים שעולים ויורדים שם - ואין הדרך לאדם שאינו דר שם לאכול שם [הגר"י זילברשטיין]. (שם)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

נדבת הרה"ח פינחס דוד הומינר הי"ד
לע"נ אמו מרת זעלדא מרים ע"ה
ב"ר אברהם צבי ז"ל
נלב"ע ל' כסלו תשע"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכוונת "עין חמד" - מקהלת ציון

פרשת מקץ - זה לא עונש, זה חסד

"וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים" (בראשית מא, א)

היום, מה הם מוכנים לעשות כדי לקצר את עונשם בשנה, בחצי שנה, ביום אחד. ואם אמר יוסף כמה מילים לשם השתדלות, וכי מגיע לו עונש נורא שכזה, להישאר עוד שנתיים בכלא?

בקוצר דעתנו נראה, כי אם אכן שר המשקים היה מספר לפרעה מיד עם עלותו לגדולה, על אותו "נער עברי עבד לשר הטבחים" (בראשית מא, יב), היושב לחינם בבית האסורים, ופרעה היה מורה לשחררו, הרי זו היתה טובה גדולה ליוסף מבחינה גשמית, כי בכך היו נחסכות לו שתי שנות מאסר קשות ומייסרות, אבל ליוסף הצדיק היתה זו רעה נוראה מבחינה רוחנית. הוא היה עלול לחשוב שהשתדלות שעשה בעניין שחרורו, אכן הועילה במעט. ובכך היתה נפגמת במעט, כחוט השערה, מידת ביטחונו בה' לפי דרגתו הגבוהה.

לכן, יוסף עצמו כאשר הרגיש כי נכשל באותה השתדלות מזערית, התפלל לה' שישכיח את בקשתו משר המשקים. כל הסבל הגדול שווה היה ליוסף, כדי להגיע למעלתו המופלאה, על פי דרגתו כמובן. כל זה היה שווה, כדי ללמד את כלל ישראל לדורות יסודות באמונה, בביטחון. זה אינו עונש- זה חסד!

שנתיים ימים נוספים, יושב יוסף בבית האסורים, וזאת בשל דיבור מיותר. שנתיים ימים בבית כלא מצרי, שתנאי החיים בו מן הסתם לא היו מן המשופרים, וזאת בלשון המעטה.

עוד מאות ימים של יסורי גוף ונפש, בבור תחתיות, וזאת לאחר עשר שנים של ישיבה במקום זה, בלא שנראה אפילו 'אור בקצה המנורה החשוכה'.

אך העולה על כולנה- שביב התקווה לשחרור שנראה היה באופק בעקבות הפיתרון של שר המשקים, הולך ומתרחק מדי יום שחולף.

מן הסתם יוסף הצדיק ששם שמיים שגור על פיו, הבין כי העובדה שחלומות שר המשקים והאופים הגיעו לפתחו כדי שיפתור אותם, לא היתה דבר מקרי, אלא פתח לשחרורו העתידי.

על מה נתבע יוסף הצדיק? מדוע נגזרו עליו עוד שנתיים של סבל נורא שכזה?

כפי שפירש רש"י הקדוש בסוף הפרשה הקודמת על הפסוק: "וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמִּשְׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ" (בראשית מ, כג) - מפני שתלה בו יוסף לזכרו, הוזקק להיות אסור עוד שתי שנים". שנתיים בשל בקשה לגיטימית לכאורה.

מה הטעם להקפדה כלפי אמירתו של יוסף? כיצד נשכחו ליוסף כל צדקותיו הרבות, עמידתו בנסיון הקשה מנשוא בבית פוטיפר? מה גם שהוא כבר יושב עשר שנים בבור תחתיות, והרי כל יום שעובר בכלא הוא קשה מנשוא- תשאלו את יושבי בתי הכלא של

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבילי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה ניט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושירית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחמיה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה ליבי ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן דנימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל נעמה בת שרה בנימין בן ברכה יחזקאל אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן איריס ולידל אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאלוהיו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחס שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

זמן לילה

זמן	כניסת לילה	צאת לילה	רבין חם
17:51	17:21	16:08	י"מ
17:47	17:17	16:24	ח"א
17:46	17:16	16:24	מיספ
17:51	17:21	16:28	כ"א

שואל ומשיב בהלכה - חגכה - חלק ג'

במוצאי שבת מה מדליקים קודם - נרות חנוכה או נר הבדלה? וכן מה יעשה מי שנוהג כרבינו תם, מתי ידליק את נרות חנוכה?

? שאלה:

! תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון:

במוצאי שבת, מדליקים בבית הכנסת נרות חנוכה, ואחר כך מבדילים על הכוס, כדי לאחר את יציאת השבת כמה שאפשר. ולמרות שהמדליק נרות חנוכה, מפסיד את קדושת השבת, מכל מקום טוב להדליק נרות חנוכה בביה"כ אחר תפילת ערבית, שהרי כל הציבור נשארים בקדושת השבת, עד שיבדילו. וגם כדי שיהיה פרסום הנס בהדלקת הנרות בביה"כ, שהרי אם יבדילו קודם ההדלקה, רוב הציבור ילכו לבתיהם קודם ההדלקה.

כשמגיע האדם לביתו, יקדים להבדיל על הכוס תחילה, ואחר כך ידליק נרות, שכן תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם. ומצוות הבדלה היא תדירה יותר, שכן עושים אותה בכל שבוע, ואילו הדלקת נרות חנוכה מתרחשת פעם בשנה.

לאותם הנוהגים להחמיר, שלא לעשות מלאכה במוצאי שבת, עד שיגיע זמן רבינו תם, הוא הדין שאף במוצאי שבת חנוכה צריכים להמתין, שלא להדליק נרות עד זמן רבינו תם, מפני שאין זה מנהג טוב בלבד, אלא ראוי ונכון לכל אחד ואחת לנהוג כשיטת רבינו תם, ובפרט שכן דעת מרן השולחן ערוך.

אין מברכים ברכת 'מאורי האש' על נרות חנוכה (אם טעה והדליק נרות קודם ההבדלה), שהרי אסור ליהנות מנרות חנוכה, ואין מברכים 'מאורי האש' עד שיאותרו לאורו של נר ההבדלה, כלומר, הנאה מאור הנר, אבל על נר השמש שהוא חול, מותר לברך 'מאורי האש'.

התורה מגנה

בשנת ה'תשע"ו באחד מסבבי מטחי-הטיילים, שנחתו על העיר שדרות, בית בקצה העיר ברחוב המכבים ספג פגיעה ישירה, ובני המשפחה בנס גדול יצאו רק בפציעות קלות. הרב מיכאל זאדה, רכז 'לב לאחים' בעיר, נקלע לאירוע ושמע את השיח הנרגש בין השכנים, שהתאספו במקום.

"הייתה זו סייעתא דשמיא", סיפר בשיחה מיוחדת למוסף שב"ק של 'יתד נאמן' (סוכות ה'תשע"ז). "אני שומע את בעל הבית אומר ש'צבע אדום' אינו יעיל כלל כנגד מתקפת הטיילים הנוראה, וכל ההגנות, שעשו כאן עלינו ועל בתינו לא עומדות במבחן המציאות. השכנים, שבאו לראות את המתרחש, היו אף הם בדילמה, והדאגה כירסמה את ליבם. ואז בסייעתא דשמיא הבזיק רעיון במוחי".

"אמרתי להם: 'במקום שנסתמך על ה'צבע אדום', אני מציע לכם הגנה מעולה יותר הנקראת 'ענני כבוד'... נעשה שיעור תורה קבוע בבית, נביא את כל המעוניינים להתקרב וליהנות מעט מאור התורה, וזה לבטח יגן עלינו יותר מהאזעקות'. להפתעתי, קם שכן בשם יובל, המתגורר בבית סמוך, ואומר, שהיות ובבית לידו נפל טיל וגם בצד השני בסמוך ירד טיל אימתני, ואילו ביתו ב"ה ניצל - הוא רוצה לקבוע את שיעור התורה אצלו. וכך למחרת היום קבענו שיעור תורה אצל יובל הי"ו".

"עד מהרה התמלא השיעור בכארבעים לומדים! שהגיעו מדי יום ביומו. בגלל החששות מהאזעקות והטיילים, הלכתי במיוחד עם ר' אליעזר סורוצקין הי"ו לבית מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל, ושאלנו אותו: 'האם זה בגדר סכנה להגיע מדי ערב לשיעור?'. הסברנו לו, שזוהי סכנה ללכת בשעות הערב בחוצות העיר, אבל מאידך גיסא, התושבים חשים שקירובם לעולמה של תורה הנעשית ע"י שיעור תורה זה, היא המגנה יותר מכל עליהם, ולכן הם מאוד חושקים בהמשך השיעור".

"ראש הישיבה חשב מעט ואמר: 'רצוי שימשיכו את השיעור, כי כבר אמרו חכמינו, שתורה מגנא ומצלא, ואין דבר, שיסייע יותר מהתורה המגינה ומצלאת מן הפורענות'. חזרתי לעיר וסיפרתי לתושבים את תשובתו של מרן ראש הישיבה, וזה הביא עוד אנשים להצטרף לשיעור".

"באחד הערבים אירע מופת של ממש. בעודי מוסר את השיעור החלה לפתע להישמע אזעקת 'צבע אדום'. רצינו להיכנס לחדר הפנימי שהוא בטוח יותר, אבל החדר היה קטן מלהכיל את כל משתתפי השיעור - כארבעים לומדים. בהתאם להוראתו של מרן אמרתי להם כי אם התורה מגינה ומצילה עלינו - נישאר כולנו כאן ונמשיך ביתר שאת בלימוד התורה בשקיעות, וכך נוכל להינצל בזכות התורה, שלא יישמע שוד ושבר בגבולנו".

"לאחר דקות ספורות שמענו 'בום' אדיר. היה קול נורא בכל הבית ורעדה נוראה, כאילו טיל פגע במקום. נודע לנו, שנחת טיל בצמוד לבית מאחור, והחדר הפנימי בו היינו אמורים לשהות על פי דרך הטבע - נפגע ממש. לו היינו נדחקים שם כולנו בצפיפות, התוצאה הייתה הרת אסון ח"ו".

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי
בטל' 052-6329144
(הנייד באישור ועדה רוחנית)

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'
נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084
כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א.ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל
PnineEH@gmail.com

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב אברהם ברנדווין זצ"ל

האדמו"ר הרב אברהם ברנדווין מסטרטין זצ"ל- נולד בשנת ה'תקס"ה (1804) כבן בכור. מימי טל ילדותו נראו בו סימני קדושה וטהרה. אביו הקדוש התבטא אודותיו, כי "אילו לא באתי לעולם אלא בשביל אברהמינו בני - דייני". בשנת ה'תר"ד (1844) לאחר פטירת אביו, ביקשו למנותו תחת אביו. אולם בגודל ענותנותו ובשפלות רוחו, לא החשיב את עצמו ראוי לשבת על כסא אביו. בסיכומו של ענין הוסמך רבינו למלא את מקומו, על ידי האדמו"ר ר' ישראל פרידמן מרוז'ין.

במשך כ-21 שנים הנהיג את עדתו, כאשר אלפי חסידים הסתופפו בצילו. שמו היה נערץ בעיני צדיקי הדור, שהתייחסו אליו כקדוש ונורא, איש אלוקים, עמוד צלותהון ישראל. **בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו.** האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז אמר שהבטה בצורתו של רבינו מסוגלת ליראת שמיים. בקי מאוד בסגולות ורפואות. כל עיקר עבודתו הייתה רק להשלים נפש זולתו, ולקרב אותו תחת כנפי השכינה. בעל אהבת ישראל מופלאה. חיפש לימוד זכות על כל בן ישראל.

היה מתפלל במסירות נפש ודבקות גדולה. בעת עמדו בתחינה לפני שומע תפילה ית"ש היה מרעיש עולמות, ושאגת קולו נשמעה למרחקים. סיגף עצמו. הקפיד על טהרתו עד שהש"ב היה צריך לטבול במקווה לפני השחיטה. כל ימיו היה משתוקק ומצפה לביאת משיח בן דוד וגאולת ישראל מגלות המר הזה, פעם אמר, שהוא כבר תיקן חלק המשיח השייך לשורש נשמתו, ועומד הכן לקבל פני משיח. נפטר במוצאי שבת קודש פרשת מקץ, ג' טבת ה'תרכ"ה (1864). חי כ-60 שנים. ציונו בסטרטין. חתנו, ר' אורי לאנגר מראהטין מילא את מקומו.

אביו: האדמו"ר ר' יהודה צבי מסטרטין. **אימו:** בת ר' אלעזר מראזלא (נצר למשפחת כהנא שיחוסם למעלה בקודש עד עלי הכהן). **מרבותיו:** האדמו"ר ר' אורי קלוגהויפט ('השרף מקט'רליסק'). **אחיו:** ר' שמואל זיינוויל, ר' אליעזר מאזיפולי ור' חיים (נפטר בצעירותו). **מתלמידיו:** ר' שלום מרדכי הכהן שבדרון (המהרש"ם מברז'אן), ר' יחיאל מיכל היבנר (אבד"ק ניזנב), ר' אורי הכהן מסאמבור. **חתניו:** ר' אורי לאנגר מראהטין, ר' ישכר בעריש אייכנשטיין מדאלינא ר' אהרן לנדא- ברנדווין מפלשטין ור' פנחס ברנדווין מברז'אן.

בעיר אחת במדינת רוסיה, גר אברך אחד מופלג בתורה ויראת שמיים, אשר בימי בחורותו הלך שמו לפניו ככלי מחזיק ברכה, עד שבה בקשרי השידוכין עם בת גביר אחד, אשר הכניסו לביתו וסיפק לו את כל צרכיו, וישב באהלה של תורה. ברבות השנים פתח לו חותנו בית חנות, וזרחה עליו שמש ההצלחה. שנים חלפו ועברו, **וכבר עמדו הזוג כעשר שנים לאחר נישואיהם, ועדיין לא נפקדו בזרע של קיימא,** והחל לדרוש ברופאים, והם יעצו לו לנסוע לרופא מומחה בעיר למברג שבגליציה.

הגיע האברך ללמברג ונכנס אצל רופא מומחה אשר ייעץ לו להתרחץ במעיינות הישועה שבעיר המרפא קרניץ, אבל דא עקא, שהיה אז בימות החורף, באמצע ימי חנוכה, ושערי המרחץ בקרניץ סגורים עד תחילת הקיץ (בחודש לועזי מאי). כששמע האברך את דברי הרופא, נפלה רוחו והיה אובד עצות, הרי אי אפשר לחכות חמישה חודשים, עד שיפתחו שערי קרניץ, ואיך יישא פנים בחזרו לביתו בלי שום תרופה, הרי בוודאי יצווה עליו חותנו לגרש את אשתו.

כך הסתובב ברחובות העיר למברג, ודאגתו בליבו: "מַיְאן יבֵּא עֲזָרִי" (תהלים קכא, א). פתאום הגיע לאוזניו קול שירה וזמרה, והלך אחרי הקול, עד שהגיע לקליז של חסידי סטרטין, וראה לפניו חבורת חסידים היושבים בצוותא במסיבת חנוכה, ופוצחים בשירה. מגודל מריחות ליבו לא התיישב בין החסידים רק הסתובב בקליז אנה ואנה.

ניגש אליו אחד מזקני החסידים ושאל: "למה נפלו פניך, הרי אנו עומדים בימי הלל ושמחה?" כך דיבר הזקן אל ליבו, עד שגילה האברך לפניו את כל מצוקת ליבו הכואב. אמר לו החסיד הזקן: "אל תדאג דאגת מחר, תבוא איתנו ביחד להסתופף בצל רבינו הק' ר' אברהם בשבת קודש, ושמה בוודאי תיפקד בדבר ישועה ורחמים". האברך עשה כעצת החסידים, ונסע לסטרטין לשבת חנוכה, במוצאי שבת נכנס לקודש פנימה, ושפך לפני רבינו את צרת נפשו, שהרופא המומחה מלמברג יעץ לו לנסוע לקרניץ, ואין פותחים שערי העיר עד חודש מאי. כשמוע רבינו את דבריו, אמר לו: **"הלא כבר אמרו חז"ל (שבת כ"א): 'מאי - חנוכה' תיסע לביתך ותיוושע בזרע של קיימא'."**

כששמע האברך את דברי רבינו שנאמרו בלהט קודש, הרגיש בקרבו, שנהפך פתאום לאיש אחר, ומכיוון שהיה מוצאו ממדינת רוסיה, ורבים מהצדיקים בסביבתו, היה דרכם לבקש סכום כסף קצוב לפדיון נפש, בכדי לפעול ישועה, לכן שאל: "יקבע נא רבינו סכום כסף". אך שונה היה המנהג בסטרטין, ויען לו רבינו: "תן כפי מה שאתה רוצה". אך האברך התעקש בדבר, שרבינו יקבע לו סכום כסף. אז עצם רבינו את עיניו למשך כמה רגעים, ויאמר לו: "תקבל עליך, שאם רעייתך תלד בן זכר, תצום כל ימי חיך ביום הולדתו משך מעת לעת שלם". **האברך נסע בחזרה לביתו מלא התחזקות, ומדברי רבינו לא נפל מאומה ארצה, והוא נפקד בבן זכר, שנולד ביום הכיפורים.**

נודע בזהירותו המופלגת בענייני טהרה. דרכו בקודש הייתה להטביל את כל כליו, גם לרבות הסדינים וכן המצעים שהיה מציעם במיטתו. מעולם לא בא אל פיו בשר שנשחט על ידי שוחט שלא טבל קודם השחיטה, ובגודל קדושתו היה מרגיש כשהביאו לו בשר, אם השוחט היה זהיר בטבילה. קדושתו עברה כל גבול, עד שלא השתמש בשום דבר טרם הטבילו במקווה טהרה, לרבות המקטרת שלו.

לימים, כשהיה מוטל על ערש דווי, עד שאשתקיל מילוליה, ולא היה בכוחו להוציא הגה מפיו, הציעה הרבנית את הסדין על מיטתו, סדין שלא הוטבל מתחילה, והנה הבחינו המקורבים שהרבי ממאן לשכב, ומרמז משהו בידיו. לא ידע אף אחד מה כוונתו, עד שלבסוף נזכרה הרבנית מה שעשתה והחליפה לסדין 'כשר', והרבי שכב במנוחה על מיטתו.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

זְכוּת נְרוֹת חֲנוּכָה

לו לאדם אלא מהרהורי ליבו" (ברכות נ"ה ע"ב), לכן חלם על זאת בשנית.

עברו עוד מספר ימים. חג החנוכה התקרב, הנר הראשון יחול בליל מוצ"ש הקרוב. ליל שבת קודש הגיע. יממה לפני שחג החנוכה יפרוס את כנפיו, וכל בית ישראל ידליקו נר ראשון.

הוא עלה על יצועו. ר' אוריה זצ"ל הופיע בפעם השלישית. והפעם, עם כל העוצמה! "תגיד, אתה חבר שלי או לא?" פתח בתביעה נחרצת! "אינך מבין, שיש לי צער מהעובדה, שבני אינו לומד? מה בסך הכול ביקשתי ממך, תפנה אל אימא שלי ותגיד לה, כי שערי שמים פתוחים בזמן הדלקת הנרות ושהיא תתפלל על בני שיחזור לו הטעם בלימוד!" והוסיף בחרדה: "מחר בלילה כבר חנוכה! מה יהיה?!"

ר' אוריה תירץ מעצמו את אחת השאלות, שניקרו במוחו: "אני לא רוצה לבוא להוריי, אני לא רוצה להבהיל אותם. אימא שלי אומנם מתפללת על הנכדים וזה עוזר! אבל הבן הזה זקוק ליותר תפילות. וצריך לנצל את עת הרצון המיוחדת בעת הדלקת נרות החנוכה להצלחה בחינוך הילדים!"

החבר היה המום! תוך כדי החלום, אזר אומץ ושאל: "מדוע שלא תפנה ישירות לאשתך – האלמנה – אם הילדים, שהיא תתפלל עבורם?" – "מכיוון שהיא נישאה, שוב אין לי יכולת להגיע אליה".

תוך כדי הדו-שיח, שם לב החבר כי פניו של ר' אוריה מאירות ובפניו מופיעות שתי עיניים יפות וברורות, ומיד הוא שאל: "היכן נעלמה הרטיה שהייתה לך בשנים האחרונות?" הלה ענה לו בתוכחה: "שכחת היכן אני נמצא? מה זה בכלל הגוף? מעטפת חיצונית בלבד!". בסיום משפט תוכחה זו – נעלם מעיניו.

החבר התעורר משנתו והתחיל לקרוא בספר התהילים לעילוי נשמת חברו. "אני חייב להשיג את אימא שלו, לפני שהם מדליקים נרות, ויהי מה!"

מיד בצאת השבת, ניגש החבר אל הטלפון והתקשר לבית הרב מנחם שטיין שליט"א, ובלבו תפילה שיצליח במשימתו לתפוס את הרבנית שטיין לפני הדלקת הנרות! התקשר והתקשר ואין עונה. "ריבונו של עולם, תעזור לי! שיענו כבר".

עבר זמן רבינו תם. והוא התקשר והתקשר. הרב שטיין, הגיע הביתה, והרבנית פנתה אליו בדאגה: "מזמן צאת השבת הטלפון לא חדל מלצלצל! איני מכירה את המספר, מי יודע מה קרה..."

הרב מיהר לענות: "שבוע טוב הרב שטיין! מדבר החבר של בנך ר' אוריה ז"ל, האם כבר הדלקתם נרות חנוכה?". וסיפר לו בהתרגשות את דברי בנו זצ"ל.

להלן סיפור המעובד מתוך 'אגעדאנק' מפי העורך ר' ב. ששמע את הסיפור מפי הרה"ג רבי מנחם שטיין שליט"א, ויש בו כדי ללמדנו על עת הרצון בזמן הדלקת נרות חנוכה, ועד כמה עלינו לנצל את הזמן המיוחד.

הרב אוריה שטיין זצ"ל בנו של המגיד מישרים המפורסם הגאון רבי מנחם שטיין שליט"א, חלה במחלה האיממה. אברך צעיר עם שני ילדים!

במשך שש שנים התמודד ונלחם על חייו. במהלכם אף הוציאו את אחת מעיניו ל"ע, כדי להציל את חייו, וקידש שם שמיים בצורה מדהימה ובלתי נתפסת בדרגות גבוהות של אמונה, של בטחון בהקב"ה, של 'שמחים בייסורים'.

בניגוד לתחזיות הרופאים שלא נתנו לו יותר מחודשים ספורים, המשיך לחיות עוד שש שנים כאמור, ויתירה מכך – נולדו לו עוד שני ילדים ב"ה.

בשנת ה'תשע"ג התבקש לבית עולמו, תוך שהוא מותיר אחריו משפחה שבורה, אלמנה, ארבעה יתומים – שלושה בנים ובת. היתומים גדלו, ונכנסו כולם ללמוד באותו תלמוד תורה חשוב בשכונת 'בית וגן' בירושלים.

תחילת חורף ה'תשע"ז. מנהל הת"ת יצר קשר עם האימא ודיווח על חוסר חשק ללמוד של הבן היתום כבן העשר וחצי שנים, שנמצא לאחרונה 'מחוץ לעניינים' כלשון המחקר. האם הצטערה מאוד, אך לא הופתעה, גם היא ראתה את חוסר החשק של הבן ללכת לחיידר.

כל המעורבים בדבר טיכסו עצה, כיצד לרומם את הילד ולהצית בליבו שוב את חשקת התורה. המחנכים והנהלת החיידר, הסבים- הרב שטיין שליט"א והסבא השני, אבי האלמנה. ניסו וניסו. למרבה הצער ללא הצלחות מיוחדות.

באותם ימים, חברו הטוב של ר' אוריה ז"ל, שהיה בקשר טוב עימו בחיי חיותו התעורר בבוקר בבהלה. הוא ראה את אוריה בחלום. הלה הגיע אליו ואמר לו: "אחד מבני לא לומד כל כך בתקופה האחרונה".

"אני מבקש, שתיצור קשר עם אימי ותגיד לה שכיוון שימי החנוכה מתקרבים, והילד הזה זקוק ליותר תפילות כדי שיחזור לו הטעם בלימוד, שתראה לנצל את העת רצון המיוחדת בשעת הדלקת הנרות ותבקש במיוחד עבור הבן הזה".

"מדוע הוא צריך לבוא אלי? מדוע אינו פונה ישירות לאישתו? ובכלל, האין יותר מתאים שהאימא תבקש עבור בנה? ככל הנראה חלומות שווא ידברו", חשב לעצמו.

כעבור יומיים חולם הוא את אותו חלום, אולם הוא הסביר זאת לעצמו: מכיוון שחשב על החלום הקודם, ו"אין מראים

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבת בן אסתר יא אטון זצ"ל	ולד יחיא בן יוסף ז"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוך דב ז"ל
אביבה בת איירן ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	נעמי בת כותן ע"ה	מסעוד בן יקוט ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מרים בת בלה ע"ה	מזל בת שמעון ע"ה
חי זיזי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	רחל רפאל בת השמת ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחא ז"ל	יעקב בן אסתר ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחא ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	מרים בת שרה ע"ה
שמעון בן חנה ז"ל	יהודה בן סעידה ז"ל	אביבה לושי ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	כל נשמות עם ישראל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	ר' עוליל יושוע בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
נעימה בת גורג'ה ע"ה	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
דוד בר חסיבה ז"ל	שני בת אסתר ע"ה
חוה בת יעקב צבי ע"ה	מסודי בת חביבה ע"ה
רפאל בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	יעקב בן נעמה ז"ל
שמעון בן חנה ז"ל	שרה בת מורברי רחל ע"ה
גורג'ה בת נעימה ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

מקץ - חנוכה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת מקץ - חנוכה

א	ויריצוהו - הנקצב לו לאדם יבוא אליו אף מבלי השתדלות יתירה
ג	ויריצוהו מן חבור - בזכות קבלת הנהגת ה' באמונה
ד	תכלה רגל מן השוק - המאמין אינו מרבה בחיזור אחר פרנסתו
ו	שברו על ה' אלוקיו - אחר שהשתדל לא יסמוך על השתדלותו כי אם על ה'
ז	נהורא מגו חשוכא - מתוך הצרה באה המזכה
ט	חנוך לנער - ענייני חינוך הנערים 'לאור' ימי החנוכה
יא	ימים הנמצאים - תוקף מעלת ימי החנוכה לשעתם ולכל השנה
יג	חדש ימינו - ימי חינוך והתחדשות
יד	יתן לכם רחמים - המתנהג עם רעהו ברחמים ינהגו עמו בן מן השמים
יז	שנראה מעלת חברנו - ובוה ישבין שלום
יט	יש לכם חלק - יחשיב כל פעולה קטנה ובוה יינצל מן הייאוש
כא	'זאת' היתה לי - סגולת זאת חנוכה לזש"ק ולפרנסה טובה וכל מיני ישועות
כג	'בזאת' אני בוטח - ביד כל אחד לפעול ביום 'זאת חנוכה' גדולות ונצורות
כה	מאי חנוכה דתנו רבנן - זמן ראוי לעסק התורה

מִקֶּץ - חֲנוּכָה

ויריצוהו - הנקצב לו לאדם יבוא אליו אף מבלי השתדלות יתירה
 בפרשתן (מא כה), 'את אשר האלוקים עושה הנגיד לפרעה, וביאר הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל (הובא בתורת אבות), 'ר"ל, שהודיע לפרעה כי כל המתהווה והנעשה בעולם הבל אלוקים הוא עושה, והכל מבוחז ית"ש". ועל כך נאמר בהמשך הפרשה (פסוק

לש) 'ויאמר פרעה אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוד', כי אם הינך עומד בדרגא זו לדעת שהכל האלוקים הוא עושה, אם כן אין נבון וחכם כמוד².

ואכן כזאת מצינו אצל יוסף הצדיק אשר היה חי באמונתו שכל העובר עליו הוא ברצון השי"ת

א. הנה מבואר בקדמונים שלכן מסובבים בחנוכה את ה'דריידעל' (סביבון) מלמעלה, ובפורים את ה'גראגער' (רעשון) מלמטה, כי בפורים היה איתערותא לתתא - שהתפללו והתענו, כדכתיב (אסתר ד א-ג) וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק ויזעק גדלה ומרה... ובכל מדינה ומדינה מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע... וצום ובכי ומספד שק ואפר יוצע לרבים, ובחנוכה לא מצינו כזאת, וכל הנס בא בהתעוררות ממעל על כן גם ה'סיבוב' יבוא ממעל. וידועה הקושיא, שהרי גם בחנוכה ערכו בני החשמונאי 'מלחמה' כנגד היוונים, ונמצא שגם בו היה הנצחון ע"י מעשי התחתונים... ומכאן, דאין המלחמה (ונצחונה) נקראת על שם מעשי בני אדם כי 'מלחמות אני עשיתי' (ע"ז ב:), רק תפילות צום ובכי נחשבים כמעשי בני אדם.

ומעניין לעניין, נודע בשערים קושיית ה'בית יוסף' (סי' תע"ר) מדוע קבעו להדליק שמונת ימים אחר שנעשה הנס רק ז' ימים, שהלא היה בו בפך שמן כדי יום אחד, ותירץ (בתירוצו הראשון) שחילקו את השמן לשמונה ימים, ובכל יום שמו במנורה רק שמינית מהשיעור, וממילא נמצא שאף ביום הראשון היה בו נס שדלקו הנרות כל הלילה. והקשה הגה"ק רבי שלמה קלוגר, כיצד עשו כן - להדליק על שמינית מהכמות הנצרכת, והרי 'אין סומכים על הנס'. ותירץ, עפ"י מה שכתב המהרש"א (קידושין כט:) שנס המתרחש על ידי תפילה אינו חשוב כנס לגבי שינונו לו מזכויותיו, על דרך זה יש לומר שגם כאן אינו נחשב כ'סומכין על הנס' כי היה בדעתם להתפלל שידלקו הנרות כל הלילה ולפעול ע"ז שידלק השמן כל הלילה, וכאילו נעשה כן בדרך הטבע.

ב. הא לך לשון קדשו של ה'בן איש חי' (פר' עקב שנה ראשונה) הנוגע לכל עת, ובפרט לימים אלו ימי הלל והודאה. 'וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל' (דברים ח יח), הנה נודע דאין אומרים לאדם 'תזכור' אלא אם יש דבר שמשכחו, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ביצה טו:) על הפסוק (שמות כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו' - זכרהו מדבר אחר שבא להשכיחו, ופירש מורינו הרב ישראל איסרלין ז"ל, כי מאחר שהאדם מורגל מכל ימי החול לעסוק במלאכה לכך צריך לעורר בקרבו כח הזכרון להיות זוכר את השבת ופורש.

וכן העניין בהנהגת האדם בעולם הזה בכל מין עסק שעוסק, הן במלאכה הן במקח וממכר הן בצרכי גופו וענייניו, מאחר שרואה שהכל מתנהג בטבע, הנה הטבע הזה המוטבע בעולם יביא את האדם לידי שכחה, שלא יזכור ויצייר בלבבו תמיד שכל עסקיו ועניניו נעשים בהשגחתו יתברך עלת העלות וסבת הסבות, אלא יחשוב שהדברים נעשים בטבע וממילא יחשוב שכוחו ועוצם ידו עשה לו החיל הזה, כי כן הוא משפט הטבע ומנהגו של עולם, ולכן הוצרך הכתוב להזהיר האדם בזכירה מחמת כי הטבע המוטבע בעולם ודאי יביאנו לידי שכחה בדברים אלו.

ועל כן תיקנו חכמינו ז"ל אנשי כנסת הגדולה ברכת הודאה בארבעה דברים שבהם עלול האדם יותר לתלות עניינים בטבע ומנהגו של עולם וישכח הנהגתו יתברך המנהגת אותו בהם, והוא דאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נד:) ארבעה צריכין להודות שהם: חבוש, יסורין, ים, מדבר וסימנים: 'וכל ה'חיים' יודוך סלה', מפני כי החולה על הרוב לא יקום ממטתו מאליו אלא ע"י רופא וסמנים, וכל רופא שמבין ביותר וכל סמנים שהם חשובים ביותר יהיה מהם תועלת יותר לחולה ויתרפא מחליו במהרה, ובוזה האדם רואה בעיניו כי הטבע רפא אותו, וכן החבוש על הרוב לא יצא ממאסרו בלתי השתדלות שישתדלו בעדו הן בממון הן בפיוסים והפצרת רעים ואוהבים והוא רואה שעזרתו באה מסבה אנושית, וכן מדבר על הרוב לא ילך יחידי אלא עם אנשים רבים ושומרים חזקים, ורואה שבהם היתה שמירתו ועל ידם בא לשלום למחוז חפצו, וכן היווד בים בורר לעצמו ספינה חשובה וקפטאן (רב חובל) מבין ומדקדק הרבה, והיינו

וכך מצינו בפרשתן דכתיב (מא יד) 'וישלח פרעה ויקרא אל יוסף ויריצוהו מן הבור', ולמד מכאן נוראות הרה"ק מאוסטרובה ז"ע (תולדות אדם נר ז' דחנוכה), הגע בעצמך, יושב לו אדם בבית האסורים מזה ימים ימימה, את אור השמש לא ראה (במלפון לא דיבר עם איש...) וחופש לא ניתן לו כלל... ויהי מקץ י"ב שנה ניתן לו איזה צד שחרור, ולא עוד אלא שנתנו לו רשות לבוא אל המלך בכבודו ובעצמו לדבר עמו, וכי יצטרכו להריצו, הרי מעצמו ירוץ בכל בוחו לבוא אל המלך להתנפל לפניו ולהתחנן על נפשו... ומה כתיב כאן - ויריצוהו - שלא הלך מעצמו אלא הוצרכו להריצו אל המלך, מכאן תראה גודל בטחונו של יוסף הצדיק שהאמין והכיר שהכל בידי שמים, ו'שחרורו' מבית האסורים יהיה באותו רגע שנכתב בשמים - לא לפניו ולא לאחריו, ומה לו למחר ולרוץ בחינם, על כן הוצרכו עבדי פרעה להריצו.

לברו. וכך איתא ב'שפת אמת' (פר' וישב תרמ"ו, תרס"א, ומקץ תרנ"ח) שיוסף הצדיק קנה לעצמו 'מידת ההשתוות' ג, וקיבל את כל הנעשה עמו באהבה ומתוך אמונה שכל הוא רצון ה', וז"ל ה'שפת אמת'. וכן צריך איש ישראל לידע ולהאמין כי הכל בהשגחת הבורא ולא במקרה. וגם כשירד למצרים ולבית הסוהר ידע שזהו שליחות הבורא ית', ובכל מקום שרצונו יתברך לשלוח האדם צריך האדם לעשות שם שליחותו ולעשות רצון המלך.

עוד כתב, 'שבודאי היה ביד יוסף הצדיק לעשות תחבולות לצאת מבית האסורים, כי חכם גדול היה, וגם עשיר שהרי היה בידו כל אשר לפוטירה, ומסתמא היה יכול להציל עצמו מבית הסוהר, רק מאחר שהאמין כי כך הוא רצון ה' - שישב בבית האסורים, על כן 'היה שם' בלא תחבולות לצאת, והיינו דכתיב 'יהי שם בבית הסוהר - בהווייתו היה שם' ד.

כי חושב שעל ידי כן יהיה נצול מנזקי הים ויגיע לשלום למחוז חפצו, על כן בארבעה דברים אלו שהאדם עלול יותר להיות שוכח השגחתו יתברך מפני שתולה טובתו בטבע ומנהגו של עולם לכך תיקנו בהם ברכת הודאה שיהיה מודה בפיו ומשבח להשם יתברך שבהשגחתו הוא נשמר וניצול בכל אלה, ובזה תשתרש אמונת ההשגחה בלב האדם בכל דבר ודבר מקל וחומר.

ג. הנה כתיב בפרשתן (מא, לט-מא) 'ויאמר פרעה אל יוסף... אין נבון וחכם כמוך, אתה תהיה על ביתי ועל פיק ישרא' כל עמי רק הכסא אגדל ממך, ויאמר פרעה אל יוסף ראה נתתי אותך על כל ארץ מצרים', והתמיהה ידועה מה חידש לו פרעה כשחזר ואמר לו בשנית 'ראה נתתי אותך על כל ארץ מצרים', ושמעתי לבאר בשם גדול אחד, שבדרך הטבע היה יוסף צריך לאבד עשתונותיו ולצאת מכל גבולותיו מרוב שמחה - על בשורה טובה כזאת, שהוא יוצא מאפילה לאור גדול, מבירא עמיקתא לאיגרא רמא... מתוככי בית הסוהר הוא יוצא להיות 'משנה למלך', ולמעשה, יוסף הצדיק אינו מתפעל כלל, ואינו מראה כל התרגשות וכיו"ב, וכל זה מחמת מידת ההשתוות שלו, לעומתו, חשב פרעה, שהסיבה היא מכיוון שיוסף אינו מבין כלל את משמעות הדברים, לכן כפל פרעה ואמר לו בשנית - ראה נתתי אותך וגו', כאומר, רבי יהודי, התבונן והבט במה שאירע עמך עתה, ותתר נפשך מרוב התפעלות, מדוע אין רואים שנשתנו פניך לגמרי מחמת הבשורה הטובה.

יש המבארים באופן אחר (קונטרס 'פרי עוז') דיוסף הצדיק היה כ"כ שלם באמונתו, שבכל רגע ורגע משהייתו בבית האסורים האמין שב'רגע קטן' הוא יכול להשתחרר עולמית, ומעתה לא היה אצלו חידוש כלל שברגע נתהפך מאסיר בבית הסוהר להיות מלך, ולכן לא התפעל ולא הראה שום שינוי כלל כשנתמנה שמהיום והלאה 'על פיק ישרא' כל עמי', אבל פרעה שלא היה 'מבין' על יוסף הצדיק, תמה מאד על הנהגתו, והכריז בפניו שוב 'ראה נתתי אותך על כל ארץ מצרים', וכאומר, לא הבנת בכלל את מה שנאמר לך עד עכשיו.

ד. וכבר מפורש כן ב'קדושת לוי' בפרשתן על הפסוק (לט כ) 'ויקח אדוני יוסף אותו ויתנהו אל בית הסוהר... ויהי שם בבית הסוהר', ולכאורה נראה כייתור לשון, שהרי אם 'ויתנהו אל בית הסוהר' פשיטא ש'ויהי שם בבית הסוהר', ונראה, דהנה כשהקב"ה שולח על אדם ח"ו דבר לא טוב, אזי לא יעשה שום פעולה גשמית, רק יבטח בה' ובוודאי יהפוך לו לטובה, וזוהי המדה של נחום איש גמ זו, שהיה אומר תמיד 'גם זו לטובה' (עי' תענית כא.), וזהו הרמז 'ויהי שם בבית הסוהר', אף על פי שהיה אפשר לו לעשות איזה פעולה שלא יהיה בבית הסוהר, לא עשה שום פעולה, כי בטוח היה בה' שבודאי יהיה הכל לטובה.

ולא ביקש לו תחבולות רק בטח בה' כמו שנאמר ויהי שם בבית הסוהר, לכן היתה גאולה שלו קודם הזמן, עכ"ל. והלימוד לדידן, לאיש איש ומצוריו, איש איש ו'בית האסורים' שלו, יתחזק באמונה ועי"ז יזכה לצאת מהם בקול צהלה ורינה.

ודע, כי בכוחה של 'אמונה' לשבר מחיצות ולפרוץ גבולות הטבע, לעשות ניסים ונפלאות ולהציל את ה'מאמין' מכל שונאיו מצוריו ומציקיו - אף אם עפ"י 'דרך הטבע' אויבו חזק ממנו פי כמה וכמה. וכן מצינו גבי 'נס חנוכה' בספר 'צדור המור' (פר' ואתחנן) וז"ל, ואני הצעיר אברהם סבע, רוצה לגלות לך בכאן מה שנתגלה לי - למה נקרא מועד החשמונאים 'חנוכה', דהרי כל המועדים נקראו על שם המאורע - פורים על שם הפור, פסח על שם שפסח ה', וכן כולם על זה

וביותר נראה את גודל בטחונו בה', שהרי בשעה שעמד לפני פרעה עדיין לא ידע שמשם פתוחה דרכו לצאת לחרות, ואעפ"כ לא עשה שום פעולה ולא ביקש מפרעה על שחרורו, כי האמין שאם באה העת יצא לחרות גם מבלי איזה פעולה מצדו, אף שוודאי על האדם לעשות 'השתדלות', מ"מ לרוב מעלתו של יוסף ב'בטחון' לא הוצרך אף להשתדלות זאת, ואנן בדין נלמד לכל הפחות שלא לעשות השתדלות יתירה ומבוהלת^ה.

וירצוהו מן הבור - בזכות קבלת הנהגת ה' באמונה אשרי אדם עוז לו בכך, כי על ידי האמונה יזכה להיוושע בכל ענייניו, וכמו שכתב ה'שפת אמת' (תרנ"ח ד"ה במדרש) אבל בודאי יוסף הצדיק שהיה בבית האסורים

ה. כי המאמין יודע, שהכל ביד ה', ואין דבר העומד בפניו שהרי הכל שלו, וכך אמר הרבי ר' בונים זי"ע (שש"ק ח"ב כט), שהנה מרגלא בפומיהו דאינשי 'געלט פאלט נישט פון הימעל' (אין משליכים לאדם ממון מן השמים), אך בפרשתן מבואר להיפך, שמנשה אמר לאחי אביו - שבטי י-ה (מג כג) 'אלוקיכם ואלוקי אביכם נתן לכם מטמון באמתחותיכם, כספכם בא אלי', וכי שוטים היו השבטים לחשוב שהשי"ת השליך להם מטמון מן השמים, אלא וודאי שגם משליכין מן השמים ממון - שהשי"ת הוא כל יכול.

ו. הרה"ק ה'שפתי צדיק' מפילץ זי"ע שאל פעם את גיסו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, הנה איתא במדרש (בר"ר ס ז) על אליעזר עבד אברהם - 'על ידי ששירת אותו צדיק באמונה יצא מכלל ארור לכלל ברוך', וכיוצא בו מצינו גבי יוסף הצדיק (שהש"ר א א) 'רבי פנחס אמר בשם רבי שמואל בר אבא, כל שהוא משמש את רבו כראוי יוצא לחירות, מיוסף על ידי ששימש את רבו באמונה יצא לחירות' (לפנינו במדרש לא נכתב 'באמונה' גבי יוסף), בשלמא, גבי אליעזר - יש חשיבות במה ששירת נאמנה את אדונו 'אברהם אבינו', אבל מה שבח הוא ליוסף ששימש נאמנה את הערל והטמא כפוטיפר, אמר לו ה'שפת אמת' - אֵי, כך הם דברי המדרש, על ידי ששירת את רבו - הערל והטמא, והיה באמונה שלימה בה', היינו שלא נשבר לבו בקרבו על אשר כך עלתה בידו - בחיר בניו של יעקב, לעבוד ולשרת טמא זה, אלא באמונה, את הכל קיבל עליו באמונה ושמחה, ובזכות האמונה בבוראו, יצא מעבדות לחירות, ולא עוד אלא שעלה ונתעלה לגדולה.

ז. וז"ל 'מדרש חנוכה' (הובא ב'רוקח' פי' סידור התפילה) ...מסרת גיבורים יוונים ביד חלשים הם חשמונאים. רבים היו היוונים ביד מעטים נפלו... א"ר יצחק בר נחמני אלו שמונים אלף גייסות שבאו עם גסקלגס (י"ג בגריס) הרשע (בגריסא אחת יש אלף ושמונים ריבוא = 10,800,000 אנשי צבא, עוד איתא שם בשם רב יצחק שהיו שם שישים ריבוא שלכל אחד היה אלף איש = 600,000,000 אנשי צבא) פתח גסקלגס (י"ג בגריס) ואמר שוטים יש בכם י"ב איש שיעשו מלחמה עם חיל שאין לו שיעור... באותה שעה נשאו ישראל עיניהם כלפי למעלה בתפילה לפני הקב"ה... באותה שעה תפס הקב"ה את שבעים שרי האומות ורצע אותם במרצע של אש, ואמר להם כל אחד מכם [יתפוס] אומתו בידו, אם נמלט אחד מהם - נפשכם תחת נפשו, כל אחד ואחד מן היוונים כשהיה יורה החץ להכות אחד מישראל בא מלאכו ונועצו בלבו, והיו בית חשמונאי רואים נסים הללו ואומרים ה' ילחם לנו. וכל מלך שנהרג מהם מן היוונים באים מלאכי השרת ומבזבזים את ממונם ומטילים לתוך בתיהם של ישראל, שאין יכולים ליטול השלל מפני חלליהם, זהו רבת את ריבם... מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים הם היוונים, וגם חבורת אליפורני שקיבץ מאה ועשרים אלף איש גבורי מלחמה וכ"ב אלף בעלי חיצים, וגמלים נשאו מזונות עד אין מספר, ולכד כל המדינות גדולות וגבוהות, כיון ששמעו ישראל שבא עליהם פחדו כולם... ויקומו ויצעקו אל ה' בעמידה, והכניעו נפשם בצום ובבכי הם ונשיהם ובניהם, ולבשו הכהנים שקים וגם מזבח ה' הלבישו שק, ונפלו הנערים על פניהם בצום לפני היכל ה',

תיבהל נפש האדם בראותו כי צרה קרובה - כי אף אם נראה לו שאין לו כל מנוס אלא בישועה מעל לדרך הטבע גם כן יעזרהו הקב"ה אם אך יפנה אליו ויסמוך עצמו עליו.

תכלה רגל מן השוק - המאמין אינו מרבה בחיזור אחר פרנסתו

מצינו בסוגיא דחנוכה בגמרא (שבת כא:), גר חנוכה, מצוותה משתשקע חמה עד שתכלה רגל מן השוק^ח. וצ"ב, כי בכל התורה לא מצאנו 'שיעור' מעין זה - לתלות ההלכה ברגלי עובדי הדרכים, מדוע לא כתבו 'שיעורו עד מחצית השעה' כשאר שיעורי חז"ל. ומבאר הרה"ק הרמ"ל מסאסוב זי"ע (משנת הרמ"ל סו"פ וישב), שמרמו לאלו המהלכים בשווקים וברחובות לתור אחר הפרנסה, וכה אומר להם התנא, דעו נא, האף אומנם שנצטוויתם על 'השתדלות' מ"מ יש לכם ללמוד מהניסים שאירעו בימים אלו, שפך שמן אחד שלא היה בו סיפוק אלא כדי הדלקת יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונת ימים, הרי לך שהכל תלוי במוצא פי ה', וברצותו ישלח ברכה אף במועט. מעתה יש לכם להבין ולהשכיל, שלא כל המרבה בסחורה יעלה ויבוא לבמתי העושר והאוצר^ט על כן 'תכלה רגל מן השוק', הפסיקו לבתת את 'רגליכם' יומם ולילה 'בשווקים' וברחובות, בחיפוש אחר הפרנסה, כי הכל מאת הבורא

הדרך, ומדוע לא קראו גם למועד זה על שם המאורע, כי אם על שם זמנו בימי השנה - 'חנו כ"ה' בבסלו, אלא ביאור הדבר הוא שהחשמונאים מרוב הצרות והשמדות לא היו יכולים לעסוק בתורה ולהתפלל כדבעי, ואך דבר אחד עשו - ייחדו את השם בפסוק 'שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד', שיש בו כ"ה אותיות, ובבה ייחודם את ה' נצחו את כל אויביהם למעלה למעלה מדרך הטבע, ולכן נקרא המועד 'חנו כ"ה' על שם כ"ה אותיות שבפסוק ד'שמע ישראל', כי כל נצחון המלחמה היה בזכות כ"ה אותיות אלו. נמצינו למידים שהמאמין בהקב"ה ובא לחסות בצל כנפיו איננו כפוף תחת 'טבע' ומקרי העולם' אלא הקב"ה מנהיגו בהנהגה נסית והשגחה נפלאה לטוב לו כל הימים. וכמו שמסיים ב'צדור המור', וכן ראוי לנו לעשות בצרת הגלות לייחד שם המיוחד בעניין שנצא מהצרות.

והזמן גרמא להתבונן בענין זה כשאנו עומדים בימי החנוכה, ימים שבהם הכניע הקב"ה 'רשעים' - רבים, ביד 'צדיקים' מועטים, גם 'כד שמן' המספיק ליום אחד הספיק לשמונת ימים - ללמדך שהבורא יתב"ש 'עשה ועושה ויעשה' לכל המעשים - ואין כל הבדל בין הטבע למה שחוזן מהטבע כי הכל בידיו ומה בין זה לזה, וכל ה'מאמין' בו ומשליך יהבו על ה' יתקיים בו 'אשרי שא-ל יעקב בעזרו'. על כן, לא

ויצעקו כולם אל ה' בלב אחד... וכל העם מיד נפלו על פניהם [והשתחו] לה' בבכי גדול... מיד רדפו ישראל את אויביהם והרגו מהם תילי תילים, עכ"ל.

ח. רמז נפלא רמז בה אחד מגאוני הדור דלכן נקטו 'עד שתכלה רגל מן השוק' ולא 'רגליים', כי אכן, א"א לכל אדם למנוע את עצמו לגמרי מלהסתובב בשוק, כי רוב העולם צריכים לצאת לשוק להתפרנס וכדומה, ומ"מ התביעה על האדם שלפחות 'רגל' אחד ימנע מלהסתובב שם, כלומר שלא יהיה עם 'שתי רגליים' בחוצות, רק ראשו יהיה פונה השמיימה, כעין האמור בחז"ל 'חציו לה' וחציו לכם' שלא יהיה שקוע וקבוע כל כולו במסחרו ועניני עוה"ז, רק 'מקומו הקבוע' יהיה בביהמ"ד (הלקח והליבוב).

ט. הנה כתיב בפרשתן (מב לד) 'ואת הארץ תסחרו', ופירש"י וז"ל, תסובבו, וכל לשון סוחרים וסחורה על שם שמחזרים וסובבים אחר פרקמטיא. עכ"ל. ומבואר ברש"י שנקבע השם 'סחורה' על שם שמסתובבים סחור סחור אחר פרקמטיא. ולכאורה יש להקשות שהליכה זו אינה אלא 'אמצעי' ודרך להשיג הפרנסה, ועיקר הסחורה והפרנסה היא המקח וממכר, ומדוע נקראו 'סוחרים' על שם דבר שאינו מעיקר מהותם, אלא יסוד גדול למדנו מכאן, כי אכן עצם הפרנסה אינה תלויה כלל בידם ובמעשיהם אלא כפי מה שנפסק בראש השנה, וכל 'עבודת' הסוחרים היא רק לחזר ולהסתובב מהכא להתם ותו לא...

דבר זה אף נרמז במנהג ישראל קדושים לשחק ביומי דחנוכה ב'דריידע"ל' (סביבון), לרמז לו, שאין דבר נעשה כאן בעולם ללא שיכריזו עליו מלעילא - כמו שאי אפשר לאדם להחליט האם ה'דריידעל' יפול לצד אות ה' או ש' וכו', ואף אם יסובב את הדריידעל בכל כוחו, ובכל ה'נערווען' (עצבים), לא יועיל לו דבר, ורק דבר אחד 'ריוויח', שיצטרך הדריידעל להסתובב עוד סיבובים רבים, בכדי להגיע אל מקומו הנגזר עליו, כך הוא לדידן, אין ביד האדם

אחד המרבה ואחד הממעיט, ובידיעה זו תכלה רגל בי המרבה בהשתדלות מראה שהוא סומך על מעשי ידיו, שמהם תבוא פרנסתו, 'הנע בעצמך' אם היה (כלומר השתדלות יתירה) מן השוק'.

לשנות אפילו כמלא נימא את מה שנגזר עליו, וכל הריבוי בהשתדלות רק יגרמו לו שיסתובב עוד סיבובים רבים עדי בואו אל המנוחה ואל הנחלה.

וכן מצינו לבעלי המוסר המרמזים בעניינא דיומא, דאיתא במדרש (בר"ר ב ד) 'וחושך על פני תהום' - זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל. שבאותם הימים הייתה עיקר פרנסתם בעבודת השדה באה מהשור, כי עמו היו חורשים, דשים את התבואה הגדילה וכו' ומשם מביאים הביתה את הפרנסה, ובאו בני ישראל לאמר שגם הנעשה ע"י השור בידי הקב"ה הוא, וזה היה למורת רוחם של היוונים, שרצו לנתק את בני ישראל מהתקשרותם לבורא בענייני גשמיות ופרנסה, רק לחשוב בכל עת 'כוחי ועוצם ידי', אכן היו אומרים שהקב"ה ברא עולמו, אבל אל לכם לומר שגם מעשי השור מעשי אלוקים המה... ובני ישראל לא אבו להסכים להם והכריזו כי גם זה יש חלק לאלוקי ישראל, והגם שנראה לאדם שמעשי ידיו במלאכה פלונית הם הם אשר הביאו ברכה לביתו ופרנסה בשפע לתוך ידיו, אבל האמת תיאמר, כי הכל מן השמים, ורק מהשפה ולחוץ - מהנראה בעיני בשר ודם נראה כאילו באה הפרנסה מ'עסקים' אלו. וראיה פשוטה וברורה, כי הרבה עשו כמותו וכעסקיו ולא העלו בידם מאומה בלתי אם גוויתם ואדמתם...

י. סיפר הרה"ק מקאברין ז"ע בהאי לישנא (תורת אבות, אמונה ובטחון, מו) 'מורי ורבי הסבא קדישא מלעכוויטש זי"ע ציוני לבנות בית. נסעתי ללעכוויטש לשאול מפה קודשו את הפרטים איך לבנות. והייתי שם בשבת קודש ושכחתי לדבר מזה, ואחרי שנפרדתי ממנו ונסעתי, נזכרתי מכל הענין. ושלחתי אחד שידבר אתו מזה, ואמר לו מרן הסבא קדישא זי"ע לומר לי אם תבנה על הארץ יהיה לזה קיום, אבל אם תבנה על הראש לא יהיה הבית בר קיימא (כלומר שלא יהא 'הראש' שקוע בבנין הבית). וכך היה - כל דבר שהיה אפשר לעשות אחרי התפלה, לא עשיתי לפני התפלה. ומה שיכולתי לעשות כעבור כמה שעות, לא מיהרתי לעשות מקודם. ומצוה לספר לפני בעלי בתים עד כמה ואיך שראיתי בזה סייעתא דשמיא'. ולעניינינו אנו, עלינו ללמוד מדבריו לא למהר לעשות עבור חובת ההשתדלות יותר מדאי אפילו בכח זה, ואף גם זאת רק בשעה היעודה והראויה.

כי זה האיש המרבה בהשתדלות יותר מדאי, אינו דומה אלא לאותו פתי המחזיק חבית עגולה בראש ההר, וברצונו להורידה לתחתית ההר, והרי הוא נושאה על כתפיו ככוחותיו האחרונים עד כדי שבירת כל עצמותיו - היש לך פתי גדול מזה, כי כל בר דעת ידע שעליו לדחוף במעט את החבית והיא מתגלגלת מאליה. ולדידן, הרי הפרנסה הקצובה לו מן שמיא ממילא תתגלגל ותשחר לפתחו בין אם יעמול עליה ובין אם לא, וכל מעשה השתדלותו אינו אלא בכדי לצאת ידי חובת ה'השתדלות', ומדוע יכריח את עצמו לעמול עד צאת נשמתו.

ואכן, הבוטח בה' 'אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא', חיו מאושרים, כי תמיד יחיה בשלוות הנפש על מי מנוחות, ואף בגשתו לקיים 'מצוות ההשתדלות' יעשנה ביישוב הדעת, ולא ימהר להרבות בהשתדלות וכיו"ב, בידעו שכל השתדלותו אינה אלא אך ורק כי 'כך גזרה חכמתו יתברך', ולא יטעה לומר שהממון ושאר הצטרכויותיו יבואו לו כפי ריבוי בהשתדלות. ובזה יתבאר מה שמצינו בפרשתן ששלח יעקב אבינו עם השבטים לתת ל'משנה למלך מצרים' 'מעט צרי ומעט דבש נכאת ולוט בטנים ושקדים' (מג יא), ולכאורה אם רצה למצוא חן בעיניו למה שלח לו רק מעט, אך היינו טעמא, שלא רצה יעקב אבינו כי אם לצאת ידי חובת ההשתדלות, לפיכך הסתפק במתנה מועטת של 'מעט צרי ומעט דבש' (נתיבות שלום בראשית עמ' רסא). ואת עיקר כוחותיו השקיע בתפילה לה', כמו שכתוב בסיפא דקרא (פסוק יד) 'וא-ל-ש-ד-י יתן לכם רחמים לפני האיש'.

ולא עוד, אלא פעמים וריבוי ההשתדלות מגרעת לו לאדם מהשפע, וכמו שביאר הגר"א את מאמרם (עירובין יג:) 'המחזר אחר הגדולה הגדולה בורחת הימנו', שאין הכוונה דיקא על 'גדולה' וכבוד, אלא כל דבר גשמי אשר האדם יחזר אחריו יברח הדבר ממנו, כגון המחזר אחר הכסף והממון הכסף בורח ממנו, ורמז לכך, כי האותיות הקודמות לאותיות שבתבת 'כסף' הם 'עני' (קודם ל' - י', קודם ל' - נ', וקודם ל' - ע'), והיינו שהרודף אחר ה'כסף' יברח הכסף ממנו, והוא יישאר לאחורי הכסף - אותיות עני, ומידה טובה מרובה, שמי שאינו רודף אחר הכסף (וזה נעשה רק על ידי שמאמין כי ממילא הכל נקצב ונמדד ממעל) הכסף ירדוף אחריו וישיגנו.

פנה אל רהבים, ע"י שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי ניתוסף לו שתי שנים. כתב ה'רבינו בחיי' (ריש פרשתן) שבוודאי לא בא לומר שאין לו לאדם ל'השתדל' לישועתו אם בפרנסה אם בשאר ענינים, דאדרבה חיוב יש על כל אדם ל'השתדל' כל חד בדיליה, אלא, שאחר שקיים השתדלותו ואמין שהישועה עצמה תבוא לו משמים, ולא ע"י השתדלותו - וממילא יסמוך עצמו רק על ה' לבדו". כן נמי גבי יוסף הצדיק, וודאי שהיה עליו להשתדל ולבקש משר המשקים שיזכירוהו, אלא שלא היה לו לסמוך ב'סיבה' זאת, רק להאמין ולבטוח בה' לבדו, וכיוון שכפל לאמר 'זכרתי והזכרתי', נראה שסמך על זכירה זו", ולכן השאירוהו עוד שנתיים ימים בבית האסורים, וז"ל ה'רבינו בחיי'.

האדם מאמין בכל לבבו שבורא עולם הוא הון ומפרנס, וכל הנקצב לו יגיע ויבוא אליו מבלי להתייחס לגודל השתדלותו, וכי היה יגיע לריק ומשוטט יומם ולילה בשווקים וברחובות בחיזור אחר פרנסתו... ואף אם ההשתדלות 'מצווה' היא כדכתיב 'וברכתך בכל אשר תעשה' (דברים טו יח, ועי' תנב"א רבה יד ב) מ"מ לא יוסף בה יותר מידי כדי שלא יעבור על 'בל תוסף' (כחנוטל 'חמשה' מינים בלולב או 'חמשה' ציציות במליתו) "א.

שברו על ה' אלוקיו - אחר שהשתדל לא יסמוך על השתדלותו כי אם על ה'

במדרש בריש פרשתן (רבה פט ג) 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו' (תהלים מ ה) - זה יוסף, ולא

יא. וכך הובא בספר משחת שמן (עמ' רסו) בשם הרה"ק מבעלזא זי"ע לפרש בלשון המשנה (אבות פ"ה מ"ה) 'עומדים צפופים משתחוים רווחים', שבא ללמדנו כי אם האדם עומד על שלו, כלומר שאינו נכנע אל הבורא ית"ש באמונה שהוא בורא ומנהיג, ואינו מסתמך עליו אלא נדמה לו כי 'עמידתו' היא מכוחו ומשלו ח"ו אזי גורם הוא לעצמו להיות צפופים, דחוק בפרנסה ובשאר עניינים. אמנם אם הוא מכניע את עצמו לרצון ה', ומשתחוים בביטול כי אתה מושל בכל' וממך הכל, בשכר זאת יזכה לרווחים - שיברכהו ה' בהרחבת הדעת והרחבת הכיס.

יב. אגב אורחא, בספר בית קלם (ח"ב עמוד טו) מובא שצוואתו של רבי נחום זאב זצ"ל (בנו של הסבא מקלם) היתה שום שבחים אל יגידו אחרי, אתם יכולים רק להגיד שהוא אהב לחשוב בענייני אמונה.

יג. כתב הגאון רבי שלמה קלוגער זצ"ל (אמרי שפר מאמר לחנוכה) על דברי המדרש הללו בזה"ל, והקשה היפה תואר וכי אסור לאדם להשתדל בדרך הטבע ולסמוך על הנס, אדרבה הרי אמרו יכול ישב אדם בטל ת"ל וברכתך בכל אשר תעשה עי"ש. לפענ"ד דוודאי צריך אדם להשתדל בדרך הטבע ואין לסמוך על הנס, אך היינו דווקא בשעה שהוא צריך לאותו דבר אז אין סומכין על הנס רק ישתדל בדרך הטבע, אבל אם אינו צריך עכשיו ממש לדבר זה רק לאחר זמן - מי שיש לו בטחון חזק בהקב"ה - שיש ביד הקב"ה לשדד הטבע ולברוא יש מאין, אין לו להשתדל בדרך הטבע בדבר שהוא צריך לאחר זמן דאינו נחוץ כ"כ, ו(רק) בעת שיצטרך אל הדבר ולא שלח הקב"ה נס אז ישתדל בדרך הטבע. וכן מצינו בדברי חז"ל (עי' סוטה מח:) מי שיש לו מזונות היום ואומר אשתדל על מזונות מחר הרי זה מקטני אמנה, וכן מבואר בש"ס (ביצה טז). אבל הלל מדה אחרת הייתה לו שהיה אומר ברוך ה' יום יום, דהיינו שהיה לו בטחון חזק ולא השתדל להשאיר מיום ליום. אבל מי שאין לו בטחון חזק בהקב"ה אז משתדל בעת שיכול להרוויח הרבה להמציא טרף לביתו על כמה זמנים, כי ירא שמא אח"כ לא ימצא להשתדל בדרך הטבע, ובטחון אין לו על הקב"ה. ולפי"ז כך היה חטא יוסף, שבשעה שפתר חלומו לשר המשקים עדיין היה שלושת ימים להוצאת שר המשקים מבית הסוהר, אם היה יוסף שם בטחונו בהקב"ה לא היה לו להשתדל ולבקש תיכף בעת הפתרון משר המשקים, אלא היה לו להמתין עד יום השלישי בעת שיצא שר המשקים מבית האסורים אז יבקש ממנו להזכירו לפני פרעה, אף שאולי לא יכנסו אז כ"כ דבריו באוזניו כמו עכשיו בעת שפתר לו - שאז יכנסו דבריו יותר באוזניו, מ"מ ריוח והצללה לפני הקב"ה ממקום אחר, ומדוע היה צריך לבקש עוד קודם ב' ימים קודם, ולכך כיוון שהקדים יוסף עצמו ב' ימים מקודם לכן נענש בב' שנים יום לשנה, כמו שנענשו המרגלים ארבעים שנה יום לשנה.

יד. ידוע שהגר"ח מבריסק זצוק"ל שאל פעם את הגר"ש שקאפ זצוק"ל (הובא בחשוקי חמד נדה מג.) כמה זמן היה נשאר יוסף בבית האסורים אם היה אומר רק פעם אחת 'זכרתי'. השיבו הגר"ש, שעפ"י ההגיון היה נשאר רק שנה אחת - כי אם על ב' פעמים נשאר שנתיים א"כ בזה היה עליו להישאר רק שנה אחת, אמר לו הגר"ח, לא כי, אלא לא היה נענש כלל, כי פעם אחת היה עליו לומר מחובת ה'השתדלות', אך מכיוון שכפל השתדלותו ואמר 'זכרתי והזכרתי', הראה בזה שאף הראשונה הייתה מחמת ש'סמך' על בקשתו, ולא בתור השתדלות גרידא, לכן נענש על כל 'זכרון וזכרון', (פשיטא שאין לנו השגה ביוסף הצדיק ובמדרגותיו, אלא שללמדנו בא).

להרבות הונו ועושרו, הגם שזה נראה כאילו הוא רוצה להתחכם נגד גזירתו יתברך, לא יצליח, אלא אם ימנה 'איש נבון וחכם' היודע בבירור שאין בכח האנושי כלום, רק יבטח בה' ויקיים 'גול אל ה' מעשיך ויכוננו מחשבותיך' (משלי טו ג), כלומר שאף שעשה כבר 'מעשיך' לצורך פרנסה, עדיין יגול את הכל על ה', ישליך יהבו עליו יתברך שיגמור בעדו, ועי"ז אכן תתקיים בידו התבואה לשבע שנות הרעב.

וכך כתב ה'כלי יקר' בריש פרשתן וז"ל. יתכן לפרש עוד בפסוק והיה ה' מבטחו, לפי שכמה מדרגות יש במדת הבטחון - זכרם רבינו בחיי בפרשה זו, ומדרגה אחרונה הוא הבטח בה' בלא סיבה, שלא יחשוב לומר הקדוש ברוך הוא יעשה לי דבר זה על ידי סיבה זו, לפי שאין האדם יודע איזו סיבה לטובתו, כי אולי יחשוב אדם שדבר זה סיבה למציאת מבוקשו, ויכול להיות שהוא היפך מן כאשר זמם, על כן נאמר (תהלים לו ה) 'ובטח עליו והוא יעשה' רצה לומר הקב"ה יעשה הסיבות אשר יראו טוב בעיני ה' יתברך, ולא אתה תבחר בהם. ואילו נאמר בכל מקום בטח בה' הייתי אומר שיתלה הבטחון באיזו סיבה, על כן נאמר והיה ה' מבטחו - רצה לומר ה' עצמו מבטחו בזולת סיבה. ומזה המין היה בטחונו של יוסף שבלי ספק בטח בה' זולת שתלה הסיבה בשר המשקים. על כן הראו לו מן השמים שאין זה סיבת גאולתו מה שחשב הוא כי אם עצת ה' היא תקום^{טו}.

נהורא מגו חשוכא - מתוך הצרה באה הטובה

בפרשתן (מג ו), 'למה הרעותם לי להגיד לאיש העוד לכם אח', ובמדרש (בר"ר צא י) אמר הקב"ה 'אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא אומר 'למה הרעותם לי להגיד לאיש העוד לכם אח'. וכתב הרמח"ל

ואין לו לתלות תקותו בהשתדלותו רק בהקב"ה, והוא שאמר דוד (תהלים סב ו) 'אך לאלוקים דומי נפשי כי ממנו תקוותי' - כלומר לא בהשתדלותי^{טו}.

בענין זה מצינו דבר נפלא בספר 'אזור אליהו' (מתלמידי הרה"ק מקאצק זי"ע) לבאר בפסוק (מא לג) 'ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם', שלכאורה יש מקום להקשות, לשם מה צריך ל'חכם ונבון', הרי גם טיפש מבין שכדאי לקנות בשעת הזול - כשיש שפע בעולם, לאצור תבואה הרבה, ולמוכרה בשעת היוקר בעת הרעב, ומתרגן, בהקדם דבר, דאין הכונה ל'חכם' המבין בעניני 'מסחר' ועסקים עולם, כי הרי מקרא מלא דבר הכתוב (קהלת ט יא) 'וגם לא לחכמים לחם וגם לא לנבונים עושר', והכלל ידוע ש'לא כל המרבה בסחורה מעשיר', כי 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום', ואם ח"ו נגזר על איזה איש עוני רח"ל לא יועיל לו כל השתדלות שבעולם, וכן אם נגזר על הרבים 'שנות רעב' רח"ל לא יועילו כל השתדלויות בצבירת בר הרבה וכדומה, וכמו שאכן כן היה במצרים שנתקבו כל התבואות של אנשי מצרים אשר הכינו. לאידך גיסא, א"א שיאמר האדם לא אעשה מאומה, לא אזרע ולא אקצור, כי ממילא הקב"ה שולח לי די מחסורי, שהרי לזה נצטוונו במצות 'השתדלות', ומהי הדרך הנכונה - שיעסוק האדם בפרנסה, אבל בדעתו ידע שכל מעשיו הם רק השתדלות, אבל עצם הפרנסה תבוא לו מידי השי"ת, וזוהי 'חכמה ותבונה' אמיתית (על דרך שכתבו בספה"ק כי 'חכמה' אותיות כח מה, כלומר, שידע ומכיר שאין בו שום כח משלו אלא הוא בבחינת 'מה'), לכן אמרו חז"ל (שבת לא). 'אמונת זו סדר זרעים', כי עליו לצרף למעשה הוריעה את האמונה בה'.

ולכן הקדים יוסף לפרעה שאם רוצה שיהיה האוכל לפקדון לשבע שני הרעב, ויצליח לאצור תבואה

טו. וכן כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם פרשת וישב) על הפסוק 'ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו', וישכחהו קאי על יוסף הצדיק, שיוסף שכח מה שאמר לשר המשקים - כלומר, שלא סמך עצמו כלל על מה שביקש מאתו 'זכרתי והזכרתני', רק בטח בה' ולא הייתה לו 'סמיכה' על שר המשקים, ולא נענש רק על מה שאמר בתחילה כי אם זכרתי והזכרתני כי הקב"ה מדקדק עם צדיקיו כחוט השערה.

טז. עובדא שמעתי ממכירי בעל המעשה, באברך שזקוק מידי פעם לטיפולים רפואיים והם עולים להון רב, בלית ברירה נעשה האברך 'נצרך לבריות', במשפחתו המליצו לו לפנות אל אחד העשירים שבעם הידוע כ'בעל צדקה' גדול ונפלא שבוודאי יבוא לעזרתו, אך כיצד 'יגיע' לאותו עשיר, על כן אמר לעצמו 'כתיבה כדיבור דמי', והכין מכתב מרגש עד כדי דמעות בו תיאר את מצבו הקשה, ושלחו אל מספר הפקס של זה הנגיד הנכבד, אך לא

(דעת תבונות פ"ה בד"ה ואמנם) וזה בנה אב, שלכל עילוי שרוצה הקב"ה לתת לאדם או לעולם, הנה אין מזדמן לו הטוב אלא מתוך עומק עצה נסתרת, על כן יקרה לו קודם לכן צער". וכענין שאמרו ז"ל (ברכות ה.) 'שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתן אלא על ידי יסורים', עכ"ל. והוא נוגע לדין,

איש איש בנגעו ומכאובו, דע לך, כי אין בידינו להבין דעת עליון, אבל זאת תדע, ההסתרה והייסורים הינם הקדמה לטובה, 'ומכשירין' את האדם לקבל הטובה, והכל נהיה בדבר ה' בסיבה ועצה נסתרת להיטיבו באחריתו, וממילא יקבלם מתוך שמחה וטוב לבב י".

הועיל במאומה, משום מה עדיין היו בטוחים כל המשפחה שאם יצליח לדבר עם אותו העשיר פנים בפנים תבוא גאולתו השלימה, אלא שעשיר זה מוקף במשרתים ואין כל דרך לקבוע 'תור' להיכנס אצלו, ביום השב"ק – פרשת וישלח עדיין נערך וויכוח בין בני המשפחה את מי יותר קל לחלות פני האדון – את הנשיא של ארה"ב או את העשיר הנ"ל.... עכ"פ, כל זה בא מתוך הנחה שאם יזכה האברך ואכן יפגוש את העשיר וירגש אותו הרי הוא מאושר שבעולם. מה עשה הקב"ה, (אחר כמה שעות) במוצש"ק ישב האברך באחד המקומות הקדושים, והנה... לצידו מתיישב... אותו העשיר בכבודו ובעצמו... האברך המתין שהעשיר יסיים את תפילתו וקיים בו מצוות 'לוויה' כשהוא מתאר בפניו את כל מצבו העגום והקשה, והעשיר, עונה לעומתו, הרי לפניך מספר הפאקס שלי... כאן בא האברך לידי הכרה בה', ונעשה כשומע 'בת קול' מן השמים, רצית להיפגש עם אותו העשיר, הרי לך, אנוכי אביאנו אליך, ואתה את אשר חלמת לא תשיג, שהרי את מספר הפאקס ידעת גם ידעת מקדם, פנה נא אלי ואושיעך בדרכים משלי.

יז. אדרבה, ידע כי במקום המסתור והחושך שם נמצא השי"ת... הממתין ומציץ מן החרכים לראות כיצד ימצאהו זה האיש אז ייטיב לו רבות בזה ובבא. הנה ידוע דבר המעשה ב'בעל שם' ממכילשטאט זי"ע, שמנערותו מפורסם היה כחכם הרזים פיקח אדיר אשר במוחו החריף והשנון כל רז לא אניס ליה, פעם רצה הגראף שבמחוז מגוריו לחזות במו עיניו בפלא הגדול, שלח אחריו וקראו להתייצב לפניו ביום פלוני בשערי ארמונו כי ברצונו לשוחח עמו (כשהיה בן חמש שנים)... בהגיע העת והשעה המיועדת ציווה הגראף לכל משרתיו ואנשי הבית שייעלמו ממקום משמרתם ובהגיע הילד החכם יצטרך למצוא את מקום מושב הגראף בכוחות עצמו... הילד הגיע לחצר הגדולה אשר לפני הארמון הגדול, והגראף רואה מחלון חדרו איך שהילד עומד לרגע – מתבונן ובודק את כל הבנין על כל קומותיו... והנה, ראה זה פלא תוך דקות ספורות והנה הוא עומד בשער טרקלינו של הגראף ומברכו לשלום... וישאלוהו הגראף, אמור נא יקירי, מנין ידע מר היכן מקום מושבי והרי הבית מלא בחדרים ומבואות מדוע החלטת לפנות דייקא לחדרי זה, ויען הילד ויאמר, בעמדי מחוץ לשערי ארמון' והנה רואה אנכי כי בכל החדרים הווילונות פתוחים ועומדים בצדי החלון, זולתי בחדר אחד ויחיד שם סגורים ומוגפים כל הווילונות... משם מיהרתי להחליט כי בוודאי כל הווילונות עומדים צידה כדי שלא יסתירו את האורה ליושביהם... רק באותו חדר שהווילונות סגורים שם מסתתר הגראף – המלך העומד ומתבונן חוצה מתי אבוא לתוכי הארמון הגדול ואדע להיכנס לחדרו ולמצאו...

לימים אמר כי כאן למד יסוד גדול בעבודת ה' – כשאדם רואה וווילונות סגורים והחשכה שולטת – כגון שמתפלל שוב ושוב על איזה ישועה נחוצה ונראה לו שאינו נענה, או שיש לו נסיונות בענין מסויים שאינו מצליח להיפטר מהם... ידע כי שם מסתתר הבורא – מלך העולם העומד ומתבונן מתי יבוא בנו יקירו וימצאהו בתוכי המבוך הגדול הזה. (בתוך שיחתם שאלו הגראף, ומה היית עושה אם חלק ממשרתי הבית היו מורים לך כי מקום מושבי בצד זה ואחרים היו אומרים לך בצד פלוני – להיכן היית פונה, ענה הילד הרי כלל מסור בידינו 'אחרי רבים להטות', א"כ, שאלו הגראף, מדוע אתה מאמין בה' אלוקיך והרי 'רוב' העולם אינם מכירים בבוראך... ענהו הילד, אכן כל זה שהייתי הולך אחרי רוב משרתיך לא הייתי עושה כן אלא בטרם שמצאתי את מע"כ, אבל בזו העת כשהנני כבר עומד לידך בסמוך אליך – אף אם 'כל' משרתי הבית יאמרו לי שהנך נמצא במקום אחר לא הייתי שם על לב כלל וכלל לדבריהם... ורק במקום 'ספק' נהלך אחר הרוב. אף אנו אין לנו כל ספק במציאות הבורא ומה לנו להתחשב בדעותיהם של טועים אפילו אם כל העולם עומד לצידם...)

יח. דברי הדרכה נפלאים נשמעו מהגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע (הובא כלשון זה בספר 'אשכנזיה דרבי' ח"א עמ' רכ"ז) שאמר פעם לאדם שזקוק היה לחיזוק, עידוד ונחמה – אל תרבה להתעמק בבעיות העולם הזה. לי היו את כל הנתונים להישאר עם הארץ אילו הייתי שם לב לבעיות הפוקדות את האדם בעולם הזה, והמשיך ואמר, היודע אתה אלו

שהייתה יוצאת, כי שלח ב"ד מכה את החייבים מלקות ברצועה שבידו (מכות כב:), ועל זאת ה'רצועה' היה בנימין מצטער - שלא לקה עוד באותה רצועה, כי אילו היה לוקה עוד היה זוכה שיהא מזבח בחלקו. והדברים נשגבים, כי אין האדם יודע לכמה מעלות טובות יזכה על ידי היסורים, ועל ידי שיוכור עניינים אלו יהא קל בעיניו לקבל את היסורים באהבה.

חנוך לנער - ענייני חינוך הנערים 'לאור' ימי החנוכה

אִיתָא בגמ' (שבת כב:), 'אמר רב כהנא, דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום, נר של חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה, ואמר רב כהנא, דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום, מאי דכתיב (בראשית לו כד) והבור רק אין בו מים, ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים, אלא מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו', וכבר האריכו המפרשים לבאר השייכות והסמיכות של ב' מימרות אלו. ואפשר לבאר בדרך הרמז, דהנה, איתא במהרש"א (ח"א כא: ד"ה מאי) ש'חנוכה' הוא מלשון חינוך, והיינו שמ'מצוות היום' הוא 'חנוכה הבית' בחינוך הבנים לטובה, והכלל הראשון הוא לחנך את הבנים מקטנותם ממש, כי אז הוא הזמן הקובע את כל עתידם להמשך דרכם בחיים, ואל יחשוב שיוכל להשפיע עליהם לאחר שיגדלו, שכבר אינם 'בידו' אלא עומדים הם ברשות עצמם... וכנגד זה אמרו שנה חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה, ר"ל שזה הרוצה לחנך את בנו לאחר שיגדל ויגיע לבן עשרים שנה הרי חינוך זה 'פסול' ומופקע מעיקרו, מה טעם, כי אם לא חנך

הנה אמרו חז"ל (יומא יב.) 'מה היה בחלקו של יהודה, הר הבית הלשכות והעזרות. ומה היה בחלקו של בנימין, אולם והיכל ובית קדשי הקדשים. ו'רצועה' היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין, ובה היה מזבח בנוי, ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום, שנאמר (דברים לג יב) 'חופף עליו כל היום', לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיוכן לגבורה'. ביאור נפלא ביאר בה הגאון הגדול רבי יהודה רבינוביץ זצ"ל (בספרו כרם חמד), עפ"י דברי המדרש (בר"ר צב ח) שבאותה שעה שבנימין 'נתפס' בגניבת הגביע צעקו עליו השבטים בדברי גנאי 'גנבא בר גנבתא' (גנב בנה של גנבת, שהרי אמו רחל גנבה את התרפים) ובתנחומא (מקץ י) איתא עוד 'זהו עומדין ומחבטין לבנימין על כתפיו, ואומדין לו גנבא ברא דגנבתא, ביישתנו, בן אמך את, כך ביישה אמך את אבינו, ובשביל אותן המכות שהכוהו בכתפיו זכה שתשרה שכניה בין כתפיו'. פירוש, שבזכות המכות זכה שבית 'קדשי הקדשים' יהיה בחלקו.

מעתה נשכיל להבין מדוע לא זכה בנימין שגם המזבח יהיה בחלקו, כי יהודה לא הכה אותו כשאר אחיו, שהרי הוא 'ערב את הנער' (זה בנימין), להחזירו אל אביו בשלימות, ולכן לא היה יכול להכותו כי אז היה עלול להחזירו פצוע וחבול, ונמצא שלא קיים הבטחתו דמה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא, ומאחר שלא לקה בנימין ע"י יהודה לכן הייתה רצועה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של בנימין, ועל זה היה בנימין הצדיק מצטער כל היום - מדוע לא זכיתי שגם יהודה יפליא בי מכותיו, כי אז הייתי זוכה שגם מקום המזבח יהא בחלקי... וזה נרמז ב'רצועה

צרות היו לי בעולם הזה... הרי היו שנים שחייתי בעניות גדולה מאד. בשבתות היינו אוכלים לחם שחור. ושלא לדבר על המלבושים שהיו לנו... וכמה צער גידול בנים היה לי. וכי חושב אתה שאתה הוא המדוכא, דע לך שאת ה'צער גידול בנים' שלי, אפשר היה לחלק למאה... ופירט לו כמה דברים, והמשיך, הקב"ה עזר לי וזיכה אותי בחתן, וביום אחד עזב אותי ונלב"ע, איש עני ואביון עם שמונה יתומים. וכמה בעיות בריאות ושאר עניינים... אילו הייתי מתעסק בכל אלה, לא הייתי לומד אפילו דף אחד, אך הקב"ה עשה עמי חסד, אולי בגלל שלמדתי מוסר, אולי משום מעט התורה שלמדתי בילדותי, ולא שמתני לב לכלום. כל דבר ביארתי לעצמי על פי דברי הספורנו על הפסוק (תהילים כג ד) 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמוני', מפרש הספורנו, אמר דוד המלך, יודע אני שאתה הוא המכה, ועל כן שבטך שהכיתיני בו לשעבר, ומשענתך שאחרי כן היית לי למשען ועזרתני, (עובדות אלו - שיועד אני ששום צרה אינה נמשכת לעולם, ולאחר המכה באה המשענת וההצלה) המה ינחמוני כאשר שוב חוזרת ופוקדת אותי צרה, אומר דוד המלך, אני שואב חיזוק ונחמה מהתקוה שגם בפעם הזאת תנהג עמי כבעבר, ואזכה שוב למשענתך. אין כל עצה אחרת אלא שלא לשים לב לעולם הזה, סיים מרן וכך ניחם אותו. והלה יצא מלפניו ממש כאדם חדש.

באר הפרשה - מקץ - חנוכה

כתיבה זו על קרן השור דייקא ולא במקום אחר [ובפשוטו הטעם משום שבאותם זמנים היו חורשים עם השור והיה הולך ממקום למקום ועי"ז היה מתפרסם הדבר ביותר, וכפי הנהוג בימינו לפרסם על ה'קאר' (מכונית)], אך יש שפירשו, שבזמנם היו נותנים לתינוק לאכול מתוך קרן השור (ובעין 'בקבוק' הנהוג כהיום הזה), וכמו שמצינו בגמ' (שבת לה:): שיש בשופר תשמיש היתר בשבת - 'לגמץ בו תינוק', ורצו היוונים לעקור את התינוק מתחילתו, על כן אמרו כתבו לכם על קרן השור - באותו קרן בה הנכם מאכילים את התינוקות הקטנים, שתשרישו בהם מינקותם שאין לכם חלק ח"ו. ואם היוונים ברוב רשעותם הבינו שאין זמן מתאים להנחיל התינוק כמו מקטנות ממש, על אחת כמה וכמה שאנו צריכים לדעת ידיעה זו.

וזהו שאמר הכתוב (תהילים קכו ד) 'כחיצים ביד גבור כן בני הנעורים', שכמו שהרוצה לזרוק חץ לעבר המטרה, הרי כל זמן שהחץ בידו יכול לכוונתו ולהטותו,

אותו עד כה ו'אין בו מים' אזי כבר 'יש בו נחשים ועקרבים' רח"ל... אלא צריך 'להדליק' בו נר ה' מיד בקטנותו ממש, כשהוא עדיין 'למטה מעשרה' י"ט...

בתיב (ישעיה כו ו) 'הבאים ישרש יעקב יציין ופרח ישראל', בדרך רמז יתפרש הכתוב שבא ללמד יסוד החינוך, שתיכף מיד כשבאים - כשבא תינוק לעולם ונולד לו בן מיד ישרש בו אביו שהוא 'יעקב' מזרע האבות הקדושים, והוא בן לאומה הישראלית, וישריש ויחדיר בו שאשריו ואשרי חלקו, ואיוז 'זכיה' יזכה כשיעלה בידו לעשות רצונו בלב שלם, ואם ככה יעשה אזי יציין ופרח, יגדל הילד ויתעלה לאורך ימים ושנים, וגם כי יזקין לא יסור ממנהג, ואף יתעלה לבחי' ישראל שהוא המדרגה העליונה, אבל אם לא ישקיע בו מקטנותו יקשה הדבר פי כמה וכמה...

וכך ביארו הא דאיתא (בר"ר ב ד) שמלכות יון הרשעה גזרה על ישראל 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק ונחלה באלוקי ישראל', ולכאורה מה עניין

יט. וכך רמזו בלשון הכתוב (שמות ד ב) שאמר לו הקב"ה למשה 'מה זה בידך ויאמר מטה', והנה הכתיב של 'מה זה' הוא 'מזה', והוא בגימטריא כמניין 'בן', ללמד שה'בן' בידך, והכל תלוי בך, שביכולתך להטותו לטוב וח"ו להיפך. וכמו שנאמר שם עוד (פס' ג-ד) 'ויאמר השליכוהו ארצה וישליכוהו ארצה ויהי לנחש, ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחוז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו', שאם האב משליך את הבן ארצה - שאינו מטפל בו ומחנכו לדרך הישר, הרי הוא נהפך ל'נחש' אבי אבות החטאים רח"ל, אך אם אחוז בזנבו, שמקרב אותו ודואג לו אזי נהפך הוא שוב ל'מטה האלוקים'...

כ. וראה עד היכן מגעת גודל השפעת ההורים על בנם לאורך ימים, דהנה איתא בגמרא (פסחים צו: יבמות עט:): 'אמר רבי יהושע שמעתי שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה ואין לי לפרש' (ופירש"י 'שמעתי' מרבתי, ואין לי לפרש' - שכחתי), וביאר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע (וכן כתב הגר"ח קנייבסקי שליט"א, דרך שיחה פרשת וילך) שהכוונה עפ"י מה דאיתא (ירושלמי יבמות פ"א ה"ו) שאמו של רבי יהושע בן חנניה היתה מביאה אותו בעריסתו לבית המדרש כדי 'שיתדבקו אזניו בדברי תורה', וזהו שאמר רבי יהושע שמעתי בהיותי קטן מוטל בעריסה ואיני יודע לפרש - שלא הבנתי את הדברים על בוריים. והרי שדברי התורה ששמע בעודו שוכב בעריסה נחקקו בליבו לאורך ימים ושנים.

וכבר ביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תורת משה שלח ד"ה בבואכם) בלישנא דקרא (במדבר טו כ) 'ראשית עריסותכם חלה תרימו תרומה', ש'עריסותיכם' הוא לשון קטן המוטל בעריסה, ובא לרמז שכבר משחר הילדות וראשית החיים בעוד שהוא מוטל בעריסה אזי תרימו 'תרומה' אותיות תורה מ' (דהיינו תורה שניתנה למ' יום) והכוונה שיפריש ויגדל אותו לתורה.

הגאון רבי נתן געשטעטער זצ"ל מביא (בספרו דברי בן עמרם ח"א עמ' שיד) על אביו רבי עמרם זצ"ל הי"ד, וז"ל, סיפר לי שאר בשרי ירא וחרד לדבר ה', מוה"ר אליקים קאפל ז"ל, שכאשר נולדתי אמר אדוני אבי הצדיק להמילדת, שאם הילד שיולד יהיה בן זכר אז לא תשמיע שום קול ולא תדבר דבר, וכאשר באתי לאוויר העולם ואבי ז"ל היה בחדר שני ונודע לו שנולד בן זכר התחיל ללמוד גמרא בקול רם, כדי שהקול הראשון שישמע הילד בבואו לעולם יהא קול תורה. עכ"ל, (ומעתה אין פלא שזכה רבי עמרם לבן גדול בתורה כמו רבי נתן זצ"ל).

ובזה ביארו הא דאיתא בגמ' (סוכה מב.) 'קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה', והיינו שתחילת דיבורו יהא בתורה, והכל נגרר בתר רישא.

ימים הנמצאים - תוקף מעלת ימי החנוכה לשעתם ולכל השנה

בה דקדק האדמו"ר מבלאזוב זי"ע (ב'הקדמה' לספר 'צבי לצדיק' שהרפים בשנת תרצ"ו) בלשונות הכתוב לגבי הברכות שבדרך יצחק את יעקב, שם נאמר (כו כה-כו) 'ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת וכו', ויגש וישק לו, ומדוע חזר הכתוב כמה פעמים על תיבת 'לו', ומבאר כי הנה ברכות אלו לא נאמרו ליעקב לבדו, אלא בזה השפיע יצחק את הברכה לבני ישראל לדורותיהם, ומקור הברכה נמשך על ידי ל"ז גרות החנוכה בכל שנה ושנה, על כן נכתב וחזר נכתב תיבת לו, למען נדע את אשר לפנינו לשאוב ממעיני הישועה מלא חפניים^{כב}.

ובך כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ב נר א ד"ה דבר), וז"ל, ונשאר גם כן לדורות, שיש סיוע בימים הללו לעשות רצונו ית' יותר מן הסדר וההנהגה בכל השנה, בדרך גם ופלא.

אך לאחר שכבר יצא החץ מידו שוב אין בידו להחזירו, כן בני הנעורים, כל זמן שהם קטנים בידך הדבר לכוונם למוטב, אך לאחר שכבר גדלו...

עוד ייאמר בדמיון בני הנעורים ל'חיצים', שכשם שהרוצה לקלוע אל המטרה בלא להחטיא, הרי ככל שיעמוד קרוב אל המטרה כך יגדלו הסיכויים שאכן יצליח לפגוע בדיוק, ואילו אם יעמוד מרחוק יקשה עליו יותר לכוון את החץ, 'כן בני הנעורים', שאם יעמוד בקרוב אליהם, ירעיף מאהבתו ובחמימותו, אזי יהא נקל בידיו לכוונם לדרך הישרה^{כא}, אולם אם יעמוד מרחוק הרי יגדל הקושי פי כמה וכמה. והדברים מפורשים בדברי 'בעל הטורים' על הפסוק (בראשית מד ל) 'ונפשו קשורה בנפשו', וז"ל, קשורה ב' במסורת, הכא (ונפשו קשורה בנפשו), ואידך 'אולת קשורה בלב נער' (משלי כב טו) וכו', מפני שאולתו קשורה בו צריך שתהא נפשו קשורה בנפשו של אביו לחנכו.

כא. רמז נתנו בהא דאיתא בבן האשה השונמית שמת (מלכים ב' ד כט-לד), שבתחילה שלח אלישע את גחזי משרתו עם משענתו להחיות את הילד, 'וגחזי עבר לפנייהם וישם את המשענת על פני הנער ואין קול ואין קשב וישב לקראתו ויגד לו לאמר לא הקיץ הנער, ויבא אלישע הביתה והנה הנער מת מושכב על מטתו וכו', ויעל וישכב על הילד וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וכפיו על כפו ויגהר עליו ויחם בשר הילד', והרי שאי אפשר 'להחיות' את הילד על ידי משענת... כי אם על ידי 'ויגהר עליו' - ש'מחמם' אותו על ידי שמתקרב אליו ומגלה אהבתו אליו... וכבר אמרו כי הנה נתן הקב"ה חוק בעולמו, שמתחילה רואים את הברק ואח"כ שומעים את הרעם, והיינו טעמא כי כבר אמרו חז"ל (ברכות נט:) 'לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומית שבלב', ואי אפשר שתתפשט העקמומיות שבלב מבלי שתקדם לה 'הארת פנים'...

כב. כבר מילתנו אמורה בדברי המהר"ל [שהם כבירח התיכון בכל מאמריו בחנוכה] שחז"ל הק' קבעו שמונת ימי חנוכה להורות שהימים האלו הם בבחינת 'שמונה' למעלה מדרך הטבע, ואכן ניסים ונפלאות נעשים לישראל בזמן הזה, ולא ניזיל כרוכלא למנותם, אלא נביא בזה שתי עובדות אשר אירעו בשנה שעברה, שנת תשע"ט, וכפי ששמעתי בשעתו מפי בעלי המעשה.

סיפר אחד מבני חבורתנו בעיה"ת בני ברק יצ"ו (בשנת תשע"ט), כי ב"ב לא חשה בטוב כבר כמה שבועות, וחששו הרופאים שהמחלה הידועה מקננת בקרבה, והורו לעשות סדרת בדיקות מקיפות וצילומים, ביום כ"ד בבוקר אמרו הרופאים כי אכן נתאמת החשש הנורא, והם רואים בצילומים את ה'גידול' רח"ל. מיד נפלה בבית אימה וחשכה גדולה, והפעיל האיש עסקנים גדולים שיסדרו לו תור בדחיפות אצל פרופסור גדול, וביקש לקבוע את הביקור אצלו בזמן שאחר השקיעה למען יזכה ל'המתקת הדינים' בכח ימי החנוכה, ואכן בערב היו אצל הרופא שבדק היטב אותם הצילומים, ולטענתו הרופאים הראשונים טעו בדבריהם ואין כאן אפילו זכר לגידול...

עוד מעשה שמעתיו מאחד מבני החבורה באלעד, אשר בנו עבר תאונה קשה בתחילת חודש כסלו, והיה מוטל בבית חולים, והנה מיד לאחר שהחשיך הלילה והחלו ימי החנוכה להאיר על הארץ נעשה נס גדול, ופתח הבן את פיו לראשונה והחל לדבר בשפה ברורה כאחד האדם.

כללו של דבר, כאותו מעשה שפעם נכנס הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע לביהמ"ד בימי חנוכה, והפטיר בלשונו (בקוצר אמרים, וכדרכו), 'אוצרות דרייען זיך און וואלגען זיך, מדארף זעהן צו אריין כאפן' - 'אוצרות' מסתובבים ומתגלגלים וצריך לתפסם ולחטפם. ועל כגון דא היה זועק הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בירח האיתנים) מנהמת לבו הטהור 'מען

החנוכה, שעל ידי זה מתפרסם הנס ביותר שהנה הספיק פך השמן לשני ימים ולשלושה. ולכאורה תימה רבתי יש כאן מדוע אותו יום שעומד בו נמנה עם הימים היוצאים, והרי לא 'יצא' ועבר מאותו יום אלא זמן קצר מאוד מתחילת הלילה, ועוד היום גדול לפניו [וכגון, ביום השני מדוע מדליק שנים, והלא לא יצא מימי החנוכה אלא יום אחד, ועוד כמה רגעים מתחילת ליל שני]. אלא הא גופא באו חז"ל ללמדנו עד כמה חשוב כל רגע ורגע מימי החנוכה, עד שאם כבר עבר זמן קצר הרי זה נחשב ביום שלם, ומכאן יתעורר כל איש ישראל לאחוז בכל רגע ולנצלו כדבעי^{יד}. ועוד בזה, שבאו חז"ל לעורר אותנו, כי ימי החנוכה עוברים

בה כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם חנוכה) וז"ל. נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ (שבת כא:), כי מצוה זו מאירה אף למי שנפל לרשות הבלי עולם הזה ברשות הרבים ממש, ולמי שהוא ממש מבחוץ תובל מצוה זו להאיר עיניו שיתהפך לבריה חדשה^{יג}.

והנה נפסק להלכה כדברי בית הלל (שבת כא:) שביום הראשון מדליק אחד וביום השני מדליק שני נרות וכן על זה הדרך עד שביום האחרון מדליק שמונה נרות, וטעמא דמילתא 'כנגד ימים היוצאים' - שבכל יום צריך להראות כמה ימים כבר יצאו ועברו מימי

זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק' - שלא ידמה לאותו שוטה וסכל המסתובב ביום השוק, ובמקום לנצל את הזמן לקנות 'סחורה טובה' בזול ולהרוויח הון רב במשך השנה הבאה, הינו מתעסק בזוטות ושטויות... כג. הנה פרשת מקץ נקראת תמיד בימי חנוכה, ורמזו בה ה'שלטי גיבורים' (שבת עט.) כי 'שנתים' ר"ת ש'מאל נ'ר ת'דליק י'מין מ'זוזה. וב'תפארת שמואל' (חנוכה לו) מבאר שאף מי שנראה לו כי הוא כבר 'מקץ', שכבר בא עליו סופו, ומתייאש מעצמו לאין תקוה, יזכיר לעצמו 'שנתים' - שמאל נר תדליק ימין מזוזה, כי אף ב'שמאל' בידו לשוב ולהתחזק דוגמת הנרות שמדליקים אותם ב'שמאל' ונעשים 'קודש', ולא עוד אלא שמדליקים אותם והם מאירים גם 'למטה מעשרה' - שבכוחם להאיר בכל מחשך, אף לאותם שהם 'למטה מעשרה'... חזקו ונתחזקה, כי השי"ת עמנו בכל מצב שהוא.

כן רמזו לה כמה שמצינו שתקנו חז"ל לרואה נר חנוכה שאף הוא מברך, ולא מצינו כן בשאר מצוות, אלא ללמד שאף מי שהוא מרוחק מן המצוה עצמה והוא עומד מרחוק כדוגמת 'הרואה', גם לו יש עלייה מכח הדלקת נר חנוכה, ואף הוא יכול לברך.

כד. מסופר שפעם יצאו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב והבעל התניא זי"ע לקבץ מעות לצורך פדיון שבויים, ולא פסחו על שום אחד מבני העיר, ואפילו על הדל שבדלים. והגיעו לעני מרוד אשר התגורר בבית קטן המט ליפול, ובקשו ממנו שירים אף הוא נדבתו, אמר להם וכי אינכם רואים את מצבי השפל עד שאתם מבקשים ממני תרומתי. שאלו רבי לוי יצחק 'מהיכן ירק זה חי', כלומר מהיכן פרנסתך, השיב העני כי הולך הוא ללקוט את בגדי העשירים אשר משליכים אותם לאשפה ונוטלים וגוזרם ומתקן מהם 'שמאטעס' וסמרטוטים להטליא בהם בגדים וכדומה, ואח"כ מוכר אותם בעד כמה פרוטות המספיקות בקושי כדי קניית לחם לקיום הגוף, ומאין לו ליתן להם כאשר לרש אין כל חוץ מהלחם אשר הוא אוכל. נענה לו רבי לוי יצחק אם כן איפוא תן לי שמאטע אחד ונתן לו, מיד אמר הבעל התניא תן גם לי אחד, תמה עליו העני על בקשתו, אך הבעל התניא הכביר עליו דברים בגודל מצות פדיון שבויים וכמובא ברמב"ם שאין מצוה כדוגמתה, ונתן לו. שוב ביקש הקדושת לוי עוד אחד וחוזר חלילה עד שנטלו ממנו את כל 'רכושו'.

אחר הדברים האלה אמרו לו, דע לך כי מן השמים גזרו עליך 'עשירות' - זהב וכסף ואבנים טובות לרוב, אלא שעד עתה נמנע ממך השפע הואיל וכל עסקך היה ב'שמאטעס' וממילא חששו שתמשיך לנהוג כיוצא בזה גם בכל האוצרות הגנוזים ומיועדים עבורך, אך עתה משנטלנו ממך כל אותם בגדים מטולאים כבר יוכל כל השפע להגיע אליך, אך ראה לנהוג בהם כראוי להם.

ולעניינו יאמר, כי חג ה' לנו, ימי החנוכה, ומצפה עבורנו אוצרות יהלומים ומרגליות טובות ללא גבול, אך אנו מתעסקים ב'שמאטעס'.. והקב"ה מצפה ומייחל שנחדל להתעסק בדברי הבל בכדי שיוכל להריק עלינו ברכה עד בלי די. וכלשונו של הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע ('ייטב פנים' הוד והדר אות ב) שורש מצות הדלקת נר חנוכה הוא, כדי לעורר נסים ונפלאות גם עתה. וכתב עוד (אות כו) זהו עיקר תשמישן, להיוושע בהם גם היום.

משמאל ומוזוה מימין והוא עצמו בטלית ביניהם. ומלבד דבריו כי נר חנוכה משפיע מקדושתו על הבית לכל השנה ומועיל לשמירה כמו מוזוה, אזי נכלל בהם כי על האדם לקחת השפעות מנר חנוכה לכל השנה, ושלא יחזור להרגליו ולדרכיו לאחר חנוכה כאילו לא היה כלום.^{יג}

על דרך זה מבאר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (חנוכה תר"פ ליל ג) הטעם שלא תקנו חז"ל איסור מלאכה בימי חנוכה, כי אם כן היו צריכים להבדיל על הכוס במוצאי חנוכה, ולא רצו חז"ל לעשות 'הבדלה' בין חנוכה לשאר ימות השנה, אלא אדרבה שיהיו האורות מוסיפים והולכים גם כעבור ימי החנוכה.

גם הגה"ק מקאז'גלוב זי"ע (ארץ צבי מועדים עמ' קע) מדייק מעצם שם 'חנוכה' שאינו אלא רק התחלה, וכדרך בני אדם הנכנסים לבית חדש ועושים 'חנוכת הבית', כי ודאי אין תכלית הכניסה אל הבית בשביל חגיגת חנוכת הבית... אלא העיקר הוא הישיבה בבית לאורך ימים ושנים, אלא ששמחים ב'מזמור שיר חנוכת הבית' כי הוא ההתחלה, כך גם ימי החנוכה לא ניתנו רק לשעתם, אלא 'חנוכה נותן כח בכל השנה'.

'במהירות' וכי גז חיש ונעופה, ואם לא יתפוס את הזמן הקדוש הלזה הרי כהרף עין יחלוף, וכמו אותם רגעים שכבר יצאו מתחילת היום.

והחכם עיניו בראשו להמשיך מאורות החנוכה לכל השנה כולה^{יד}, וכמו שהוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ליל א) מהא דאיתא בגמ' (שבת כב. לגרסת השאלות וישלח סי' כו) שצריך להניח את נר חנוכה בפתח הבית משמאל 'כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומוזוה בימין, ובעל הבית בטלית מצוייצת ביניהן', ולבאורה יש להקשות שהרי באותו זמן שמדליק נר חנוכה אין נוהג מצות ציצית שהרי 'לילה לאו זמן ציצית הוא', ומה שייד לומר שנה חנוכה משמאל ובעל הבית בטלית מצוייצת. ומתרץ בזה"ל, אבל נראה כי ע"י מצות נר חנוכה נשאר הארה להפתח כמו מוזוה, להיות רשימו בפתח הבית בכל השנה, עכ"ל. וכלומר, שכשם שכל בית צריך שתהא מוזוה בפתחו 'לשמירה' כך צריך שיהא בו 'רושם' נר חנוכה לכל השנה, ובה מבואר דברי הגמ' שבעה"ב עם טלית מצוייצת, כי אכן אין הכוונה לזמן ההדלקה אלא למשך כל השנה כולה, שכשיצא מביתו (גם כאמצע ימות הקיץ) יהא 'נר חנוכה'

כה. סיפר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שאחד מנכדי הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע היה דחוק לפרנסתו, ובלית ברירה יצא לחזור על הפתחים. בבואו לפני אחד הגבירים אמר לו אותו עשיר, אשאלך קושיא אחת שהנני מתקשה בה, ואם תדע ליישבה כראוי אשקול לך שכרך משלם בעין יפה. וזו היתה שאלתו, הנה אמרו חז"ל (שבת קנא:): 'אמר רב יוסף, נקיטין האי צורבא מרבנן לא מיעני, והא קא חזינן דמיעני, אם איתא דמיעני אהדורי אפתחא לא מיהדר' - אמר רב יוסף מסורת בדינו כי צורבא מדרבנן אינו נעשה עני, והקשו על כך שהרי עינינו הרואות תלמידי חכמים עניים, ותירצו שאף על פי כן אינו מחזר על הפתחים]. וסיים הגביר את שאלתו, כיצד אתה תלמיד חכם ובנן של קדושים מחזר על הפתחים, והרי למסקנת הגמרא לא מצינו ת"ח מחזר על הפתחים. פתח הבנש"ק את פיו בחכמה, ואמר לו שאינו מפרש כראוי את דברי הגמ', אלא כך הוא ביאורם של דברים, תלמיד חכם אינו נעשה עני, ואם הינך רואה שביתו ריקם מכל ואין לו פרוטה לפרטה הרי זה משום ש'אהדורי אפתחא לא מיהדר' - כלומר, שלא עשה את ההשתדלות המוטלת עליו לחזור על הפתחים, שאם היה עושה כן בודאי היו מרחמים עליו ונותנים לו נדבות הגונות כפי מהללו ומעמדו.

הוסיף הבית ישראל לבאר עומק הדברים, כי 'אהדורי אפתחא לא מיהדר' אין הכוונה על פתחים של מטה כי אם על פתחים של מעלה, שמי שאינו מחזר ומבקש רחמים בעת שכל פתחי שערי מעלה היו פתוחים בעתות רצון - זה האיש נשאר עני ורש. והדברים אמורים הן בגשמיות ואף גם ברוחניות - אל יהיה שוטה המאבד את שעת הכושר כששערי השמים פתוחים והוא נשאר טרוד בעסקיו ושטויותיו. ולעניינו יאמר, שבימים אלו, המביט אחר 'הדריידע"ל והפונטשעק'ס' (הסביבון והסופגניות) והולך אחריהם ואינו מקיש על שערי תפילות הפתוחים לרווחה, הרי נעבעך יישאר במצבו ל"ע כי אהדורי אפתחא לא מיהדר... והמבין יבין.

כו. בדרך צחות רמזו עפ"י דברי הגמרא (ב"ק נה.) ה'רואה טי"ת בחלום סימן יפה לו, כי זה האיש אשר אינו מסתפק בח' ימי החנוכה, אלא ממשיך גם ל'יום התשיעי' ממחרת החג, אכן סימן יפה לו, ובפרט אם כה 'נדלק' באש הקודש של נר חנוכה עד שגם ב'חלום' רואה אות טי"ת ודאי וודאי שסימן יפה לו...

על נכון, כי לזה לא סני ב'איש האדמה', אלא צריכנו ל'נבון' שיבין היטב עד כמה יש לחוס על כל גרגירי התבואה. ומהאי טעמא נקראת פר' מקץ בימי החנוכה - אחר דבימי חנוכה מאיר אור עליון אדיר וחזק מלעילא, באה ה'קריאה' לומר לן ה'יו' 'נבונים', וזיכרו כי עתה שעת הכושר היא - להעמים מהאור דקדושה על ימי החושך, וכך יהיה בידכם להלחיב את הלב מאור העליון אף בימי החושך. אכן, לכך צריך חכמה ובינה יתירה.

וכך אמר הכתוב בקהלת (ב יג) 'וראיתי אני שיתרון החכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך', וביארו בדרך משל להולך ביער עבות וימש חושך סביבותיו ואינו יודע אנה ילך, והנה לפתע רואה אש מרחוק המפיצה אור, החכם משקיף ובודק היכן היא 'דרך המלך' שעל ידה יצא מן הסבך, ומנצל את האור למצוא דרכו, אך הכסיל אינו משתמש באור אלא יושב בחיבוק ידיים ונהנה מהרגעים העוברים עליו באורה עד שנכבית האש, והרי הוא נשאר ביער. על דרך זה, כאשר אנו זוכים לימי האורה בחנוכה הרי החכם מדליק נפשו באור החנוכה בכדי שישאר לכל השנה, עד שתהא השנה הבאה בחי' שנה אחרת'...

חדש ימינו - ימי חינוך והתחדשות

בגמ' (שבת כא:), 'מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, ובית אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך'. ומן הראוי להתבונן בטעם הדבר שתקנו חז"ל למהדרין וכן למהדרין מן המהדרין צורה אחרת באופן קיום המצוה ממי שאינו מהדר, ולא מצינו כן בשאר מצוות, וכגון לגבי אתרוג, שבין המהדרים

והנה לעולם חלה פרשת מקץ בימי החנוכה, ובודאי לא לחינם נקראת פרשה זו בחנוכה דייקא, דהרי הקריאה מעוררת את הזמן והזמן מעורר את הקריאה, ושניהם תלויין זה בזה. ובפרשה זו רמזה לנו תורה את הדרך הישרה אשר נלך בה למען ישפיעו עלינו ימי החנוכה על כל השנה, דהנה אחר שפתר יוסף את 'חלום פרעה', הוסיף לייצן לו (בראשית מא לג-לד) 'ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים, יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבעי'.

וידועה התמיהה, דהרי 'חכם' נקרא מי שמבין מה שאומרים לו, ואילו 'נבון' הוא המבין דבר מתוך דבר, ולפי זה קשה דהיה לו לסדר אמירתו - תחילה 'חכם', ולאחר מכן 'נבון' (דהרי הנבון בא אחר ה'חכמה' - להשתמש בה, ולהבין מתוכה עוד), ועוד צריך ביאור דמה ענין נבון וחכם ל'שמירת תבואה', הרי לזה נזקקים 'לאיש האדמה' מומחה המכיר את טבע התבואה, כמה חומטין צריך להכניס ולערב בהם כדי שלא תתעפש ותתקלקל, ואפשר לבאר הענין על פי דברי ה'שפת אמת' (ריש פר' מקץ תרל"א) כי טבע האדם שבימי השבע והשפע אינו מחשיב כל גרגיר תבואה, דמתוך שיש תבואה לרוב לא ידקדק על השבלים הרבים הנופלים בדרך, לכן הציע יוסף למנות איש 'נבון וחכם', זה האיש שיוודע לחזות ולזכור בכל עת כי בוא יבוא יום המחר, וכבר בימי השובע יראה לנגד עיניו את ימי הרעב - שאז חסים ושומרים אפילו גרגיר קטן של תבואה, ובוה יתיישבו ב' התמיהות, דלכן הזכיר תחילה לחפש 'איש נבון' - והיינו איש אשר רוח בו להשתמש ב'חכמתו', להבין מעתה עד כמה נצרך לחוס על כל גרגיר תבואה, כי בבוא העת בגמר שבע שנות השבע יצטרכו לכל גרגיר וגרגיר, וגם התמיהה הב' תתיישב

כז. ובגוף דברי יוסף אלו (מא לג) למנות 'איש נבון וחכם' וישיתוהו על ארץ מצרים, מקשים העולם טובא, מי ביקש ממנו להוסיף עצות והלא לא נתבקש כי אם לפתור את החלום ותו לא, עוד מעיר ה'משך חכמה' (בפרשתו) שלכאורה לא מצינו שפתר את מה שסיפר לו פרעה (מא ג) ש'ותעמודנה (הפרות רעות המראה) אצל הפרות (טובות המראה) על שפת היאור', ומה הפתרון שפתר לו יוסף על זה, ומסביר ה'משך חכמה' שחדא מיתרצא בחברתה, כי יוסף הצדיק הבין בחכמתו, שלכן נעמדו הפרות הרעות והכחושות סמוך לפרות הטובות והבריאות - להורות שבשבע שנות השובע יתמיד במחשבתו לזכור שבוא יבוא ימות רעב, ואכן מה שאמר יוסף 'ירא פרעה איש נבון וחכם' להיזהר על שמירת התבואה לשנות הרעב, כל זה היה חלק מפתרון החלום. וכן בחנוכה בשעה שהאדם עומד להדליק את הנרות או כשאומר הלל והודאה יצייר וימחיש מול עיניו את לילי טבת החשוכים והארוכים, להאיר בהם את קדושת האור של ימי החנוכה.

ומשום הכי היתה דרך חזרתם בתשובה על ידי שמסרו החשמונאים את נפשם על העבודה, וכמו כן הושעים ה' על ידי כהנים עובדי עבודה בבית ה' ועשה להם גם בנרות, וגם לדורות קבעו להדליק נרות תחת אשר הערו למות נפשם על קיום העבודה, ולהלל ולהודות להקב"ה שהיא עבודה שבלב, עכ"ל.

ותמה ה'שם משמואל' (מקץ תר"פ ד"ה ועם דרכנו) שלא מצינו בשום מקום שהחסירו בני ישראל אפילו קרבן אחד בימים ההם, ואם כן במה 'נתרשלו בעבודה'. אלא מבאר, שוודאי הקריבו בני ישראל את הקרבנות אלא ש'נתרשלו' הכוונה - שהיה זה מתוך קרירות ובעצלתיים, וכמצות אנשים מלומדה בלא התעוררות רגשות פנימיות הלב, ועל כן נגזר עליהם לבטל את העבודה, וכאשר החשמונאים מסרו נפשם לחידוש העבודה הרי בזה תיקנו את הפגם מעיקרו, שהוכיחו שהעבודה יקרה בעיניהם עד שמוכנים למסור את הנפש בעדה, על כן הגדיל הקב"ה לעשות עמהם גם ופלא בנצחון על היוונים.

באמת אמרו, כי עצם הנס שנעשה בהדלקת המנורה מורה על עניין ההתלהבות מתוך התחדשות, וכלשונו של הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תרע"ד ליל ג) וז"ל, כי צורת איש ישראל להיות משתוקק לאביו שבשמים, כי נפשו חלק אלוך ממעל, וכמו שלהבת המתנענעת ונמשכת למעלה, וזהו ענין קליפת יון שהיו רוצים לטמטם את הלבבות שלא יהיו נמשכים ומתלהבים

ובין שאינם מהדרים נוטלים 'אתרוג' אחד, אלא שזה המהדר נוטל אתרוג נקי יותר או נאה או גדול יותר, אבל לא שמענו שהמהדרין יקחו שני אתרוגים וכדומה. ונתבאר בדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"ס ד"ה איתא המהדרין) שכל עניינו של נר חנוכה הוא 'התחדשות' בעבודתו ית"ש¹, לעקור את 'ההרגל' ועשיית המצוות כמצוות אנשים מלומדה, על כן תיקנו שבכל יום ידליקו באופן שונה מיום אתמול, בכדי שלא יתרגל להדלקת נר חנוכה, אלא בכל יום יהיו בעיניו כחדשים, ויגש אל המצוה מתוך התעוררות לב בהתלהבות מחודשת².

והנה, הפוסקים מקשים, מדוע קבעו חז"ל את ימי חנוכה להלל והודאה ולא למשתה ושמהה, ואילו פורים נקבע ליום משתה ושמהה, ותירץ הב"ח (סוף סימן תר"ע) כי עיקר הגזירה בפורים היתה מפני שנהנו בגופם מסעודתו של אותו רשע (מגילה יב.), וכיון שהפגם היה בגוף על כן נענשו בגזירת כליון הגופים, דהיינו להשמיד להרוג ולאבר את כל היהודים רח"ל, ועל כן ישבו בתענית לענות את גופם עד שנתבטלה הגזירה, לפיכך כאשר עינו את גופם וצמו שלשה ימים ועשו תשובה נתבטלה הגזירה, ולפיכך גם היו"ט שנקבע לדורות תיקנו בו ריבוי אכילה ושתיה שהם צרכי הגוף כדי לזכור עיקר הנס. אבל בחנוכה היתה עיקר הגזירה מפני שנתרשלו בעבודה, ועל כן נענשו שביטלו מהם העבודה שהיא צרכי הנפש, כדתניא בברייתא (אוצר המדרשים אייזנשטיין עמ' 193) שגזרו היוונים על ביטול קרבן התמיד ושימאו את כל השמנים וביטלו מלהדליק נרות המנורה,

כח. והסמיך לזה (תרל"ד ליל ג ד"ה חנוכה) את לשון הכתוב (תהילים מ ג-ד) 'ויעלני מבור שאון מטיט היום וגו', ויתן בפי שיר חדש, כי טיט היום רומז ליוונים שרצו להטביעו בתוך הטיט והרפש שלהם, והקב"ה הצילנו מידם והעלה אותנו מאותו טיט היום, ועי"ז ויתן בפי שיר חדש, כי חנוכה הוא זמן של התחדשות, ושירו לה' שיר חדש.

כט. ובאמת כל יום ויום הרי הוא עומד בפני עצמו, וכמו שכתבו התוס' (תענית כח: ד"ה ויו"ט) וז"ל, דחנוכה דינא הוא לגמור הלל, דכל הח' ימים היה הנס מתגדל, והיה כל חד וחד יום טוב. וכעין זה כתבו הבית יוסף והב"ח (סי' תרעג) שבכל יום נתחדש הנס ונתגבר הנס. והאי טעמא כתב ה'כל בו' (סי' מד) שנהגו להחליף את הפתילות בכל יום, 'כי בכל לילה היה הנס מתחדש' (עוד ביאר, שהוא זכר למנורת המקדש שהיו מחדשים את הפתילות בכל לילה). ונמצא שבכל יום ויום צריך להודות ולהלל יותר ממה שהודה להקב"ה עד עתה, שהרי הגדיל חסדו עלינו ביום זה יתר מהימים הראשונים. ועל אחת כמה וכמה שלא יהיה בבחי' פוחת והולך' בהדלקתו...

אגב גררא, כבר מילתנו אמורה עד כמה ההלל וההודאה ממשיכים רחמים וחסדים, והנה מצינו באברהם שביקש על הצלת סדום ועמורה ולא נענה ואילו לוט ביקש ונענה, ולכאורה תימה רבתי יש כאן היאך הועילה תפלתו של לוט יותר מתפילותיו של אברהם, ואמרו דבר נורא, כי התחיל דבריו באמרו 'הנה נא מצא עבדך חן בעיניך ותגדל חסדך' (לעיל יט יט), ומאחר שפתח בהודאה על כן נתקבלה תפלתו (פשיטא שאין אנו מדברים על אברהם אבינו, שאין חקר לקדושתו ואין לנו שמץ השגה בתפילותיו הקדושות, אלא רק על הלימוד לדידן).

בחיית חדשה וכו', כי בכל רגע ורגע בא אור חדש וכו', וזה מתאים לענין ישראל שהיו אז באותה בחי' בחיות חדשה בכל רגע ורגע בלתי מתיישנת כלל ולא נתקררו האהבה והחיות^ל.

עפ"ז מבאר הא דאיתא בגמרא (שבת כג:) 'הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים', וכבר דקדק המהרש"א מדוע לגבי שאר מצוות כתיב 'הזהיר במוזה' וזכה לדירה נאה, הזהיר בציצית וזכה למלית נאה,

אחר השי"ת כמו שמטמטמין (סותמים) מקור נובע מים, כי היו מתנגדים לזה שישראל יש בהם חלק אלוך ממעל, וזהו שגזרו 'כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל', וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום נתלהבו נפשות ישראל ביותר להימשך אחר השי"ת ברשפי אש שלהבת' המתלקחת ומתלהבת למעלה, ולאות אמת שנרצה עניינם למעלה בא הנם בנרות שענין הנר שהשלהבת עולה מאלי' למעלה, השמן נמשך אחר הפתילה ועולה בלהב אש אוכלת בכל רגע ורגע

ל. פלאי פלאות הביא בספר 'קרן אור פני משה' (למוה"ר רבי משה ז"ל ממשפחת הויזין בק"ק קאפנהאגן דפוס תקמ"ו, פר' מקץ) דכתיב בפרשתן (מג ז) 'ויאמרו שאול שאל האיש לנו ולמולדתנו, וברש"י, 'אפילו עצי עריסותינו גילה לנו', וצ"ב איזה נסתרות יש בעצי העריסה ומה גילה להם יוסף... וז"ל. ואולי הענין בהקדים מה שכתוב במדרש (בר"ר נג י) על הפסוק (כא ח) 'ויגדל הילד ויגמל'... אמר רבי לוי לא 'נדנדה' עריסה תחילה אלא בביתו של אברהם אבינו. ואולי הענין ע"ד מה שכתב בזוה"ק (פר' פנחס ריח:) בתשובת שאלה לשואל ששאל למה כל אומה ולשון אין מתנועעין בעת תפלתן וקריאת נימוסי דתיהן כי אם אומה הישראלית לבדה והיתה התשובה, ע"ד משל מן הנר, כי שלהבת האחוזה בפתילה היא מתנועעת תמיד והוא כי כל דבר מבקש תפקידו ושואף להדבק אל שורשו ואחר כי יסוד האש הוא למעלה - השלהבת שואפת לעלות אליו להדבק בו ואינה יכולה כי נאחזת בפתילה, ע"כ היא מתנועעת... כן לאשר כי נשמת האיש הישראלי חלק אלוך ממעל כמו שאמר הכתוב (דברים לב ט) כי חלק ה' עמו, והיא קרויה 'נר' כמו שאמר הכתוב (משלי כ כז) 'נר ה' נשמת אדם' היא משתוקקת לעלות אל מקור מחצבה, אך בעת אשר האדם עוסק בעניינים גופניים ארציים גשמיים אז היא נכנעת ושוקטת, ובעת אשר יעסוק בעניינים רוחניים כמו תורה ותפלה אז היא מתעוררת בכח ואומץ אשר נתוסף בה ע"י הדברים הרוחניים ושואפת לעלות אל שרשה ואינה יכולה כי היא קשורה בגוף בגזרתו ית"ש עד יום פקודתה, ע"כ מכח התנועה של הנשמה מתנועע גם הגוף.

והנה כתיב ב'מסילת ישרים' (שער הזריזות פ"ז), וז"ל, ותראה שהאדם אשר תלהט נפשו בעבודת בוראו ודאי שלא יתעצל בעשיית מצוותיו... ואמנם התבונן עוד שכמו שהזריזות הוא תולדת ההתלהטות הפנימי, כן (להיפך -) מן הזריזות יולד ההתלהטות. והאדם אשר אין החמדה הזאת לוהטת בו כראוי 'עצה טובה' היא לו שיזרזו ברצונו כדי שימשך מזה שתולד בו החמדה בטבע, כי התנועה החיצונה מעוררת הפנימית, ובוודאי שיותר מסורה בידו החיצונה מהפנימית וכו' עכת"ד.

ע"פ הדברים האלה אפשר לומר כי המנהג הנהוג בנוהג שבעולם שכשמשיבין את התינוק בעריסה מנדנדין את העריסה ומניעין אותה אנה ואנה. עיקר המנהג הזה 'מנהג ישראל' הוא, ומנהגם תורה ויראת שמים, וחסידיים ואנשי מעשה יראי ה' וחרדים אל דברו הולכי בדרכיו שומרי בריתו וזוכרי פקודיו לעשותם ואת בניהם ילמדון מנעוריהם ללכת בדרכי ה' המה יסדוהו בחכמתם הרבה, ע"ד שאמר הכתוב (משלי כב ו) 'חנוך לנער... גם כי יזקין וכו' - להרגיל את הנער מקטנותו על התעוררות תנועה החיצונית, המילדת ההתלהטות הפנימי ולהסיר ממנו מכשול הכבדות והעצלות כי ההרגל הוא טבע שני.

וברבות הימים כאשר ראו האומות את אנשי האומה הישראלית עושים כן לבניהם דימו כי הנדנוד והתנועה מסוגלים להשתיק התינוק מבכייתו או להביא לו השינה, ויעשו גם הם לבניהם עריסות כאלה, ובאורך הזמן מחמת הצרות והגלויות נשכח גם מרוב אומה הישראלית טעם נדנוד העריסות ויחשבוהו לסגולה כנ"ל, וכן יש מנהגים רבים הנראים שהונהגו ע"ד הטבע ויש להם שורש ועיקר גדול בעבודת הבורא ב"ה, אשר נתייסד ע"פ אנשי מעשה צדיקים יסודי עולם.

והנה בריש פסחים (ד.) למדו חז"ל 'זריזין מקדימין למצוות' מאברהם שנאמר (כב ג) 'וישכם אברהם בבקר', ומזה נראה בעליל כי אברהם היה הראשון שהמציא הזריזות כי ראה כי היא מדרגה לקניית השלימות, ומאהבתו העזה את הבורא ב"ה רצה שילכו בניו בדרכיו, וכמו שהעיד עליו הכתוב (שם יח יט) כי ידעתינו למען אשר יצוה את בניו

מערתה, הזמן גרמא, לעזוב את כל ההרגלים, ואפילו מעשינו הטובים ייעשו מעתה עם חיות והתלהבות, כמי שמקיימה בפעם הראשונה בחייו - אחר געגועים של שנים רבות...

יתן לכם רחמים - המתנהג עם רעהו ברחמים ינהגו עמו כן מן השמים

בפרשתן (מגיד), 'וא-ל-ש-ד-י יתן לכם רחמים לפני האיש', ולכאורה קשה מהו יתן לכם, והיה צ"ל יתן עליכם רחמים וכדומה, שהרי כוונת הדברים שה' יתן בלב האיש שירחם עליהם, ולא שהם ירחמו. ומבאר הגה"ק רבי שלמה קלוגר (אמרי שפר בפרשתן) כי בראות יעקב אבינו שבניו זקוקים עתה לרחמי שמים מרובים, שהרי זה 'האיש' נוהג אתם ביד קשה - שמעון איננו ואף את בנימין עומדים הם לקחת ומי יודע מה יעלה בגורלו, ומה יעלה בגורל כל הבנים הנחשדים כמרגלים... מה עשה, ידע שהקב"ה מתנהג עם בני האדם ב'מידה כנגד מידה', וכן אמרו חז"ל (שבת קנא:) 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים', על כן בירכם 'וקל-ש-ד-י יתן לכם רחמים - שיגלגל לפניכם שתרחמו על הבריות, לפני האיש' - קודם שתגיעו אל

הזהיר בקידוש היום זוכה וממלא גרבי יין, ואילו כאן כתיב 'הרגיל' בנר (עיי"ש), אלא 'שגם לדורות זהו הענין של נר חנוכה להימשך אחר השי"ת בלהב אש עולה למעלה בכל רגע בהיות חדשה ללא התיישנות וללא התקררות, וגם נר של שבת יש לומר שהיינו הק' וכו' (עיי"ש), ומעתה יש לומר כי 'הרגיל בנר' הכוונה שהוא רגיל תמיד בהתחדשות, ולא רק לפרקים, על כן שכרו שיהיו בניו ת"ח מאחר שהוא רגיל תמיד בהתחדשות ממילא יהיו תולדותיו כיוצא בו.

וכן העמיסו צדיקים בלשון חז"ל (שבת כא:) 'מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק', דהכוונה לבטל את הרגילות בקיום המצוות.

ומתאמרא בשם ה'חתם סופר' זי"ע, דבגמרא (שבת קה:) איתא 'כך אומנותו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד', כי עצת היצר הרע היא לומר לאדם 'עשה כך' בלא מחשבה וכוונה תחילה, (בלשוננו אפ-געטוהן) דהיינו כמצות אנשים מלומדה, והמקיים באופן זה את המצוות אזי לבסוף יש ביד היצר אף לומר לו לך עבוד... לא

וכו', המציא מעשה העריסה לתינוק באופן שתוכל להתנדנד ולהתנועע כמו אותן שבזמנינו שאין עומדות על כרעים ככרעי המטה אבל כרעי העריסה קבועים בדף אחד עומד על חודו, ותחתיתו עגול שיתנדנד בנקל או תלויה בארבע חבלים, כדי להרגיל את הנער מקטנותו בתנועה המילדת הזריזות (שהוא) המוליך התלהטות הפנימית כנ"ל, ולהסיר ממנו הרגל הכבדות והעצלנות.

וקודם זמן אברהם היו העריסות כמו מטות קטנות על ארבעה כרעים שאין ראויות להתנדנד, ואדרבה אולי חשבו שיותר יפה לתינוק שינוח במנוחה על משכבו וישן מהרה כי גם הגדולים לא ידעו ממעלת הזריזות מאומה, ואברהם שהיה ראשון שהמציא הזריזות הוא הראשון אשר תיקן עריסה ראויה להתנדנד, וזהו שאמר רבי לוי לא נדנדה עריסה תחילה אלא בביתו של אברהם.

ויכול להיות כי לא נתפשט צורת מעשה העריסה שתיקן אברהם כלל בין האומות כי אם אחר ימים רבים וזמן ארוך כשפרו ורבו בני ישראל ותמלא הארץ אותם, אז נתפשט לבין האומות. אבל בימי יצחק ויעקב ובניו לא היו עריסות כאלה אלא בבית יעקב אשר הלך בדרכי יצחק ואברהם אבותיו, ועריסות בני האומות היו כאשר היה מקדם קודם זמן אברהם. וז"ש במדרש על מה שאמר שאול שאל האיש לנו ולמולדתנו הם הבנים הקטנים שנולדו מקרוב, 'אפילו עצי עריסותינו' גילה לנו - שאין צורתם כצורת עריסות כל אנשי הזמן, ואם פרט קטן כזה ידע בחכמת ניחושו, איך נכחד ממנו לומר שאין לנו אח.

לא. כבר אמר הרה"ק השרף מקאצק זי"ע (אמת ואמונה, תקצ"ט) על דברי המדרש (קה"ר א ג) שהאריכו לתאר למה דומה האדם במשך כל ימי חייו ומסיימים 'הזקין הרי הוא כקוף', ותמה ה'שרף' וכי מה חטאו זקני העם שמדמים אותם לקוף, אלא, הכוונה שכשם שקוף עושה את הפעולות שרואה שסובביו עושים, כך אותם ה'זקנים' ברוחם שעושים את כל עבודתם, תורתם ותפילתם רק כי כך נהגו אבותיהם, או חבריהם, או הם עצמם...

האיש (ויתבאר תיבת 'לפני האיש' כמי שאומר 'קודם'), וממילא בבואכם לפני האיש יתן לו ה' רחמים לרחם עליכם לב.

איתא בגמרא (שבת לג:) שלאחר שיצא רשב"י מן המערה אמר הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא, וביאר ה'בן יהודע' מה ענין זה לזה, 'ונראה לי בס"ד, דידוע דאמרו רז"ל אם אדם עושים לו נס מנבין לו מזכויותיו, אך יש צדיקים שיעשה להם כמה ניסים ואינו מנבה להם כלום אלא עושה עמהם הנסים בתורת צדקה, ותלוי בדבר אחד, שאם אותו צדיק אוהב לעשות חסד חנם עם הבריות, שעושה להם טובה שאין לו הנאה ממנו, אז מדה כנגד מדה יעשה לו הקב"ה נסים בתורת צדקה ומתנת חנם שאין מנבה לו מזכויותיו כלום, ועל כן רצה רשב"י לתקן מילתא להיטיב עם הבריות, מאחר שנעשה לו נס במערה ורצה שלא ינכו לו מזכויותיו כלום (עבור הנס הגדול שנעשה עמו), ומהאי טעמא 'סיהר את עיר טבריה עשה אותה נקיה', כי במעשה זה לא היה לו שום הנאה מאחר שאינו כהן, וגם לא היה גר שם, ומעתה ינהגו עמו מן השמים ג"כ במידה כנגד מידה - בהנהגת חסד ורחמים מבלי לנכות משכרו וזכויותיו. ומדבריו למדנו כיצד ביד האדם לזכות ש'קל חנון ורחום' יתן לו מתנת חנם (שהוא מהותה של מידת 'חנון') אף אם אינו חנון ואינו כדאי, והוא ע"י שיעשה טובות לאחרים שאין לו הנאה מהם, אזי יתעורר עליו משמאל בדרך מדה כנגד מידה רצון להשפיע עליו מתנת חנם לב.

שנראה מעלת חברנו - ובזה ישכין שלום בפרשתן (מב יח-ב), 'זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא, אם כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם, ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו בן', וצריך ביאור מהו זאת עשו וחיו - את הא' אני ירא, מאי יש להם לעשות היות והוא ירא ה', ועוד, מאי 'ויעשו בן', הלא עדיין לא עשו - שעדיין לא הביאו את בנימין לארץ מצרים, ושפי הוי ליה לומר שקיבלו על עצמם לעשות בן, ולא שכבר עשו (ובשלמא אם היה כתוב 'ויעש בן' בלשון יחיד היינו מפרשים דקאי על יוסף שעשה בן - שאסר את שמעון לעיניהם, אבל 'ויעשו' בלשון רבים נראה דקאי על השבטים), וביאר הר"ב מפרשיסחא זי"ע (חדות שמחה אות ז בפרשתן), והוסיף שמצוה לפרסם תירוצו זה, דהנה הדרך הנכונה להשקוט מחלוקת ומריבה בין שני אנשים - שכל אחד יאמר שהצדק בל עמו, ויחפש מעלות טובות אצל זולתו ובזה תשקוט המריבה, ואל תאמר שנצרך לזה 'אור האבוקה' - למצוא ברעהו איזה מעלה טובה, לא כן, כי לכל אחד יש מעלות טובות שאין אצל אחרים, ולאידך גיסא יבדוק במעשי עצמו למצוא בהם איזה חסרון, וכאשר תהא ידיעה זו ברורה אצלו, ממילא כבר ישלים עם רעהו ויפייס את בעל מחלוקתו, בראותו כי הלה חשוב יותר ממנו עשרת מונים, ובזה יקל עליו להשפיל כבודו ולבקש מחילתו וסליחתו.

וזוהו אומרו לאחיו זאת עשו וחיו - הביטו נא והתבוננו שאת האלקים אני ירא, ואחר שתחשיבו אותי לא

לב. כה אמר הגה"ח רבי נחום גאלדשמיד זצ"ל שהנה איתא בגמרא (ב"ק פה:) שהקוטע ידו של חברו נותן לו דמי ידו, וכיו"ב בכל מום - שמין אותו כמה הוא להמכר כעבד שיש לו יד ולעומתו כשאין לו יד, אבל חרשו נותן לו דמי כולו, כי החרש איננו שווה מאומה, ונראה לרמז בזה ענין נפלא, מדוע אינו שווה מאומה, כי אם הנך 'חרש' ואינך יכול לשמוע כאב של אחרים, וכל חייך הוא רק עבור עצמך זה אינו שווה ערך כלל.

ואפשר להסמיק הא דאמרו משם הרה"ק האמרי אמת זי"ע שאף אם אין אדם יכול לעזור לשני ולסעוד אותו, ואם אין בכוחו לדבר עמו דברים המתיישרים על הלב, לכל הפחות ישמע אותו ויקשיב לשוועתו שגם בזה הוא מצילו ומעודדו - כשמרגיש שיש אחד שמבין מצוקתו, וכמו שנאמר (לז כא) 'וישמע ראובן ויצילהו מידם', שעצם השמיעה היא ההצלה.

לג. ב'דברי שמואל' ביאר בלשון הכתוב בפרשתן (מב כז) 'ויפתח האחד את שקו וכו' וירא את כספו והנה הוא בפי אמתחתו, וז"ל, יש בזה רמז, שאם יהודי פותח את ידו ושקו לפזר לצדקה, אזי ימצא את צרור כספו בשקו, הקב"ה ישלם לו כל טוב. עכ"ל.

לד. אי' במדרש (בר"ר פח ז) ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו - כל היום היה מתנה תנאים ומלאך בא והופכן, קושר קשרים ומלאך בא ומתירן. וביארו במפרשים, ששר המשקים היה עושה לעצמו סימנים וקשרים בכדי לזכור את בקשת יוסף הצדיק לדבר עליו טוב לפני המלך, (וברד"ל הוסיף עוד, שלא היה מוכן לכך, משום שהיה טרוד ביום ההולדת

ננצח בזאת המלחמה, על כן אין לומר 'על הנצחון'... ומה שאנו מודים 'על המלחמות' - וכי איזה טובה יש בהם ב'מלחמות', אלא, כי אכן, אנו מודים על עצם הדבר שעדיין לא נתייאשו ועדיין אנו עומדים בשדה הקרב איש איש במלחמתו ובנסיגותיו...¹ לה, כי אם היינו מרימים את ידינו בייאוש כבר מזה עידן ועדנים לא הייתה לנו תקומה.

וזאת עלינו ללמוד ביתר עוז באלו הימים, מהחשמונאים הקדושים שהיו רק מתי מספר נוכח אלף אלפי ראשי גייסות ורבבות החיילים תחתיהם, ואף על פי כן יצאו נגד היוונים, והרואה יתמה ובי לזאת 'מלחמה' יקרא, אין זה כי אם 'המאבד עצמו לדעת', שהרי לפי המציאות לא היה אפילו ספק קל שבקלים שיוכלו עמוד וינצחו במערכה ניטשת זו, תשובתו היא, כך הוא במלחמת הקדושה², יש לצאת למערכה מבלי לחשוב

יהיה בינינו עוד מצה ומריבה, והיינו ויעשו כן - שהחלו להתבונן במעלתו ולאידך בחסרונם, וזה גרם להם להכיר ולהתוודות על מכירת יוסף, וכמו שאמרו (פסוק כא) 'אבל אשמים אנחנו על אחינו' שמצאו בעצמם חסרון, וזו היתה תחילת דרכם להחזיר את השלום ביניהם.

יש לכם חלק - יחשיב כל פעולה קטנה ובזה יינצל מן הייאוש בנוסף על הנסים אנו אומרים '...ועל המלחמות....' וידוע הדיוק מדוע אין מודים ומשבחים 'על הנצחון' רק אומרים 'על המלחמות' (וכבר אמרנו את ביאורו של הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שללמדך בא שברוחניות עושים 'יום טוב' על עצם עריבת המלחמה וכלל לא על הנצחון - שהוא מתנה מן השמים). וביאר הגאון גאב"ד פוניבז' זצ"ל, שהרי המלחמה לא הייתה מלחמה גשמית אלא מלחמה רוחנית - ומלחמה זו עדיין לא ניצחנו עד היום הזה, ורק בביאת המשיח

והגיטוי של פרעה). והמלאך בא והתיר הסימנים - כדי שאכן ישכח. ולכאורה יש להתבונן, מה ראה שר המשקים לשוב במשך כל היום ולהתנות תנאים ולקשור קשרים, אחר שהוא רואה שוב ושוב שמשמים מסבבים שבכל פעם יבוא מלאך ויתירם, הלא זה הוא אות ומופת כי לעת כזאת אין חפץ ורצון בשמים ממעל לחלץ את יוסף ממסגרים. יש שביארו, דהמדרש בא ללמדנו, דכאשר עומד לפנינו אי מי הנצרך עתה ל'טובה', ומצפה מאתנו שנמלא משאלותיו ונשלים חסרוננו, עלינו להמשיך ולהתאמץ לתומכו ולסעדו, גם כאשר נראה לנו שיש 'רמזים משמים' שבמקרה זה איננו צריכים לעזור ולסייע...

ולדין ייאמר, אף ש(בדרך כלל...) איננו מורגלים בקבלת 'הודעות' מן השמים, עכ"פ עלינו לראות ש'הודעות המתקבלות מן הארץ' (מסרים ארציים) ושיקולים של 'קטנות' מאותם 'חשובות רבים' אשר ביקשו בני האדם לא ימנעונו מלעשות כל שביכולתנו למען זולתנו במחשבה דיבור ומעשה.

לה. בדרך צחות אמרו בפסוקים בפרשתן (מא נג-נד) 'וְתִכְלִינָה שבע שני השבע... וְתִחְלִינָה שבע שני הרעב', והנפקא מינה בין תיבה זו לזו - שאותיותיהם שוות, זולתי אות ח' וכ' המתחלפות ביניהם. והנה האות 'ח' עומדת על ב' רגליה, ואילו האות 'כ' שוכבת, והיינו כי כאשר האדם משכיב עצמו ונותן לייאוש לשלוט עליו ואינו עושה מאומה להמשיך בדרכו, זה גופא 'סוף וכילוי' דרכו, והיינו 'ותכלינה'. משא"כ המעמיד עצמו על ב' רגליו ואינו מתפעל אלא ממשיך בדרכו על זה אמרו 'ותחילנה' - שבזה עצמו נולד מחדש ופתח לעצמו פתח לשוב ולהתרומם. לו. דע לך עיקר גדול בשמירת הקדושה, התורה והמצוה, כי פעמים הרבה יבוא היצר אל האדם בפריצת 'חומות מגדלי' בדברים קטנים ופעמים בדברים נראים חשובים כל כך, ואחרי נפילת האדם באלו, ימשיך אתו עוד 'פסיעה קטנה' ושוב פסיעה קטנה, עד שיוכיח לו כי ממילא מן ה'נופלים' והחלשים בעם הוא, מדוע לא ימשיך עוד בדרכו היורדת מטה מטה, וכבר רמזו צדיקים במנהג ה'דריידעל' (סביבון) שהוא מסתובב על 'שפיץ' קטן, ולהשריש בדעתנו שא"א לוותר על שום הנהגה יהודית ושום דין בתורה אפילו ב'נקודה' קטנה, ורק כך נהיה שמורים שלא להתקלקל בדברים חמורים.

וכמו שאמר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אדר מאמר ב דרוש ח אות י) עה"פ (בראשית ג יח) 'וקוץ ודרדר תצמיח לך', שהיצר מפריע בקוץ קטן ונקודה קטנה [חילוק בין ד' לאות ר' שהוא נקודה אחת, וגם החילוק בגימטריא ביניהם הוא 196 כגימטריא של 'קוץ'], וכידוע שתיבת 'יון' נבנית מג' אותיות שכל אחת יורדת למטה יותר מהקודם, דהיוונים באו להכשילם לאט לאט בדברים קטנים עד שהפילם מטה מטה. ואמר עוד דהוא גם חיזוק שאין לאדם לחשוב איך אגמור כל המוטל עלי, דמבקשים ממנו רק להתחיל עם קוץ קטן ונקודה קטנה וכבר יעזרנו הקב"ה להשלים הכל.

הרי ממילא לא אוכל לנצח, כהחשמונאים שהתחזקו בבטחונם, ואכן לבסוף היה להם ניצחון גדול^ל.

ובך מבאר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תרע"ט ליל ד'), שהחשמונאים למדו מהיוונים עצמם להשתמש בכוח עז ותעצומות זה, כי הם דומים לנמר שהוא עז שבחיות, כמו שנאמר בדניאל (ז ו) 'וַאֲרוּ אֲחֵרֵי בְּנֵמֶר' ופירש"י 'החיה הזאת השלישית היא מלכות אנטיוכוס'. ופירוש 'עזות' של הנמר כי אינו חזק בטבעו אלא שבעזותו עושה מעשים שהם למעלה מכוחותיו, אינו מפחד לצאת למלחמה נגד אחרים החזקים יותר ממנו [וזהו אומרם (אבות ה ב) 'הוי עז כנמר', כי מדת העזות יש ללמוד מהנמר שהוא עז שבחיות], ובעזות וחוצפה זו הפליגו והכריחו את ישראל לכתוב על קרן השור שאין להם חלק באלוקי ישראל חלילה, ומהם עצמם למדו החשמונאים להתנהג במדת העזות דקדושה, ויצאו כשהם מועטים וצעקו מי לה' אלי. אף לדין - בימים ההם בזמן הזה ייאמר, על כל איש מישראל לחזור ולזכור

תמיד הגם שהיצה"ר מסיתו שאין בו כוחות דקדושה ואינו שוה מאומה, בכל זאת יתגבר עליו במדת העזות, כי פיו דיבר שוא ושקר, והאמת שיש בו חלק באלוקי ממעל והוא אהוב וחביב בשמים, וכל יהודי חשוב כבן יחיד אצל השי"ת, לכן אם ישקיע ויעבוד את ה' כפי כוחו יצליח.

שמואל תאמר, כיצד לא אתייאש, והרי באמת רחקתי מהקב"ה ומעבודתו, תשובתו, שיתחיל להחשיב כל פעולה טובה שלו אפילו הקטנה ביותר, וכן איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (לחנוכה דף מה. ד"ה חשבותי) על הפסוק (תהלים קיט נט) 'חשבותי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך', וז"ל. חישבותי - לשון חשיבות, רגלי - לשון רגילות, שצריך כל אחד אף שהוא במדרגה פחותה מאד, להחשיב בעיניו כל דרך וכל פעולה שהוא עושה בעבודת השי"ת. ולהאמין ולירע שכל פעולה באיזה מדרגה שהיא פועלת למעלה למעלה^ל. ובוה יוכל לעזוב הרגילות שלו ולתקן הכל, כי כל זמן שאינו חשוב בעיני

ולכן דריידעל הוא בלי שוליים רחבים היינו בלי גדר וסייג, ולכן כל הזמן נופל אנה ואנה למעלה ולמטה, ולדין גם כן ייאמר, כי 'סכנה' גדולה היא מי שאין לו 'גדרים וסייגים' - כל חד וחד בדיליה, שזהירות מ'כלים' שונים, מללכת למקומות מסויימים וכו'... כי עלול ליפול בכל רגע ורגע, ורק הקובע גדרים וסייגים יצליח לעמוד חזק בעקרונותיו ולא יפול כל הזמן לכל הצדדים.

לז. גם ידע להחשיב כל דבר קטן כגדול, ומרומז במנהג ה'דריידעל' (סביבון) שהוא מסתובב על 'שפיץ' קטן מלמטה, וע"ז מסתובב הכל, להראות חשיבות כל דבר, אפילו אם הוא כ"כ קטן ונראה ככלום.

וכן אומרים משם הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע, לרמז בפך אחד של שמן, דאע"פ שהוא דבר קטן ונראה כאינו חשוב אפ"ה דייקא מזה נמשך נס חנוכה ללמדנו שגם מדבר קטן ביותר יכול לצמוח ממנו דבר גדול ואין לזלזל בשום דבר אף פעם.

ובעלי הרמז רמזו במצות נר חנוכה ש'זמנה' כל עוד שלא כלה רגל מן השוק, והיינו לכחצי שעה (והאידינא, לא קיי"ל כן ומצותו כל הלילה, ורק לדעת הרמב"ם גם בזמנינו מעכבת הדין של חצי שעה), ולא מצינו בכל התורה שיעור קצוב - כל כך קצר, לזמן המצוה, שהרי מצה מצותו כל הלילה עד חצות, וקרי"ש הוא עד שלש שעות וכו'] והוא כנ"ל דבחנוכה מלמדים להאדם גודל חשיבות כל דבר קטן ואפילו בשיעור קטן של חצי שעה יכול וצריך לקיים המצוה ואם אינו מחשיב ומנצל זמן זו הרי הוא הפסיד מצוה גמורה ואין לה תשלומין, כי גם זמן קצר כזה הוא חשיבות לעצמו.

ע"ד זה י"ל עוד, כי כשמסובבים ה'דריידעל' מעט מלמעלה הוא מסתובב פעמים רבות אין ספור למטה, כי אחר שעשה את ההתחלה זוכה לסיוע ועזרה מאת השי"ת מן השמים, וכמו שאמר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע על מאמרם של ה'מקובלים' (ראה בספר 'קב הישר' החדש פרק צו הערות 'קב נקי' אות ד, ליקוט נרחב בזה) דמפני שחזר יעקב אבינו ב'מעבר יבק' להחזיר את הפכים קטנים זכה ברבות הימים לנס של חנוכה, ומן השמן אשר בפכים הקטנים יצק יעקב על המזבח אשר בנה למחרת היום, כדכתיב (בראשית כח יח) 'ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה, ויצוק שמן על ראשו', וממנו הדליקו החשמונאים במנורה ובדרך נס דלק שמונת ימים, ואלמלא היה יעקב מתעצל מלהחזיר את הפכים הקטנים היו מפסידים נס גדול כזה, ללמדנו שעל ידי דבר קטן הנעשה כדבעי ומפנימיות הלב אפשר לזכות לנסים ונפלאות עצומים.

לח. לשון נפלא מצינו ב'שערי העבודה' ל'רבינו יונה' (א) וז"ל, פתח הראשון הוא, שידע האיש העובד ערך עצמו, ויכיר מעלתו ומעלת אבותיו, וגדולתם וחשיבותם וחיבתם אצל הבורא יתברך, וישתדל ויתחזק תמיד להעמיד

ממעזריש] זלה"ה, שהקב"ה שמח במעשינו ובמצותינו ובתורתנו, כמאמר הכתוב (משלי טו כ) 'בן חכם ישמח אב', ואנחנו נקראים בנים למקום, עי"ש עוד, ומכאן שצריך לזוהר מאד מאד שלא להיגרר אחרי ענוה פסולה, אלא לכלכל צעדיו ולדעת להשתמש בעת הצורך במדת ההתנשאות של (דה"ב יו ו) 'ויגבה לבו בדרכי ה'.

עצמו לא יוכל לעזוב את הרגילות שלו ולשוב לדרך הטוב. וזהו 'חישבתי דרכי' שהחשבתי את דרכי, ואשיבה 'רגלי' שבוזה השבתי כל הרגילות שלי אל עדותיך'. ממשיך ה'בית אהרן' בדברים נלהבים - 'התפילה הראשונה שצריך האדם לבקש מאת השי"ת. שישבח ממנו כל השמות שהורגל בהם מנעוריו ח"ו, שלא יבלבלוהו ולא יפול בעצבות ח"ו'.

זאת' היתה לי - סגולת זאת חנוכה לזש"ק ולפרנסה טובה וכל מיני ישועות

כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי חורשי כסלו שבת מאמר ב י) 'מרגלא בפומייהו דרבנן רבותינו כת הקודמים, אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות בעין ראש השנה, הנה לדעתי עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא בפי כל זאת חנוכה' לט, שבבית יום

איתא ב'קדושת לוי' (לפורים, קדושה שלישית) 'זוה הוא עיקר עבודת האדם עבור לעשות נחת רוח להבורא ב"ה, אמנם אם מתייאש את עצמו ואומר שאין להקב"ה נחת רוח במעשיו, הגם שיהיה סובר שהוא עניו ושפל בדרך, אם מתייאש את עצמו ואומר שאין להקב"ה נחת רוח בתחתונים, אין זה נקרא עניו ושפל בדרך, אדרבה הוא נוטה קצת למינות זכו, וכן אמר אדומו"ר בוצינא קדישא מהו' דוב בעריש [המגיד הגדול

עצמו במעלה ההיא, ולהתנהג בה תמיד, בכל יום ויום יוסיף אומץ לקנות מעלות ומדות, אשר יתקרב בהם לבוראו, וידבק אליו. ואם היה ראשיתו מצער אחריתו ישגא מאד, ויעשה אשר לא יבשו אבותיו מדרכיו וממעשיו, כפי כחו והשגת ידו, ויצא לו מזה - כי כאשר יתאווה תאוה, יעלה בלבבו גאוה לעשות דבר שאינו הגון, יבוש מעצמו ויבוש מאבותיו, וישיב לנפשו ויאמר - אדם גדול וחשוב כמוני היום, שיש בי כמה מעלות טובות רמות ונשאות ושאיני בן גדולים בן מלכי קדם, איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים ולאבותי כל הימים, ואם חלילה וחס לא יכיר מעלתו ומעלת אבותיו נקל יהיה בעיניו ללכת בדרכיו הפריצים, להגלות נגלות כאחד הנבלים, למלאת תאוותו בחיקו. כאשר אמר המשל 'כל מי שאינו מתבייש מנפשו אין לנפשו ערך בעיניו, על כן האיש העובד ישתדל תמיד להשיג ערכו וערך הצדיקים והחסידים ומעלתם חשיבותם וחבתם לפני השם ית' ודבקותם, ויבין וישכיל וידע כי יוכל להשיג מעלתם וחשיבותם וחיבתם כאשר יעבוד כמותם כל ימי חייו ועתותיו ושעותיו ורגעיו כפי כחו והשגתו, כמו שנאמר (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו, כי הא-ל ית' אינו מבקש מבני אדם כי אם לפי כחם כאשר יתבאר בע"ה וגם האבות ז"ל לא עבדוהו כי אם לפי כחם והשגתם.

פעם התלונן הגאון רבי יוסף דוב סאלאוויצקי זצ"ל (בנו של הגרי"ז זצ"ל) לפני הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שבכל לילה מלילות החנוכה 'קול נשמע בביתו' מהסעודות שעורכים הבחורים - חסידיו, והם מאריכים בסעודתם עד לשעות מאוחרות מאד (והתרעם על הביטול תורה), נענה ה'בית ישראל' ואמר, הלא כתב הרמ"א **שקצת מצוה איכא בסעודות בחנוכה**, אך הגרי"ד לא הסתפק בתשובתו, ושאלו מיניה וביה, דרק 'קצת מצוה' יש בהם, ומדוע הם מרבים בזה כל כך, השיב לו הרבי הבחורים שלי מחשבים 'קצת עבירות' לעבירות גדולות, אם כן בדין הוא ש'קצת מצוה' יחשב ג"כ למצוה רבה...

לט. איתא בבית אהרן (מב.) וז"ל, פתח ואמר, **עיקר הנס ביום השמיני**, הגם שבכל שבעה היה הנס מ"מ עיקר הוא השמיני שהוא למעלה מהשבעה, וכפי שאומרים העולם על נס דער נס איז איבער דער וועלט.

הגה"ק מאוסרובצה זי"ע אמר, שהנה כבר היה זאת לעולמים שנר ידלוק שבעת ימים, וכמו שמצינו בשרה אמנו שדלק הנר מערב שבת לע"ש, אמנם שידלק שמונה לא מצינו אלא בחנוכה, ואכן, כשדלק הנר ביום השמיני אז נגלה לעיני כל שהוא נס שלא כפי סדר ההנהגה ומעל דרך הטבע, ובא זה ולימד על שאר הימים שהכל הוא 'מנין שמונה', אך עכ"פ זאת חנוכה עצמו ודאי הוא תוקף הנס.

עוד הוכיחו זאת צדיקים מסדר קריאת התורה, שבכל ימי החנוכה קוראים מעניין הנשיאים, ואילו בזאת חנוכה קוראים בפר' 'בהעלותך את הנרות' שהוא ממש מעניינו של יום - הדלקת נמרות, ללמדנו שהעיקר הוא ביום זה.

להדליק נר של חנוכה ש'מונת ימים, שאם מדליק הנרות כל שמונת ימים זוכה למחיה ולפרנסה בריווח.

ידוע בשם המקובלים - שבכל יום מימי חנוכה מתעוררת מדה אחרת משבחי הקב"ה שאומרים בברכת 'יוצר אור' בתפילת שחרית 'פועל גבורות, עושה חדשות, בעל מלחמות, זורע צדקות, מצמיח ישועות, בורא רפואות, נורא תהלות, אדון הנפלאות', הרי שמונה, ובכל יום יש שפע אחר כפי הסדר שנמנה כאן, נמצא שבזאת חנוכה נשפעת המדה של אדון הנפלאות, היינו שהנהגת הנפלאות והניסים נעשית כמו טבע ביום זה^מ.

ובן פירש הרה"ק מהר"ש (הראשון) מבאבוב זי"ע בפסוק (תהלים קיח כג) 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאות

זה לפקוד עקרות (הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע היה חוזר על דברים אלו בשולחנו המהור בזאת חנוכה, וכן נהגו כמה צדיקים)^מ.

עוד זאת מסוגל יום זה ביותר לפרנסה טובה ומזוני ריחיקי^{מא}, וכמו שרימז הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (זאת חנוכה) בפסוק (דה"י א' כט יא) 'לך ה' הגדולה (זה יום א' דחנוכה), והגבורה (יום ב'), והתפארת (ג'), והנצח (ד'), וההוד (ה'), כי כל בשמים ובארץ, והמתנשא לכל לראש (ו'), לך ה' הממלכה (ז') והעושר והכבוד' זה זאת חנוכה, שאפשר לזכות ביום זה לשפע רב של פרנסה ועשירות, וגם שאר ימי חנוכה מסגולים לעשירות, וכמו שכתב ב'ערוגת הבושם' (פרשת ויגש) לרמזו בן מן הפסוק (בראשית מה ה) 'כי למחיה שלחני אלקים לפניכם', שלחני ר"ת

הוסיף ה'שפת אמת' (תר"מ ד"ה אא"ז) כי הנה בכל יום קוראים סדר ההקרבה של נשיא אחד, ואילו ביום השמיני קוראים סך כל הקרבנות, 'קערות כסף שתים עשרה' וכו', ללמדנו שביום האחרון נכללים בתוכו כל הארות הימים שעברו.

מ. סיפר הרה"ק ה'חקל יצחק' זי"ע שאביו הרה"ק ה'אמרי יוסף' זי"ע המתין שנים רבות לאחר נישואיו לזש"ק ולא נפקד, באחת השנים ב'זאת חנוכה' הזכירה אמו את עצמם לטובה לפני הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, לא ארכו הימים ולתשעה חודשים נולד להם בן למזל"ט.

כתב ה'אמרי נועם' (סוף יום ז' דחנוכה) כי 'בנים פרנסה' עולה כמנין 'זאת חנוכה' (497), ללמדנו שהזמן גרמא לפעול בבני ובמזוני.

מא. פעם נכנס יהודי אל הגאון ה'חזון איש' זצ"ל, והתאונן בפניו על מצבו הדחוק בענייני פרנסתו, והוסיף ואמר, שזקוק הוא לנס גדול כדי שיצליח לפרוע חובותיו ולחזור לדרך המלך, ולא בכל יומא מתרחיש ניסא, נענה החזון"א ותיקן אותו כך 'לאו, בכל יומא מתרחש ניסא', היינו שלא כן הוא, ויכול האדם לזכות לנס. וב'זאת חנוכה' תרומתו איתנייהו ביה, חדא שאפשר לזכות לניסים בכל העניינים, ועוד כי בזמן זה אין טבע כלל, וכל עניני העולם מתנהלים למעלה מדרך הטבע, ואז הנס גופא בדרך הטבע.

מב. שמעו נא למעשה נורא שאירע לפני עשרות בשנים, בישיבתו של הגאון רבי חיים יצחק חייקין מתלמידי החפץ חיים בעקס-לע-בען שבצרפת חלה אחד התלמידים ונתגלה 'גידול' בצווארו ל"ע, מיד החישו אותו לפני רופאים מומחים וכולם כאחד אמרו שיש כאן סכנת נפשות, ואין מנוס מלנתח אותו בדחיפות כדי להסיר הגידול, אולם מאידך עצם עריכת הניתוח אף היא כרוכה בסכנת נפשות, שכן אם ינתחו יתר על המידה אפילו כחוט השערה או אם שמא תזוז הסכין במשהו יש חשש מיתה בדבר, והבהילו את הבחור לרופא מומחה היושבים בפאריז, ואף הוא הסכים שמוכרחים לנתחו להצילו, אבל גם הוא חשש לקחת את האחריות על עצמו. באותו הזמן התגורר הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ע בפאריז והלכו לדרוש בעצתו לדעת כדת מה לעשות, והנה זה מעשה היה כג' שבועות לאחר חנוכה, אמר להם הרה"ק עדיין שמורים עימי פתילות מימי החנוכה העבר עלינו לטובה, קחו פתילות אלו ושינחם הבחור על אותו המקום ויסתגר בבית ג' ימים ובל יצא חוצה (ומי יעמוד בסוד קדושים), מלאו את דבריו, לאחר מכן שב הבחור אל הרופא, וזה ערך לו 'צילום' וראה שהנה סר ה'נגע' לגמרי ואין זכר למה שהיה, ויצא בהתפעלות ושאל מי הוא הרופא הלזה שעשה את הנתוח, הרי הוא ממש יחיד מומחה בתחומו שהוריד את כל מה שהיה צריך להוציא בדיוק נמרץ לא פחות ולא יותר...

ואכן, לעשות מופתים כאלו עם הפתילות לאחר חנוכה זקוקים אנו לכוחו הגדול של איש האלוקים רבי איציק'ל, אך עתה חנוכה היום, וכל אחד יכול לשדד מערכות הטבע, וכדבריו של הרה"ק מרוז'ין שאפילו איש פשוט הוא כצדיק הדור.

ידוע מה שכתב המהר"ל (נר מצוה ח"ב) שהנהגת העולם בחנוכה היא למעלה מדרך הטבע, דבנהגת הטבע מצינו רק מספר שבע, כמו שבעה ימי שבתא ועוד, וכל הגבוה ממנין שבע הוא למעלה מדרך הטבע, ומאחר דחנוכה הוא מספר שמונה, על כן כל השפעתו עלינו הוא - ניסים ונפלאות למעלה מדרך הטבע, ולפי זה אפשר לומר דחיבה יתירה נודעת לו ל'זאת חנוכה' שהוא יום השמיני של חנוכה, ונמצא שאז הוא שמיני שבשמינית, המורה על כפילות ההנהגה למעלה מן הטבע, גבוה מעל גבוה^מ.

הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (חנוכה תר"מ ד"ה אא"ז) מבאר, שזאת חנוכה הוא כ'שמיני עצרת', דהנה אמרו חז"ל (הובא ברש"י ויקרא כג לו) שנקרא 'עצרת' - כי 'עצרת' אתכם אצלי, כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמנו להפטר, אמר, בני בבקשה מכם

בעינינו, שהיום השמיני המרומז בתיבת 'זאת', מוכן ומזומן לפעול דברים שהם בבחינת 'נפלאות בעינינו', וכמו שאמרו צדיקים שאפשר למשש בידים את ההנהגה הניסית הנשפעת מלמעלה ביום גדול וקדוש זה^מ.

'בזאת' אני בוטח - ביד כל אחד לפעול ביום 'זאת חנוכה' גדולות ונצורות

ונתנה תוקף קדושת היום כי גדול היום לאדונינו, ואמר הרה"ק מרו"ן זי"ע (עירן קדישין השלם) מה שהצדיקים יכולים לפעול בראש השנה ויום הכיפורים יש ביד כל יהודי פשוט לפעול בזאת חנוכה.

יש שביארו את הענין כי אין נצרך כהיום הזה להביא את הניסים והנפלאות אלא הם מובנים ועומדים בשמי מרום, על כן סגי בתפילת כל יהודי פשוט להוציאם מן הכח אל הפועל.

מג. ב'חסד לאברהם' (זאת חנוכה) להרה"ק רבי אברהם מראדאמסק זי"ע מביא, שיום זה מסוגל לעורר את הגאולה השלימה, כדכתיב (במדבר ז פד) 'זאת חנוכת ביום המשח אותו', 'המשח' מלשון משיח בן דוד, לרמז שהוא הזמן המסוגל למהר ולהחיש גאולתנו ביום זה.

ואחרים נתנו רמז דר"ת של 'משיח' הוא 'מ'דליקין ש'מונת י'מי ח'נוכה', ובא ללמד שבימי חנוכה יש ניצוץ מאורו של משיח, והזמנים נעלים ונשגבים ביותר, וצריך רק להתחזק שלא תיפול עליו תרדמה גדולה ועמוקה חלילה (ראה בזרע קודש ליל א ד"ה וכן).

מד. פעם ציווה הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע לזמר בזאת חנוכה, 'הדרן עלך מסכת חנוכה והדרך עלן מסכת חנוכה' כלומר זכינו לקיים ולסיים את מצוות חז"ל בחנוכה, ולכן תפילתנו 'הדרך עלן' היינו שיחזור האור וישפיע ויאיר עלינו (ויתפרש 'הדרן' מלשון חזרה, וכדאשכחן בש"ס טובא עירובין נב. ועוד 'הדרי ב'), שיהיו ניכרים עלינו האורות בכל ימות השנה (בית אהרן דף מה: ד"ה לזאת חנוכה).

ותנאי קודם למעשה שתהיה לו שייכות אמת ליום גדול זה, מספרים על החסיד רבי שמואל מונקעס זצ"ל שרצה פעם לנסוע אל רבו הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע, אך לא הייתה הפרוטה מצויה בכיסו לשלם ל'בעל עגלה', לכן חיפש בשוק אם יש סוחר הנוסע לסביבות העיר לאדי ויוכל להצטרף אליו בנסיעתו, ואכן מצא סוחר אחד שהיה צריך להעביר הרבה חביות של יי"ש מהכא לעיר הסמוכה ללאדי, אך הלה התנצל שאין לו מקום בתוך הקרון בעבורו רק מאחורי העגלה אצל החביות אם מסכים לשבת שם, ר"ש שמח שיוכל לנסוע אל הרבי ולא שם לבו כלל אל 'מקום ישיבתו', אלא שבאמצע הדרך הרגיש ר"ש כי כל גופו יקפא בעוד רגע (אחר שישב במקום פתוח - מקום המשאות) והוא בכלל סכנה ופיקוח נפש, נכנס ר"ש אל תוככי העגלה וביקש רשותו של בעל העגלה לשתות מעט 'משקה' כדי לחמם את עצמותיו היבשות, הלה הסכים לו בחפץ לב, ואכן על ידי השתיה חימם את גופו והציל את חייו. ויהי בבואו ללאדי נכנס אל הקודש פנימה והושיט ידו כדי לקבל ברכת 'שלום עליכם' וגם 'צאתכם לשלום', תמה הרבי על הדבר הזה וכי לא באת הנה אלא לקבל שלום ומיד לחזור לביתך, השיב ר"ש, תכלית הנסיעה לרבי ללמוד ממנו את הדרך אשר נלך בה בתורה ועבודה, 'אולם עתה למדתי את המלאכה שעלי לעשות כבר בדרכי הנה', והסביר את דבריו, כי בנסיעתו ישב מסובב בהרבה חביות של יי"ש ואעפ"כ קפא מרוב קור, ורק אחר שפתח את החביות וטעם מן היי"ש והכניסו בפנימיותו אז התחמם בכל גופו, ומזה למד, שיכול האדם לעמוד בזמנים גדולים ונעלים ולהסתופף בצל צדיקים וקדושים ואעפ"כ ישאר קר כקרח, ורק ביגיעה ועבודה רבה יכניס את האור בפנימיות לבו, ולכן הוא חוזר לביתו כדי לעבוד על דבר זה, ולאחר זמן ישוב לקנות עוד דרכי העבודה.

אומרים מטעם 'אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה' (ר"ה לב:), ומשמע שם שבלא 'תשובת' ספרי חיים וכו' היה לנו לומר הלל שלם בר"ה ויוה"כ. השתא נמצא שששה ימים הראשונים של חנוכה משלימים לימי הפסח, יום ז' דחנוכה משלים לראש השנה, וזאת חנוכה היא כנגד יום הכיפורים.

מתנה זו מורה על האהבה רבה שיש להשי"ת אל ישראל עמו, וכמו שרימוזו ה'ישמח ישראל' (חנוכה אות נג) בפסוק (תהלים מא יב) 'בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא יריע אויבי עלי', בזה שהבורא נתן לנו 'זאת חנוכה' ניכר גודל האהבה והרצון שחפץ השי"ת בעמו ישראל, ועלינו מוטלת החובה לנצל את הזמן כדבעי, כדי 'שלא יריע אויבי עלי', בימים ההם ובזמן הזה.

מיהו צריך לזכור את שני הצדדים, וכפי שאמרו צדיקים שמצד אחד אומרים בהתפעלות 'זאת חנוכה', היינו שאפשר להרגיש ולראות את הניסים והנפלאות הנשפעים ביום זה כי הוא עיקר החנוכה, אולם לאידך גיסא יפרש בניחותא 'זאת חנוכה', ותו לא, והיינו שהימים חולפים ועוברים. ולא יתחרט למחר שלא ניצלו כדבעי¹.

זאת עשו וחיו, להודרו כל אחד ליקח לידו את ספר התהלים בידו ביום גדול ונשגב זה, ולפני ה' ישפוך שיחו לבקש מעומק הלב ובהשתפכות הנפש

עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם', והרי בפרשת אמור הסמיכה תורה את חג הסוכות לציווי הדלקת המנורה, דכתיב בתריה (ויקרא כג ב) 'ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור', ובדרך רמז מביא ה'רוקח' (ריש הל' חנוכה) שלכן קבעו שמונת ימי חנוכה דומיא דחג הסוכות שאף הוא שמונת ימים, אמור מעתה, שזאת חנוכה דומה בטעמו לשמיני עצרת, ואם אמרו על שמיני עצרת בזה"ק (ח"ג לב.) ובהוא חדושתא לא משתכחי במלכא אלא ישראל בלחודייהו (באותה שעת שמחה, לא נמצא אצל המלך כי אם בני ישראל עצמם), ומאן דיתיב עם מלכא, ונטל ליה בלחודיה, כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה (והיושב עם המלך לבדו יקבל כל אשר ישאל מאתו), אף על זה היום נאמר כן - כל מאי דבעי שאיל ויהיב ליה².

ומתאמרא בשם צדיקים שקדושת יום זה היא כמו יום הכיפורים, כי כבר איתא מהגר"א (על תיקוני זוהר) שחז"ל קבעו לומר הלל שלם בשמונת ימי חנוכה כנגד שמונה ימים בשנה שהיו צריכים לומר הלל שלם ואין גומרים בהם את ההלל, ובאו אלו ומשלימים על אלו, ואלו הם ח' הימים - ששה ימי פסח שאין גומרים את ההלל (שהיה לנו לומר בהם הלל השלם, אלא שבשש"פ אין אומרים מטעם (מגילה י:)) 'מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה', ואף בכל חוה"מ כן, עי' מ"ב ת"צ סק"ז), וראש השנה ויום כיפור שאין

ולדרכינו למדנו, שיכולים לעבור על האדם כל ימי החנוכה והוא ימשיך לקפוא מקור רחמנא ליצלן, ואם לא יחקוק הדברים על לוח לבו כיתד בל תמוט לא יוכל לעולם להתרומם, לפיכך יכין עצמו מבעוד מועד, ובעיצומן של ימי החג 'ישתה' ויריק לתוכו את כל עניני החג, ועי"ז יזכה להתחמם ולהתלהב מן האש הגדולה.

מה. ולפי זה הרווחנו ליישב קו' הבית יוסף (תר"ע), שאכן מצד הדין היה לקבוע רק שבעת ימי חנוכה, דהנס היה רק שבעת ימים, אך הקב"ה מבקש מאתנו עכבו עמי עוד יום אחד נוסף על השבעה ימים, וביום 'זאת חנוכה' מתייחד קוב"ה עם כנסת ישראל בינם לבין עצמם בייחוד עליון ונשגב, ואין המקטרגים והמשטינים רשאים להיות שם באותה שעה, וממילא ממלא קוב"ה לישראל כל משאלות לבם לטובה ולברכה.

מו. הגה"צ רי"ש אונגאר זצ"ל גאב"ד 'חוג חתם סופר' (ב"ב) היה אומר משם רבו הרה"ק ה'ויגד יעקב' מפאפא זי"ע, שלפעמים בהגיע יום זאת חנוכה עורך האדם חשבון הנפש ונופלים בלבו מחשבות עצבות ויאוש, בראותו שלא מילא כראוי את הזמנים הקדושים בימים אלו, אמנם, על זה אמרינו ליה, התגבר בשעה זו לדחות מחשבות פסולות אלו, כי 'זאת חנוכה, עדיין עומדים אנו בתוקפן של ימי החנוכה - עדיין אפשר לפעול נשגבות. זאת ועוד כי 'הכנעה' זו גופא היא תכלית ימי החנוכה, וזהו 'זאת חנוכה', להביא את האדם לידי שפלות וענוה (אבל לא לעצבות ויאוש ח"ו). ויזהר שלא יתקיים בו חלילה (תהלים צב ז) 'איש בער ולא ידע וכסיל לא יבין את זאת', להיות כשוטה וכסיל שאינו מבין ומנצל את גודל הזמן של 'זאת חנוכה, ומחמת חוסר ידיעה נותן ליום זה לעבור מבלי להתאמץ למלא אסמיו בהשפעות טובות, אלא 'לו חכמו ישכילו זאת' ויבינו סגולתו של יום גדול וקדוש זה להתחזק ולומר 'בזאת אני בוטח'.

לבטל תורה ומצוות, אם בן הימים הקדושים האלה ראויים ביותר להתמדת התורה יותר מבשאר ימים, כי תלמוד תורה כנגד כולם (פאה א א), ובפרט ב'תורה שבעל פה'.

וז"ל הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (דרושים לחנוכה) ואם בן שעיקר הנס היה רק על שרצו להעבירנו מתורתנו הקדושה, והקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו הצילנו מגזירה הזאת, מהראוי לכל אחד אשר בשם ישראל יבונה, לשום כשכלו להתמיד בתורתו יתברך, כי הם ימים ראויים לכך, דהיינו שבכל חנוכה החל להאיר עלינו הארתו יתברך מתורתו, עכ"ל^{מט}.

וכבר אמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זי"ע, שהאור של כל יום טוב טמנו חכמים בחלק התורה שלו, דהיינו בהלכות החג בחג, כי האור נגנו בתורה, וכ"ש בחנוכה שכל עיקרו גנו בתורה, כי גזרו היוונים 'להשכיחם תורתך' והחשמונאים התגברו עליהם, לכן פשוט שאי אפשר לזכות לאורות של חנוכה בלי האור של התורה. דורשי רשומות אמרו להעמים במאמרם (ברכות נא): 'אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו', אורו זה תורה ככתוב (משלי ו כג) 'ותורה אור', ללמדנו שאי אפשר 'לברך' על הנר של חנוכה עד שיהנה מאור התורה.

שיזכה לצאת מכל המיצרים בגשמיות וברוחניות^{מז}, כי ביום הזה אשר הבורא מריק עלינו רב שפע מכל טוב אין לנו אלא לקיים בנפשנו 'הרחב פיך ואמלאהו' לבקש מבעל הרחמים ובוודאי ימלא משאלותינו^{מח}.

מאי חנוכה דתנו רבנן - זמן ראוי לעסק התורה

בסוגיא דחנוכה (שבת כא:): אחר האריכות דברים איך וכמה על האדם להדליק, באו חכמי התלמוד ושאלו 'מאי חנוכה, דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה', ולבאורה הוי להו להתחיל ולפרש מאי חנוכה תחילה ואח"כ לבאר ולפרט את פרטי ההלכות, ולהאמור יש לומר, כי רק אחרי לימוד דף גמרא אפשר לנסות להבין 'מאי חנוכה', אבל בלי כח התורה פשיטא שלא ישיג מאומה. ועוד רמז לכך, דכמדומה שלא מצינו שום קושיא שיש עליה כ"כ הרבה תירוצים כקושיית ה'בית יוסף' (סימן תרע) מדוע קבעו שמונת ימי חנוכה ולא שבעה, הלא דבר הוא, ואולי סיבב הקב"ה כך כדי ללמדנו שעיקר יום טוב של חנוכה הוא לימוד התורה ביגיעה והתמדה ולחדש חידושים לאמיתתה של תורה.

כתב ב'של"ה הקדוש' (חלק עשרת הדברות, מסכת תמיד אות קנ"ב), תוכחת מוסר לחנוכה - יחשוב שעיקרו נתקן להלל ולהודות לה' יתברך, על כי היוונים חשבו

מז. פעם נכנס הרה"ק רבי ישראל מרוז"ן זי"ע בזאת חנוכה לבית המדרש, ומצא את החסידים משחקים ב'דריידעל' כמנהג ישראל תורה, נענה ואמר להם 'וואס מ'שפילט חנוכה - קען מען נאך פאר-שפילן, אבער וואס מ'שפילט זאת חנוכה - קען מען נישט פאר-שפילן...' (מה שמרוויחים בימי חנוכה, שכידוע אפשר להרויח כסף במשחק זה אפשר עוד להפסיד, שבמשחק הבא יכול להפסיד כל מה שהרוויח במשחק זה, אבל מה שירוויח בזאת חנוכה יתקיים אצלו לעולם).

מח. כה אמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע בימי החנוכה ('חנוכה' ד"ה עוד אמר) **צריך האדם להאמין, שבאמירת תהלים אפשר לצאת מכל השטותים ומכל המיצרים ומכל השינויים שיש לאדם - ובזה יוכל עמוד נגד מחשבות הייאוש שמכניס בו היצר.**

מט. וביותר בעת הדלקת הנרות וכמו שנאמר (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור', כמאמרו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שאחר הדלקת הנרות ראוי להגות בתורה, כי בכח התורה ישיג את שלימות האור מן הנרות

(שש"ק ח"ב, הובא בלקוטי הרי"ם, חנוכה)

וכבר שאל הרה"ק מקאצניץ זי"ע לאיש שראהו מתפלל בכוונה, האם נסית ללמוד לאחר תפילת 'אתה חונן' איזה לימוד שנתקשית בהבנתו עד עתה, והיה אומר בזה"ל, לאחר שבעיניהם רחוקים שיפעלו האיק יכולים לפעול באמת הרי"ם חנוכה). מליצה נאה אמרו בלישנא דגמ' (שבת כג:) 'הרגיל בנר הוויין ליה בנים תלמידי חכמים', כי כבר ידוע שגם הקב"ה כביכול מקיים את המצוות, וכמו שכתבו בספה"ק (קדושת לוי דרושים לחנוכה ובשא"ס) שגם הקב"ה 'מדליק נרות', והלא כולנו בנים למקום, וא"כ מסגולת המצווה שנהיה תלמידי חכמים אחר שהקב"ה הוא הרגיל בנר...

אגב גררא, מן העניין להביא מה שפירש הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע בדרך צחות, כי 'הרגיל בנר' רומז למי שלומד תורה בלילות טבת הארוכים כאשר החושך יכסה ארץ, ואז זקוק הלומד להאיר חשכת ליל ע"י הנר למען יוכל ללמוד כדרכו, בשכר זאת זוכה לבנים תלמידי חכמים. וכבר קדמו לפרש כן ב'עיון יעקב' (שם).

באר הפרשה - מקץ - חנוכה

והרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (ד"ה ויהי מקץ) כתב וז"ל, לזה נתן לנו השם מצות נר חנוכה, כי כל המצות שנצטוונו בבוא עת זמן של כל מצוה ומצוה נתעורר הדבר שהיה בעת זמן המצוה כמאז ומקדם... ובחנוכה הוא עת לקרב האדם אל השם על ידי התורה, כמו מאז ומקדם בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול שהיוונים טמאו כל השמנים הם כל החכמות ולא נשאר כי אם פך אחד של שמן היא התורה, עכ"ל.

עוד כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם חנוכה), שבימי חנוכה נותנים כח של זכרון בתורה, שעל ידי שרצו היוונים להשכיחם תורתך נתקיים 'נקמת נקמתם' ונוסף להם זכרון.

יהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא שנוכה להדבק בקדושת הימים, ויושפע עלינו רפואותי וישועות, שפע ברכה והריווחה לכל ימות השנה לעבוד את בוראנו נאמנה, ובקרוב נזכה לאורו הבהיר של משיח צדקנו^{נא} אבי"ר.

נ. אומר היה הרה"ק ממונקאטש על 'סעודות הרשות' המוזכרים בשו"ע על חנוכה, כי מרמז על ענייני הרפואה שבימים אלו, וכלשונם של חז"ל (ב"ק פה.) מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. וכך איתא ב'תורת אבות', מרן הר"מ מקאברין ז"ל אמר, הזקוק לרפואה יכול לפעול בחנוכה. ויש שהביאו בשמו רמז לדבר כי 'להדליק נר חנוכה' עולה בגימטריא כמניין 'מלך רופא נאמן' (518).

נא. כדברי ה'ספורנו' בפרשתן (מא יד) וז"ל. 'ויריצוהו מן הבור'. כדרך כל תשועת ה' שנעשית כמו רגע כאמרו (ישעיה נא) כי קרובה ישועתי לבא... וכך היה ענין מצרים כאמרו (שמות יב לט) 'כי גורשו ממצרים' - כאמרם ז"ל שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ. וכן אמר לעשות לעתיד כאמרו (מלאכי ג א) 'ופתאום יבא אל היכלו האדון.

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם (מא, א)

פירש באור החיים הק' שכל משך ב' השנים חלם בכל לילה זה החלום רק ששכחו ע"ש.

ולכאורה למה הוצרך דבר זה שיחלום כל השנתיים? ביאר הרמב"ם רבי פנחס מקוריי"צ, ע"פ מעשה מהבעש"ט, שפעם נסע עם המגיד ר' מענדיל מבא"ר, ויצא ר' מענדיל למים, אמר לו הבעש"ט: "אם יהי' לך בטחון אמיתי בהש"ת, תראה שיזמין לך מים". וכן עשה, שהתחזק מאוד בביטחון בהש"ת. ונזדמן להם ערל אחד ושאל אותם אם הבחינו אולי בסוסים שנאבדו ממנו כבר לפני ג' ימים, והוא מבקש ומחפש אותם ג' ימים. נענו שלא ראו, ושאלו אותו אם יש לו מים, ואמר שיש לו, ונתן לשותות לר' מענדיל.

שאל ר' מענדיל לרבו הבעש"ט, כיון שהערל הנ"ל הרי לא נסע רק למעני, להרוות צמאונו, למה הוצרך לנסוע זה ג' ימים? השיב הבעש"ט הק': השם יתב' הזמין לך אותו מקודם, שאם יהי' לך בטחון אמיתי בהש"ת ימלא מחסורך. הרי שגדול כח הבטחון שהש"ת מזמין למלא משאלות אדם עוד קודם שיהי' לו זה הבטחון, ע"ז האופן שאם יהי' לו בטחון, יקבלנו מיד.

וכן כאן גבי יוסף שתחלה בטח בשר המשקים ונענש, עד שהי' לו בטחון בהש"ת, לכך הזמין לו הש"ת החלום לפרעה כל לילה משך ב' שנים שיהי' מוכן לגאולת יוסף מיד שיהי' לו בטחון בהש"ת. (מדרש פנחס)

ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתור אתו: ויען יוסף את פרעה לאמר בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה (מא, טו טז)

מהו ה"לאמר" שאמר פרעה ליוסף? ואף יוסף השיבו "לאמר". אלא, הגמרא אומרת (סנהדרין נז, ב) שהקב"ה הזהיר את אדם הראשון על העריות בפסוק "ויצו ה' את האדם 'לאמור', שלאמור מרמז על איסור עריות. פרעה הרשע רצה להקניט את יוסף, וכדי לחפות על בזיונו שהוא נצרך לפתורנו של יוסף, ובפרט אחי ששר המשקים ריכל על יוסף דברי שקרים, כמבואר ברש"י. לכן, אמר פרעה תיכף ליוסף, "ואני שמעתי עליך 'לאמור'". דבר ראשון, שמעתי עליך שאתה יש לך חטא של עריות, ועוד שמעתי עליך "תשמע חלום לפתור אותו". ענה לו יוסף, מה שאמרת שיש אצלי חטא עריות "לאמור", - "מבלעדי", אצלי זה לא נמצא, ומה שאמרת שאני יודע לפתור חלום, "אלוקים יענה את שלום פרעה"...

וידבר פרעה אל יוסף בחלמי הנני עמד על שפת היאר (מא, יז)
במדרש: "הדא היא דכתיב: עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע" (תהילים פו, ו).

הנה כשראה פרעה את החלום כתיב "עומד על היאור" וכשאמר ליוסף, אמר "על שפת היאור", ובמדרש תנחומא (ג) "אמר פרעה חלום חלמתי, כשבא לומר לו את החלום, בקש לבדוק, והיה מהפך לו את החלום, אמר ליה וכו'" דהיינו שפרעה שינה בכונה כמה פרטים כדי לראות אם יוסף יעלה על השינויים. ואכן, יוסף תיקן את כל השינויים לכמו שאכן חלם, כדאיתא במדרש.

וזה כונת הפסוק "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים" הכוונה: הפסוק שואל איזה עדות נתן יוסף אשר פתורנו אמיתי, למען יצא על ידי זה על ארץ מצרים בתור מושל, וע"ז מתרץ הפסוק "שפת לא ידעתי אשמע" בזה ניכר טוב פתורנו יען אמר על מלת "שפת" שלא ידע אותה והוא שומע המלה "שפת", מפי פרעה אבל כפי שידוע הוא לא חלם פרעה כן, רק חלם באמת שעומד על היאור. (מרגליתא דרבי מאיר)

שובו שברו לנו מעט אוכל (מג, ב)

רמז למספר נרות חנוכה בפרשת "מקץ" (מג ב): "שובו שברו לנו מעט אוכל", "לנו" בגימ' פ"ו (86) אם שוברים את "לנו" תהיה המחצה מ"ג (43), וזהו "שברו לנו" תשברו את "לנו" ויצא מ"ג, "מעט אוכל" כלומר את האות הכי קטנה שבמילת "אכל", דהיינו א', וביחד הרי מ"ד הוא בדיוק כמספר נרות חנוכה ל"ו ועם שמונה שמישים ביחד מ"ד.

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוה על ארץ מצרים (מא, לג)
יוסף מסיים לפתור את חלומו של פרעה, ופתאום הוא הופך ליועץ, ולא סתם יועץ, הוא מתחיל לפרט מה בדיוק יעשו, כמה ואיפה. פרעה קרא לו כפותר חלומות, כיצד זה, לפתע, הפך הוא ליועץ?

קושיא זו נשאלה ע"י רבים מהמפרשים שהשיבו עליה באופנים שונים, נביא כאן איפוא, כמה תירוצים:

מתרץ המגיד מדובנא על פי משל: במדינה אחת חלה המלך ומצבו החמיר והלך. כל טובי המוחות בתחום הרפואה התכנסו סביב מיטתו בנסיון למצוא תרופה למחלתו. אך הגיע שלב שבו כולם כבר "הרימו ידיים". בעוד המלך מתייסר בייסוריו, ו"סופר את השעות", הגיע לפתע רופא זוט, שהיה בטוח כי בידו המזור למחלת המלך.

ידע אותו רופא, כי ברגע שרק יעז להביע את דעתו, יתנפלו עליו כל הרופאים ה"בכירים", ויבטלו את דבריו, מחשש פן יבולע לכבודם, לפיכך נקט בדרך עורמה. הוא פנה אל המלך ואמר לו: "בידי מספר צמחי מרפא, אשר בוודאי יביאו לרפואתך השלימה, אך אין בידי הידע המתאים לרקוח אותם. בוודאי נמצא כאן בינות לחכמים הדגולים אי מי אשר ידע לרקוח כדבעי, בכדי שניתן יהיה להשתמש בהם כתרופה". כך, מובטח היה לאותו רופא כי לא יגרע מכבודם של הרופאים, והדרך לרפואתו של המלך תהיה סלולה.

באותה מידה חשש יוסף מחרטומי מצרים, פן יבטלו את דבריו ויזלזלו בהם רק מפני כבודם. לכן אמר למלך: לאחר שגיליתי לך את פתרון החלום, נותר לך רק למצוא מבין הסובבים אותך איש חכם ונבון שינהל את ה"מערכת". בכך הוא הריח, שמכיון שכל אחד מהחרטומים חשב שהתפקיד הנכבד עשוי ליפול לידי, איש מהם לא התנגד לפתרון.

על דרך הפשט, אומר רבי חיים קנייבסקי שליט"א ב"טעמא דקרא":

כל מי שהזמין פעם בעל מלאכה הבייתה מכיר את ההתנהלות הזו. בטלפון הראשון הוא אומר: "תוך חצי שעה אני אצלך". אחרי שעתיים מתקשרים: "מה קורה?" "אני 'כבר' אצלך! חצי שעה!". עוברות שעתיים נוספות: "נו, מה עכשיו?" "שתי דקות ואני אצלך, אתה כבר יכול להרתיח מים לקפה..."

מה מים? מה קפה? הוא בא לכאן לשתות קפה? לא! הוא מתכוון לומר בזה: עכשיו אני כבר ממש פה!

אומר ר' חיים: יוסף אמר את עצתו כדי לגרום לך שפרעה יקבל את דבריו. כל החרטומים פתרו לפרעה פתרונות שונים ומשונים, פרעה לא השתכנע. יוסף היחיד שבא עם תכנית עבודה מסודרת, פרעה שומע דיבורים של "למעשה", הוא מבין - יש לנו כאן עסק עם בן אדם רציני, ומיד מקבל את פתרון החלום באמרו ליוסף: "אחרי הודיע אלוקים אותך כל זאת אין נבון וחכם כמך".

כך גם היה עם שר המשקים. לאחר שיוסף פתר לו את חלומו, הוא אומר לו דברים מעשיים.

ויאמר יוסף אל פרעה חלום פרעה אחד הוא את אשר האלקים עשה הגיד לפרעה: שבע פרת הטבת שבע שנים הנה (מא, כו)

בדברו על הפתרון של הפרות הטובות אמר יוסף "הגיד לפרעה" ואילו על פתרון החלום של הפרות הרעות אמר יוסף "הראה לפרעה", יש להבין, למה שינה את לשונו?

מבאר הגאון רבי שלמה קלוגר זי"ע, משום שדבר טוב אומרים אותו בפירוש, כמו שהגמרא אומרת בתחילת מסכת פסחים, ואילו דבר רע אומרים רק ברמז או שמראים ביד, וכן אמרו חז"ל ש"אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה". לכן, בחלום הפרות הטובות אמר: אשר האלקים עושה "הגיד" לפרעה כאילו שהקב"ה בעצמו אמר, אבל בחלום הפרות הרעות המסמלות את הרעב אמר רק "הראה" את פרעה. (אוצר חיים)

ויען יוסף את פרעה לאמר בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה (מא, טז)

בשעה שיוסף בא אל פרעה ופרעה סיפר לו את חלומו ואמר לו שמעתי עליך לאמור כי תשמע לפתור את חלומי, אמר לו יוסף "בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה" וכשיוסף פתר לו את חלומו אעפ"י שפרעה היה עובד עבודה זרה, תיכף האמין בד' ואמר לו "אחרי הודיע אלקים אותך אין חכם ונבון כמך" וגם אמר "הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו", ואילו כשמשך רבינו בא אל פרעה ואמר "אשר בורא עולם ורוצה שתוציא את עם ישראל ממצרים אמר "מי ד' אשר אשמע בקולו" לא רצה להאמין, ונתנו לו מכות אחרי מכות ובאמצע התחיל להאמין, ואח"כ חזר בו, ואפילו בסוף שכבר שלח את בני ישראל התחרט ואמר "מה זאת עשיתו כי שלחנו את ישראל מעבדנו", מה ההבדל בין פרעה של יוסף לבין פרעה של משה, הלא שניהם היו עובדי עבודה זרה, מדוע פרעה של יוסף תיכף האמין ופרעה של משה לא רצה להאמין אפילו אחרי כל האותות והמופתים?

יש סיפור ידוע שבעיר ורשה הי עשיר גדול וירא שמים, ומסחרו הי' שהיה שולח אניות סחורה דרך הים לחו"ל. פעם באה ידיעה שכל האניות שלו טבעו בים ונשאר עני ואביון, ולא היה מי שירצה להודיע לו את זה, כי חששו לנפשו. אמר הרב

תמוה מדוע נענש יוסף בזה שביקש משר המשקים שיזכור אותו הרי עשה בזה השתדלות המותרת ואף רצויה?

נאמרו בזה כמה ביאורים

הרש"ש (בהגהות על המדרש) וב"בית הלוי" ביארו דהנה התורה התירה לאדם לעשות השתדלות ע"י תחבולות אנושיות כמאמר חז"ל יכול [אדם] יושב ובטל [ולא יעשה שום השתדלות לפרנסתו ושאר ענייניו] תלמוד לומר "למען יברכך כו" בכל אשר תעשה" אמנם שיעור ההשתדלות המותרת אינו שווה בכל אדם, כל אחד לפי ערכו במידת הבטחון, כך צריך למעט בהשתדלות.

הנה יוסף הצדיק לפי מדרגתו במידת הבטחון גם השתדלות קטנה היתה מיותרת, ולכן נענש עבור שאמר לשר המשקים שיזכרוהו וזה כונת המדרש "אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו" זהו יוסף שלעולם "לא פנה את רגליו" אלא, תמיד היה בוטח רק בקב"ה, ומה ראייה לך שהרי ע"י שאמר לשר המשקים וזכרתי והזכרתי נתוספו לו שתי שנים מוכח שהיה במדרגה גדולה של בטחון בה', שגם על ב' מילים של השתדלות נענש.

בספר "חפץ חיים" ("ח"ח חיי ופעלו" ח"ג) מבאר זאת הרב מ. מ. ישר, עפ"י מה שסיפר לו הרב הגאון הצדיק ר' יוסף אהרן רבינוביץ מת"ס "פרי דוד" את המאורע הבא:

יהודי חסידי בוורשא פנה אליו פעם בשאלה: היות והוא סובל מחמצן בקיבתו, פקדו עליו הרופאים לאכול רק מאכלים קלים ותכופים לבשולם, הרשאי הוא איפוא לאכול פשטידה [קוגל] בשבת?

ענה לו הרב - רשאי הנך לאכול פשטידה בשבת ולא יזיק לך מאומה בעזרת ה' יתברך, שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבוא אין לך איפוא ממה לחשוש. שוב חזר האיש ושאל האמנם, רבי, לא יזיק לי? והיה בטוח שיקבל הבטחה נוספת. אמר לו הרב, לא, שוב אסור לך לאכול! הישנות שאלתך מוכיחה שאמנותך בכחה של השבת רופפת היא, משום כך אסור לך לסמוך על זאת, אלא עליך למלא בדיוק אחרי הוראות הרופא.

בזה מובן גם אצל יוסף, אלמלי הסתפק יוסף בבקשה אחת משר המשקים "כי אם זכרתי" לא היה בכך משום עוול, השתדלות שכזו לא היתה מהווה סתירה לבטחונו, ואילו הוא שנה פעם נוספת "והזכרתי אל פרעה" פעמיים שטח את בקשתו לפני שר המשקים, בכך היתה משום הגדשת הסאה לבעל בטחון כיוסף הצדיק, בכך הרי מתח על עצמו חשד שאף הבקשה הראשונה נובעת היתה מחוסר בטחון דק מן הדק לפי ערכו בבחינת "הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה" ונענש בשתי שנים נוספות.

ה"חזון איש" (אמונה ובטחון" ב, ו) מבאר, יוסף ידע שאין הצלתו תלויה בהשתדלות, והכל מיד ה', אבל בהיות שנתחייב האדם בפעולות ולא לסמוך על נס חייב יוסף את עצמו לבקש משר המשקים. אמנם בהיות תכונת הרהבים שאין בטבעם לזכור ולהטיב לזולת, אין ראוי המעשה הזה רק מתוך יאוש, דמי שמיואש עושה כל מה שיכול, אף בדברים הרחוקים מכל תועלת, אבל אין לבטוח לעשות כל אלה, ואין פעולה זו מפעולות החובה ואחרי שאינה חובה היא אסורה.

השתדלות יתר מדיקה

בספר "שאל אביך ויגדך" ("ח"א ס"ג) מסופר: בפרוץ מלחמת העולם השנייה שהה הגרין זצ"ל בוורשא, ושם התאכסן בביתו של נגיד אחד. מכיון שהרב הקפיד שלא לאכול 'חדש', הביא עמו כמה ככרות לחם, שאין עליהם חשש 'חדש', כדי שיהיה לו מה לאכול בינתיים. כבר הגיעו עשרת ימי תשובה, והמלחמה כבר היתה בעיצומה. העיר וורשא היתה נתונה במבול של הפצצות מן האויר מידי הגרמנים ימ"ש. כאשר נכנסה הרבנית לחדרו של הרב זצ"ל, ראתה שהוא אוכל על השובע, ואינו דואג להשאיר לחם לסעודת ערב יום הכיפורים שהיא מצות עשה. לשאלתה של הרבנית על כך, ענה הרב כי לא צריך לדאוג, כי הוא סומך ובטוח שהקב"ה יזמין לו לחם שאין בו חשש חדש לסעודת המצוה של ערב יום"פ, אבל מכיון שדעתה של הרבנית לא נחה השאיר הרב שני כזיתים של לחם לאחר הסעודה.

והנה בערב יוה"כ נכנס אחד האופים של העיר להרב מבריסק וכמה ככרות לחם בידו, ואף בישר לרב, היות וידוע אני שהרב אינו אוכל לחם שיש בו חשש חדש, הנה אני אגרתי מזון וקמח לקראת המלחמה והקמח הזה אין בו חשש חדש. הפנה הרב זצ"ל מבטו לעבר הרבנית כרוצה לרמוז לה כשיש בטחון בה' אין מה לדאוג... לאחר כמחצית השעה, נכנס האופה וסיפר לרב כי הכין גם דגים לצורך סעודת ערב יום"פ, אבל בשעה שיצא מביתו, ומגש הדגים בידו, נפלה לפתע פצצה במקום סמוך לו, ומחמת הדף הפצצה נשמט מידו המגש עם הדגים ונפלו לריצפה ואינם ראויים עוד לאכילה.

אמר על זה הרב לרבנית, אילו נמנעתי אתמול להשאיר אותם שני כזיתים של לחם לצורך היום, הייתי זוכה גם לדגים הללו לסעודה, אבל בעשיתי השתדלות זו - נעשה גם במידת הבטחון, ולכן לא היתה לנו הזכות ונפלו הדגים לעפר ונפסלו לאכילה!...

(אוצרות התורה)

משל נמרץ בענין זה המפורסם בספרי המוסר על עניין ההשתדלות: עני אחד שזה ימים לא בא אוכל מזין לפיו, והעניות מראה אותותיה על פניו המסכנות מבלי יכולת להסתירה. מהלך לו אותו עני ברחובות העיר שמא ימצא מזון ומלבושו מאנשים רחמנים, והנה יהודי טוב מזדמן לפניו, שואלו העני: אולי מכיר אתה מקום גמ"ח המחלקים מזון ומלבוש לעניים בחינם? עונה לו היהודי: בודאי, האין לא שמעת, ברחוב יפו ישנם אנשים גומלי סלים המחלקים חנים אוכל ומזון! ובפרט לנצרך כמון שנראה שזה כבר כמה ימים שלא אכלת כראוי, לך למקום זה ותשבע רעבונך. שמח העני, והלך לכיוון אותה כתובת. משום מה טעה, ובמקום להיכנס לרחוב יפו בית מס' 18, נכנס לבית מספר 16 באותו רחוב. בית גדול, נאה

דהעיר ורשה כי הוא מקבל עליו להגיד לו. הוא קרא לו אצלו ובא אליו והתחיל לדבר אתו בענייני יראת שמים איך כל העולם הוא הכל הבלים, אם מאבדים את זה אין מה להצטער על זה והעשיר הקשיב והבין טוב, אחרי שעות שהרב דיבר אתו והסביר לו את ההבל של עולם הזה, שאל אותו הרב: לפי מה שאנחנו דברנו עכשיו אילו היה נטבע לך אניה אחת עם סחורה שלך, היית מצטער?

ענה ואמר: בודאי לא הצטערתי, כי דברנו עכשיו שהכל הבל. אמר לו הרב: מזה עוד אין ראייה שאתה ירא שמים באמת, כי עדיין אתה נשאר עשיר, אבל איך יהיה אם יטבע אצלך שתי אניות או שלשה מה תגיד אז? הוא חשב קצת ואח"כ אמר: גם על זה לא אצטער. אמר לו הרב: זה עוד לא ראייה על יראת שמים אמיתית, מה תגיד אם כל האניות שלך יטבעו? אמר העשיר להרב: סתם להגיד זה לא חכמה, תן לי זמן להתבונן, אמר לו הרב: יפה דברת. הכניס אותו בחדר שיתבונן והוציא את החובת הלבבות שער הבטחון ולמד כי הבוטח בה' הוא יותר עשיר עשרת מונים ממי שהוא כימאי שיכול לעשות מבויז זהב. ומבאר שם איך אדם רוצה משכון מהקב"ה, הוא רוצה שיהיו הכל מוכן לפניו, אין לו אמונה בהקב"ה ורוצה שיהי' בטוח ורוצה משכון, וכך עבר את שער הבטחון. אחרי שהתעמק בשער הבטחון יצא מהחדר ואמר לרב: כפי שאני התבוננתי בשער הבטחון, אפילו כל אניותי נטבעו בים לא אצטער, מפני שכבר הבנתי שהקב"ה הוא כל יכול ויכולים לבטוח בו. אמר לו הרב: אם הגעת להבנה זו, אני אומר לך שהגיעה ידיעה ברורה שכל האניות שלך ניטבעו בלב ים! כשאמר לו הרב את זה מיד נתעלף והזיעו רופאים אשר בקושי הצילו אותו. שאל אותו הרב: הלא רגע לפני זה אמרת בשמחה רבה שלא תצטער כלום, מדוע אם כן התעלפת? אמר לו: כשאני אמרתי לך שכל העולם הזה הוא הבל הבלים חשבתי שהאניות שלי שטות בים, אז כל העולם הוא הבל הבלים, אבל כשאמרת לי שהאניות שלי נטבעו, אז מתעלפים! זה ההבדל בין פרעה של יוסף לבין פרעה של משה. כשיוסף אמר לפרעה שיש אלקים בעולם והוא יעשיר אותך שכל הכסף שבעולם יכנסו במצרים, אלקים כזה גם אני רוצה. אבל פרעה של משה, כשאמר לו משה שיש אלקים בעולם ורוצה שאני אשחרר אומה שלימה שעובדים אצלי ואני אאבד עשירות גדולה כזו, אז מתעלפים ואומרים מי ד'.

בזה ההבדל בין יהודי לגוי. הגוי עובד אלהיו אם הוא מקבל ממנו, אבל אם ירעב יתקצץ ויקלל במלכו ובאלהיו. אבל היהודי אומר: אהבתי כי ישמע את קולי תחנוני אפוניי חבלי מות וגו' "אהבתי" מוסב גם על הסוף: הוא אוהב גם את הצרות! "חסד ואמת אשירה" - אם חסד אשירה אם משפט אשירה, באותו שירה אשר בחסד הוא שר במשפט. המדרש אומר, הצדיקים, הקב"ה רוכב עליהם שנאמר

"והנה ד' נצב עליו", והרשעים הם עומדים על אלהיהם שנא' "פרעה עומד על היאור". הכוונה, כי הצדיקים לא מבקשים כלום מהקב"ה אלא הם נושאים את הקב"ה, הם סובלים בשבילו, והם מפרסמים את הקב"ה, הם מרכבה להקב"ה שהקב"ה רוכב עליהם. אבל הרשעים הם עומדים על אלהיהם שכתוב "והנה עומד על היאור" כי היאור ה' אלהים שלהם, הם רוצים רק לקחת מהאלהים שלהם אבל אם לא נתן להם אז מתרחקים ממנו. ראו מה בין ישראל לעמים מה בין בני לבין חמי.

ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת בנימין (מד, יב)

אומר לכם חידוש יפה, שתלמידי חכמים בוודאי יהנו ממנו מאוד. חידוש אמיתי. הגמרא במסכת פסחים (ז, ב) שואלת: "מנא הני מילי?" - מהיכן יודעים שבדיקת חמץ נעשית לאור הנר?

משיב הגמרא: "אמר רב חסדא: למדנו מציאה ממציאה, ומציאה מחיפוש, וחיפוש מחיפוש, וחיפוש מנרות, ונרות מנר. מציאה ממציאה - כתיב הכא "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם", וכתוב התם 'ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא'. ומציאה מחיפוש דידה, וחיפוש מנרות - דכתיב 'בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות', ונרות מנר, דכתיב: 'נר ה' נשמת אדם חפש כל חדרי בטן'.

שואל המהרש"א שם מדוע לא הביאה הגמרא את הנאמר קודם לכן, כפרשת ויצא "ויחפש ולא מצא את התרפים", הלא גם שם מוזכרים חיפוש ומציאה!

הטשעבינער רב זצ"ל ספר, שהיה פעם בעיר קראקא ופגש שם שען זקן, שאמר לו פשוט יפה בגמרא הזו:

הרמ"א בהלכות פסח (סי' תלב) כותב: "נוהגים להניח פתיתי חמץ במקום שימצאם הבדוק, כדי שלא יהא ברכתו לבטלה", ואת הפתיתים יכול להניח אפילו הבדוק בעצמו.

שואלים האחרונים: מדוע מתאים לומר על זה בדיקת חמץ, אם הוא עצמו מניח את הפתיתים ומחפש, איזו בדיקת חמץ היא זו? כלום נקרא ש"מצא" חמץ?

השיב השען הזקן: מהיכן לומדים בדיקת חמץ? מ"ויחפש... וימצא הגביע". ומי מצא את הגביע? - מנשה, שהוא עצמו הטמינו שם... הרי שמתאים לומר "וימצא" על דבר שהמחפש עצמו הניחו שם.

לפי זה מובן היטב מדוע לא הביאה הגמרא הוכחה מ"ויחפש ולא מצא את התרפים", כי שם לכן באמת חפש, לא הוא עצמו הניח שם את התרפים...

(יחי ראובן)

מאוצרות המגידים

"ויהי מקץ שנתים ימים" (מא, א)

אמרו במדרש "אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו" זהו יוסף "ולא פנה אל רהיבים" ע"י שאמר לשר המשקים וזכרתי ונתוספו לו שתי שנים ע"כ

דברי המדרש תמוהים מאד דהנה בתחילה מתאר את יוסף כאיש אשר שם בה' מבטחו ולבסוף מציין אותו בחוסר בטחון שעל זה נענש בעוד שתי שנים? עוד

יוסף מצטער ומתענה שנתים ימים בבית הסוהר, וכל זה למה? מפני שהשתדל אצל שר המשקים! והדבר פשוט למה נתייסר כ"כ, כי הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה, למרק עוונותיהם.

הקב"ה מדקדק עם הצדיקים
ולמה מדקדק הקב"ה כ"כ עם הצדיקים? שמעתי מהגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, הדבונה בנין גדול ורב קומות צריך לדייק ביסודות הבנין מאוד מאוד, כי כל סטיה וטעות קטנה ביסודות, גורם עיוות גדול בקומות העליונות. כך גם הצדיקים שהם יסוד העולם, מדקדק הקב"ה עמם בדקדוק דק עד אין נבדק, ומפני כך דקדק הקב"ה עם יוסף כ"כ.

ומאחר והצדיקים יודעים את הסוד הלוז מחבבים המה את היסורים וחפצים בהם, וכמו דאינא במדרש (הובא בתורה שלימה) "ויהי מקץ שנתיים ימים" דלכאורה תיבת "ימים" מיותרת. אלא לומר לך, שיוסף היה מצפה ומחכה כ"כ עד שהשיב לו יום לשנה, ולרוב תשוקתו עברו עליו מחר שנתיים ימים, כשני ימים.

כך גם נראה גם אצל דוד המלך ע"ה שביקש יסורים, וכך אמר "הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהירי" (תהלים נא, ד).

גם אצל התנאים מצאנו בקשת יסורים, אצל ר' אלעזר בר' מעון בגמרא (ב"מ פ"ג, ו) ובדורותינו אנו, שמענו מבאי ביתו של ר' מרדכי פרוגומנסקי זצ"ל, שקודם פטירתו שמעוהו מלחש, רבונו של עולם, הוסף יסורים על יסורי עווד ועוד כדי שאתנקה לגמרי מעונותי.

הבורח מן היסורים
ואף שאין לנו מושג כלל בבקשת היסורים, ולא עוד שאנו מבקשים "ולא על ידי יסורים וחלאים רעים" אך לכה"פ צריכים אנו לא לברוח מן היסורים. והבורח מן היסורים, אמר על זה אדמו"ר הגאון ר' לייב זצ"ל, שהרי הוא דומה כמי שרואה את הקב"ה מרים מקל כדי להכותו, ולפי שהמקל מגיע לראשו, מסיר ראשו ובורח, והמקל נשאר בלתי ארוך.

והמשיל החפץ חיים משל נמרץ על הבריחה מן היסורים, האריך נראה אדם שמתלונן על היסורים, ומבקש הרבה מה' להפסיק יסוריו, ולפעמים אפי' בא בטענות ח"ו. משל למה הדבר דומה, לאדם אחד שהיה צדיק וחסידי, גאון וקדוש, כל ימיו עסק בעבודת ה', אלא שהיה לו חסרון אחד שהיה בעל כעס.

ופעם אחת מתוך כעסו סטר על לחיו של אדם אחד, חומרת הדבר נתבאר בגמרא (סנהדרין נ"ח) שהסותר לועו של ישראל כסותר לועו של שכניה! והנה אדם זה עלה לאחר מותו לבי"ר של מעלה, ומצאוהו שלם בכל מעשיו באופן נפלא, חוץ מחסריו זה שהכה באגרופ את חבירו, ומכיון שהיה עם הרבה זכויות נתנו לו אפשרות לבחור על עבירה זו, להיענש בגיהנום, אל לרדת לתיקון בגלגול, כמובן שאדם מעדיף גיהנום מגלגול, כי מי ערב לו שיצליח לתקן בגלגולו מה שקלקל, עמד והחליט: גיהנום!

מיניו עליו מלאך אחד ולקחו לגיהנום, הדרך הייתה ארוכה, ולכן איפשרה לו לחשוב על החלטתו, האם טוב הכריע או לא, ולאחר זמן החל להרגיש את חום הגיהנום קצת... הבין האיש שהנה הנה הם כבר בגיהנום, ולכן החל החום להפריע לו, וסבר בדעתו שטוב בהחלטתו, כי הנה היסורים נסבלים, כך הולך וחושב, ובנתיים עבר המצב מחום לבעירה ממש, וכולו החל להזיע בידי וברגליו, וראשו החל להסתחרר עליו.

כאן כבר היה משוכנע שזהו הגיהנום עצמו, ואינם הולכים עוד אלא כדי להגיע לפינה שיניחיהו שם כמה ימים... ולכן שתק ולא אמר דבר, אך ככל שהתארך הזמן ונתקרב לגיהנום הלך והחמיי המצב, ובעוד שעד הנה רק כבד עליו גופו וראשו שחרחרו עליו, כמו החל מרגיש אש בוערת בכל גופו ועודו מטט ואיננו, ומשראה שאין הגיהנום כאן שחשב בתחילה, פנה אל המלאך בשאירתי כוחותיו, ושאלו האם זה החום הגבוה ביותר בגיהנום, אם שבשכילי צריך תנור יותר רותח?

המלאך כלל לא התייחס לדבריו והחל סוחבו הלאה, ומשחזר על שאלתו, גיחך עליו המלאך, מזה אתה מפטפט לריק ועל איזה גיהנום אתה שח, עוד לא הגענו לשליש הדרך!... מששמע כך הבין כי טעה טעות מרה בהחלטתו, ואמר בלבו כי דבר אחד עליו לעשות, לכתב מהגיהנום, וביקש רשות מהמלאך לחזור ולשנות החלטתו, ולאחר מו"מ קצר הסכים המלאך, ושובו לב"ד של מעלה, וביקש לפני החב"ד של מעלה שהוא רוצה לרדת לגלגול, ושיבירא בפעם הב' ללא יד שבה הכה את חב"ד, ובכך יוכל לתקן מה ששקלל.

טענו לו, והלא כל מטרת העוה"ז לעמוד בנסיון ומה בקשה היא זו? שקל בדעתו ואמר כי מוכן לוותר על כל זכויותיו וכל מצוותיו שעשה, כדי שיתאפשר לו לרדת ללא יד ומכיון שזכויותיו רבים וגדולים היו הסכימו לבסוף בב"ד של מעלה, ונולד מחדש ללא יד!

מזל טוב! בבית יהודי פלוני על הולדת בנם החדש, אך שמחה מהולה בעצב, הילד בעל מום אין לו יד!

ההורים התקשו לגדל את צפיעם הלזה שלא יכל לתפוס אף דבר כראוי, וכך גדל הנייק והגיע לת"ת, כולם עם שני ידיים, והוא... כולם נוטלים שני ידים והוא... כך גם הוקשה לו מלאכת הכתיבה, וכך היה תמיד מופלא לרעה בשוכבות הילדים לצערו ולעגמת נפשו, עד הגיעו לבר מצווה והוצרך לעזרה בהנחת התפילין ולהיות גם מבייש צד מומו.

אלא שאז גם ידע תפילה מהי, והחל קורא אל ה' בחזקה, למה? למה? ובדמעות שליש בוכה, ואינו מבין מדוע כולם עם שני ידים והוא עם יד אחת, מה פשעי ומה חטאתי? ובעודו מברך תחינה ובקשה וצושה מלב שגבר לדעת מה זה ועל מה זה.

כאן קצרה רוח המושל. קצף וקרא: "הלא השופר בידך, תקע בו כרצונך!..."
הכל גיחכו, וסיימתי: "זהו, רבתי -

המיקרופון בידך, ואשמיעכם את דברי..."

השנעתיים דברים שאיני בטוח שנהנו לשמוע. ספרתי להם על הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל שכנס גבירים לדון בהקמת בית חולים יהודי שיוגש בו אוכל כשר ולא ילעו את החולים בנבלות וטרפות. דרש מכל אחד שיתחייב להחזיק כך וכך מיטות, כמיסת עשרו. עודם משוחחים, הגיעה קבוצת בני תורה לשחר פני רבן של ישראל. מיד נפנה אליהם באהבה וחיבה, התעניין וברך מקרב לב. חרה לעשירים על ההתעלמות מהם.. הבחין בכך ואמר: "אל ירע בעיניכם. הם מחזיקים את מחצית בית החולים!" תמהו: בני התורה העניים, מניין להם כספים כה רבים! אמר להם: "בתורתם מונעים הם דינים קשים וחליים ומדומים, ואת השאר תורמים אתם..."

כלפי מה הדברים אמורים, הלא התכוונו לרבות הרוגים, ה' ירחם. הכשירו את שדרות רוטשילד לכל ארכן כבית קברות למקרה חרום. וברוך השם, כזה נצחון. למחות את חיל האויר של האויב בשלוש השעות הראשונות, ולא הוצרכו לכרות את הקברים. הרי זה בזכות בני הישיבות ולימודם!

איני מזלזל, לא בנדיבים של בתי החולים ולא בחיילים המחפרים נפשם. אבל הצלחתם מתאפשרת בזכות לימוד התורה -

ושמעו את הדברים עד תומם, כי המיקרופון היה בידי...

הוא הדין כאן.

אמת, לא נדרש ליעץ למלך. אבל רצה שיבחרו בו, ו"המיקרופון" בידו, הכל מאזינים לו, ניצל את ההזדמנות והשמיע דבריו, ובתוך שעה היה למשנה למלך מצרים...

והתורה, כידוע, מלשון הוראה (זוהר ח"ג נג, ב). אף כאן, הוראה כה מחייבת -

ההורים, "המיקרופון" בידם.

המחנכים, "המיקרופון" בידם.

הרבנים, "המיקרופון" בידם.

רשות הדיבור נתונה, מאזינים לדבריהם, ינצלו את הבמה באופן מושכל להעביר רעיונותיהם להדריך ולהשפיע! (והגדת)

❦ לימי החנוכה ❦

כח העצום בעת הדלקת נר חנוכה

מסופר (שיח שרפי קודש ח"א, חנוכה אות לח, בשם הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע) על הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע שהגיעה אליו אגודת חסידים מן המרחק לחסות בצלו בימי החנוכה. משנכנסו לקבל שלום סיפרו שיש בעירם 'מסור' שעושה להם צרות גדולות ומבקשים מהרבי לברכם שינצלו ממנו. אולם החוזה הגיב להם לאמור: "הער לייכט אין הימל" (-) הרי הוא מאיר במרום, ויהי הדבר לפלא. עברו כמה ימים והחסידים באו בשנית לרבה להזכיר את צרת ה'מסור', עתה השיבם החוזה שרואה את המיצר להם ויפעל עבורם ישועה מאת השם. באותה שעה ביאר להם, שכאשר באו בפעם הראשונה היה אותו מוסר באמצע מצות הדלקת נר חנוכה, לכן היה מאיר אז בכל העולמות, משא"כ בבואם שנית לפניו, ראה את כל החורבנות שעושה.

אלא שאין אנו מרגישים תמיד בכח העצום הנגרם ע"י עשיית המצוה. ואפשר להתחזק בזה כדלהלן כפי שסיפר הגרמ"י רייזמן:

שמעתי מהרה"ח רבי אברהם מרדכי מלאך מבור פארק [מחסידי גור, השי"ת נתן לו כח נפלא להעביר דעת בלבוא דבדיחותא] מעשה בדדייה הוה עובדא, אחיו מארץ ישראל השיא את בנו הראשון ונמנע ממנו ליסוע לחתונה, והגיעו לו לשמח את הציבור בזמן המצוה טאנץ בדברי בדחנות דרך הטלפון, רבי אברהם סבר וקיבל, כשהתחיל המצוה טאנץ התקשרו אליו בטלפון ואמרו לו שבכדי שיוכל להתרכז ולומר דברי הבדחנות כראוי, הם מסדרים את הטלפון עם הרמקול באופן שהציבור ישמע אותו והוא לא ישמע את הציבור. לא היה לו ברירה והסכים לכך. ותיכף התחיל לומר דברי בדחנות. אך היו לו הרגשה מוזרה מזה, שלא רק שלא ראה את מי הוא מבדח, אלא גם לא שמע אותם. ואף לא היה יכול להיות בטוח אם שומעים אותו כלל. וכך הוא יושב בביתו בבורו פארק ואומר מילי דבדיחותא, לאחר רבע שעה החזירו את הטלפון למצב רגיל, ושמע לרגע איזה רעש של מחיאת כפיים ותיכף נותק הקו.

לאחר שעתיים התקשר אליו אחיו המחזות, והודה לו בכל לב, שאל אותו רבי אברהם מרדכי, האם שמעו אותי בכלל? ענה לו אחיו, איזה שאלה, הרי כולם כמעט 'נפלו מן הכסאות' מרוב ששון וצהלה שהשפעת עליהם.

רבי אברהם מרדכי התבונן במעשה ולקח ממנו מוסר השכל הפלא ופלא. השי"ת הוריד אותנו כאן לעולם הזה, ללמוד תורה ולהתפלל ג' תפילות בכל יום, באופן ששומעים אותנו אך אין אנו רואים ולא שומעים כלל מה שנעשה מדבריו ומעשינו ומחשבותינו. אין אנו שומעים מחיאת כפיים על כל התגברות על היצר, השאירו אותנו לא רק רבע שעה, אלא מאה שנה על סוג טלפון כזה, אתה תדבר ולא תשמע ולא תדע אם שומעים אותך, רק תצטרך להאמין בזה באמונה שלימה. שגם שאתה במצב השתקה ולא יודע אם משהו שמח איתך, דע והאמין שכל העולמות עלייך מקבלים שפע עליון על ידך. כמו שדוד המלך נקרא בדחנא דמלכא, כך אנו צריכים כביכול לשמח את מלך מלכי המלכים הקב"ה, וכל העולמות עלייך יושבים ומצפים לנו, ופעמים שיש לנו נסיון קשה מאד מאד, כשיעלה למעלה ישראל 'האם נהנו ממני', ואז יספרו לו שכולם השתעשעו ממנו עד מאד. דוד המלך עשה רגל רביעי במרכבה ואתה צדיקל הוספת כמה ברגים

יושב בשמים ישחק! אילו ידע איזה מחיר יקר שילם בעצמו וכמה התעקש והתחנן לעשות עסק זה כדי לסבול את כל זה.

ויש להוסיף על המשל, דבמשל האדם בעצמו ביקש והכריע לעצמו את היסורים, ואילו באופן הרגיל, הקב"ה הוא שמכריע טובת האדם ומזכה לו את יסוריו באהבה ובחמלה! ובעוד שבמשל חסר לו לאדם את הידיעה שהוא בחר בזה, ולכן אינו שמח ביסוריו, הרי בכל יסורים יש כבר את הידיעה, שכיון שהקב"ה החליט בשבילו יסורים, הרי שכדאי וכדאי, ולמה א"כ "מתאנח" האדם? משום שהוא לא החליט!... רק "מענישים" אותו ולכן רוצה לברוח!... אמור מעתה שכל מה שחסר כדי לשמח ביסורים זה רק "התבוננות" בדבר ותו לא.

חביבים יסורים - ביסורי עצמו

ברם, ראוי להעיר, שלא יאמר אדם, אם כך הוא החשבון וכך היא האמת, א"כ כשאראה את חבירי גונח מיסורין אבוא ואומר לו - "חביבים יסורים"... דברים אלו יאמרו כשיתייחסו, אבל כשחבירו מתייחס ביסורים צריך להיות נושא בעול עם חבירו, להשתתף בצערו ולעזור לו ככל יכולתו, ולא להרגיעו ב"חביבים יסורים"... כמליצת הועלם שיש העובד על "גדלות האדם" של עצמו, ועל "ביטול היש" של זולתו... או שאת עצמו משיב עם אזויים מפותמים, ואילו את רעבון חבירו ממלא עם "בטחון"... לא זו הדרך ולא זו העיר!

וכבר אמרו בגמ' בר' אלעזר הגדול שנחלה ובאו תלמידיו לבקרו (סנהדרין ק"א) כמה וכמה אמירות אמרו התלמידים לר"א, ואילו ר' עקיבא נענה ואמר, "חביבים יסורים", אמר להם ר"א סמכוני ואשמעה דברי עקיבא תלמידי, שאמר חביבים יסורים, ויש לדקדק בלשון ר"א, שאמר והדגיש, דברי עקיבא "תלמידי"? וכי אין אנו יודעים שר"ע תלמידו של ר"א.

אלא שמפני שהוא תלמידו, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, ממילא חש ביסורי ר"א רבו כבן שמרגיש יסורי אביו, ואז אימרתו זו מטוב לבו היא יוצאת לנחם את רבו, דאלי"כ היה אומר לו - חביבים יסורים? לנפשו תנעם! אך כיון שמדובר בעקיבא "תלמידי" אמר, סמכוני ואשמעה! פלאי פלאים! (לב שלום)

פרעה חלם חלום, ורוחו התפעמה. קרא לחכמים ולחרטומים, ולא הניחו דעת. הודיעוהו אודות יוסף, והזעיקו. פתר לו יוסף חלמו, והוסיף: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים. יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע, והיה האכל לפקדון לארץ לשבע שני הרעב, ולא תכרת הארץ ברעב" (בראשית מא, לג-לו). וכתב הרמב"ן: "ואמר יוסף כל זה, בעבור שיבחרו אותו. כי החכם עיניו בראשו". ותמה ה"אור החיים" הקדוש זצ"ל: מדוע נעשה יוסף יועץ למלך, הלא לא נתבקש אלא לפתור החלום!

נענה על כך, במעשה שהיה -

לאחר מלחמת ששת הימים היתה התעוררות גדולה. כגודל החרדה לפני המלחמה כך גודל הפורקן, וירושלים נכבשה, והר הבית בידינו, וחזרנו לכותל המערבי, ולקבר רחל, ולמערת המכפלה. הגאון רבי יעקב אידלשטיין שליט"א, רבה של רמת השרון, ערך כנס הודיה והזמיני לשאת דברים. היו שם אנשי צבא לרוב, וכשהגעתי הודיעוני שהוחלט לשנות את צביון המעמד: לא דרשה, אלא סימפוזיון, שאלות ותשובות. לא מצא חן בעיני: אני רציתי לקבוע את הנושאים.

קמתי ואמרתי: "הזמינוני לדרשה, שינו לסימפוזיון. סיפור, מוכנים לשמוע?" "כן!" ענו במקלה. סיפור, מוכנים!

פתחתי בסיפור הידוע. בפוזנא, עירו של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, היה בעל תוקע ותיק, שליבו נטה אחר המשכילים ויסודות אמונתו התערערו. העבירו רבי עקיבא איגר ממשרתו, והלה התאונן בפני מושל העיר: הן שומר תורה ומצוות הוא, אלא שהתחבר עם המשכילים. אמת, שוחר קדמה הוא, והרב שוחר, ממורדי האור, ומשום כך הדיחו!

הבטיח המושל לברר זאת. קרא לרבי עקיבא איגר, ושאל מדוע הודח בעל התוקע הוותיק.

הרב לא חפץ להכנס עם המושל בפולמוס, וענהו: "לא הדחתיו, להפך. הוא העלה בדרגה -

עד עכשיו תקע בראש השנה. אבל ידוע לך שהיום הקדוש ביותר ליהודים הוא יום הכפורים. היהודים צמים בו מערב עד ערב, הולכים יחפים ולובשים לבנים ומעתיירים למחילת עוונות" -

המושל ידע.

"ובכן, הזמן הנעלה ביותר ביום קדוש זה הוא לקראת סיומו. מתפללים בו תפילה מיוחדת שאין דוגמתה בכל השנה כולה, תפילת נעילה, וארון הקודש פתוח כל שעת התפילה. וסיומה, בפסגת הפסגות, תוקעים בשופר -

ולתקיעה זו מיניתי את המתלונן!

יראה כבוד המושל ויווכח, כי אך נרגן הוא וכפוי טובה!"

התרשם המושל והתנצל על הטרדת הרב הנהניץ והטרחתו. קרא למתלונן והוכיחו על פניו: הרב שדרג מעמדו, במקום לתקוע בראש השנה מינהו לתקוע ביום הכפורים, והוא מתמרמר?

הלה בא במבוכה.

לך ותסביר לגוי, שהרב עשאו ללעג ולקלס. שהתקיעות בראש השנה מדין תורה והתקיעה ביום הכפורים - וליתר דיוק, בצאת היום הקדוש - אינה אלא מנהג בעלמא, ולא היה אכפת לרב שהוא שיתקע.

נאזר בהסבר שגם גוי יבין: "אין מה להשוות! בראש השנה תוקעים מאה קולות, וביום הכפורים תקיעה בודדת!"

חזקים, אלא שלוח צריך להמתין מאה עשרים שנה. וזהו עיקר נסיון האדם, אומרים לו מה לעשות, אין לו ספיקות בכך, מספרים לו שנהנים ממנו, והוא צריך להתחזק כל החיים שמסתמא שומעים אותי, מקוה ששמחים איתי... כשתעלה לשמים לאחר מאה ועשרים, יספרו לך כמה שמחות וצהלות גרמת בכל העולמות. ואם אח שלך לא מתקשר אליך אחרי שעתיים שנהנו ממך, תאמר את זה אתה לעצמך, כי אם אין אני לי מי לי.

רבת את ריבם

כתב השם משמואל (חנוכה תרע"ג מוצש"ק ליל ד', ותר"פ מוצש"ק ליל ה') לבאר תפילת על הניסים 'רבת את ריבם' מלשון 'כי יהיה ריב בין אנשים', ענין הריב הוא שיש לאחד טענות ותביעות על השני. ומה שבח יש במה שהקב"ה 'רב את ריבנו' הרי אין בזה שום היכר שהיה לנו איזה נצחון בריב במלחמה, רק שהוא רב את הריב שלנו. למשל שיש לראובן איזה ויכוח עם שמעון, ובא לוי ומסייע לראובן להתווכח עם שמעון, האם זה אומר שהוא ניצח אותו? אמנם אצל השי"ת בוודאי כשהוא לוקח את הריב, בוודאי הוא מצליח, אך עדיין צריכין אנו למודעי מה תוספת שבח יש בזה שהקב"ה רב את הריב שלנו.

ופי' השם משמואל שהיוונים הרשעים השפילו מאד את בני ישראל, בבחי' שחה לעפר נפשנו, דיכה לארץ חיותי, וכמ"ש במדרש לחנוכה וכו' כפיט דשבת חנוכה - שהיו עוקרים את הדלתות של בתי ישראל כדי שלא יוכלו להתנהג בצניעות, לזאת מדליקין נר חנוכה על הפתח להודות להשי"ת על הצניעות שבבתי ישראל. כי היוונים השפילונו מאד עד שהרבה אבדו את החשק ללחום עם היוונים, מרוב יאוש ושפלות הרוח. וכן שמעתי מאנשים שעברו את המאורעות הקשות בשנות הזעם שממש כך הרגישו כדברי השם משמואל: 'נכנעו לסבול נפשם עול הגזרה ולא הרהיבו עוז בנפשם לחשוב שיש להם ריב עמם, וכל תקותם של הכשרים היה רק לההרג על קדושת שמו יתברך...'.

צא מהיאוש, תפסיק לסבול

כי כל זמן שאין אדם נופל לשפלות הנפש, יש לו עדיין צרון לריב, אך כשמשפילים אותו למטה מג' טפחים הוא מאבד כל צרון לריב, אם אינו כראוי הוא מתיאש, ואם הוא איש כשר הוא מצפה למסור נפשו על קידוש השם. ולפי דרך הטבע לא היה צריך להיות כלל ריב בין ישראל ליוונים לפי מה שהם השפילו אותנו. אבל הקב"ה אימץ את רוחם והגביה את נפשם עד שחישבו את עצמם בעלי ריב עם היוונים, והוא נס נפלא שלא כדרך הטבע, לאחר שהשפילו אותנו כ"כ, באו 25 אנשים בחבורת מתתיהו ובניו ונתעלו להיות בעלי ריב עם היוונים בדרך נס ופלא.

וכן אמר החידושי הרי"ם עה"פ 'והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים', הוצאתי אתכם מהמצב שהייתם סובלים בשקט את הגזרות, אלא עשיתי נס שתאבדו את הסבלנות לסבול, ותרצו לצאת. כמו שאמר החפץ חיים בגזירות דרוסיה שאם היה לנו כח לריב איתם היו נעשים ניסים גדולים, אע"פ שיתכן שהיו נהרגין כמה וכמה, מ"מ היו צריכים להיות בעלי ריב עם הסובייטים, וזהו דרך נס שחשבו כך. וכן היו כמה יהודים שהיו אנשי פלא להיות בעלי ריב עם מעצמה כזאת.

וזהו 'רבת את ריבם' שאנו מכירים שלא היינו בעלי ריב מכח עצמנו, מרוב שפלותנו, אלא שאתה עשית אותי בעל ריב ולא כמתיאש. לאחר מכן 'דנת את דינם' כי כשיש כבר שני בעלי ריב, בין קודש לחול, בא הקב"ה ודן את דיננו, ונקם את נקמתנו וקיים הפסק כראוי והצילנו.

נס חנוכה שאדם יוצא מהיאוש ומתחיל לריב עם עזות הגוף

עוד כתב שיש לבאר בעוד אופן, כי יש אנשים שמתיאשים וכופים את ראשם בצפייה 'מתי יעבור הזמן', כי מי יוכל לעמוד כנגד כוחות נוראות של רשע שמפיצים בעולם טומאות וזוהמא, אני וביתי נעבוד את ה', אך נשאר לדורות בימי חנוכה שנתעורר בלב איש ללחום הן כנגד הרע שבחוץ והן כנגד הרע שבלב, שלפעמים שאדם מתיאש מללחום עם הרע שבנפשו, מאחד שמרגיש שאין מספיק חלק הטוב בנפשו שיוכל ללחום בכל כך הרבה חלקי הרע, ולכן הוא סובל ורובץ תחת משא מלך זקן וכסיל, ואינו מתחזק עם הנקודה הטובה, עוד מעט ואין רשע, שהרי עשוי יש לו רב, יש לי רב, מה עשה הקב"ה 'בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות', כי הנקודה הטובה שבנפש האדם נקראת נקודת ציון וירושלים, ציון בגימ' יוסף, ושם יש נר דולק בנפש האדם, כמ"ש בגמ' פסחים ז': 'בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות' ששם מדובר על העוונות, דבנרות אפי' עון זוטא משתכח, וזה לעומת זה עשה האלקים, כי היצר הרע מחפש את העוונות הזוטות להחליש דעתנו, אך הקב"ה יש לו נר גדול למצוא נקודה טובה קטנה שבקטנות, כדפי' בפסיקתא. וכפי מה שאדם אוזח עצמו בעלי ריב עם היצר הרע, כך הקב"ה רב את ריבו, וזהו 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע' שתרגיש תמיד שאתה בעל ריב עם היצר הרע, לאחר שאתה בעל ריב, בא הקב"ה ומציל עני מחזק ממני ועני ואביון מגדלו. ולא להתיאש לומר שאין אנו יכולים לריב עמו כלל. (הגרמ"י רייזמן)

"בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים" (שבת כא, ב) הפני יהושע מקשה במסכת שבת לשם מה היו צריכים את הנס של פך השמן, הרי טומאה הותרה בציבור, והיה אפשר להשתמש בשמן טמא? ונראה לי לתרץ בזה, שהקב"ה רצה להראות לנו שלא נחפש לעצמנו היתרים, כי אם האדם יתחיל לחפש היתרים, ימצא על כל דבר היתר.

שמעתי כי הסבא זצ"ל מסלבודק ר' נתן צבי פינקל, היה אוכל בפסח מרור ומיד לאחר האכילה היה מתעלף, והיה הולך לישון ומבקש שיעירו אותו לפני חצות הלילה בכדי לקיים את אכילת האפיקומן. שאלו אותו תלמידיו: רבי, מדוע הנך אוכל מרור, הרי זה סכנה עבורך? ענה להם: אם נתחיל לחפש היתרים, אז נמצא

היתרים לכל התורה כולה. ובאמת כתב הרמב"ן, כי האדם יכול להיות נבל ברשות התורה, על כל דבר יוכל למצוא היתר ויביא ראיה מהתורה שהוא צודק, ולכן עשה הקב"ה נס פך השמן, להראות לנו את הדרך, שלא לחפש היתרים אלא לקיים לפי הצווי.

והעצה להתרגל בדרך זו היא, שהאדם לא יסמוך בשום עניין רוחני על שכלו והבנתו, אלא על כל שאלה יתיעץ עם החכמים מורי דרך. וכן החכם עצמו, מה שנוגע לו, לא יסמוך על שכלו אלא יתיעץ עם חכם אחר, כי זוהי אמונת חכמים, ובדרך זו יוכל האדם להתרגל לקיים את התורה כפי אשר נצטוונו ללא שינויים והיתרים.

בא הרב פינקוס זצ"ל, במאמריו על חנוכה, ומביא משל כ"כ נפלא; אומר לנו רש"י, על הפס' {דברים לג, יא} {מחץ מתננים קמיו - י"ב בני חשמונאי ואלעזר [יוצאים] כנגד כמה רבבות. נשאלת השאלה - בשביל מה הם עשו את זה - י"ב חשמונאים ואלעזר כנגד רבבות יונים?!

אומר הרב פינקוס - אגיד לך משל למה הדבר דומה; אתה הולך ברחוב, וממולך מגיע בנאדם 2 מ' גובה - דומה לפרסומת של 'רב-בריה' - כל צעד שלו כמו של אחימן שוש ותלמי © - הוא תופס אותך בחזה ואומר לך: "תן לי עכשיו 300 שקל!" - תיתן לו או לא?

ברור שכן © - ולמה אתה לא מסרב? כי ההיגיון הכלכלי אומר לך, שלא כדאי לך לסרב; רק השיניים הקדמיות שהוא ישבור לך אם תסרב, יעלו לך 20 אלף. אז 20 אלף מול 300 - כדאי לך לתת ©

נתת לו 300 שקל, והוא עזב אותך לנפשו; ממשיך הבריון בדרך, ופוגש את הבן שלך - ומתחיל לנענע אותו כמו לולב, שייתן לו כסף! **נשאלת השאלה** - הוא יקפוץ על הבריון הזה או לא ??? ודאי שכן!

איך הוא יקפוץ, הרי הוא ישבור לו את השיניים!! לפני רגע אמרת שלא כלכלי להתחיל איתו, ובגלל זה נתת לו 300 שקל - אז מה קרה עכשיו, איפה נעלם החשבון הכלכלי???

אומר הרב פינקוס - כשהרגש עובד, השכל מושבת! - "מישהו נוגע בבן שלי - אני קופץ! מה שיהיה - יהיה!"

כותב הרב פינקוס - וכאשר נתבונן מה גרם לשלשה עשר החשמונאים לצאת למלחמה נגד צבא אדיר, נגלה שפשוט "דרכו להם על יבלת". וזה הצית את הניצוץ, את האכפתיות, וזהו שאומרים "ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם", פשוט כאב להם המצב כצרה אישית!.

אם ככה, נוכל להבין מדוע 'יונתני' כנגד יון - אנשים פשטו את צוארם להישחט, מבלי לפרסם בכלל!!!

מזה זה 'פירכוס' !! זה הדבר הכי טבעי שיש לאחר המיתה; עומד מולך בנאדם ומכוון עליך אקדח - מתוך רפלקס, אתה תנסה לזוז לצדדים;

מה אתה זו, זה גם ככה לא יועיל לך! אלא זה מטבע האדם לנסות ולהציל את עצמו, גם במצב שאין לו שום סיכוי להינצל - טבעי שהבנאדם ירצה לחיות, ואפילו עוד שניה אחת!

אף בנאדם שאוכל עוגה, לא מפרסם; הוא אוכל את העוגה בשמחה - כך היונה, פושטת את צווארה בשמחה והולכת להישחט! - ומתי היינו כיונים??? ביון! - שם פשטנו את צווארנו כיונים!

ימי החנוכה, מהווים מבחן לאדם - איפה אתה נמצא בשעת מסירות נפש! (ברוך שאמר)

קושיית ה"בית יוסף"

על הקושיה המפורסמת מדוע מדליקים שמונה נרות חנוכה והלא השמן הספיק ליום אחד והנס היה אם כן שבעה ימים היה מתרץ הסבא מקלם הגאון רבי שמחה זיסל זצ"ל שבזמן שעשו זכר לנס רצו חכמינו ז"ל להורות לנו שגם הטבע הוא נס, כי כל יום שהשמן דולק זהו רק מהכח הנסי, והשמן הטבעי עצמו לא השפיע במאומה על השתלשלות הנס.

וכתב הרמב"ן סוף פרשת בא בזה הלשון 'מן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה ואין לאדם חלק בתורת משה רבנו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד אלא אם יעשה המצוה יצליחו שכרו ואם יעבור עליהם יכריזונו עונשו הכל גזירת עליון כאשר הזכרתי כבר" עד כאן לשונו.

על דרך זה אפשר לבאר מה שאמר חכמינו ז"ל (פסחים קיח, א) "קשים מזוונותיו של אדם כקריעת ים סוף" מזוונותיו של אדם שהם ענין טבעי בהחלט מעשה ידי אדם ותחבולותיו מדמים לקריעת ים סוף שהוא ענין נסי בהחלט השוו חכמינו דבר שהוא עיקר טבע לדבר שהוא עיקר נס על ידי הקדוש ברוך הוא לבדו לומר לך שאף הטבע נעשה על ידי הבורא לבדו, אין טבע בעולם בכלל הכל נוצר מתפתח ומקבל חיותו מהקדוש ברוך הוא לבדו. מי שחושב שגם הטבע משתתף בבריאה והנהגה הריהו עובד עבודה זרה ומאמין בשייתוף.

אבל אין זאת אומרת שהאדם לא יעסוק בשום דברים טבעיים שיש להם שייכות לטבע וישב בחיבוק ידים, האדם מצדו בתור נזיריבריה שהקדוש ברוך הוא המשיילו על היצירה, צריך לעשות את המוטל עליו וכפי שכתוב "וברכתך בכל אשר תעשה", כי כך גזרה חכמתו העליונה שהכל יעבור דרך השפופרת ששמה "טבע" אבל בדעתו ושכלו צריך האדם לדעת כי אין הטבע מועיל כלום אף במשהו. - דרכי מוסר

תירוץ נוסף

מסופר על הגאון המקובל רבי יצחק אייזיק הכהן זצ"ל רבה של קוריצ' שהיה חריף מאוד בקטנותו, ופעם אחת בהיותו בן שמונה שנים, שאלוהו חכמי ברודי שאלה זאת, והילד הררה כמה רגעים והשיב: לפי דעתי קבעו שמונת ימי חנוכה בשבילנו הילדים שנדע בכל יום ויום מימי החנוכה כי אנו פוסקים הלכה בבית הלל ולא בבית שמאי...

חכמי ברודי הסתכלו זה בפני זה ותמיהו על תשובה סתומה ומזוזה זו, אבל הילד המשיך את דבריו, הלא במסכת שבת (דף כא) מזכירים את המחלוקת שבין בית שמאי ובית הלל בנוגע להדלקת נרות חנוכה, בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך [ביום שני שבעה ביום שלישי ששה ביום רביעי חמשה וכן הלאה] ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך [בשני שנים בשלישי שלשה ברביעי ארבעה וכן הלאה] ואם היו קובעים רק שבעה ימים, כי אז ביום רביעי של חנוכה לא כל ילד היה יכול לדעת אם הלכה בבית שמאי או בבית הלל, משום שלפי דעת שניהם הלא היו מדליקים ביום רביעי ארבעה נרות אבל עכשיו כשקבעו שמונת ימי חנוכה הרי בכל יום ויום יודע ומבין כל ילד לפי מספר הנרות הדולקים כי הלכה בבית הלל...

ועל המלחמות

באחר מימי חנוכה תשכ"ו הופיע הרב הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן גאב"ד פוניבז' זצ"ל במושב ארצישראלי של חרדים, מושב "סודות" בנחל שורק, כדי להשתתף בשמחת חנוכה הבית של ביה"כ המקומי, כיון שנתכבד לשאת דברי ברכה לכבוד המאורע שילב בדבריו רעיונות מענייני דיומא, והסביר בין השאר את נוסח ההודיה שאומרים בתפילה ובברכת המזון "על הנסים ועל הנפלאות ועל המלחמות" הוא שאל בפליאה כאיש משתומם: מהו שאנו מודים על המלחמות? וכי אוהבי מדון אנחנו, כי אז חרבנו נחיה, ששמחים כביכול על שזימן לנו ה' מלחמות? וכי אינו מתאים יותר שנודה על הנצחונות שבהם מיגרנו את האויב?

והשיב: להודות על הנצחון - עדיין מוקדם מדי. הלא המלחמה ביוונים היתה מלחמה רוחנית בעיקרה מלחמת הקדושה נגד הטומאה, והנצחון הסופי לא יהיה אלא בעת שיבוא משיח צדקנו, אפס, בינתיים מודים אנו על עצם הדבר שאנו נלחמים. על כך שבכל המצבים הקשים ביותר כשהטומאה מאיימת להשתלט ולכבוש הכל יהודים, אינם נכנעים, אלא נלחמים בעוז על יהדותם...

(אוצרותיהם של צדיקים)

ניסיר שבכל יום

ימי חנוכה הם ימי שמחה והודיה על הנסים. נס הנצחון במלחמה ונס פח השמן. נוסח התפילה בחנוכה "על הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". ההבנה הפשוטה היא שכיון שבימי כסלו היו נסים גדולים לכן קבעו עליהם זמן שמחה והלל והודאה להשי"ת.

אכן, ייש המתעוררים לשאול כיצד מבינים את נוסח התפילה "בימים ההם בזמן הזה" אך בזמן הזה בימים שאנו חיים בהם רואים נסים? כל הסיפורים של הנסים הם על אירועים שקרו בעבר פעם היתה קריעת ים סוף וכל עם ישראל עברו בתוך הים ביבשה נסי הכניסה לארץ ישראל והנסים שהיו בבית המקדש וכו' אך מדוע רק הדורות ההם ראו נסים ואנו לא רואים בימינו התרחשות של נסים? וכי רק לדור המדבר או לחשמונאים היתה הזכות לראות בחוש נסי שמים, ולנו אין את הזכות הזו?

יתכן שהשאלה אינה במקומה, אבל התשובה, לדעתי אינה פשוטה כלל, ומונח בה יסוד גדול והבנה אחרת במהות הנסים וימי החנוכה.

ניסים גלויים בזמנינו

אספר לכם מעשה שהיה, כפי שסיפרו בעל המעשה, הוא גר היום במונסי בארה"ב, ועובד לפרנסתו כרופא, אבל הוא שוקד על התורה והנו תלמיד חכם. לא כל ימיו היה מספיק שומע תורה ומצוות, לפני שנים הוא היה בלוס אנג'לס כחילוני גמור, ועבד כרופא בחדר מיון של בית חולים. באחד הימים הובלה לחדר המיון אדם מחוסר הכרה אשר נמצא מוטל ברחוב אחרי התקף לב קשה, הרופאים הוזעקו להצילו, ולאחר חצי שעה התייאשו מחייו, ניתקו את המכוונות וקבעו את מותו. הרופא מספר שלפתע הוא הבחין בתנועה בידו של המת. בתחילה חשב שאילו עצבים שעדיין מפרסכים לאחר המוות,

אבל אח"כ הבחין בתנועות נוספות של הגוף, הוא הסיר את הכיסוי מעל פניו, ולתדהמתו הוא רואה את ה"מת" - חי. הוא התחיל מחדש לעסות את לבו. ה"מת" הרים את ידו וסימן לרופא להפסיק להתעסק בו. הוא שואל את הרופא: "לך קוראים חיים מאיר?" הרופא נדהם לחלוטין! זהו אמנם שמו היהודי אבל אין אדם בעולם שקורא לו כך, כולם יודעים שהוא "בארי", רק מסבכה הוא שמע ששמו "חיים מאיר". והנה החולה מומצוה ושואל: "אתה מניח תפילין?" והוא עונה בשלילה. החולה מצוה: "מהיום תתחיל להניח!" ושוב שואל אותו: "אתה אוכל כשר". וכשענה לא, חזר וצוהו "תאכל כשר!" כשסיים החולה את דבריו, עצם את עיניו ונפטר לבית עולמו.

לימים, כשסיפר הרופא את המעשה, הוא הוסיף שבשעת מעשה לא הרגיש שום רושם והשפעה. "נכנסתי לחדר הרופאים ואמרתי להם 'תשמעו איזה דבר מצויק קרה לי' שום שינוי לא חל בי מהאירוע המיוחד". לאחר שנים רבות החל הרופא בתהליך של "חזרה בתשובה" ובמבט לאחור צירף גם את המעשה הזה לשרשרת הסיבות שגרמו לו לשנות את חייו.

סיפור שכזה ואחרים כמותו מלמדים אותנו יסוד חשוב. הקב"ה מנהיג את העולם בדרכי הטבע ואף בנסים אמתיים. סביב כל אדם קורים נסים של ממש בכל יום, אך בני האדם אינם מושפעים ואינם קולטים את המתחולל סביבם, כפי שגלי קול רבים קיימים בחלל העולם, ובלי כלי קליטה מתאימים אי אפשר לשמוע ולקלוט אותם. השי"ת מספק לכל אדם מספיק נסים גם "בזמן הזה", אך הקושי והעבודה שלנו הם היכולת לפתח "עין רואה ואזן שומעת" לכל המתרחש סביבנו.

גם בתוך הטבע ניתן לראות נסים, בחי, בצומח, בשמים ובארץ. עלינו מוטל "שאו מרומ עיניכם" ואז נוכל להגיע ל"וראו מי ברא אלה".

הקב"ה "מקדים רפואה למכה"

סיפור נוסף של נס גמור וגלוי, שממנו נוכל ללמוד נקודה נוספת בהנהגת השי"ת. סיפר יהודי, כיום בעל מאפיה בניו יורק, שבשנות המלחמה באירופה נותר עם אחותו הצעירה בבונקר בגטו. כל משפחתם נהרגה והוא הרגיש אחריות בשמירה על האחות. יום אחד הוא יצא מהבונקר לחפש אוכל וכשחזר לא מצא את אחותו. אנשים סיפרו לו שבא שוטר מהגיסטפו ולקח אותה למטה המשטרה. הוא רץ כמסורף אל תוך לוע הארץ, וזעק, "תחזירו לי את אחותי! תחזירו לי את אחותי!" הסדיסטים נהנו מצעקותיו, וצחקו עליו. באותו זמן ממש, ירד במדרגות הבנין קצין עטור במדליות, ושאל בכעס: "מה הן הצעקות כאן?" השוטרים ענו לו שהגיע לכאן "ז"ד אחד", שרוצה שנחזיר לו את אחותו. הקצין פנה אל הבחור באכזריות ואמר לו: "את אחותך תקבל בחזרה כשיצמחו לך שערות בכף היד, ועד אז כולכם תמותו, יהודים מלוכלכים".

פשט הנער את כף ידו והראה לעיניו הנדהמות של הנאצי את כף היד והיא מלאה בשערות. הקצין נבהל מהמראה וצעק "בן השטן קח מהר את אחותך ותברח מכאן לפני שאהרוג את שניים". הם ברחו מן המקום וחיים עד היום הזה.

סיפור ה"נס" הוא, שבהיותו ילד, נכוה קשות בידי והרופאים השתילו לו עור חדש בכף היד. העור נלקח ממקום בגוף המצמיח שער וכן נתמלאה ידו בשערות.

וכי השלמת הסבר הדברים מקלקלת את הנס? אנו מצפים לנס שיקרה לפי הזמנה ובאותו רגע ממש. אבל כשהשי"ת מקדים רפואה למכה ומכין את ההצלה עשר שנים קודם המעשה, וכי אין בזה נס גמור? לדעתי זהו נס יותר גדול כשהנס נסתר בתוך מאורעות החיים.

אכן, עבודתנו ותפקידנו לפתח את הכלים בכדי לקלוט את מעשי השי"ת. לחדר את השכל והרגש כדי להבין את הנסים והנפלאות שבכל יום ערב ובקר וצהרים.

חנוכה - חינוך לקלוט את השפעת הנס

ימי החנוכה הם ימים המסוגלים לראות ולהבין את הנסים. ה"זמן הזה" שבחנוכה, מהותו החינוך. אין די שהנסים מתרחשים אלא שאנו לומדים ומושפעים מהם. כשאב ובנו עומדים בתפילה כלפי האב זוהי מצות תפילה, אך כלפי הבן הקטן לא שייכת כעת מצות תפילה. עבור הבן משמשת תפילת אביו כאפשרות של חינוך. הוא רואה וקולט מסתכל ומבין בצורת התפילה של המבוגר, ומושפע ממנה בעומק נשמתו. כל פעולה של חינוך, בונה נדבך נוסף במבנה אישיותו של החניך. כך מתעצבת דמותו של הקטן, כך הוא גדל, משתנה ונבנה.

ההבנה הרוחנית של החשמונאים "בימים ההם" היתה שהם היו מסוגלים ומוכנים להתחנך מהנסים. כאשר מצד האדם יש את כלי הקליטה וההשפעה, הקב"ה מראה לו את נסיו ונפלאותיו. כשנמצאים במדרגה רוחנית שמוכנה להבין את משמעות הנסים, להתחנך מהם ולשנות מחמתם את צורת ההתנהגות, אז יש ענין ותועלת בגילוי הנס וזוכים לראותו בחוש.

ממור"ר הגרי"ד זצוק"ל שמעתי, שהנה בחנוכה אנו קובעים הלל ושמחה על כך שפח שמן קטן דלק בדרך נס שמונה ימים. וידועים דברי חז"ל (שבת כב ע"ב) שגר המעריב היה דולק במקדש שנים רבות ולא כבה אף פעם. ובמשך מאות שנים של המשכן ובתי המקדש היה נס במנורה שהשמן שהספיק רק למשך הלילה, דלק מעת לעת תמיד, וא"כ צ"ב מהו הנס המיוחד במנורה ובשמן של חנוכה?

אמנם התשובה לזה, שבחנוכה היינו מסוגלים לקלוט את הנס להבין שהשי"ת מדבר אלינו ומשפיע עלינו שנוכל להתחנך ממעשיו.

החינוך של חנוכה הוא שהקב"ה הוא בעל הכוחות כולם בבריאה, והוא בעל הבירה והוא עשה עושה ויעשה את כל המתרחש בעולם, בין בטבע ובין בנס, בין בגלוי ובין בסתר ו"אין עוד מלבדו".

חנוכה "להודות ולהלל"

ימי החנוכה נועדו לעורר בנו את הכלים לקלוט את נסי הקב"ה. להתחנך לראות את הנפלאות והתשועות, ולהבין שהשי"ת מנהל את עולמו בחסד וברחמים בכל עת ושעה. ובפרט צריכה להיות גודל ההכרה בהנהגת הישועה של השי"ת שגם בעת צרה ומצוקה נוכל לראות שמתוך הצרה מצמיח הקב"ה את נס הישועה. בבחינה של "כי אשב בחושך ה' אור לי". נרות החנוכה מיועדים להאיר לעין המתבונן שמתוך הצרה ממציא הקב"ה פדות ורווחה.

מעשה נורא שמעתי על קבוצה של ארבע מאות יהודים, שהיו אזרחים גרמניים ונתגלגלו בשנות המלחמה לאנגליה. הבריטים לא יכלו להחזיק בתוכם פליטים גרמניים, וחסרונם כחשודים בזמן מלחמה, ולכן אספו את כל הקבוצה ושלחו אותם באנית מסחר לגירוש באוסטרליה. הם שחררו אסירים ופושעים מבתי כלא, כדי שישמשו כמלחים על האניה. אך יצאה האניה מהנמל באנגליה התחילו המלחים להתעלל בקבוצת היהודים. גנבו מהם את מזוודותיהם ובזזו לעצמם כרצונם, את הנותר השליכו באכזריות אל תוך הים.

הצער ועגמת הנפש על איבוד החפצים, המזכרות והמכתבים האישיים היו גדולים מאוד. "מה זה עשה ה' לנו?" כך הגיעו הפליטים, בעירום ובחוסר כל והתאקלמו באוסטרליה.

לפני שנים מספר, עשרות בשנים לאחר הגירוש ההוא, מצא יהודי אחד יומן של קצין גרמני ששרת בשנות המלחמה בצוללת. באחד הפרקים המתארים את שנות המלחמה הוא כתב על אותה אניית מסחר בריטית שנקלטה בראדר של הצוללת. הפלגה ללא ליווי צבאי היתה בימים ההם כהתאבדות. ניתנה הוראה לירות על האניה, אך לא היה ברור אם אכן הירות פגעו במטרה. כיוון שנקלט בראדר שמוזוודות וחפצים פזורים סביבות האניה, נשלחה סירה למשוות אותם מן המים. בבדיקה גילו מכתבים בגרמנית של אזרחים גרמניים. רושם הוא: "שמחנו שלא פגענו באניה עם גרמנים כמותנו. בהוראה שקיבלנו מהפירר בעצמו [היטלר ימ"ש] הופקדנו ללוות את האניה עד לאוסטרליה בכדי להגן עליה מפני תוקפים בריטים אפשריים".

לאחר שנוסעי האניה ירדו והיא חזרה לאנגליה, זיהו הגרמנים שהיא שייכת לאנגלים ופוצצו אותה.

היהודים הרעילו את הבארות להרוג בגויים ולכן רק הם לא נפגעו, ומאותו יום יצאו הגויים להרוג ולהשחית, פוגרומים נוראים - ונפל עם רב מיישראל.

נשאלה אז שאלה גדולה בין הצדיקים - מה חרון האף הגדול הזה, כאשר ממש עד אותו זמן היו ניסים גדולים ולפתע התהפך הגלגל, מדוע. גדולי ישראל אמרו כי הטעם משום שלא למדו את הנס שהתחולל עימם, לא התעוררו ממנו לראות חסדי ה' ולעבדו בלבב שלם, הקב"ה רצה שילמדו את הנס כמו שצרי! וכשלא למדו נהי' חרון אף...

ובזה נבין שורה אחת ב"על הניסים":

שטמאים ביד טהורים וזדים ביד עוסקי תורתך ולך עשית שם גדול וקדוש" רק בעקבות הטהורים הם היו הלוחמים והמנצחים, הייתה לנו היכולת להבין את משמעות הניסים כראוי - ולעשות שם גדול וקדוש להקב"ה, כי אם הצבא החילוני היה המנצח, הוא היה מפרש את הניסים כרצונו, ומי יודע איזו תוצאה של חרון אף הייתה באה עלינו. רק כאשר הטהורים ניהלו את הניצחון - זכינו לחנוכה "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול".

למה נקרא שמו אחז

נסיים בדבר חכמה ששמעתי לפני עשרות שנים מרבי בין ציון ידלר המכונה "המגיד הירושלמי". הוא דיבר אז על המתיוונים שביקשו לקעקע את יסודות החינוך. בירושלמי נאמר "למה נקרא שמו אחז - שאחז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות - כך אמר אחז אם אין גדיים אין תישים אם אין תישים אין צאן אין רועה" (ירושלמי סנהדרין פ"ג).

נשאלת השאלה, למה באמת נקרא שמו אחז וכי הוא אחז בבתי הכנסיות, הוא סגר אותם, ושמו היה צריך להיות סגור.

נהם המגיד רבי בן ציון בקול בוכים ואמר: הוא לא סגר. אם הוא היה סגור, היו הכל אוזרים חיל למסור נפשם על התורה והעבודה, היו מתפלשים בעפר, מתכסים בשקים, עורכים מערכות להעביר את רוע הגזירה - בצומות וזעקות לשוכן מרומים. הוא התחכם.

אחז, בסך הכל - הכניס מפקח חינוכי מטעמו לתלמודי תורה, מפקח רוחני מטעם הממשל לישיבות. הוא אחז בהם. ועם אחיה זו, לאט לאט, טיפין טיפין היה בטוח להגיע רחוק, לקעם מעט את הילדים הקטנים, להסיט את השלימות בראשיתה, וכך, בקרוב או ברחוק לא יהיו גדיים "ואם אין גדיים אין תישים, אם אין קטנים אין גדולים, אין חכמים, אין נביאים, אם אין נביאים אין רוח הקודש"

היוונים, בסיוע המתיוונים, גם התנהגו בדרך זו. בתחילה, הם לא ציוו להניח מנעולי ברזל על הישיבות, התוכנית שלהם הייתה שהישיבות תסגרנה מאליהן. אילצו את הכוללים והישיבות להוסיף שעה או שעתיים של חכמה יוונית וכדומה. זו הייתה ראשיתה של הגזירה האיומה - להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך.

כי אין צורך לקרוע את הגמרות או לשרוף את החומשים, יש דרכים אחרים להשכיח את התורה...

"נוהרתי ולא חשבתי כלל"

אתם רוצים מעשה? שואל ר' שלום את היושבים סביבו, אז אספר לכם מה שסיפרתי היום בשולחן שבת, לאורח פלוני שסעד על שולחני.

איש היה בירושלים אבו דאוד ז"ל כך היה שמו. רבים דיברו על צדקותו ושחרו לפתחו לשמוע את דבריו.

אמר לו, את שם האב, אם והגיל, והוא פשוט התחיל להגיד ולגלות נסתרות. דמות נדירה, הלכתי למעונו בהזדמנות מסוימת, היה זה כאשר הגאון הצדיק רבי אליהו לאפיאן היה חולה מאד.

לא רציתי ללכת לאבד דאוד, אבל ידידי רבי לייב פרידמן הכריע שהאיש צדיק, לכן הסכמתי ללכת יחד לאיש הצדיק הנ"ל, יצאנו יחד אני ור' לייב פרידמן וצ"ל.

בדרכנו, פניתי לר' לייב ואמרתי בפסקנות: "שמע נא אני מתכוון בקרבך לנסוע לחו"ל, אף אחד לא יודע מהסיפור, רק סוכן הנסיעות, עימו שוחחתי. עכשיו גם אתה יודע. אם 'אבד דאוד' יידע על הנסיעה - יש בו ממש, ואם לאו - אין בו ממש. לדידי - זה יהיה האות והמופת".

נכנסנו. אמרנו את השם שלי. אבו דאוד הרים את העיניים הגביה את ידו ושאל: "כבודו, חושב לנסוע רחוק מעבר לים?"... המשיך לדבר על עוד כמה עניינים שאין מקומם כאן. אח"כ הזכרנו את שמו של רבי אליהו לאפיאן. והוא החל לפרוש על השולחן בקצרה, את ההסטוריה של חייו, ואף פירט באיזה מוסד הצליח במשרתו והיכן לא, אח"כ המשיך ואמר כי להבנתו שורש נשמתו מצדיק פלוני, ולפתע הרים את קולו ביראה: הוא יחלוש שאין בו פגם, עד לפני זמן מה היה בו פגם אך תיקן גם את זה, הוא בסכנה (בצעקה) אבל הוא עוד יאריך ימים כיון שהשכין שלום בין איש לאשתו... דברי האיש. רבי אליהו התרפא באותה שעה, ועוד חזר להרביץ תורה. כאשר שב לאיתנו, העזתי ושאלתי: האם רבינו השכין שלום, לאחרונה, בין איש לאשתו?

הביט עלי ר' אליהו בהתפעלות: "רוח הקודש הרי אין היום, מנין לך דבר זה? פון וואנעט וויסט איך" סיפרתי על האיש ודבריו, רבי אליהו שמע ושתק.

טוב, המעש'לה עם אבו דאוד לא כל כך חשוב, מה שנחנך לכם לשמוע ולהבין הוא ההמשך: מה סיבת הסכנה הרפואית שרבי אליהו היה נתון בה אז?

רבי אלי לאפיאן נכנס לחדר ניתוחים, לצורך ניתוח עיניים. ולפתע בשעת הניתוח עלה לו לחץ הדם ומחמת כך עינו האחת פקעה (התעורר בה) עד שנכנס לסכנת חיים, המצב היה קריטי. בהיכל הישיבות הרבו בבקשת רחמים. לאט לאט מצבו השתפר ולאחר כמה שבועות שב לאיתנו.

ד"ר טיכו - רופא עיניים, שהיה המנתח, התנצל: "מה אנחנו אשמים שלחץ הדם עלה, עשינו בדיקות כמה ימים רצופים והכל היה בסדר, ועכשיו אנחנו עדיין מופשים את הסיבה הפתאומית, ולא מוצאים, לחץ הדם שלו תקין, ומשום מה רק בשעת הניתוח התרחש שינוי מפתיע".

תשמעו, לאחר כמה שנים עבר רבי אליהו ניתוח נוסף על עיניו, והכל עבר בשלום.

נכנסנו לבקרו אני וידידי הגה"צ רבי הירש פאליי, הוא שכב רגוע ושלו ופניו מאירות. במהלך הביקור כשחינך נעים מרחף על פניו אמר לנו: "אתם רואים זוכרים שבניתוח על העיניים הייתי בסכנה גדולה, סיבת הדבר, כי לפני שעליתי על מטת הניתוחים, חשבתי,

נתבונן כעומק המעשה, ארבעים שנה יהודים בכו והצטערו על אובדן המזכרות והמכתבים האישיים, אולי אפילו התמרמרו על מדת הדין שפגעה בהם, והנה מתברר למפרע גודל החסד שעשה עמם השי"ת, ובנס ממש איפשר להם להגיע בשלום לחוף מבטחים. מתוך מצב של חוסר סיכוי להנצל, זימן להם ה' מלחים באניה, פושעים ואכזריים, שזרקו את חפציהם למים ובכך ניצלו חייהם.

הנסים מתרחשים סביבנו, אך אין לנו תמיד את הכלים לקלוט ולהבין את גודל חסדי השי"ת עמנו, בכל ימי חינו.

לשם כך נקבעו שמונת ימי החנוכה "להודות ולהלל", לפתח את יכולת ההבנה. להתחנך מהנסים ולהיות מושפעים מהעולם הנפלא בו אנו חיים. וממאורעות היום יום "שכולם נסים ואין בהם טבע ומנהגו של עולם" (רמב"ן סו"פ בא)

הודאה על "בחן בחסד וברחמים"

הנה בדיני ברכות הנהניח מחולקות, לחם ברכתו המיוחדת "המוציא" ולאחריו נתחייבנו מן התורה בברכת המזון. על העץ ועל האדמה ישנן ברכות נוספות במטבע שטבעו לנו בהם חז"ל. אבל ישנה הלכה של ברכה כוללת ומיוחדת: הרואה אילנות יפים, נוף מיוחד וכדומה מברך "ברוך שככה לו בעולמו". [שו"ע או"ח רכה, ועיי"ש במשנ"ב ס"ק ל"ב ועכשיו לא נהגו כלל לברך ברכה זו ומ"מ נכון לברך בלא שם ומלכות].

משמעות נוסף הברכה היא שאנו מודים להשי"ת שיש ככה בעולמו. וה"ככה" הוא העולם היפה שברא לנו הקב"ה. אין מברכים כך על חכם גדול, ולא על גיבור גדול, הברכה נתקנה על מראה יפה. הכח והתכונה המבטאים יותר מכל את מציאות הבורא בתוך הבריאה, ש"ככה בעולמו", הוא היופי. "הנה יפה דודי". וכשרואים דברים יפים בעולם אפשר להתבונן ולראות את גודל יופיו של הבורא, שכך הוא בעולמו.

נתאר לעצמנו שהעולם היה נברא בשני צבעים בלבד, שחור ולבן, כיצד החיים היו נראים? והנה גדל חסדו עלינו והרבה צבעים וגוונים בעולם. "בחן בחסד וברחמים" - עוד קודם שמודים על החסד, אנו מודים לה"חן".

עלינו להתבונן ולראות את הטוב והיפה שבבריאה. את החכמה בה יצר השי"ת את גוף האדם. את חלוקת האיברים ותועלת תנועתם, בעין פקוחה נוכל לקלוט את חסדי השי"ת רוב נפלאותיו בעולם, ולהתחנך להלל והודיה בכל יום.

(שיחות הגר"ש פינקוס)

"מסרת גיבורים ביד חלשים ורכים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים וזדים ביד עוסקי תורתך ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך".

"טמאים ביד טהורים! איזה נס זה?"

בשלמא גיבורים ביד חלשים - נס, כיון שטבע העולם שהחלש נמסר ביד הגיבור, "רבים ביד מעטים" ג"כ - נס, כי טבע העולם שהמעטים נמסרים בידי הרבים, אבל טמאים ביד טהורים וכי מצד דרכי הטבע הטמאים יותר חזקים מהטהורים! אדרבה, הטמא מטמא את עצמו ומשליך אפילו את כוחותיו הגשמיים לרצונות ותאוות. שאלה גדולה זכורני עוד בבחורתי שהתפלאתי על כך, אמר ר' שלום.

היה זה בערבי שבתות כשהיינו יוצאים קבוצות מבני הישיבה להזהיר על סגירת החנויות. נפרדנו לשתי קבוצות, כל אחת בסמיטה אחרת - בשוק מחנה יהודה.

והנה בשבועות הראשונים שמענו מהרחוב המקביל, (שם עברו, מחנות לחנות - הקבוצה השנייה) קולות המומים של פחד: "בלי ידיים! בלי ידיים!"... לא כל כך שמנו לב לקריאות שנשמעו מרחוק, אך כאשר הדבר נשנה על עצמו גם בשבועות שאח"כ החלנו לחשוש שמא הקריאות הם מפי חברנו לישיבה.

שאלנו אותם לפשר הצעקות, ואכן אישרו שהם הצועקים מפחד, וסיפרו כי אחד ה"ספרים" ממאן לסגור את חנותו, וכאשר הם מפצירים וסונטים בו - הוא מניף את ידו הגדולה ומאיים במכת אגרוף, לפעמים יוצא לקראתם עם מקל או ברזל. לכן הם צועקים.

"מה הולך פה?" שאלתי אותם "וכי אתם מפחדים מאיזה שייגעץ? אתם גיבורים ממנו ברוח ובגשם, מה הפחד הזה?" הוחלט שמשבוע הבא הקבוצות מתחלפות ואנו הולכים כרוחב שלהם.

עברנו מדוכן לדוכן ומחנות לחנות. כשהתקרבונו לחנות התספורת, הזדרז אותו איש לצאת לקראתנו באימים, נעמדתי על מקומי. אח"כ התקרבתי מספר פסיעות, הפשלתי שרוול יד אחת, אח"כ את שרוול היד השנייה וקראתי לעברו: "נראה שתפגע בי או בצפורנו של אחד מחבורתנו הקדושה".

והוא? מהיר לסגור את החנות מעתה ועד עולם...

וכי בגלל שהם טמאים, הטהורים צריכים להמסר בידיהם? אתמהה!

נשוב לעניינינו - ליישב את השאלה ששאלנו.

טמאים ביד טהורים אין מהוה לגבי גבורת האף נגד היונים - שהטהורים הרגו את הטמאים.

יש כאן נושא נוסף.

רבותי, אם לא היינו זוכים הנס היה רק הניצחון הגשמי החיצוני גבורת האף גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וזה רק חצי נס. ולמה רק חצי? כי המתיוונים, אלו שבתוכנו (לא היוונים הגויים) רבבות המתיוונים שהסתובבו בתוך העם היו ממשיכים לשלוט - בשלטון הרוח היוונית המשוקצת.

אם מלכות יון לא הייתה נופלת ביד עוסקי תורתך ובידי הטהורים, אלא הניצחון היה רק רבים ביד מעטים, מה התועלת יש בזה? הרי הצורך העיקרי בניצחון היה ניצחון הרוח? - שהטהורים כופפו את הטמאים. וזו ההודאה להקב"ה: מסרת טמאים ביד טהורים וזדים ביד עוסקי תורתך

עוד דבר צריך להדגיש, כי כאשר הטהורים יצאו למלחמה וניצחו, הם הצילו את העם הצלה נוספת - כי היה מי שידריך את העם איך ללמוד את הנס... כי אם חלילה מבינים את הניסים בצורה מעוותת לא מפיקים מהם את התועלת האמיתית, בסופו של דבר - הצרות חוזרות שוב רח"ל.

ידוע, כי בזמן מסעות הצלב התחוללה מגפת חולירע באזורים ענקיים באירופה, ומהיהודים לא מתו כמעט. רק מאומות העולם נפלו חללים, והיה זה נס. ביום מן הימים הבחינו הגויים בכך, והיה מי שיום אסיפה ובה התסיסו הגויים זה את זה והכריזו - כי

הלא כעת דנים אותו למעלה, א"כ צריך לעשות תשובה, התחלתי לחשוב על מעשי בעבר, ואני זוכר את הכל בפרוטרוט - מעת שהייתי ילד בן שנים עשרה עד עכשיו (ר') אלי' היה אז בן שמונים) וכיון שחשבתי על כל העבר מובן שלחץ הדם גבר... לכן, בנייתו זה, נזהרתי ולא חשבתי כלל, וב"ה הכל עבר בשלום".

אה? אה? גיוואלדי! ונזכה לשמור לעשות ולקיים, א'גוטע נאכט.

(להגיד)

"זדים ביד עוסקי תורתך"

"מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים", זה מובן, זה נס ופלא. אבל איך יובן ההמשך: "וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך"? שהרי אלו היו הכוחות שוים, שני הצדדים גבורים ושניהם רבים, מדוע לא ימסרו טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים, מה הרבותא בזה?

ושמעתי מהגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל, שהגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, הי"ד, שאל שאלה זו בזמן המאבק הקשה נגד מרשיעי הברית שקמו על היהדות הנאמנה ולא בחלו בשום אמצעי, כולל הסתות והלשנות בזויות, עלילות והשמצות חסרות יסוד, ואף הסגרה לרשויות. ואמר: זהו שאנו מודים בהודאת "על הנסים" שהטהורים הצדיקים ועוסקי התורה גברו על הטמאים הרשעים והזדים. כי הלא אין להם מעצור במלחמתם, ואינם בוחלים באמצעים פסולים ומגונים לקדם מטרותם. ואילו אנו מוגבלים באמצעינו, כי אין המטרה מקדשת את האמצעים!

והוסיף רבי מיכל ואמר: זהו שנאמר שעשו היה איש שדה ויעקב יושב אהלים (בראשית כה, כז). ששינוי (זכאים פכ ע"ב) שבשר קדשים שיצא חוץ למחצתו נפסל, מדכתיב "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו" (שמות כב, ל). ופרש רש"י: "בשדה", בלא מחיצות משמע. ואם כך, זה ההבדל בין יעקב לעשו: עשו היה "איש שדה", בלא גבולות וסיגים, מחיצות והגבלות, ואילו יעקב היה "ישב אהלים", היינו מוקף מחיצות וסיגים! ואספר -

בסערת מלחמת העולם הראשונה התערערו סדרי הקהילות. לאחר המלחמה, כשבשך הרב מבריסק זצ"ל להעמיד גדרים הדת על תילם כבראשונה, קרא לפרנסי הקהילה לאסיפה. על סדר היום, לאסור "שחיתת חוץ". אחד הקצבים שחט בכפר הסמוך בלי פיקוח על כשרות השחיטה ובדיקת פנים. בקשו לחסום את הפרצה, ולקבוע שאין לשחוט אלא בפיקוח הדוק של ועד הקהילה.

הפרנסים עלו לביתו של הרב, והנה הגיע גם אותו קצב, בלא שנקרא, התיישב בין הקרואים. איך אפשר לדון בענייניו ולבקר את מעלליו, ולהחליט נגדו החלטות, בעוד הוא שומע וזועם, נוקם ונוטר. איש לא אמר דבר, מפני כבודו של הרב. והרב ישב ושתק, דקדק ושתק, עשר ועשרים, שעה ושעתיים, וקם. קמו כולם, והאספה התפרזה. בלא שנאמר מילה.

החלו לצאת, כולל אותו קצב. הנשארים פנו אל הרב: "למדנו רבנו, מדוע לא הורהו, בעדיניות, לצאת?"

והרב הסביר: "עם ישראל נאנק בשעבוד מצרים, ומשה רבינו מצטווה לגאלם. היה עליו לחפז, לרוץ. אך לא, אחיו מתנבא במצרים, וכשיבוא יאפיל עליו ויפגע. ובגלל זה, דוחים גאולת העם?"

אכן, אין המטרה מקדשת את האמצעים! ואם אדם אחד יפגע, נמנע מפעולה! אף אנו התכנסנו לאספה חשובה, להעמיד גדרים הדת על תילה. אבל אם זה כרוך בהלבנת פניו של אדם, בביושו כשיתבקש לצאת, תתבטל האספה ואל יולבנו פניו של האדם!"

אצל עשו, המטרה מקדשת את האמצעים. המטרה העליונה בעיניו, היתה מצות כבוד אב. בבגדי מלכות שמשו (בראשית רבה סו, טז). כשנשלח להביא ציד לאביו, הלך במחשבה ש"אם לא ימצא ציד, יביא מן הגזל" (רש"י בראשית כז, ה), ולבסוף לא מצא, והביא בשר כלב (תרגום ירושלמי כז, לא ובש"י). וכך חנק גם את אליפז בנו, ששלחו להרוג את יעקב אבינו, והבין שמעשה נורא הוא, אבל "מה אעשה לצויו של אבא" (רש"י בראשית כט, יא)!

"לא כאלה חלק יעקב" (ירמיה ז, ט)!

זאת הורנו הקדוש ברוך הוא כשלא ויתר למשה רבינו על התממהות של שעה במילת בנו, כששלח מלאך להמיתו. ואלמלא הודרזה צפורה ומלה את בנה, היינו מאבדים את משה רבינו חלילה, וגאולת ישראל מה תהא עליה. אבל אין המטרה מקדשת את האמצעים!

ונספר -

מלכתחילה, בקש רבי ישראל סלאנטער להיות "צדיק נסתר", ואף הכין עצמו לכך. למד להתפלל במהירות עצומה תוך כוונת כל הכוונות, התמחה במלאכת הנגרות וסיגל את

היכולת לשנן תלמודו ולעיין בו במהלך עבודתו. בגדר: "יגיע כפיך כי תאכל, אשריך וטוב לך" (תהלים קכח, ב), יגיע כפים ולא יגיע מח.

לבסוף החליט, שלא לשם כך נטעו בו כשרונותיו. החליט לזכות את עם ישראל בתנועת המוסר להשתפרות ולהתעלות. וכדי שאימצוה, מצא לנכון לגלות גאונותו העצומה - הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל מנאו ראש וראשון לגאוני דורו, לפני השרף מבריסק וה"בית הלוי" ושאר גדולי דור דעה! - והיה מסבב בקהילות ישראל ומשמיע שעורי תורה, פלפולים עמוקים שארכו כשש שעות ובהם כלל חצי ש"ס, שהדחימו שומעיהם ובגינום התקבלו דבריו.

פעם הופע בוילנא ודרש בפני גדולי תלמידי החכמים בעיר. הציע את הסוגיא ושטח סדרת תמיהות, הציב את יסודו ובקש ליישב על ידו את כל השאלות, ולפתע קם אחד הלומדים והקשה על היסוד המיוחד מגמרא מפורשת.

חכך רגע קט, ואמר: "הצדק אתכם, היסוד נסתר", וירד מן הבימה.

כתרוהו הלומדים וניסו כוחם בדחיית הסתירה, זה אומר בכה וזה אומר בכה. נענה רבי ישראל ואמר: "באותו הרגע שהזכיר אותה גמרא, עלו במוחי שנים עשרה דחיות לקושייתי. ויודעני בברור, שכל אחת מהן היתה מתקבלת על דעת הלומדים. אבל אני ידעתי שהן דחיות סרק, והקושיא איתנה. אמרתי לעצמי: אבל הלא אינך דורש כדי לחדש חידושים בעלמא. כל מטרתיך לבצר את סמכותך התורנית שיהיו דבריך נשמעים לביסוס תנועת המוסר. ועכשיו, כשישמעו שלומד אלמוני סתר את שיעורך, ועוד גמרא מפורשת שנשכחה ממך, תזלזל בעיני הלומדים ויזלזלו בתנועת המוסר. לא למענך, אלא למען המטרה הנעלה, דחה את קושייתו בקש!"

ואז אמרתי לעצמי: ישראל, הלא אתה לומד מוסר! הודה על האמת, וירדתי מן הבימה!"

כששמע זאת הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל, מגדולי לומדי וילנא, הצטרף לחבורת תלמידי רבי ישראל מסלאנט!

(והגדת)

"זדים ביד עוסקי תורתך"

בהודאת "על הנסים" בחנוכה, אומרים: "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך". ותמוה, בשלמא גבורים ביד חלשים, נס הוא. אף רבים ביד מעטים, אבל מה הרבותא של מסירת טמאים ורשעים וזדים ביד טהורים ועוסקי תורה. אילו היו הכוחות שווים, מדוע שלא יצחו הטובים.

ברם, ידיעתי דברי הרא"ש (ריש בבא מציעא) בענין "כל דאליים גבר", משום "שמי שהדין עמו מוסר נפשו להעמיד את שלו בידו ויתר ממה שמוסר האחר נפשו לגזול". ודבריו צריכים באור, מי לא עסקין שהאחד חלש והשני גבור. אלא שחלש המוסר נפשו, יגבר על גבור רפה רוח.

ואמרו (סכה נב ע"א) שהיצר הרע מניח אומות העולם ומתגרה בישראל, ובתלמידי חכמים יותר מכולם. כי גדולה שנאת הרע לטוב, וככל שהטוב גדול כך גדולה שנאת הרע אליו.

וכעין זה אמרו (פסחים מט ע"ב) שגדולה שנאה ששונאים עמי הארץ לתלמידי חכמים יותר משנאה ששונאים עובדי כוכבים את ישראל, ואומרים: מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנה כחמור הנשך ושובר עצם.

וכבר נשאל הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, הלא הכתוב אומר: "כמים הפנים לפנים", כפי שהמים משקפים בבואת האדם הנשקף בהם, "כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט). אם כן, היינו צריכים לשנוא את הגויים כפי שהגויים שונאים אותנו. ועיינו הרואות שהגויים מוכנים להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, והיהודים אינם שונאים אותם כך.

והשיב, שבכל יהודי יש איזו נקודת השלמה עם הגוי, ובאותה נקודה הריחו מזדדה עמו ואינו שונאו. אבל בגוי אין אף "פינטעלע איד", והוא שונא אותנו באופן מוחלט ומושלם.

וכך אמר גם ה"חפץ חיים" זצ"ל, שבכל מקום בו יהיו יחסי הכוחות בין הדתיים והחילוניים שוים, ינצחו החילוניים. כי בין הדתיים יש פשרניים וסבלניים למחצה לשליש ולרביע, ואילו החילוניים יוקדים במשטמתם. ופעם, התבטא ואמר: אנו נלחמים עבור האמת, ברפיון. והם נלחמים עבור השקר, ובלהט.

וזה היה הנס בחנוכה, לא זו בלבד שמעטים גברו על רבים וחלשים על גבורים, אלא שהטהורים גברו על הטמאים, ובנוהג שבעולם הטהורים נלחמים ברפיון והטמאים בלהט. ואם הפסידו הטמאים במערכה, הרי זה נס ופלא!

(והגדת)

בדרך הדרוש

ויש לפרש דהנה איתא במדרש רבה פרשה זו על הפסוק וטבוח טבח והכן ערב שבת היה ואין והכן אלא לשבת שנאמר והיה ביום הששי והכנינו את אשר יביאו וגו' עד כאן. ויש להקשות אכן כן לפי זה הא דכתיב הבוקר אור והאנשים שולחו היה בשבת שחרית ואם כן האין חללו השבטים את השבת שהלכו בשבת. וצריך לומר כי פקוח נפש היה שם דיעקב ובני ביתו היו עטופים ברעב ופקוח נפש דוחה את השבת [ועיין ב"פ"ת ובענה"ק] כמו דאיתא ברש"י על הפסוק למה תתראו למה תהיו כחוששים ברעב. נמצא שיעקב ובני ביתו היו עטופים ברעב ולכן חללו את השבת. אך עדיין קשה על ביתו היו עטופים ברעב ואין אחיו שהלכו בשבת ובודאי אחיו לא חללו את השבת אם לא היה פקוח נפש אם כן היאך ציוה יוסף להחזירם ולא חס על אביו ובני ביתו שהיו עטופים ברעב.

אך יש לומר דאפשר כהפירוש השני ברש"י על הפסוק למה תתראו למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו כאילו אתם שבעים כי באותה שעה עדיין היה להם תבואה. ואם כן יוסף ראה לאחיו שהיה פניהם שמחים ונראים כעשירים

ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה ושברו (מכ, ב) רדו שמה וכו' ונחיה ולא נמות, דנודע דאם נימא גלות מצרים הי' בשביל חטא אא"ה שאמר במה אדע שפיר "ל מהתחיל הגלות משנולד יצחק וע"כ לא היו בנ"י רק רדו" שנים במצרים אבל אי נימא דהגלות הי' בשביל חטא ב' אחיות שנשא יאע"ה א"כ היו צריכים להיות ד' מאות שנים במצרים אבל כבר כ' הקדמונים דיעקב לא חטא בב' אחיות דנקרא אל, והטעם דכשם שהקב"ה הוא חי וקיים כך יעקב אבינו כמחז"ל יעקב אבינו לא מת כדאיתא ב"שפתי צדיקים",

והוא רדו שמה שלא יהיו רק רדו" שנים, דהגלות התחיל משנולד יצחק, ולא משום חטא ב' אחיות כיון שנקרא אל, והטעם שנקרא אל משום "נחיה ולא נמות". (בני דוד)

קום רדוף אחרי האנשים (מד פסוק ד)

במדרש הובא כאן בילקוט (רמק"ן) וזה לשונו הם יצאו את העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על ביתו קום רדוף אחרי האנשים וגו' כמה דאת אמר רחוק יהיה בנינים ובינו כאלפים אמה עד כאן. והוא תמוה.

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

310

פְּרִשֶׁת מִקֵּץ

תש"פ

פניני אמן ותפלה בפרישה

מאוצרות אמונים

"יצאו מצערם האישי ולא עליו היתה חרדתם, כי אם: "ויחרדו איש אל אחיו" - על צער אחיהם.

דְּרָשׁוּת לַחֵם שְׁלֹמֹה דְרוֹשׁ קְלָה

חלום שיש בו טובה אינו מתבטל

"ועתה ירא פריעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים" (מל"ג)

מדוע המלך יוסף למצרים להכין את עצמו לשנות הרעב ולא המלך להם לשוב בתשובה כדי שתתבטל גזרת הרעב, כפי שהתבטלה הגזרה מעל אנשי יגורו כששובו בתשובה?

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק באר זאת על פי דברי הרמב"ם (יסוד התורה י"ד): "כל דבר טובה שיגור האל-אפלו על תנאי אינו חוזר". לענייננו, מלבד ששבע שנות השבע שעליו חלם פריעה היו לטובה, אף בשבע שנות הרעב גנזה היתה למצרים טובה גדולה, שהרי: "כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים" תמורת התבואה הרבה שמכרו לאמות העולם בשנות הרעב (פסחים קט"א). כיון שכל בטוח היה יוסף שדבר החלום לא יתבטל.

משך חכמה

המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים

"ואל-שדי יתן לכם רחמים לפני האיש ושלח לכם את אחיכם" (מג"ד)

מפני מה ברחם יעקב: "ואל-שדי יתן לכם רחמים", הלא הברכה נצרכה שיתן ה' רחמים בלב שליט מצרים כדי שיחדל מלהתעמר בהם?

באר רבי שלמה קלוגר:

יעקב פנו לבקש על בניו, שיטע ה' בלבם את מדת הרחמים, כדי שיהגו איש בזולתו ברחמים. וכאשר יעשו זאת "לפני האיש", כלומר: קודם שיתצבו לפני מושל מצרים, אזי מבטח להם שאף הלה ינהג עמם בחסד וברחמים, כמאמר חכמים (שבת קנ"א ב): "כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים".

אמרי שפר

אחי יוסף הקדימו מנחה לסעדה

"ויכינו את המנחה עד בוא יוסף בצהרים כי שמעו כי שם יאכלו לחם" (מג"ה)

פרש רבי וידאל צרפתי ראב"ד פאס:

לשון: "ויכינו" רומזת לתפלה, כפתוב (עמוד ד"ב): "הפון לקראת אלקיך ישראל". למדנו מכאן שאחי יוסף הכינו - הקדימו להתפלל "את המנחה", בטרם "יאכלו לחם" - בסעדה. שכן הלכה מפורשת היא (שוע"א רלב ב): "לא ישב אדם לאכל... אפלו סעדה קטנה, סמוך למנחה גדולה".

צופר דבש

חנוך הקטנים לעגית אמן

"ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם" (מב"כ)

חכמינו שמו דגש מיוחד על חנוך הקטנים לעגית אמן. ידועים הם דברי הגמרא (סנהדרין ק"ב): "קטן, מאימתי בא לעולם הבא? תנא משום רבי מאיר: משעה שיאמר אמן, שנאמר (ישעיה כ"ב): 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים' - אל תקרי 'שומר אמונים' אלא 'שומר אמן'. בעקבות זאת פוסק הרמ"א (או"ח קכ"ד): "וילמד בנאי הקטנים שיאמרו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא".

רבי שמואל לניאדו 'בעל הפלים' מכאן שהסבה שרבי מאיר למד מפסוק זה דוקא על אמן של קטן, היא לפי שנאמר בו: "גוי צדיק", וכבר מצינו קטן המכנה גוי ככתוב (בראשית כ"ה): "שני גיים בבטן".

רמז נפלא להלכה זו למד האדמו"ר רבי יהוסף מקוסון מלשון כתוב זה: "ואת אחיכם הקטן תביאו אלי" - בזכות מה 'הקטן' זוכה לבא לעולם הבא? בזכות: "ויאמנו דבריכם" - שמלמדים אותו לענות אמן.

כ"ל פז: ישעיה כ"ב: "לקוטי בני שלשים" מקצ

רבי אליהו הכהן מאיזמיר בעל 'השבט מוסר' דרש כי דוד המלך כבר העיד על עצמו שזוהר בעגית אמן בקטנותו, שכן אמר: "ולוא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים" - אלמלא הייתי מתרגל מקטנותי לענות אמן אחר כל ברכה, אזי לא הייתי זוכה לראות בטוב ה' בעולם הבא, כי בזכות עגית אמן זוכים לעולם הבא.

הוסיף ודרש רבי אליהו הכהן, כי אף מרדכי הצדיק חנף את אסתר המלכה להגדלה בביתו לענות אמן. שכן יש לדרש את הפסוק (אסתר ב"ד): "ויהי אמן את הדסה היא אסתר בת דוד כי אין לה אב ואם" - כיון שלאסתר לא היו אב ואם שילמדוה לענות אמן, לפיכך מלא מרדכי את מקומם, ויהי אמן את הדסה היא אסתר - שילמדוה לענות אמן.

המקל רבי עמנואל חי ריקי בעל 'משנת חסידים' הביא רמז לדברי רבי מאיר שהקטן זוכה לחיי העולם הבא משעה שיענה אמן, מקד שפופי התבואה: "בן העולם הבא" הם 'אמן'.

מנחת אליהו פרק לב: 'חושב מחשבות' מאמר רוח נבואה אות כו

ידוי מעמק הלב

"ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו" (מב"כ)

את תבת 'אבל' תרגם אונקלוס: 'בקושיטא' - באמת. ויש להבין מדוע בחרו האחים להוסיף תבה זו כאן? פרש האדמו"ר רבי ישראל ממודז'ץ:

כאשר אנו מתוודים על חטאינו, עלינו לעשות זאת מעמק הלב ולא מן השפה ולחוץ. על כך אנו מתוודים בסדר הדיו: "טפלונו שקר" - שאף את הנדוי עצמו אמרנו מן השפה ולחוץ ולא מעמק הלב. ואכן יש להקפיד שכל הפחות תבות אלו תאמרנה מפיו בכנות הלב...

כאשר בקשו האחים להביע את עמק צערם וחרטתם על מכירת יוסף, הדגישו: "אבל אשמים אנחנו" - באמת אנו מתחרטים על כך שמכרנו את אחינו, ואינו מתוודים על כך רק מן השפה ולחוץ.

דברי ישראל

להתודות אף על ההתראה

"ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו... ויען ראובן אתם לאמור הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם" (מב"כ-כב)

לכאורה המלה "לאמר" נראית כמיתרת, שכן די היה לכתב: "ויען ראובן אתם הלא אמרתי אליכם..."?

פרש הרבי ר' בונם מפשיסחא:

חמור עונו של מי שחטא לאחר שהתרו בפניו לבל יחטא, ממי שחטא ללא התראה. כאשר החוטא שהתרו בו שב בתשובה, עליו להתודות מלבד על עצם החטא אף על כך שהתעלם מההתראה.

משמע ראובן את אחיו מתוודים ואומרים: "אבל אשמים אנחנו", הוסיף ואמר להם: אין די בודוכם על עצם החטא, שכן עליכם "לאמר" - להתודות אף על כך שבטרת חטאתם: "אמרתי אליכם... אל תחטאו בילד", ובכל זאת חטאתם "ולא שמעתם" להתראתה.

קול שמחה

כל אחד מהאחים חרד על אחיו

"ויצא לבם ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אליהם לנו" (מב"כ)

לכאורה תבות "איש אל אחיו" נראות כמיתרות, שכן די היה לכתב: "ויחרדו לאמר מה זאת..."?

פרש רבי שלמה זלמן ארנר, רבה של שאמלוי:

בקשה התורה להדגיש שכל אחד מהאחים הצדיק על עצמו דין שמים, כמאמר חכמים (ברכות נ"א): "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה". ואולם, כיון שהלכה זו אינה אמורה אלא ביחס לחובת האדם כלפי עצמו, אף בצער רעהו בודאי עליו להשתתף, לפיכך מעידה התורה על האחים: "ויצא לבם", כלומר: הם

"חנך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה"

הקפדה מיוחדת מצאנו במקורותינו לחובת חנוך הקטנים לעגית אמן:

"קטן, מאימתי בא לעולם הבא?"

תנא משום רבי מאיר: משעה שיאמר אמן" (סנהדרין ק"ב).

"וילמד בנאי הקטנים שיאמרו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן

יש לו חלק לעולם הבא" (הרמ"א או"ח קכ"ד ז).

ברכות השחר: בקול בכוונה בחברותא.

זהרים לשומרו אבות ובוים.
היום נכבד לפני אמונים.

כרפת המזון - 'הטוב והמיטיב' (ט')

ורחמים וחיים ושלום

יש להבין, לאחר שכבר בקשנו לעיל: "לחן ולחסד ולרחמים", מפני מה יש לשוב ולבקש: "ורחמים וחיים ושלום". אף בכרפת 'שים שלום' מצינו כן, שבתחלה אנו מבקשים: "חן וחסד ורחמים", ובהמשך: "ורחמים וחיים ושלום", ויש להבין את טעם הדבר.

במאמרים קודמים התבאר שה'רחמים' הראשון הוא מהגמולות, שהם האפן שבאמצעותו ישפיעו עלינו כל ההטבות - "לחן ולחסד ולרחמים ולרחן". ואלו ה'רחמים' השני הוא מה'הטבות' עצמן, שאנו מבקשים שהיה עוצמנו רחמנים (ראה 'שמיעה תפלת' בשם הגר"ק).

יש להוסיף ולבאר זאת על פי דברי הגמרא (שבת קנא ב): "כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים". לפי זה נתן להבין, שבתחלה בקשנו מהקדוש ברוך הוא שלא ימנע רחמיו מאתנו, ועתה אנו מבקשים ממנו שיעניק לנו עצמנו ממדת רחמיו, כלשון הפסוק (דברים יג ח): "ונתן לה רחמים" (ראה 'אור החיים' שם), כדי שבאמצעות הרחמים שניתנו לנו נוכל לרחם על אחרים, ומיילא ירחמו עלינו מן השמים (הגש"פ 'לקוטי שמעוני', 'חולדותן של אבות' עמ' 226).

השלום - כלי מחזיק ברכה

בקשת 'שלום' נחוצה בסיום בקשות ה'הטבה', שכן אין הברכות מועילות אם אין שלום עמהן, כמאמר חכמים במשנה (מצאין ג יב): "לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום". וכן אמרו במדרש (במדבר יא ט): "אין הברכות מועילות כלום אלא אם כן שלום עמהם".

כפרט לענין המזון אמרו בתורת כהנים (בבב"א ח א), שבכרפת "ונתתי שלום בארץ" נחוצה לאחר ברכת "ואכלתם למאכלם לשבע" (נזיר כו ה-ו), שאף כאשר המזון מצוי בשפע - אם אין שלום בארץ אין המזון מועיל כלום. ובארז שם כי לפיכך אנו מברכים: "עשה שלום וגורא את הכל", שבאמצעות השלום נשלמת הבריאה כלה (וראה עוד פר"י דרא"ק פרק השלום א ב).

'וכל טוב ומקל טוב'

יש להבין את פשר כפילות הבקשה, 'וכל טוב ומקל טוב'. בפרט אחר שכבר בקשנו לשונות רבות של הטבה - מה עוד נוותר לנו לבקש במלים 'ומקל טוב לעולם על יחסרנו'?

כמה באורים נאמרו בענין זה:

- מיימים אנשים רבים שיש להם כל טוב, אך אין בידם יכלת להנות ממנו, אם מחמת חלי ואם מחמת סבות אחרות. לפיכך אנו מוסיפים ומבקשים 'ומקל טוב לעולם אל יחסרנו, שמלבד שכל הטוב יהיה ברוחנו, נוכל אף להשתמש בו (אוצר התפלות - עיון תפלה).
- אף כי בנדאי עושה עמנו ה' בכל רגע ורגע טובות ללא קץ, לא תמיד יורגע

מסגלים להכיר בהן בפעל מיד. לכן אנו מוסיפים 'ומקל טוב לעולם אל יחסרנו' ומבקשים שלא רק שנוזק ל'כל טוב', אלא שאף נרגיש ונראה בעינינו את כל הטובה הזו (משנת משה' על הגש"פ).

ג. מעשה ידוע הובא בגמרא (תענית כה א) על אודות רבי חנינא בן דוסא, ששקעה ענינות בביתו ונדהה עד ללא נשוא, התפלל והורידו לו מן השמים רגל שלחן מזבח. אלא שאז חלמה אשתו שהם יושבים בשמים לצד שלחן שחסרה לו רגל. מכך הבינה שנתנו להם מהשכר המבטח להם לעתיד, ומיד דרשה מרבי חנינא שיחפץ שיקחו את הרגל בחזרה כדי שלא יחסר להם משכרם, והצריך ר' חנינא לבקש רחמים כדי שתגשגש הרגל מהם. לפיכך אנו מבקשים: "ומקל טוב לעולם אל יחסרנו" - שגם אחר שנוזק לכל הטוב שעליו בקשנו, לא יגרע מוחלטנו לעולם הבא (הגש"פ 'אור אמרים' בשם רבי מאיר מפרימישלאן).

ד. השליה הקדוש (בהעלתו, אות ו) כתב, שיש חלוק בין 'טוב' ל'טוב', ש'טוב' - בחולם מורה על טוב נגלה, ואלו 'טוב' - בשורוק מורה על טוב נסתר. לדבריו יש לפרש ששל העולם הזה אנו מבקשים במקל 'טוב', כי אין לנו בו אלא טוב הנגלה לעינים, אולם על העולם הבא, כיון שבו נכיר גם בטוב שאינו נגלה לעינים, מוסיפים אנו ומבקשים שמקל טוב לעולם אל יחסרנו (בכרפת דוד).

ה. עוד פרש רמ"ח לנדא בספר 'ועש אברהם', ש'טוב' מסמל את עשר הדברים הטובים הנצרכים לאדם, אף 'טוב' מסמל את הדברים המושגים במיוחד. כפי שאמר פרעה לבני יעקב (בראשית מה יח): "ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ". והיו שאנו מבקשים בתחלה מהקדוש ברוך הוא שיעמלנו את כל הטוב, ומוסיפים ומבקשים שאל יחסרנו גם מהמשגב ביותר.

זהירות בכבוד הפת

בבקשתנו מהקדוש ברוך הוא 'אל יחסרנו', חשוב שנוזכר כי הלכה מפרשת היא בשלחן ערוך (אורח קפ ד) שמי שאינו זהיר בכבוד הפת ואינו נוהג כבוד בפרורים הנותרים ממנה, עלול להגיע חליה ליד עניות.

כפי שספר רבי נחום דוד הרמן זצ"ל, שבהיותו בבית היחפץ חיים נזכר לראות עד כמה נהג הוא בזהירות בפרורים שגפלו על הארץ. הדברים היו תמוהים מעט בעיניו, והיחפץ חיים הבחין בכך ואמר לו: "האם תמה אתה על כך שאני שומר את הפרורים? שמע נא: יהודי אמנם אינו צריך לרוץ אחר העשירות, אף הוא בנדאי לא צריך להזמין אליו הביתה את שר העניות..." (הגש"פ 'תפלות שמעיו').

לדבר עם הרופא האמתי

רק מתחיל את התפלה וכבר תוקפות אותי המחשבות מכל כוון... על אחת כמה וכמה בתפלה שאינה מן המניין.

ומה לעשות שזו הכתבת היחידה שאליה אתה אומר לפנות פרגע, הלא אתה בעצמך מעיד שכבר כלו כל הקצין. שמע לעצתי, פנה לה שעתים-שלוש וכתב לה מראש מה אתה עומד לדבר, כך תהיה בטוח שלא תהייה לה הפריעות...'

ממשיך ומספר הרב סנה:

"שבועים לאחר מכן אני התקשר אלי האב שבשר לי באשר: 'קבלתי תשובה מהרופא. 'איה רופא? תמהתי. כבר הספקתי בינתיים לשכת מהספור, רופא כל בשר ומפליא לעשות! הטיב האב הנרגש, ומיד הסביר:

'כבר בבקר שלמחרת השיחה אתה החלטתי לבצע את דבריו הלכה למעשה; השכם בבקר הודעת לי לבסוף שלי שאחרי לעבודה בכמה שעות, התפלת לי שחרית בכונה בבית הכנסת הסמוך לביתי, ומיד לאחר למוד השעור הקבוע וארוחת בקר קצרה, יצאתי ברכבי להרשה צדדית, התישבתי שם על ספסל מוצל והתחלתי להתפלל.

הסדרות וההפרעות הופיעו כמאפה, אולם התכוננתי לכך מראש. בידי היה מוכן צדור דפים שעליהם כתבתי את כל הנושאים שבקשתי לדבר עם הבורא יתברך. וכן, במשך שעות ארוכות שפכתי את כל המאמרים שהצטברו לי בלב לאחר תקופה מהירה של התמודדות. דברתי עם ה' יתברך על הכל, ספרתי לו על כל הקשיים שעברנו עד כה עם בגנו, ובטרם בקשתי על העתיד, הודיתי לו בחם על כל הטוב שהוא מרעיף עלי.

כאשר סימתי את התפלה הארכה כבר הגיעה שעת המנוחה. יצאתי שוב לבית הכנסת והתפלת לי מנחה כמו שצריך, ומשם יצאתי לעמל יומי, כשבלבי פושטת תחושת שלווה. חשתי כי סוף סוף מישהו האזין לי.

היה זה ביום ראשון. ביום חמישי באותו שבוע התקשר אלי הבוחן של החידר שבו לומד בני. היו לנו שיחות משתפות רבות בשנים האחרונות, ובדרך כלל הן לא היו נעימות במיוחד, אולם השיחה הפעם היתה שונה. הבוחן שמח לבשר לי שהשבוע הצליח הבן שלי במבחן, והוא אמר את כל השקלא וטריא' בבהירות מיוחדת. ממש הפלא ופלא.

בשבוע שלאחר מכן התקשר אלי המלמד בחידר וטוחח אתי שיחה קצרה שתכנה היה: 'הבן שלך השתנה מהקצרה לקצרה... באותו שבוע התקשר אלי גם האבךך שלמד עמו באפן פרטי, וגם הוא הביע את התפעלותו מהשנוי הפדהים שהוא רואה במהלך השעורים.

'אני אסיר תודה לה', סים האב הנרגש, 'מסתבר שהפניתי אותי לרופא הנכון. לרופא כל בשר ומפליא לעשות, והישועה לא אחרה מלבוא'.

'מתוך האור' - חנכה עמ' רט

את הספור הפדהים שלפנינו שמע המגיד הרב הגאון ר' שלמה לויןשטיין שליט"א מידיו הרב בן ציון סנה שליט"א מארצות הברית, העוסק רבות בעדוד וחזק ענין התפלה וההודאה בקרב שלומי אמוני ישראל.

וכך מספר הרב סנה:

"יום אחד פנה אלי יהודי מפכרי ויח' בפני את צרתו: 'בני היקר, ליד חמד, סובל שנים מבעיות רכז קשות. בנוסף לכן, ושמה בעקבות כך, גם דבורו קטוע ומשגש והוא מתקשה מאד להשתלב בחברה. הבעיות הללו מקשות עליו ומפריעות לו בכל התחומים, הן מבחינה למודית והן מבחינה חברתית.

נסינו לעשות הכל כדי לעזור לו. שכרנו בעבורו מלמד פרטי, לקחנו אותו לספולים רגשיים והתנהגותיים אצל טובי המומחים, פקחנו עמו אצל רופאים מומחים, וכאלו כלום - שום שפור לא נראה בשטח. ואדרבה מצבו רק הולך ומחמיר.

הוצאתי עד כה על טפולים בעבורו כבר למעלה מארבעים אלף דולר, ואין שום תזונה, אמר האיש והוסיף במירות: 'אני מרגיש אבוד וחסר תקווה'.

שתיקה קצרה של שתיפות בכאב השתררה בינינו, כשבסיומה שאלתי את האיש: 'אצל רופא פלוגי היית כבר?' בכונה נקבתי בשמו של רופא להתפתחות נודע ומפרסם אשר על כל בקור במרפאתו הוא גובה טבין ותקילין. 'בנדאי!' השיב האיש והחל לפרט בקול שנומה בו שמץ של גאווה: 'שבנו אצל למעלה משעתיים, שעליהן אלמתי במיטב כספי. זהו רופא מקצועי ויסודי מאד, ובהתאם לכך הוא חקר אותנו ארכות על כל קורות חייו של בגנו, מיום לדתו ועד עתה. כפי הנראה הוא נסה להבין בכך את מקור רגשותיו השליילים של הילד'.

לאחר אותו הבקור הגענו אליו לבקור נוסף שגם הוא היה לא קצר ולא זול, הוסיף ואמר האב, 'אולם כבר אמרתי: שום דבר לא הועיל. אפילו הרופא הגדול והנודע לא הצליח למצא מזור לבגיתו הקשה של בני...' 'דיד', כטעתי את דברי האב בשאלה, 'אני שומע מפיך שכבר העברת שעות ארוכות אצל רופאים ואצל מומחים שונים. אך מתי בפעם האחרונה דברת עם הקדוש ברוך הוא על בגיתו של בגך במשך כמה שעות?'

האב היה מפתע מהשאלה. הוא הרבה מעט ואז השיב: 'אודה על האמת, נדמה לי שאם אצריך את כל מה שדברתי עם רבוננו של עולם במשך כל השנה האחרונה, לא אגיע לשלוש שעות...'.

'איני מבין', הבהתי לדבריו, 'הלכת לרופא בשר ודם - שזוהי רק השתדלות - שלמתי לו כסף רב ודברת אתו במשך שעות רצופות. זאת אולי טוב לשעתיים נוספות וגם עליהן שלמתי ממייטב כספי, ואלו עם רופא כל בשר, הכל יכול, אשר הוא מוכן ומזמן להקשיב לה בכל עת ובכל שעה, חנם אין כסף, האם אתה לא מצאת זמן לדבר? הלא אפילו אתה מדבר כבך במשך למעלה מרבע שעה...?'

'ומה אעשה', התגונן האיש, 'מאז ומתמיד קשה לי להתפלל במשך זמן כה ארוך ברצף. אפילו בתפלת שמונה עשרה - אני

חוט של חסד

בס"ד בר"ה
פרשת מקץ-שבת חנוכה
גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

מאמר
ראש הישיבה

לחנך באור

הצצה נדירה

נשארו בידינו כמה מכתבים שרבי נחמן כתב לבנותיו הנשואות, נשים בוגרות שגדלו בביתו של צדיק גדול לפני כמה וכמה דורות, ואנחנו מוצאים בהם מילים חמות ואוהבות של אב רחום שאוהב את ילדיו מכל הלב ומעניק להם חום ואהבה, דאגה ואכפתיות בלי סוף:

"רב שלום לכבוד אהובי, חתני, חביבי, הלוא הוא הרב המופלג המהולל כתר שם טוב מורנו הרב יצחק אייזיק נרו יאיר, עם שלום זוגתו היקרה היא בתי, ידידתי, הצנועה, החכמנית, המהוללה, הישרה, מרת שרה תחיה..."

"ונא להודיעני תמיד משפעת שלומכם הטוב, וביקשתי מאוד מבתי תחיה ומחתני שיחיה בלבי לדאוג כלל, רק להיות בשמחה תמיד, ושולם וחיים כנפשם ונפש אביכם הדורש שלומכם הטוב באהבה עזה."

"שלום לאהובתי בתי הצנועה והחכמנית וכו' מרת שרה תחיה... גם ביקשתי שתעשי כמו שצויתך שאל תשגיחי על צרכי הבית ותאכלי בשר ותשתי יין, כי **בריאונך היא יקר יותר מחיי וממש חיים** תתני לי כשתודיעני שאת בריאה וחזקה..."

ומבקש ממחותני: "וביקשתי להשגיח על בריאות בתי כי נפשי קשורה בנפשך..."

שימו לב טוב שצדיק גדול ואיש ציבור כמו רבי נחמן לא חוסך במילים כאשר הוא פונה לבנותיו, אף על פי שהן כבר בוגרות ונשואות, והוא חושף במכתביו קשר אישי חם ואוהב.

המכתבים האלה נותנים לנו הצצה נדירה לתוך החייו האישיים של רבי נחמן, כיצד התנהל הבית, ומה היה הקשר שלו לבנותיו. ויותר מזה הם מלמדים אותנו איך אנחנו צריכים להתנהג.

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"
רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226
טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252
לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

הילדים שלכם מבינים שהעולם הזה קודר ושאינו טעם לחיים.

בזמן ובמקום

וכמו בכל דבר בחיים, גם כאן חשוב התזמון. זה נכון שמחמאות מתאימות לכל זמן, אבל יש זמנים שבהם המילים החמות הרבה יותר נצרכות והרבה יותר משפיעות ומועילות, ולעומת זאת בזמנים אלה צריכים להיזהר הרבה יותר ממילים הרסניות כי אלה זמנים שמעצימים מאוד את כוח ההרס שבמילים.

והזמנים החשובים ביותר הם זמן ההשכמה בבוקר, וזמן ההשכבה בערב לפני השינה.

כמו שחשוב לכם שהילדים ייצאו עם ילקוט ועם כל הציוד הדרוש, עם ארוחה מזינה, נקיים מסורקים ומסודרים - על אחת כמה וכמה שאתם צריכים לעשות את הכול כדי שהילדים ייצאו מהבית עם חיוך ועם הרגשה מרוכזת בלב. ואין כמו חיבוק, מחמאה, ומילות הערכה כדי להרים ולהגביה את המורל של הילדים ולהעניק להם רצון וחשק כבוד עצמי ואנרגיה חיובית לכל היום.

היציאה מהבית מותרה חותם על כל היום כולו. המילים שנאמרות לילד בשעות ההתארגנות בבוקר ובפרט בשעת היציאה מהבית "מלוות" את הילד כל היום וקובעות את מצב רוחו ואת העקידה הנפשית שלו.

אם הילד יוצא מהבית מאושר ושמח, הוא יוצא ליום של אור והצלחה, יש לו חשק ורצון וכווץ ללמוד ולהקשיב ליזם ולשחק. אבל ילד שיוצא מדוכא וממורמר איך יהיה מרוכז בשיעורים? הוא כל היום "קריץ" בראשו ובלבו את הרגשות ואת העלבונות מהבוקר.

ילד כזה - גם כשהוא משחק וצוהל - הוא רק בורח מהרגשות הרעים שמציפים אותו, והוא לא מאושר באמת. ובדרך כלל התסכולים שלו ייצאו בצורות שונות, אם זה באלימות, ואם זה בהשחתה, המשך בעמוד 3

אין סיכוי שתגזים

תמיד הייתי אומר שהתכונה הגרועה ביותר לבעל היא הקמצנות. **קמצנות זה לא רק בכסף זה גם בחום ובאהבה וגם ביחס ובמאור פנים.** הגמרא אומרת שהשכר על מילים חמות משמחות ומעודדות לעני גדול הרבה יותר מהשכר על עצם הצדקה. ומכאן נלמד שגם העונש על קמצנות במילים חמות חמור הרבה יותר.

הרב שלמה קרליבך אומר בשם המהר"ל שהקמצן זה הדבר המנוגד ביותר לקדוש ברוך הוא כי הקדוש ברוך הוא כולו נתינה, הוא רק נותן, ואילו הקמצן רק לוקח.

התורה מורה לנו ללכת בדרכיו של ה' יתברך. אנחנו חייבים להידמות לה'. וכמו שה' מאיר לכל העולם ומחיה את כולם, גם אנחנו צריכים להיות בבית קרן אור ומקור חום ולהשתדל בכל הכוחות להיות את הילדים שלנו.

אגב, זה נכון גם בין בני זוג. אל תסתפקו בשקט תעשייתי או בהפסקת אש, תבינו טוב שקשר אמתי ובניית אמון במערכת הזוגית זה דבר שנתון לשינויים וחייב תחזוקה תמידית. בכל הזדמנות תחמיאו ותחזקו אחד את השני. שמעתי כבר הרבה תלונות על שלום בית, ועוד לא שמעתי אישה אחת שמתלוננת על כך שבעלה נותן לה יותר מידי מחמאות...

יש לכם פה. זה כלי מדהים שהקדוש ברוך נתן לנו כדי ללמוד תורה וכדי להתפלל ולברך וכדי להגיד תודה. וזה כלי שאפשר לעשות אותו הרבה מאוד חסד, וחסד מתחיל מהבית. אל תתקמצנו על המילים, בכל הזדמנות "תשחררו" מחמאות חיזוקים ותשבחות, זה לא וגם לילדים. תחייכו, תאירו פנים. כשאתם מחייכים הילדים שלכם מבינים שהעולם יפה ושטוב לחיות; וכשאתם כבויים או זועפים

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

חולון

יום ה',
ה' טבת (20/01/02)
בית כנסת ע"ש חללי צה"ל
המעפילים פינת המצודה,
בשעה 21:30

ירושלים

יום ד',
ד' טבת (19/01/02)
ישיבת "חוט של חסד"
שמואל הנביא 13,
בשעה 20:30

גיליון 653
ל' כסלו תש"פ

כניסה	יציאה	ר"ת
16:07	17:22	ירושלים
16:22	17:24	תל אביב
16:13	17:21	חיפה
16:18	17:17	באר שבע

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

חיים במסגרת-פרק "

בשבוע שעבר סיפרנו על שמואל, על הבימבה האדומה ועל חוק השינה.

בדיוק כפי שבגיל שנתיים וחצי, ניסה שמואל להתנגש "במסגרת", שהייתה קיר ומכונת כביסה שהפריעו לו בנסיעתו עם הבימבה, אולם עם הזמן הוא הבין שעם קיר ומכונת כביסה לא מתעסקים. בדיוק כפי שאמר לעצמו, "קיר המטבח ומכונת הכביסה לא יזוזו לעולם ממקומם, ואין לי ברירה אלא להפסיק את ניסיונות ההתנגשות ולנסוע בכיוון אחר", אותו הדבר בדיוק קרה בניסיונותיו בגיל 6 להתנגש בגבולות "חוק השינה". שמואל מודעניו הבין והפנים ש"חוק השינה הוא קיר". "ההחלטות של אבא הם יציבים וקיימים כמו מכונת הכביסה". איך אבא של שמואל עשתה זאת?

חוק כמו קיר

אבא של שמואל שזכרה כיצד התנהג, בהיותו בגיל שנתיים וחצי כאשר הוא ניסה מספר פעמים "להזיז את הגבולות" שהפריעו לו לנסוע כרצונו, וכשראה שהם גבולות ברורים ויציבים שלא יזוזו ממקומם, אזי הפסיק את ניסיונותיו, הבין שהגבול עובר כאן, ועליו להיכנע. אבא זכרה זאת והחליטה לקבוע לו "גבול ברור כקיר" גם לחוק השינה.

"אם הוא הפסיק להתנגש בקיר, ברגע שהבין שהקיר לא יזוז ממקומו, אז אם אהיה החלטית בנוגע לשעת השינה, והוא ינסה להתנגש בחוק, ואמשיך להיות החלטית- אזי הוא בסופו של דבר יבין שעליו להיכנע ויפסיק להתנגש בחוק" אמרה לעצמה ויישמה זאת בפועל.

הסברה

אבא של שמואל, עבדה קשה. היא לא החליטה סתם ככה וניסתה להפעיל נגדו שרירים. היא ידעה, שלשמואל שלה יש רעיונות ומניפולציות שיכולים להוציא אותה מהכלים, והיא לא רצתה להתעקש איתו ולהכריח אותו ליישם את החוק בלי סיבה

לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
054-8434435 נ"ד:

שתספק את הבנתו. בכדי למנוע את ההתנגדות של שמואל, היא טרחה לשתף אותו בהדרגה בצורך ההכרחי של "חוק השינה" ולכן לפני שהיא הציגה לפניו את החוק ודרשה ממנו ליישם אותו, היא עבדה איתו בתחום ההסברה. אבא של שמואל חששה, שבמידה והוא לא יבין שעליו לישון בזמן שנוקב, הוא ינסה את כל כוחו להתנגש בחוק ואזי היא תצטרך להפעיל עליו לחץ, כוח ומאמץ רב בכדי להרדימו מיד ערב.

"בכח זה לא יעבוד, עדיף לעבוד איתו מתוך רצון" היא אמרה לבעלה, ולכן מעבר לכל השיטות של המבצעים שהזכרנו בעבר, היא השתמשה בשני כלים חינוכיים חשובים: 1. עבודת צוות. 2. הסברה נכונה. היא העדיפה לעבוד עם כל המשפחה, אע"פ שכמעט כולם ישנו בלי בעיות, כי כך העבודה עם שמואל תהיה "עבודה קבוצתית", וזה יקל עליו את העבודה.

הסברה נכונה-המפתח להצלחה

אבא של שמואל אספה את כל הילדים לסלון, הכינה כיבוד ושתייה, ושוחחה איתם בגובה העיניים: "ילדים צדיקים שלו! אני רוצה לדבר אתכם על זמן השינה, אבל קודם כל נחשוב איך הבית שלנו נראה בזמן הקימה בבוקר: מידי בוקר, ה' עזר לנו וכולנו התעוררנו, אבל יש ילד שקם מיד כשאבא/אבא העירו אותו. יש ילד שקם אחרי הרבה קריאות ואפילו יש ילד שהיה קם לאחר מלחמות. לפעמים לקחתי את השמיכה, לפעמים שפכתי קצת מים, הרבה פעמים צעקתי והלחצתי אתכם שאין זמן, אתם תאחרו או שהסעה כבר למטה.

לבסוף, כולכם ב"ה הלכתם לבית הספר אבל אני הרגשתי בכלל לא נעים כי צעקתי הרבה ואפילו התרגזתי. כשיצאתם מהבית, ממש ברכתי ברכת הגומל. ילדים מתוקים שלי- אני מאוד רוצה שיהיו לי בע"ה ילדים מחונכים שמקיימים את רצון ה' ויודעים לשמור את הזמן, ואני מאמינה שאם נעבוד ביחד על החוק החדש שאנחנו רוצים לעשות בבית, ה' יעזור

בדיחות הדעת

ליונים היה מאד חשוב המראה הפיזי, היופי וכנשר גופני. אנחנו אוכלים סופגניות כדי לזודא שאנחנו לא דומים להם...

בן של קמזן פונה לאביו: "אבא, שמעתי מהחברים על חשיבות המצוה הנקראת בפי העם: "דמי חנוכה" מה הפירוש בזה?" עונה לו האבא: "עזוב זה תרבות יוון".

לנו להצליח בו וכאשר נתרגל אליו הוא יהפוך לנו לטבע שני וכך נהיה יהודים מסודרים כמו שה' רוצה. בואו נחשוב ביחד, בשביל מה חשוב לישון/לקום בבוקר בזמן? האם לדעתכם חשוב לקבוע זמנים לשינה או לקימה? אתם זוכרים מקרים שבאתם לכיתה מאוחר, איך הייתה הרגשתכם? אתם יודעים למה אחרתם לכיתה? אתם זוכרים ימים שכמעט נרדמתם בכיתה? וכו' וכו'

תפתחו שיחה ארוכה עם הילדים, בשיחה תפרטו את כל המעלות של זמן קבוע לשינה ואת כל החסרונות של ילד שישן מאוחר. תוסיפו סיפורים ודוגמאות לרוב, אל תקמצו במילים- המטרה היא להוביל את הילד תוך כדי שיחה למסקנה חד משמעית: "אני מבין/ חייב / משתלם ל-לישון בזמן".

שיחה לשיחה

ישנם ילדים שיפנימו בשיחה הראשונה ומיד יתחילו בהתלהבות ליישם את החוק. וישנם שצריכים עשרים שיחות- כל ילד בקצב שלו. אבל דבר אחד ברור: כאשר הילד יבין מעצמו שהוא צריך "זמן שינה קבוע" החדרו בו מודעות למשמעת עצמית, ועכשיו העבודה שלנו היא לפתח בו את הנקודה הזו ולהוביל איתו ביחד מהלך ושינוי בחיים, עד שיגדל ויוכל לעמוד על רגליו גם כאשר איננו בודקים אותו.

העבודה לא מתבצעת ביום אחד, בוודאי שיהיו לו קשיים ונפילות אך לפחות יש לו תוכנית ומטרה ויודע לקראת מה הוא צועד, בסוף בע"ה עם הרבה תפילות, אורך רוח, סבלנות ושימוש בשיטות שהזכרנו במאמרים הקודמים, הוא גם יצליח.

המכון לפרפולוגיה
בנתיבי הכתב
הרצאות | אבחונים | אימוני אישי

הדרכה להישג אישי ומיידי
בהגשנת הרב יאיר נחום

פסוקא אקראאליקא

איך ליצוד עתיד טוב יותר

ולגלות את הענק שבך, בדרך עוצמתית להישג אישי ומיידי, בהגשה סוחפת ומרתקת עם הרב יאיר נחום

מאבחון ועד האימון

לפרטים והרשמה
052-2222-477

נותרו מקומות אחרונים

הסדנא תתקיים בירושלים ובבני ברק

לקבלת פרופסקט מפורא במייל - A052222477@gmail.com

אפשר לחיות עם המינוס בבנק ואפשר גם- ליהנות מפלוס+

יתרת עו"ש	
נכון לתאריך: ב' טבת	-4,655.40
חוב הקרוב	
ויזה, חוב חדשי	-18,232.50
חדש בחשבון	
א' טבת משיכה מבנק	-350
כ"ב כסלו רשות מזון	-798.70
כ"ב כסלו טלי הנעלה בע"מ	-200
ט"ו כסלו משכורת חדשית	5,890.80
י"ב כסלו סופר אבי	-150.20

זאת חנוכה, היום המסוגל לניסים מעל הטבע הרב שלום ארוש שליט"א בפדיון נפש באומן הפדיון שיוביל אותך לישועה 02-5308000

ילדון חידודון

בין הכותרים יוגרלו מתנות

בחומש בראשית סבא נכד ונין בהקשר לחול ים.

תשובה פרשת וישלח: לאנשים הבאים היו שמות של בעלי חיים:
1. (בראשית לו יט) חמור הוא אביו של שכם; 2. (בראשית לה ח)
דבורה מינקת רבקה; 3. רחל (כבשה) אחת האופרות; 4. (בראשית לו
כד) איה היה בנו של צבעון (צבעון הוא בעל ח); 5. (בראשית לו כה)
ר'דשון" בן עשיו (דשון שם של חי).

הזכרה: ש. נעמי, בני ברק

פתרונות לשלוח למייל | פקס:

al5308000@gmail.com | 02-5812252

חיזוקית-

כסלו | אור האמונה

אותה הפעולה
שצדיקי הדור
הגדולים ביותר
אינם יכולים לפעול
בתפילת נעילה ביום כיפור
יכול כל יהודי פשוט
לבקש ולפעול בדמעות
שיזיל מול הנרות
ביום זאת חנוכה
(הרבי מרדכי'ן)

לקבלת מסרים מחזקים: 052-6672221

יש לך סיפור תודה?
המערכת תשמח לפרסם אותו
al5308000@gmail.com

סיפורי תודה

אמרתי תודה ונושעתי

חתנה של הצלה

מפה שהיה יכול לקנות בכסף שהיה לו, שאותו הוא
הפסיד, וגם נתנו לו עוד כסף בשביל שיוכל להקים
עסק ולעמוד על רגליו.

אחרי ארבע שנות! הוא
התקשר לתלמיד ואמר לו: 'תודה
רבה לך. הצלת לי את החיים!'

כל הזמן לומר תודה כפשוטו זו
הגאולה! אל תשכחו מה שאמר ר'
נתן מברסלב, צריכים לזכר את זה
ולחרט את זה בלב של כלנו, רק
זה הדבור שצריכים ללכת אותו יום
ולילה.

ר' נתן מברסלב אומר: אם
עם ישראל היו שומעים לקול
הצדיקים, שפולקדים אותם שהפלו
לסובה והיו מאמינים שהפלו לסובה, והיו אומרים
תודה לקב"ה על הטוב ועל הרע - אומר ר' נתן -
בזאת היו מתבטלות כל הצרות וכל הגזירות לגמרי
וכבר היתה גאולה שלמה! בודאי!

אחד מהתלמידים שלי היה באיזו חתנה, וראה
אחד שינוש בדרך. כלם שומעים והוא קוצץ. נגש
אליו והתחיל לדבר איתו, והאדם הזה ספר לו מה
הביא אותו למוצב הזה, שהיה לו סכום של כמה
מאות אלפי שקלים שרצה
להשקיע, ומישהו רמה
אותו ונשאר ערם כולו וזה
הפיל אותו לגמרי מדעתו
ומדעת קונו, וכל לדפאון
תהוה.

ישב איתו אותו תלמיד
והתחיל לשכנע אותו:
'תשמע לי, תאמין ש'ה' הוא
טוב, ומה ש'ה' עשה לך זה
טוב וכי וכי',

כך דבר ודבר בתחלה
אותו אדם לא הבין על מה הוא מדבר? מה פירוש
'זה טוב?' מה טוב בזה? הוא הפסיד את כל כספו,
זה טוב? אבל בסוף התלמיד הצליח לשכנע אותו,
שיאמר שעה 'תודה'.

היהודי הלא, ובאמת אומר 'תודה' בכושף שעה...
אחרי ארבע שעות, הוא קיבל טלפון מהסוכנות,
שנותנים לו דירה בת ששה חדרים, ששוקו יותר

אמרתי תודה ונושעתי
052-2240696

רוצה גם לזכות בהגרלה?

גם אתה יכול!

שלח לנו סיפור תודה ותיכנס להגרלה

al5308000@gmail.com

מתנה ושמה תודה
052-2240696

ילדים אומרים תודה

סיפור בהמשכים לילדים

דרך חדשה (חלק ב')

סוף מצליחה. למדתי עד שעה מאחרת
בלילה. חזרתי על הכללים. חזרתי על
אוצר המלים. אחותי הגדולה, רחמי, עזרה
לי מאוד. היה לה חשבוש מאד לראות אותי
מצליחה. היתה לי הרגשה שהפעם סוף
סוף אקבל ציון טוב.

המשך
בשבוע
הבא

בכל זאת, אני נמצאת במבוכה גדולה...
השנה עליתי לכיתה ו', וקבלתי על
עצמי החלטה להשתפר בצורה רצינית
בלמודים. ובאמת למדתי והשקעתי.
מדי יום ביומו הקפדתי להכין שעורי בית
ברצינות גמורה. למדתי למבחנים עם
חברות עד לשעות מאחרות. אך התוצאות
המיחלות סרבו להגיע. הציונים נותרו
נמוכים כרגיל. כמה רציתי להצליח, להיות
מצליחת, ולגרום שמחה וגאווה לאמא,
לאבא ולמורה שלי; כמה רציתי להיות כמו
אחיותי, אך ללא הצלחה.

כמה שנשיתי - לא ראיתי שום פרי
לעמלי.

השנוי הגדול בחיי התרחש ביום בו
קבלתי את המבחן באנגלית. זה לא היה
סתם מבחן. זה היה מבחן שאמי ממנה
עבורו שעורי עזר רבים, וכל כך אבל
באמת כל כך רציתי להוכיח לה שאני סוף

אני לומדת למבחנים ורוצה מאד מאד
להצליח. ברוב המקרים אני אפילו מבינה
ויודעת טוב את החומר. אבל לא יודעת
למה, משום מה, כל פעם שאני מגיעה
למבחן הכל בורח לי מהראש, כאלו לא
למדתי כלום. אמא נסתה להצמיד לי
מורה פרטית, אבל גם זה לא עזר. כמה
שנשיתי ונשיתי, וכמה שאני מנסה ומנסה
- אני תמיד נכשלת במבחנים. וכמה
שאני מתאמצת, המורות תמיד מתלוננות
ואומרות שאני לא משקיעה מספיק כמו
אחיותי.

אני לא רוצה לספר לכם על היום הלא
נעים שקוראים לו 'יום קבלת התעודות'.
כל האחיות שלי מגיעות הביתה עם חיוך
גדול על הפנים ומנופפות בתעודה בידיהן
בגאווה, ורק אני גוררת את הרגלים הביתה,
עם התעודה טמונה עמק בתוך הילקוט
שלי. וכשאמי מבקשת ממני את התעודה

הסדרה לשלום הבית מאת הרב שלום ארוש

052-2240696 ☎

שלום הבית שלי הרב שלום ארוש שליט"א

להורים היקרים שלום

הם שומעים שיש לבתם מריבה עם בעלה, יש להם צער גדול, וזה לא מנחם אותם כלל שהמריבה היא מחמת שבתם רצתה להגן על כבודם וכיצא בזה, כי הורים שיש להם מוח בקדקדם, מועדיפים שלא תריב בתם בגללם והם מוחלים על כבודם, ובלבד שלא יריבו בני הזוג ויחיו בשלום.

לכן, אשה שמפסידה את שלום ביתה בשביל כבוד הוריה, למעשה היא פוגעת בכבודם הרבה יותר, מחמת שעיקר כבוד אב ואם הוא - שלא יגיע להם שום צער ממנה, ואדרבה תהיה להם רק נחת רוח ממנה,

כמובא בגמרא (יומא פו) שכאשר אדם מתנהג במידות טובות, אזי אין כבוד גדול מזה להוריו, וכאשר חס ושלום אינו מתנהג כך, אין ביזיון גדול מזה להוריו. והעיקר הוא כמו שאמרנו לעיל, שבזכות השלום והאהבה שלה לבעלה, יש הרבה יותר סיכויים שהוא יתרוך, והשלום ישוב לשכון בינו לבין הוריה.

כי מאחר שהוא מרגיש שאשתו לצדו, אזי פחות איכפת לו מאותם דברים שהפריעו לו. ואם בכל זאת יש לו עוד טענות על חמיו או חמותו, מידת היושר גורמת לו שלא נעים לו לריב עם אשתו של כך טובה עמו, ובין כך או כך הם מוצאים איזה שביל לצעוד בו, באופן שגם יתקיים שלום הבית וגם כבוד ההורים. ובשבוע הבא נביא במאמר דוגמאות מצויות בנושא חשוב זה, ודרכי ההתמודדות עם העניין.

אלא הדרך הנכונה היא השתיקה וההבלגה, ותתפלל על כך שבעלה יסתדר עם ההורים שלה.

ואם באמת הוריה עושים איזה דבר שפוגע בבעל, תתפלל גם על כך, ותבקש מה' עצה טובה, כיצד להשכן שלום ביניהם. והעיקר, תראה איך להשפיע על הוריה, שלא יתערבו לה ולבעלה בחייהם הפרטיים, וכמו שנאריך בזה בהמשך.

אחרי שהרבתה להתפלל על כל הנושא, היא תראה שתבוא עת רצון, שבה תוכל לדבר עם בעלה או עם הוריה וליישב את ההדורים.

גם אם חילול כבודם של הוריה, הוא שמטריד אותה וגורם לה לכעוס ולריב עם בעלה, צריכה היא לדעת שאם היא תלך בדרך זו של מריבות, באמת תפסיד גם את כבוד הוריה.

כי אין ביזיון גדול יותר להורים, מאשר כשאין לבת שלהם שלום בית. ומאידך - אין כבוד הורים גדול מזה, שבתם חיה בשלום בית עם בעלה.

כי זה ברוך, שלהורים יש סבל גדול מאד כשהילדים שלהם לא מצליחים בשלום בית. וכאשר

מהדברים שגורמים צער וסבל לאשה יותר מכל, הם בעיות עם הבעל, הסובבות סביב ההורים שלו או ההורים שלה.

דוגמא אחת היא, כאשר לאיש יש טענות על הוריה של אשתו, ויש שהוא אף אומר דברים שיש בהם פחיתות כבוד או ביזיון כלפיהם, ויש שגם מתנהג אתם בחוסר כבוד וכו' וכו'. על האשה לזכור, שבשביל שתוכל באמת לפתור את הבעיה הזו, שהיא באמת קשה מאד, העיקר הוא קודם כל לשמור על השלום. ועל אף שכואב לה מאד שמדברים על הוריה, היא תשתדל לא לעשות מריבה מזה.

אם האשה לא תפעל על פי הכלל ש"גדול הוא השלום", ותשים את הוריה, את חוש הצדק, או כל דבר אחר לפני שלום הבית שלה, ותעשה מריבה עם בעלה, אזי היא עלולה להפסיד את הכל. כי את שלום הבית היא בוודאי תפסיד, והמריבה הרי לא תועיל כלל לכך שהבעל ישנה את יחסו כלפי הוריה. כי מאחר והיא רבה איתו בגינם, זוהי סיבה נוספת שבבילו לכעוס עליהם.

לאורם נלך הילולא דצדיקא

ר' אברהם
ב"ר נחמן מטולטשין זצ"ל
כט כסלו

תרע"ד, אלא שאז שוב לא יכול היה לשוב לארץ, עקב פרוץ מלחמת העולם. הוא נשאר באומן, מתבודד ומקרב עוד ועוד אנשים לדרך רביה"ק. מוסר עוד ועוד שיחות, מחזק עוד ועוד לבבות לעבודת הבורא.

על קדושתו ופרישותו העיד אביו, רבי נחמן טולטשינער, שאמר לו: "ר' אברהם, חוץ לארץ אינה סובלת את פרישותך. ברח לך לארץ ישראל". רבי אברהם ניצל את כשרונו הברוך בכתיבה על מנת להנחיל את תורת ברסלב לדורות הבאים. הוא היה אמן על דיוק במסורת, על העברת כל שיחה תוך שימת לב ודגש על איך היא נאמרה, משראה רבי אברהם שבמשך השנים פחת הדיוק בשיחות - שהוא הוא עיקרן - נטל על עצמו לבררן ולהעלותם על הספר.

בפעם אחרת, היה אצל הרבי מראדזין זצ"ל, והשתעשע עמו בתורה וחסידות. בראות הרבי את גדולתו, ציווה לאנשיו להכין עבורו חליפת משי, כלאחד מן המפורסמים. מיד כשנודע הדבר לר' אברהם, נעלם מהמקום כלא היה - כל כך ברח מפני הכבוד!

בראש השנה תרע"ח, נפל רבי אברהם למשכב ממנו לא קם עוד. מיום ליום גברה חולשתו, עד לימי חנוכה ובכ"ט כסליו תרעה, יצאה נשמתו בקדושה. רבי אברהם נטמן בבית החיים החדש בעיר אומן, ועל מצבתו, אז, נרשם רק פ"נ ר' אברהם בר נחמן הלי חזן מארץ ישראל. זכרו לא יסוף מזרעיו וזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבי אברהם נולד בשנת תר"ט, 4 שנים אחרי פטירת מוהרנ"ת, לאביו רבי נחמן מטולטשין, שהיה אחד מגדולי חסיד ברסלב בדורו.

ר' אברהם ב"ר נחמן, בהתמסרותו המוחלטת לעבודת הש"ת, בעומק בינתו, בכוח אמונתו הנדירה ברבנו נחמן ומוהרנ"ת ז"ל, בלט כבר אז, באותו דור דעה כזה שבאומן, בין צדיקים מופלגים חסידים וקדושי עליון.

עשרות שנים היה מתבודד ביערות משבת לשבת ועמל בתורה ובעבודה. "עשרות שנים, היה אברהם שלי נוטל עמו מדי מוצאי שבת שק מלא חתיכות לחם, והולך לו עד לשבת הבאה" - כך העידה עליה אחותו, שאף היא אישה גדולה וצדקנית היתה.

היה גאון עצום בנגלה ונסתר וקירב עשרות אנשים לדעת רביה"ק, על גאונותו העצומה, העיד רבי שמע"ל זליכובר (ר"מ בשיבת חכמי לובלין) באמרו כי רבי אברהם בקי ונפלא בתורת הנגלה והנסתר גם יחד. כמו כן גם האדמו"ר מראדזין, שעל גאונותו העצומה אין חולק, אהב להשתעשע עימו בדברי תורה, בהכירו את גאונותו.

בשנת תרנ"ד, עלה רבי אברהם לארץ ישראל - לאחר שנתן גט פטורין לאשתו שלא הסכימה לעלות עימו - והתיישב בירושלים, בה גר במשך כ-20 שנה, כאשר מדי שנה הוא נוסע לאומן לראש השנה.

נסיעתו האחרונה הייתה בחודש אב של שנת

חנות הספרים המקוונת

של ברסלב ישראל

ספרי הרב שלום ארוש
במבצע מיוחד! אל תפסיד!

מאת הרב אברהם ב"ר נחמן מטולטשין זצ"ל

סיפורי נשמה חלק א' ו'
הרב שלמה קרליבך

מקדושת
הרב שלמה קרליבך

שמחה
הויטמין החזק ביותר
רבי שלמה קרליבך

הרב שלמה קרליבך
חייו, משנתו והשפעתו

אבן שלמה בראשית ושמות
הרב שלמה קרליבך

פתחו שערי הלב
הרב שלמה קרליבך

הרב מקור הרחוב
הרב שלמה קרליבך

עלויות
מזערות
אלא חסיד
והנחיל!

אלפי ספרים ומוצרי ייחודיים בקניין אדי:

חובה: פרשת שמות - ספרים ומוצרים - אגרות ושלוחות
קבלה ואמרי - ספרי מוסר - מכתבים - ציורים - יומנים - מוצרים
טלפון להזמנות: 02-5323339 • לריכושה מקוונת: Breslev.co.il

ואם זה בהתחברות לחברים רעים נשנן נותנים לו הרגשה מזויפת של אהבה ואכפתיות, ועוד.

לילה טוב

וגם הדקות שלפני השינה חשובות מאוד. זה הזמן שבו נבנה התת-מודע של הילד. אנחנו מדברים כאן על ידיעות עמוקות ופנימיות שאנחנו חייבים להקנות לילדים: שמחת חיים, אמונה בעצמם, אמונה שה' אוהב אותם ושהם חשובים ורצויים ויקרים ואהובים שהם טובים וצדיקים. כאשר האמונה והבריאות הנפשית נטועות בעומק נפשו זה אומר שהן תמיד בתת-מודע שלהם, הן תמיד ברקע של כל העשייה שלהם. והחלק הזה בנפש נבנה בעיקר בשעות השינה בלילה, שבהן ההכרה מעורפלת ותת-ההכרה קצת יותר פעילה. חוויות ואירועי היום ומפנימה אותם.

ילד שישן מתוך צעקות והשפלות יחווה לילה קשה מאוד. הצער הזה ילווה אותו כל הלילה וזה מה שייצר לו בתת-מודע. אבל ילד שישן עם חיבוק ונשיקה, עם סיפור של אבא או של אימא, עם מילים טובות ומחמאות, עם חום ואהבה וחזיקים - יש לו באמת לילה טוב, לילה מתוק, לילה שבו הוא מעבד את הנתונים ומגיע למסקנה שהחיים יפים, ושהעולם מאיר וטוב לחיות בו, שהוא בעצמו טוב וצדיק, ושיש לו רצון טוב, ושמעריכים אותו ואוהבים אותו - וזה מה שנצרב לו בעומק הנפש.

זה הזמן להגיד לילד את כל הדברים הטובים שעשה: ראיתי שפנית את הצלחות לאחר הארוחה, זה מראה עד כמה אתה אוהב לעזור לאימא ושאתה ילד אחראי נקי ומסודר; שמתי לב שוויתרת לאחותך, זה מראה שיש לך לב טוב ועין טובה ואתה נדיב לב ובעל חסד; ראיתי את פתק ההצטיינות שלך, את המבחן שלך, את המחברות שלך, את הכתב שלך, את ההשקעה והרצון שלך; ראיתי איך אתה לומד ומתפלל ואיך בירכת ברכת המזון - כמה נחת אתה עושה לנו, וודאי שזה עושה הרבה נחת לה', כמה ה' אוהב אותך ומתפאר בך.

חינוך ואור

לא לחינוך חג החנוכה הוא גם חג החינוך וגם חג האור. המקורות שלנו מלמדים אותנו שחינוך מגיע רק בדרך של אור. בחינוך אתה לא מגרש חושך, אלא מדליק את האור והחושך נעלם מאליה.

תלמדו מחג החנוכה שגם כשקר וחשוך בחוץ, יש כוח בנר קטן להאיר את הכול. כל מילה טובה שלכם, כל רגע שאתם משקיעים בילדים - זו הדלקה של נר נוסף. "הנרות הללו קודש הם" - הזמנים שאתם משקיעים בילדים אלה זמנים מקודשים שבהם אתם הכהנים הגדולים המעלים את האור במנורה של בית המקדש עד שתהא שלהבת הלב של הילדים שלכם עולה מאליה.

וכן תלמדו מנס החנוכה שגם אם אתם רואים בילדיכם הרבה מאוד דברים שליליים, תזכרו שגם בחנוכה מעטים נצחו את הרבים, כוחות הטוב ניצחו את כוחות הרע. אם תדעו לעודד את המעט טוב שיש בילדים ורק את זה לראות לנגד עיניכם ולהראות לילד שכך אתם מתייחסים אליו - המעט הטוב הזה שיש בו יכניע ויגרש את כל הרע ואתם תרוו מהילדים שלכם רוב נחת.

בברכת שבת שלום ומבורך

ישר-כח על מעשה משובה

פתחנו את הסיפור בתיאור ענותנותו של רבי יוחנן, שראה עצמו שפל וקטן מכל בני האדם בסביבתו, למרות היותו ענק בתורה וגדול במעשים טובים.

סיפור מיוחד הממחיש נקודה זו, אירע באחת השנים:

בית מדרשו של הצדיק מטאלנא המה אדם. המוני חסידיו ביקשו לחזות בהדלקת נרות החנוכה של הרבי הנערץ. מעמד רווי הוד ורטט של קדושה שממנו שאבו חיזוק ביראת שמים וברוחניות.

הרבי עמד בעיניים עצומות ליד מנורת החנוכה, טרם ההדלקה. שרעפיו שקועים אי-שם בעולמות עליונים, והוא עסוק בתיקונים טמירים שאין לנו שמץ מושג בהם.

סוף סוף
בירך הרבי
את ברכות
ההדלקה
והעלה את
האש בנרות.
כעת אמרו
הקהל יחד
עם הצדיק
את מזמורי
התהילים
הנאמרים
בקהל
לאחר הדלקת
הנרות.

האווירה
המיוחדת
הופרה באחת
לקול חבטה.

עזה.

ילד שובב שלא נזהר עבר במרוצה ליד הרבי וחנוכיותיו, והפך את החנוכיה על בזיכי הזכוכית שהתנצו והשמן שניגר לכל עבר...

אם ציפיו שהרבי יכעס על כך שהילד 'הרס לו את המצווה', הרי שטעינו.

בחביבה חיך הרבי לילד הנבוך והמבוהל ואמר לו לא פחות ולא יותר: "ישר כוח!"

הצדיק אף הסביר לילד בשל מה הוא מודה לו על מעשה המשובה: "בהלכה נפסק שאדם שהדליק נרות חנוכה, ומסיבה כלשהי שאינה תלויה באשמתו כבו הנרות, אינו זקוק להדליקם שוב. 'כבתה, אין זקוק לה'. עד עתה לא יציתי לקיים הלכה זו בפועל, ורק בזכותך התאפשר לי הדבר..."

יהודי קדוש ומיוחד היה הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא. ענו שבענונים שכבוד מעולם לא היה בין רשימת שיקוליו כאשר לנגד עיניו עמדה טובתו של יהודי, ואפילו יהא זה הקטן שבקטנים.

כל ימיו סיפר רבי יוחנן מטאלנא את הסיפור הבא בנר ראשון של חנוכה:

"הרה"ק רבי חיים מאטיניא, בנו של הרה"ק רבי ברוך הגר מוויז'ניץ, דיבר כל ימיו על קושיה שמציקה לו: יהודי מתכונן במשך כל ימי חייו ואוגר צידה רוחנית לנשמתו, העולם הזה הוא זמני וחולף, ואילו עולם הנשמות הוא נצחי ותמידי."

"יוצא אם כן, שרגע המעבר בין העולם הזה לעולם הבא, רגע פטירתו של היהודי, הינו רגע שמתכוננים אליו כל החיים."

"בכל חג ומועד אנו מברכים ברכת 'שהחיינו' על התחדשות הזמן והמצוות שהגיעו עם המועד. אנו ברגע פטירתו של האדם מן העולם קשה להגדיר את המצב כ'תחייה', בעת שיחיד 'נפטר' מן העולם. אולם על זמן כה נשגב

היה מן הראוי לברך ברכת 'שהחיינו', שכן חיינו לך משך כל החיים. כך הקשה הרבי מאטיניא.

"קושיה זו נותרה ללא מענה עד לליל הדלקת נר חנוכה הראשון באחת השנים. סיים הרבי מאטיניא להדליק את נרות החנוכה לאחר ברכת 'שהחיינו', ונסתלק במפתיע לבית-עולמו..."

"או אז הבינו מקורביו שברוח קדשו צפה את העתיד ורמז להם על כך שהם לא השכילו להבין זאת". עד כאן סיפר הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא מדי שנה בנר ראשון של חנוכה.

מיד לאחר הדלקת נר חנוכה בלילה הראשון בשנת תשנ"ט, נסתלק גם רבי יוחנן מטאלנא לחיי עולם הבא, כאשר הוא זכה לברך ברכת 'שהחיינו' על הדלקת נרות החנוכה. בכך הבינו חסידיו את פשרו של הסיפור שנהג לספר בכל שנה.

חד פעמי! **הזדמנות אחרונה למבצע**
הצטרף למפיצי עלון חוט של חסד
וקבל-פדיון נפש ע"י הרב שלום ארוש בחנוכה

02-5308000

כנינים חסידות ברסלב

מורה'ת אמר: "נר שבת נר יום טוב ונר חנוכה"
הוא ענין אחד, ואמר שיש לו על ענין זה תלי תלי
של הלכות פלאי פלאות (שיש"ק א-קצה)

נהגו אנ"ש ללבוש בגדי שבת בעת הדלקת נר
חנוכה. (שם ד רב)

ביום האחרון של חנוכה הנקרא "זאת חנוכה" היו
אנ"ש מואססים יחד לאחד הדלקת נר האחרון,
והיו שרים זמירות חנוכה וכן מנצחים וסחחאות של
תפילות יום כפא, לפי האמור בליקו"מ (תורה ז' חלק
ב') שפסי הסלח נא שזאכה לפעל ביום כפא פן זאכה
לכחית חנוכה עין שם, אולם לא האריכו בה הדברה,
וכדי שייכלו להתעורר בחדות לילה. (שם ד רב)

תדבקה על אנשים, בתנומות עלי משקב, אז יגלה
אין אנשים" שהחלום חושך דברים מודחקים, ועל
ידי זה יכול אדם לעלות חזרה למסלול הנכון, אם
ירצה ויבחר ויעשה.

כלל של דבר בענין החלומות, יש חלומות שאין
בהם ממש, חלומות שכל כולם פרי דמיון המעורב
של החולם. יש חלומות שיש בהם מסר כלשהו,
היינו ענין אמיתי מועט, למרות שיש בהם הרבה
קש ותבן. יש חלומות שרוב המסר בהם אמיתי, אך
גם בהם מעט דמיון, ויש חלומות שכל פרט בהם
הוא מסר לדורות, כמו החלומות של ספר בראשית.

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של ח סד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"

קו ההלכה הספרדי: 3030 *

אם מוצא מניין להתפלל בציבור עדיף להקדים
את התפילה, אבל אם אינו מוצא מניין, עדיף
להדליק נרות בבית ולהתפלל מנחה בציבור לאחר
מכן. חזון עובדיה (עמוד קע"ט) וכן פסק מרן הרב אלישיב זצ"ל
(באר ישראל עמוד מ"ד).

מתי הזמן הראוי להדליק נרות חנוכה
בערב שבת זו?

הטוב ביותר להתחיל ולהדליק נרות חנוכה
כעשרים דקות לפני השקיעה, כדי שיהיה את
ההדלקה כרבע שעה לפני השקיעה ומיד לאחר מכן
תדליק האשה נרות שבת. (אור לציון חלק ד' פרק מ"ג
תשובה ז').

זוג ההולכים להתארח אצל הוריהם ודרים
בקרבת מקום, האם יכולים להדליק נרות
חנוכה בביתם לפני שיוצאים להתארח?

אם הם מדליקים את החנוכה לכיוון רשות
הרבים, דהיינו שהעוברים ושבבים רואים את הנרות
שהדליקו, יכולים להדליק בברכה, מכיון שיש בזה
פרסום הנס ונמצאים בביתם שהוא מקום החיוב.
אבל אם מדליקים בתוך ביתם באופן שאין פרסום
הנס לעוברים ושבבים, אינם יכולים להדליק בביתם,
אלא יצאו ידי חובה בהדלקת נרות החנוכה של
ההורים. שו"ת ברית אברהם (חלק א' סימן כ"ב).

לשמע אמונה כל יום כל היום
קו האמונה 02-6444250

גן הדעת חידושים לפרשת שבוע

בין חלום לבואה

ספר בראשית יותר מכל הספרים מתעסק
בחלומות, אבל לא סתם חלומות, אלא חלומות
נבואיים. חלומות, שלמרות שעברו יותר משלושת
אלפים שנה, אנחנו עדיין לומדים והוגים ומתעסקים
בפשרם.

ויש הבדל משמעותי בין נבואה לחלום, שבשונה
מחלום חלומות, הנביא רואה תמיד בנבואתו גם את
פתרון החלום, ואילו החולם רואה לעתים נדירות
מאד פתרון חלומו, וגם אז לא בזמן החלום עצמו.
הבדל נוסף הוא שהחולם לא יודע שהוא חולם,
ואילו הנביא יודע שהוא במצב נבואי. הנביא רואה
סמלים והוא מבין מדוע מראים לו את מה שמראים
לו, הוא מזהה את המסר תוך כדי חלום. דניאל
איש חמודות ראה ארבע חיות, ירמיהו ראה סיר
נפוח, יחזקאל אכל מגילה, זכריה ראה נרות וסוסים
והרים, וכל אחד מהם הבין את המסר המדויק
שהועבר אליו. הנביא הוא איש שמבין דבר מתוך
דבר.

ירמיהו ראה מקל שקד והבין ממנו שהצרה קרובה
מאד, בבחינת "כי שוקד אני על דברי לעשותי". עמוס
ראה "כלב קיץ" (סל מלא בפירות קיץ) ולמד ממנו
כי בא הקץ. זכריה ראה שני מקלות ושמן נועם
וחובלים ומהם למד כי בתחילה האומה הייתה
נעימה לה' ועכשיו ראשיה ירבעם ומנשה חובלים

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה-חוט של חסד

דינים הנוגעים לערב שבת חנוכה

בערב שבת מה קודם למה, האם נרות
שבת מדליקים קודם או נרות חנוכה?

ראוי להדליק קודם נרות חנוכה ואחר כך תדליק
האשה נרות שבת, ויש בזה גם טעם על פי הסוד
להקדים את נרות החנוכה לנרות
שבת. שלחן ערוך (סימן תרע"ט) וכן איש
חי (פרשת וישב הלכות חנוכה אות כ'). ואם
לא נשאר זמן מרווח עד כניסת
השבת, יכולה האשה להדליק נרות
שבת מיד לאחר שהדליק הבעל
נר אחד, ואינה צריכה להמתין עד
שיסיים להדליק את כל הנרות. חזון
עובדיה (חנוכה עמוד קע"ד) ואור לציון (חלק
ד' פרק מ"ג תשובה ז').

אם האשה קדמה והדליקה
נרות שבת, האם יכול הבעל להדליק נרות
חנוכה, ומה הדין כאשר האשה נמצאת
לבדה בבית והקדימה נרות שבת האם
יכולה להדליק כעת נרות חנוכה?

אם האיש נמצא בבית יכול להדליק נרות חנוכה,
משום שהאיש אינו מקבל את השבת בהדלקת
הנרות של האשה, ונמצא שאצלו עדיין יום חול. אליה
רבה (סימן תרע"ט סיף קט"ב) שלחן ערוך הרב (סימן רס"ג
סיף ז') וכן איש חי (שנה שניה פרשת נח אות ח').

ומזיקים לה. ואלו המסרים עלו מתוך מההקשרים
הלשוניים שנלמדו מהמראות.

ומה שעושה את ההבדל בין אדם רגיל, לנביא,
הוא עוצמת זיכרון הנפש, ככל שהנפש מזוככת יותר,
מסואבת פחות, כך הקולטנים של הנפש עוצמתיים
יותר לקלוט את התדר האלוהי.

פרעה חלם חלומות ולא ידע פתרונם, כי היה כל
כולו גוש של ריכוז עצמי גאוה ותאוה. יוסף חלם
חלומות וידע פתרונם, ולא רק פתרון חלומותיו הוא,
אלא גם פתרון חלומות זולתו, כי היה איש אמת
שנלחם תדיר ביצריו, ועל כן היה השפע הנבואי
שופע עליו, נובע מקרבו, עד שהיו המילים הבוקעות
מפיו מתכוונות לאמת בזרימה טבעית שעל זה
נקרא "צפנת פניח", שידע לפענח כל הצפונות.

איך שלא יהיה לכולנו עסק עם חלומות, לא
משנה אם זוכרים אם לא. ובדרך כלל אדם חולם
על העניינים שהיה עסוק בהם לאחרונה, הם
שפועלים על כח המדמה שלו בזמן השינה, שאז אין
לו יכולת לשים הגנות רגשיות והאישיות האמיתית
שלו מתפרצת, שעל כן אמרו חכמים שחלום הוא
אחד מששים בנבואה, כי הוא מגלה במידת מה
לאדם חלקים נסתרים ממנו עצמו.

נמצא לפי זה, שתפקיד הלילה הוא רק לא
למנוחה והחלפת הכוחות, יש לו גם תפקיד חשוב
בחשיפת האמת, בבחינת "בפחלום חזיון לילה, בנסל

ואם האשה נמצאת לבדה, לדעת הספרדים יכולה
האשה להדליק נרות חנוכה, כי גם האשה אינה
מקבלת שבת בהדלקת נרות חנוכה. חזון עובדיה (חנוכה
עמוד קע"ז). אמנם לדעת האשכנזים שהאשה מקבלת
שבת בהדלקת הנרות אינה יכולה כעת להדליק
נרות חנוכה, רק אם עשתה תנאי
קודם הדלקת נרות שבת שאינה
מקבלת את השבת, יכולה להדליק
נרות חנוכה. (רמ"א סימן רס"ג סיף
י', ועי' ס"ז סימן תרע"ט). אמנם יכולה
לומר לאדם אחר שידליק בעבורה
את הנרות ללא ברכה. (על פי שלחן
ערוך סימן רס"ג סיף י"ז).

הדליק נרות חנוכה וקיבל
שבת ולאחר מכן כבו הנרות,
מה יכול לעשות?

יכול לומר לחבירו שעדיין לא קיבל שבת שידליק
בעבורו את הנרות. (שלחן ערוך ה"ל).

נוהגים בערב שבת זה להתפלל מנחה
מוקדם, אם אין מניין מנחה בשעה
מוקדמת, האם יתפלל יחיד או שידליק
נרות חנוכה וילך להתפלל מנחה כרגיל
סמוך לשבת?

ליקוטים נפלאים פרשת מקץ

וברש"י ויפתח האחד - הוא לוי שנשאר יחיד משמעון בן זוגו. מדוע דווקא לוי הוא הראשון מבין כל האחים שמצא את צרור כספו מונח באמתחתו. וי"ל, שמעון ולוי היו תמיד יחדיו, ומאחר ושמעון נותר בפקודת יוסף בארץ מצרים, העלה לוי את שקי התבואה שלו למשפחתו, כשהוא מעמיס אותם על חמוריו של שמעון ונוטל על עצמו האחריות עליהם. במהלך הדרך דאג לוי להאכיל, מלבד את חמוריו, גם את חמורי שמעון, אולם הוא לא האכיל אותם משקים נפרדים, אלא נתן להם מתוך שק התבואה הפתוח שהיה לו, כשהוא משתמש בו עד תומו. ומשום שהוא השתמש בתבואה יותר מכל האחרים, סיים הוא את השק לפני כל השאר, ולכן הוא היה הראשון שגילה את צרור הכסף מונח בתחתיתו. (ומתוך האור בשם מהר"מ בחטין)

"הם יצאו את העיר

לא הרחיקו" (מדד)

הרב שלום שפירא זצ"ל בספרו "אוהב שלום" מבאר ענין זה על פי המדרש (ילקוט שמעוני בראשית מג, רמז קמט) על הפסוק (מג, טז): "וטובח טבח והכן", שכאן טמונה הוכחה לכך, שיוסף שמר את השבת גם לפני נתינתה לעם ישראל, ומשום כך ציוה לממונה על ביתו להכין את צורכי האוכל מבעוד יום, כלומר ביום שישי, כדי שלא להכניס בשבת.

לפי חשבון זה יוצא שהאחים שנשלחו מבית יוסף למחרת, הלכו בבקרו

של יום השבת כשהגיע מוחבא באמתחתו של בנימין. יוסף, אשר תכנן לרדוף אחריהם, חשש פן העיכוב שיגרום להם בשל כך, יביא את בני משפחותיהם אשר בארץ כנען לסכנת נפשות, שכן האחים הגיעו למצרים עבור קניית לחם ולא לרכישת מוצרי מותרות.

משום כך שלח אותם דוקא בעיצומו של יום השבת, כשהוא עוקב אחרי מעשיהם ובוחר אותם. אם מדובר בסכנת נפשות - ידע יוסף - יאלצו אחיו לחלל את השבת וללכת יותר מאלפים אמה בשבת, אולם אם הם לא יעשו זאת, הם מוכיחים בכך שלא נשקפת לבני ביתם סכנה אם יתאחרו, והם אינם רעבים ללחם ממש, ולפיכך יכול יוסף לעכב אותם בשל הגביע. לכן אומר הפסוק: "הם יצאו את העיר לא הרחיקו", שליחי יוסף הודיעו לו כי אחיו לא הרחיקו למעלה מאלפים אמה ממצרים, על ידי כך ידע יוסף שאין בביתם סכנה של פיקוח נפש, ומיד ו"יוסף אמר... קום רדוף אחרי האנשים והשגתם". (ומתוך האור)

"ויזכור יוסף את החלומות... ויאמר אליהם

מרגלים אתם" (מב, ט)

יוסף, בנו מחמד עינו של יעקב נעדר! לא יום ולא יומיים, לא שנה ולא שנתיים, אלא עשרים ושתיים שנים! כל אותן שנים ממושכות יום יום שעה שעה חי יעקב בדאגה קשה ואי ידיעה באשר למצב בנו.

ומה קורה עם הבן האבוד? בא נעביר את המסך למצרים, שם יושב יוסף בכבודה של מלכות, מוקף בעבדים ושפחות, וסביר להניח שמברק פשוט היה בהישג ידו. מעתה עולה התמיהה "יוסף איכה?!", מדוע אתה מצדך לא 'מרים טלפון' לבית, להודיע שאתה חי ונושם? בכל אותן שנים לא מצאת כמה שניות להתיישב על אחת מהכורסאות

בבית המלוכה ולשגר מכתב לאבין, כדי להפיג צערו, איך הנחתו להתאבל עשרים ושתים שנים ביגון קודר ובסילוק שכניה?

שאלה מתבקשת זו שואל רבנו הרמב"ן (בראשית מב, ט): "כי יש לתמוה אחרי שעמד יוסף במצרים ימים, והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול במצרים, איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו, כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים, ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו...". הרמב"ן מיישב שכוונתו של יוסף במעשיו היתה הגשמת חלומותיו. וגם לאחר שהחלום הראשון התגשם, הוא המשיך את

התרמית, כדי להגשים את השני. אולם תשובתו של רבנו האור החיים זצ"ל לקושיא זו מפעימה: חששו של יוסף היה שאם ייודע לאביו כי עודנו חי, יחקור ויגלה את דבר המכירה, ואחיו יבושו ויכלמו. והרי כל המלבין פני חברו, אין לו חלק לעולם הבא. כלומר, אי הרצון לבייש את האחים גבר על השיקול למעט בצער האב שבו הוא שרוי בין כה וכה.

משיקול זה, כבש את געגועיו עד לבואן של שנות הרעב. ואז, כאשר הוכיח לאחיו כי כל השתלשלות העניינים מן השמים, כי למחיה שלחו האלוקים, והם לא היו אלא שלוחי ההשגחה - יכול היה לבשר לאביו על הצלתו והצלחתו, מבלי שייגרם ביוש גדול. (אוצרותינו)

"וישאו את שברם על חמוריהם... ויפתח

האחד את שקו לתת מספוא לחמורו... וירא

את כספו" (מב, כו-כו)

סיפורים נפלאים פרשת מקץ

"ויהי מקץ שנתיים ימים" (מא, א)

נאמר בבראשית רבה (פט, ג) 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו' - זה יוסף, 'ולא פנה אל רהבים' - על ידי שאמר לשר המשקים 'זכרתי והזכרתני' נתוסף לו שתי שנים. מפורסמת השאלה, שהרי דברי המדרש לכאורה סותרים מינה וביה: בתחילה כתוב שיוסף 'שם ה' מבטחו', ומיד אחרי כן כתוב שעל חסרון הביטחון בה', שפנה אל שר המשקים בבקשה שיזכרו, נענש להישאר במאסר שנתיים נוספות. ותיקן הרבי ר' יצחק מווארק, שהנה מעשה היה ברבי ר' אלימלך מליז'ענסק, שפעם הלך לעשות

"תשליך" בראש השנה, והמנהג כשעושים תשליך לרוקן את הכיסים, כביכול משליכים משם את החטאים. כשסיים ר' אלימלך "לרוקן" את כיסיו, ראה את תלמידו הרה"ק מרופשיץ מהלך סביבו ומחפש על הרצפה. שאל אותו רבי אלימלך: "מה אתה מחפש?" והתלמיד הסביר: "אני מחפש את העבירות של הרבי, שכן, מה שאצל הרבי נחשב עבירה - לי ייחשב כמצווה.

דוגמא קטנה מהי "עבירה" אצל הרבי ר' אלימלך. פעם אחת ראוהו תלמידיו כשמצב רוחו לא טוב. שאלוהו: "מה קרה, רבנו?" והוא סיפר: "עברתי היום עבירה, דברתי אחרי 'הודו', באמצע 'פסוקי דזמרה'. למה הוא דיבר? בא אליו איש אחד ואמר שאשתו מקשה ללדת, והוא שאל אותו

את שמות האישה ואמה כדי שיוכל להתפלל עליה, וברך אותה שיהיו בריאים, האם והתינוק.

אמרו לו התלמידים: "רבי, הרי לא סתם דיברת, ודאי יש להקל בדיבורים כאלו שהם לצורך הצלת נפשות". אך ראו שעדיין לא נחה דעתו: סוף כל סוף אלו דיבורים, והוא דיבר אחרי 'הודו', אמרו לו: "רבי, אתה הרי מתפלל נוסח ספרד".

בנוסח אשכנז באמת אומרים 'ברוך שאמר לפני הודו'. אבל אתה מתפלל נוסח ספרד, ו'ברוך שאמר' אומרים אחרי הודו, כך שעוד לא אמרת 'ברוך שאמר'. אמר רבי אלימלך: "נכון, אבל לפי נוסח אשכנז הודו זה אחרי 'ברוך שאמר', כבר אסור לדבר", זו הייתה עבירה של הרבי רבי אלימלך, ומזה אתה מבין כמה גדול היה האיש, אם זה נקרא עבירה, מה

זה כבר מצוה.

לפי זה, אומר רבי יצחק מווארק, אם רואים שבאים

בטענה ליוסף הצדיק על כך שאמר לשר המשקים "כי אם זכרתני והזכרתני", ומענישים אותו בשנתיים מאסר - בהכרח שהיה מושלם במידת הביטחון בה', והיה "שם ה' מבטחו". ממילא ייתכן שתהיה עליו טענה גם על חסרון כה מועט בעבודת הביטחון, על כך נענש בשנתיים נוספות בבית הסוהר.

"כאשר פתר לנו" (מא, ג)

פעם אחת ישב תלמיד אחד לפני רבי עקיבא ופניו זועפות. על שאלתו של רבי עקיבא מדוע פניו אינם כתמול שלשום? ענה התלמיד, מפני שראיתי בחלומי שלושה דברים רעים, ראיתי

שאות בחודש אדר, ראיתי שאת חודש ניסן איני רואה. וגם ראיתי שמה שאני זורע לא

אקצור ולא אאסוף.

שמע רבי עקיבא את החלום ואמר: שלושת הדברים שראית אינם רעים, להיפך טובים הם. ראית שאתה מת

בחודש אדר, אות וסימן הוא שיתחזק כוחך בהדרה של תורה עד יום מותך. ראית

שאת חודש ניסן אינך רואה, ומכאן סימן הוא שאין הקדוש

ברוך הוא מביא אותך לידי נסיון, ומה שראית שאתה

זורע ואינך קוצר סימן שתוליד בנים ולא תקבור אותם.

(ירושלמי מעשר שני ד, ו)

מן הראוי לציין את דברי רבי אלעזר במסכת ברכות (נה, ב)

'כל החלומות הולכין אחר הפה' שנאמר "ויהי כאשר

פתר לנו כן היה". עוד מובא במסכת ברכות דברי

רב חסדא רב ירמיה בר אבא 'שלא יבהילוך לא חלומות רעים ולא הרהורים רעים... אלא יטיבנו בפני שלשה ליתי תלתא ולימא

להו חלמא טבא חזאי ולימרו ליה הנך טבא הוא וטבא ליהו רחמנא לשוייה לטב שבע זימנן לגזרו עלך מן שמיא דלהו טבא ויהו טבא'.

"הבוקר אור והאנשים שולחו" (מד, ג)

ישיבת וולאז'ין נתפסה קבוצת בחורים, שקראו בעיתונם של המשכילים, "הבוקר אור", משנודע הדבר להנהלה סילקו אותם מהישיבה. באו הבחורים אל הגאון ר' חיים מוולאז'ין וצ"ל להתלונן לפניו. אמר להם ר' חיים, הלא פסוק מפורש הוא, "הבוקר אור והאנשים שולחו".

(דברי חן)

כוחה של תפילה ואמונה

הרה"ק מראדזימין זי"ע מבאר על השאלה הידועה, מדוע היו השבטים צריכים כל כך להאריך בפרטים. להפשיט את כתונת יוסף לשחוט שער עיזים שדמו דומה לדם האדם כביאור רש"י, לטבול את הכתונת בדם ולספר ליעקב אבינו שטרף טרף יוסף. הרי לכאורה יכלו לספר לו בפשטות שיוסף נעלם ואיננו ובזה לסיים?

מגלה לנו פה הרה"ק יסוד עצום: השבטים הק' ידעו גם ידעו את כוחו של יעקב אבינו ע"ה באמונה, וחששו שאילו יהיה לו אפי' צל של ספק שיוסף חי יחזיר אותו בכח האמונה החזקה שלו... ולכן היו חייבים לשכנעו שיוסף מת ואין כבר למה להאמין ולמה להתפלל.

ואמנם כך אמר יעקב אבינו ליוסף: **נראה פניך לא פיללתי** כאומר לא התפללתי כלל לראות את פניך כי חשבתי שאתה אינך בין החיים, אך אילו היה לי הו"א הכי קטנה שאתה חי, ברור שהייתי מתפלל עליך עד שהיית חוזר...

(נקודות של אור - ספינקא)

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

חנוכה תש"פ

"על הניסים... בימים ההם בזמן הזה"

שנה קשה הייתה זו לאחינו היהודים אשר בפולין. האווירה הייתה ספוגה קנאה ומשטמה. מדי פעם היו הנכרים עורכים פוגרומים ביהודים. באווירת האימה והפחד שאפפו את יהודי פולין, לא ההין איש מהם לצאת שלא לצורך לרחוב אף לאור היום, ק"ו שלא בלילה. עם רדת החשיכה הסתגרו היהודים בבתיהם והגיפו את הדלתות בברחים ותריסים. ובאחד מלילות אלו - חל חג החנוכה. היה זה ערב פלישת הבולשביקים לפולין, הרבה דמועות ותחניות הרעיפו היהודים בלילה זה בהדליקם את נרות החנוכה. ידוע ידעו היטב כי סכנה חמורה. אורבת להם בשל הדלקת הנרות. לפי גזירת המלכות, אסור היה באיסור מוחלט להאיר את הבתים באור כל שהוא, משום כך הדליקו את הנרות שלא כדרכם - בתוך הבית, מאחורי התריסים המוגפים. לא כולם.

יהודי אחד שם נפשו בכפו. נרות חנוכה ומצוות התורה יקרים היו לו מחיו.

סיכן את עצמו, והדליק את הנרות כדרכו - על אדן החלון. משראו זאת הפולנים, העלילו עליו כי מאותת הוא איתות ריגול לאוייב שגייסותיו חונים מעבר לנהר. הובא היהודי בפני בית משפט צבאי. יום מעונן וגשום היה, אך על אף מזג האוויר הקר, נאספו המוני נוצרים בכיכר השוק, עד כי מלא היה בהמון אדם. עיני הכל נשואות היו אל השולחן הארוך סביבו ישבו הגנרלים, שרי הצבא ואישים רמי דרג. ההמונים דחקו ודחפו זה את זה והשמיעו קריאת "בוז ליהודי המרגל, מוות ואבדון לכל היהודים! כולם מרגלים!!!"

שוטרים וחיילים הצליפו במגלבים מעל לראשי ההמון, ופילסו דרך ליהודי שהובל כבול בשלשלאות ברזל. פניו היו שקטות ורגועות, והוא צעד עם מלוויו אל הגרדום. על אף קריאות הזעם והגידוף שסביבו לא

הועם ברק עיניו הזוהרות. מבטים רבים הציצו פנים של יהודים מבוהלים ומפחדים, אך מה יכולים אומללים אלו לעשות למען בן עמם ההולך למות על קידוש ה'. היהודי הועמד ליד השולחן הארוך, ניתן אות והושלך הס בקהל, ואחד הפקידים קם על רגליו וקרא בקול נמרץ ממגילה ארוכה לאמר: "אתה נידון למוות בירייה. יסלח לך האלוקים על פשעך הגדול. בגדת במולדתך האהובה, שרצית למוסרה ביד אויב ע"י אורות האיתות שלך..."

מיד העמידו את היהודי כשפניו אל הקיר. ההמון הצמא לדם רעש וגעש. פעמוני הכנסייה צלצלו בחוזקה, ולועי הרובים כווננו אל מול היהודי, הכל חיכו בנשימה עצורה לפקודה: "אש!!". ואז

נשמע קול שעטת סוסים דוהרים מרחוק. אלו הלכו וקרבו במהירות, המצביא העליון של המחוז הגיע וצעק במלוא גרונו: "הנה, הבאתי לכם עוד יהודים מעיירה אחרת!". קני הרובים הורדו, הושלך הס. ואז פנה המצביא העליון אל שני היהודים שהביאו חייליו עמם ואמר: "הגידו יהודים, הדלקתם אמש נרות בחלונותיכם? כן, או לא?" "כן, אדוננו השר" ענו היהודים. "ומדוע?" הוסיף השר ושאל. "מנהג קודש הוא לנו בכל שנה ושנה, לזכר הניסים והנפלאות שעשה ה' אלוקינו לאבותינו, בימים ההם - בזמן הזה". "מתי היו ניסים אלו?" שאל המצביא הסקרן. "אדונינו השר, לפני יותר מאלפיים שנה..." "לא נכון, יהודים - לא ולא, אמר המצביא. לא לאבותיכם בלבד עשה ה' את הניסים הללו, אמש - עשה לנו נס גדול! מוקפים היינו אויבים בחשכת הלילה בסביבה זרה לנו, לא ידענו לאן ננוס וסכנה איומה נשקפה לנו. רק הודות לשביבי האור שנצנצו מחלונותיכם ניצלנו". היהודים שוחררו לאכזבת

ההמון צמא הדם, ולשמחת יהודי העיירה, ולשרשרת ניסים שעשה לנו ה' בימי החנוכה - נוסף גם נס זה. (מורשת אבות)

"ועל הנפלאות"

בשואה הנוראה חפצו צוררי ישראל לכלות את העם היהודי. אולם גם בחושך הנורא של גיא הצלמוות הגרמני, עלו ניצוצות של גבורה ומסירות נפש לקיום המצוות, האירו באור יקרות, והוכיחו את גבורתו וחוסנו הפנימי של עם ישראל, ששום צורר אינו יכול לו.

וכך מספרים החסידים אודות ההדלקה של הרבי הקדוש מצאנז וחסידיו במחנה העבודה מיהרלדארף, חנוכה תש"ה: היהודים השבורים והרצוצים שם במחנה לא ידעו באיזה יום בשבוע יחול בדיוק יום ראשון של חנוכה. לוח שנה עברי לא היה בידם והם היו מנותקים מכל וכל. הלכו, אפוא, אל הרבי מצאנז זי"ע והוא התיישב מיד בצריפו עם גזיר פחם בידו האחת, ששימש לו במקום עיפרון, ועם קרעי נייר של שק מלט בידו השנייה, התחיל לרשום מספרים ולחשב חשבונות על פי הזיכרון עד שחישב בבירור באיזה יום בשבוע יחול כ"ה בכסלו.

בהתקרב ימי החנוכה, הזדמן לרבי לעבוד במחסן העצים של המחנה. הוא ניצל הזדמנות פז זו, שהתגלגלה לידי משמייים, ובסיועם של עוד כמה יהודים התקין בסתר מנורה של עץ. אולם כיצד ישיגו שמן להדלקה? גם לזאת מצאו פתרון. מדי פעם היו מקבלים היהודים מרגרינה בקצבה. כל פירור של מרגרינה

"רשעים ביד צדיקים"

אמר ר' אלחנן ווסרמן זצ"ל, מובן מדוע רבים ביד מעטים זהו נס, אך מהו הנס ברשעים ביד צדיקים? אין כאן הרי כל חידוש ונס, הרי כך צריך להיות? והוא השיב: אלא, הרשע, לעולם חזק יותר מהצדיק, כי הוא משתמש בכלי מלחמה ללא הגבלה וללא כל רסן, הוא הורס ומשחית ללא כל בושע ורחם. ואילו הצדיק, מעשיו מחושבים ואינו נוהג באכזריות ואלימות מיותרת וייתכן שבמלחמה יגבר הרשע על הצדיק שזו היא הרי אומנותו... וראו זה פלא, דווקא הצדיקים ניצחו ב"מגרש הביתי" של הרשעים... זהו אכן הנס של מסירת רשעים ביד צדיקים, כי זה הוא כמו מסירת גיבורים ביד חלשים...

לעי"נ הר"ר יצחק מאיר ביבלחט"א
ר' שמשון וייס - ולעי"נ בנו היניק
ישראל - כסלו תש"פ

חנוכה תש"פ

בסופו של דבר, הצליחה לאסוף כמה סנטים ויצאה לדרך מתוך החלטה, להביא את התרופה ויהי מה. הרוקח הראשי לא היה, וסגנו הסכים להעניק לה את התרופה היקרה תמורת הפרוטות שבידה. שמחה וטובת לב על שהצליחה במשימתה, יצאה לדרך כשהיא אוחת בבקבוק הזכוכית היקר מפז, האמור להבריאת בנה יקרה. היא מיהרה כל כך בדרכה עד שמחמת מהירותה נפלה, ובקבוק הזכוכית נשבר לרסיסים.

בבכי מר הרימה את פיסת הניר הרטובה, ובתוכה שברי הבקבוק, ורצה חזרה אל בית המרקחת, שם היה כבר בעל הבית שלא הבין את פשרו של הבכי המר. אמא שידעה כי אין לה כל דרך לשלם עבור התרופה - הבטיחה לו כי תבוא לעבוד בעבודות ניקיון בלילות, ובלבד שיתן לה את התרופה היקרה. הרוקח נטל את השקית הרטובה, הריח לרגע את הריח שנדף ממנה ונעלם מיד. לאחר דקות ספורות שב עם שקית חדשה, ובפנים סמוקות הגיש לה חזרה את מחיר התרופה ואמר: "יש כנראה מלאכים ששומרים על הילד הזה, אוי ואבוי היה לו היה לוקח את התרופה שרקח הסגן שלי בטעות". "אתה מבין מווישלה", פנתה אלי, "תלמד מכך שיעור לכל החיים: כשנפלת והבקבוק ביד, חשבתי שהעולם נגמר, זה הסוף! אך למדתי, כי לפעמים כשחושבים ש'זה הסוף' - דווקא אז מתחילה הישועה". (כי אתה עמדי)

מעשה הובא ב'שפתי צדיק' (חנוכה אות ג') בשם זקינו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' ז"ע, שפעם באו חסידים אל הרה"ק ה'חזוה' מלובלין ז"ע, וב'פתקא' הזכירו צרתם מ'מויסר' הדר בעירם וכבר כשל כוח הסבל, הרה"ק קרא את ה'קוויטל', ונענה 'הלא איש זה מאיר בשמים בכל העולמות העליונים', ויתמחו החסידים עד מאד, הייתכן כדבר הזה - ששפל אנשים כמונו תאיר נשמתו כל כך, אך לא העזו לשאול על כך לרבים.

לאחר זמן מה הזכירו שוב לפניו את שמו של המסור הרשע ואז בירכם הרבי מלובלין שינצלו מצפרינו. בהזדמנות נשאל ה'חזוה' על כך, השיב ה'חזוה', שבשעה שהגישו לפניו את הפתקא בפעם הראשונה הדליק ה'מסור' נרות חנוכה, ועל ידם שרה עליו באותה שעה אור גדול שהאיר את נשמתו.

הנה בפי העולם מקובל ללמוד מסיפור זה את גודל הסגולה של הדלקת נרות חנוכה, המאירה אף בנשמת מסור רשע, אך עוד יש ללמוד ממה שאח"כ הצליח ה'חזוה' לפעול במרומים להושיע את בני העיר מידו, הרי שגם מי שמאיר באור עליון בשעת הדלקת נרות חנוכה לא יחזיר עליו שום חילוק אחר ההדלקה אם יחזור לשפלותו. (באר הפרשה)

"ויפרקנו מצרינו"

סיפר הרה"צ מקדינאוו, איש אחד שהיה לו בלבלים קשים, הרהורי עבודה זרה אשר אין להעלות על הכתב ר"ל, בא לאיזה גאון וצדיק שיושיעו ממצוקתו, אמר לו הרב, אינני יכול להועילך, לך נא אצל הקדוש ר' שלמה מקארלין, ובא אצל זקני הרה"ק הנ"ל בעת הדלקת נר חנוכה, בעת שאמר המזמורים כדרכו בקודש. בהגיעו אל הפסוק 'ויפרקנו מצרינו כי לעולם חסדו' הכה אותו הקדוש על כתפו ואמר אליו, המאמין אתה שהשי"ת יכול לפדות מכל המצרים והקליפות, ותיכף ומיד נרפא האיש מהדמיון הרע ר"ל. (שמע שלמה)

הוא סם חיים, תוספת נחוצה של אנרגיה לגוף התשוש. אך בימי החנוכה כל פירור של מרגרינה הוא סם חיים לנשמה, תוספת אדירה של אנרגיה לנפש היהודית, שכן ממנו אפשר להתיר מעט שמן להדלקת נר חנוכה... ואכן, יהודים רבים מן המחנה הפרישו במסירות נפש פירורי מרגרינה ושמרו אותם עבור הדלקת הנרות. ופתילות מאין? חיש קל נשלפו חוטים מבגדי המחנה הבלואים שעטפו את גופם, עבור התקנת הפתילות לשם מצוות הדלקת נרות חנוכה. בהגיע ליל ראשון של חנוכה, זכו היהודים במחנה להדליק את נרות החנוכה כמצוותם. הרבי ז"ע העלה את השלחבת ברטט קדושה... שמחה עצומה הציפה את הלבבות. מספר הרבי: "באחד הלילות הבאים אחזה אש הנרות בצריף כולו והתלקחה שריפה גדולה. מיד באו הרשעים לחקור ולדרוש מה היה שורש המאורע, ועל מעשה כזה להדליק אש במחנה היו ממימים תיכף ומיד את האיש ההוא שהעז לעשותו. ואף על פי כן לא עזבונו חסדיו יתברך שמו וניצלנו מידיהם". והוסיף הרבי בהתרגשות גדולה: "אפילו אודה לה' כל ימי חיי, בימים וגם בלילות, לא אצא ידי חובתי להודות לאלוקים על שזכיתי אז תחת שלטון הרשעים לקיים את המצווה כראוי ולהדליק נר חנוכה כהלכתו, ולא זו בלבד אלא שיצאתי משם חי וקיים חרף הסכנה שריחפה אז על ראשי!". (אוהב תורה)

"בימים ההם בזמן הזה"

יש תשובה שכדאי לא להסיח את הדעת ממנה במשך ימים אלו מהגאון רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל בספרו דברי שאול בדרוש לחנוכה, דמובא ברמ"א (או"ח סימן קפ"ז סעיף ד) שאם שכח לומר על הניסים אומר הרחמן הוא יעשה לנו נסים, ולכאורה איך מותר לבקש על ניסים, והא מובא במסכת תענית שרבה ביקש גשם באמצע תמוז, ובלילה חלם נוראות על זה שביקש ניסים, ומתריץ דבאמת כל השנה אסור לבקש ניסים, כי אתה מבקש דברים שלא בטבע, אבל בימים אלו שהנס הוא בטבע הבריאה, מותר לבקש על דברים שבטבע, אז מותר כי בימים אלו הניסים הם טבעי. ולגבי לשכוח על הניסים, אומרים בשם הרה"ק ר' משולם זוסיא מטשערנאביל ז"ע, כי מי ששכח "על הניסים" בתפילתו סימן הוא שמסיח דעתו מימי הניסים, ועל כן עליו לבקש שיזכה לנס פרטי, שיזכה להתעורר מתרדמתו.

"להשכיחם תורתך"

סיפר הג"ר צבי כהן: 'שאלתי את הגאון רבי חיים קניבסקי אנו אומרים בחנוכה ב'על הניסים' - 'להשכיחם תורתך', מה הפשט הרי היוונים לא נתנו בכלל ללמוד? ה'שיב רבי חיים: 'גם אם למדו במסותרים, הרי היוונים טימאו את השמנים, ובני ישראל הקפידו לאכול בטהרה, ממילא לא היה להם לאכול שמן, שהוא סגולה לזכרון'. (נר לשולחן שבת)

"ולעמד ישראל עשית תשועה גדולה"

סיפר ר' משה שרר ז"ל: ילד קטן הייתי, שוכב במיטה וקודח מחום. אמא ע"ה הזעיקה את הרופא שבא לביקור בית. הרופא רשם מרשם דחוף, אולם אמא המסורה לא יכלה לצאת לבית המרקחת שכן, כסף לשלם עבור התרופה לא היה בנמצא.

{ אז נדברו }

פרשת מקץ תש"פ | עלון מספר 446 - חנוכה | לסדר: "להודות ולהלל לשמך הגדול"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

עלון זה נתרם כולו

בנדיבות לב

ע"י ולזכות החפצה

בעילום שמה.

ישלח ד' ברכה והצלחה

בכל מעשי ידיה וימלא

משאלותיה במידה טובה

ישועה ורחמים, במהרה.

אמן!

להשתתפות

בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

חושך - זה יוון!! הם האחראים על ההפסקת חשמל...

יש וורט נורא של המגלה עמוקות על חנוכה!! והעוצמה הכי גדולה היא שהוורט הזה נאמר לפני שלוש מאות שנה... הרבה הרבה לפני עידן החשמל והדיגיטל... ובכן: המגלה עמוקות אומר ככה: מה הגימטריא של חשמל? שלוש מאות שבעים ושמונה!!! חשמל זה אור... כשיש חשמל יש אור... והנה... יום אחד בהיר נהיה הפסקת חשמל... אברהם אבינו רואה והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו... נהיה חושך!!! נו... אברהם פותח את הארון חשמל... מנסה לבדוק ממי מגיע סיבת החושך? נו... מי?? דורשים חז"ל: חושך זה יוון!!! יוון עשו את החושך...

יופי... אנו כבר יודעים באיזה מפסק זה קרה... אנו כבר יודעים איפה נמצא הקצר החשמלי... זה בלוח של יוון... עכשיו הלאה... כעת צריך להבין מהי סיבת הקצר... איך יוון עשו את הקצר???

ממשיך המגלה עמוקות ואומר: חושך בגימטריא 328... ואילו חשמל בגימטריא 378... זאת אומרת מה מפריד בין חשמל לחושך?? 50- האות ניון!!! מה זה האות ניון?? נון ראשי תיבות נוגה!!! קליפת נוגה!!! מסיים המגלה עמוקות: הנה... מצאנו את הסיבה להפסקת חשמל... מלכות יוון הגיעה ולקחה את הנון (-נוגה) מהחשמל... ברגע שירד המספר חמישים מחשמל... מה נשאר? חושך!!!! (כמו שסיכמנו שחושך זה חשמל פחות חמישים) הבנת מה כתוב כאן??

העניין בקצרה הוא כך: בשביל לעשות קצר חשמלי... בשביל זה צריך לחדור לתוך מערכת החשמל... צריך לכה"פ להתעסק עם איזה שקע או איזה מפסק... כל הגליות שעד יוון... היו מנותקים לגמרי מקדושה... פרעה ונבדנצאר היו קליפות מנוגדות לגמרי לקדושה... הם לא יכלו ליצור קצר חשמלי... כי הם בכלל לא התקרבו לנקודת חשמל... הם יכלו מאוד להציק ולהפריע... אבל לעשות חושך?? לעשות קצר בחשמל? זה היה אצלם מחוץ לגבול!! אבל ברגע שהגיעה מלכות יוון... מלכות יוון זה כבר קליפת נוגה!!! מה זה קליפת נוגה?? נוגה זה מלשון אור נוגה... עירבוב אור וחושך... קליפת נוגה היא הקליפה שהכי קרובה לקדושה... יש לה אחיזה מסוימת בקדושה... ליוון יש מה להציע... יש להם נקודת אור שהם לוקחים אותה מהקדושה וזה כח... אבל הם משתמשים איתה כדי לקחת אותך לשקר שלהם... כאן זה כבר הפסקת חשמל!!! כי פרעה לא מגיע עם כלום... אבל יוון מגיע אליך עם אור של חכמה!!! וחכמה זה כח אמיתי!!! חכמה זה משהו אלוקי... ועושה בה שימוש לתרבות השקרית והנמוכה שלו...

עד כאן מילים קצת גבוהות אבל הנמשל הוא מאוד ברור:

יוון זה אויב מתורבת... אם תשים לב היוונים כמעט ולא עשו שום נזק לבית המקדש... הם לא החריבו אותו... וגם השמנים שהם טימאו אותם זה לא כמו שהילד שלי הביא תמונה מהגן שהיוונים שפכו את כל השמנים... לא!!! היוונים לא שופכים שמן... זו התנהגות לא תרבותית... היוונים רק טימאו את השמנים... רק נגעו בהם... גם את שערי העזרה... הם בסה"כ פתחו עוד כמה פתחים... לא הרסו... לא השחיתו... בקיצור: למרות שהיוונים שלטו במקדש שים לב הם התנהגו שם בצורה מאוד תרבותית... זה לא האיוון וסטפן השיכורים מפולין ורוסיה שהיהודי רק ראה אותם ורץ לבית כנסת להודות לקב"ה שלא עשני גוי... לא!!! יוון הוא אבי התרבות!!! יוון הוא בן של יפת... ליפת יש ערכים ועקרונות... והתורה בעצמה מציינת לשבח איך שהוא מתנגד להתנהגות המופקרת של חם ומוחה על זה בדיוק כמו אחיו שם... בקיצור: ליוון יש!!! יש מה למכור!!! יש לו ערכים!!! דא עקא!!! שבדיוק בגלל זה הוא כ"כ מסוכן... ולמה?? כי נכון... יש לך ערכים... וערכים זה דבר חיובי... אבל מי?? מי קובע את הערכים שלך??

אתה??? אתה מחליט מה ערכי ומה לא?? אם ככה... אז בשורה התחתונה אין הרבה הבדל בין יפת לחם... אין כמעט הבדל בין חוסר ערכים לבין אדם שחושב שהוא קובע מה ערכי... ההבדל היחיד שיש בין יפת לחם... שחם הוא ברוטלי וגם באופן רשמי ומוצהר!!! הקב"ה אפילו סימן אותו בשחור כדי שיהיה ניכר עליו שהוא שייך לכוחות הרע! ואילו יפת ממשיך להתייפף... ממשיך להתהדר שהוא ערכי... ותכלס... הוא קובע איזה ערך לאמץ ואיזה לא...

שיהיה ברור!!! הרחוב החילוני כיום זה לא יוון... נכון אמנם שאנחנו נמצאים כעת בחנוכה ולפי הכללים אנחנו אמורים להגיד שאנחנו נמצאים בגלות יוון... אבל לא!!! הרחוב היום הוא בכלל בכלל לא מתורבת... מי שיגיד שממשלת ישראל זה מלכות יוון הוא ממש מעליב את יוון... היום הרחוב החילוני העממי הוא חסר תרבות לחלוטין... לכן כשמדברים היום על הגזירות שיש על החרדים זה ממש לא יוון... ממש לא בכיוון... אם כבר... אתה יודע איפה מסתובבת היום קליפת יוון?? בפנים!!! אצלנו עמוק מבפנים!!! אנחנו עובדי ה' האיכותיים... כן... דווקא במקום המרומם הזה... שם יש לכל אחד מאיתנו נטיה להחליט במקום הקב"ה מה הוא רוצה... יש לכל אחד מאיתנו את הערכים הרחוניים שהוא הכי מתרגש מהם... והם הכי מדברים אליו... וזהו!!! החלטתי שזה עבודת ה' וזה רצון ה'... זה תסמין שמזכיר קצת את יוון!!! לעצב ערכים לפי המוצא שלי או לפי איך שמתאים לי זה מזכיר התנהלות של יוון... העבודה שמוטלת עלינו בתור עובדי ה'... זה לא רק להיות עובדים... אלא להיות גם עובדי ה'... לא רק להיות דתי חזק... אלא להיות שייך לדת של ה'... לשאול את התורה מה רצונו יתברך!!! ולא להחליט במקום הרב"ע... זה כל נקודת ההבדל בין שם ליפת!!! שניהם מכסים את קלון אביהם... אבל אצל שם זה מגיע מערך אלוקי!!! ואילו אצל יפת זה מגיע מערך תרבותי!!! ובנקודה הזו יפת מאוד מטעה... הוא נראה איש מאוד רחני... הוא נראה עוייב גדול... אבל לא!!! לא מספיק להיות עוייב... לא מספיק להיות דתי חזק... צריך לשאול את הקב"ה מה הוא!!!! מה הוא יתברך רוצה!!!!!!!

היום יום הולדת...

היום יום הולדת...

ישנה מוסכמה עולמית שקוראים לה: מתנת יום הולדת!!!! מגיע לי מתנה... מה קרה?? מה עשיתי?? נולדתי!!! הולדתי בטובי להיוולד... סליחה: למה מגיע לך מתנה?? מה עשית ביום לדתך שמגיע לך עוד מתנה?? (אז באמת שמעתי על משפחה אחת שהגברת... כל שנה ביום הולדת של בעלה היא נוהגת לתת מתנה לשוויגער שלה... לא לבעלה... היא טוענת בקנאות: סליחה... עם כל הכבוד לבעלי... אבל ביום הולדת שלו מה הוא עשה?? למה מגיע לו מתנה?? לשוויגער כן... לה מגיע מתנה ביושר... כן... היא עשתה משהו ביום הזה... לא הוא!!!!)

אבל לא!!! אם נתבונן עמוק עמוק... אני כן מבין למה כביכול "מגיע" מתנה דווקא למי שנולד... **אתה יודע למה??** תקשיב טוב טוב... זה נקודה עמוקה: הרי מקובלנו: ש"עובר הוא חלק בלתי נפרד מאמא שלו... אבל אם תשים לב: זה שעובר ירך אמו זה רק מצידה!!! אבל לא מצידו!!! העובר מצד עצמו, הוא לא חלק מאמא... הוא מצדו דווקא ישות גמורה לכשעצמה... כידוע: לעובר יש מחשבות... יש לו רצונות... הוא חי לעצמו... ממילא לעובר מצד עצמו אין שום אינטרס להיוולד... הוא מצידו טוב לו שם... "מי יתני ירחי קדם..." והוא מצידו היה מעדיף להמשיך להיות עובר לתמיד... רק מה?? למי יש אינטרס ללדת?? לאמא!!! אמא רוצה ילד... ולמה? למה היא רוצה ילד?? כי היא משתוקקת שיהיה לה למי לתת... **להעניק!!!** ומעתה: כל זמן שהוא עובר והוא חלק ממנה אז אדם לא יכול לתת ולהעניק לעצמו... אדם יכול לתת רק לזולת!! רק למי שנמצא זולתי--לו!!! **מחוי לזולת!!!** ממילא הלידה הוא **נטו אינטרס אימהי!!!** אני רוצה להעניק לך... לתת לך... והיות וכל זמן שאתה חלק ממני אז אין לי את עונג הנתינה... אין לי את האפשרות להעניק לך... לכן!!! אנא ממך!! **תתנתק** ממני... תצא חוץ ממני... כדי לאפשר לי לתת ולהעניק לך מבחוץ... כדי לאפשר לי להיות אמא...

הבנת?? זאת אומרת: לידה זה **אינטרס נטו מצד הנותן!!!** לא מצד המקבל!! מצדו של העובר אין באמת הבדל בין לפני הלידה לאחריה... כי גם כשהוא היה עובר הוא היה ישות לכשעצמו והוא מקבל בדיוק כמו לאחמ"כ... ממילא: כשהוא מואיל בטובו לצאת ולהתנתק מאמו הוא עושה בזה **נטו חסד עם אמא...** בזה שהוא מאפשר לה לתת לו בזה שהוא כעת עומד כישות נפרדת חוץ ממנה... לכן דווקא היום הולדת זה היום היחיד שמגיע מתנה למי שנולד!!! **זה היום היחיד** שההורים חייבים הכרת הטוב לבן שלהם!!! ביום הזה איפשרת לנו לתת לך... מכאן ואילך הבן רק חייב להורים שלו הכרת הטוב על מה שהם נותנים לו מעל ומעבר... היום היחיד והמכונן ביותר בחיי הבן שהיה לו את האפשרות לתת להורים ולא רק לקבל... זה להיוולד ולתת להם את האפשרות לתת לו!!! תחשוב על זה... זה עמוק מאוד...

אז כמובן שלא באתי כאן לתת דרוש ב"סוגיות החמורות" של מתנת יום הולדת... וגם לא באתי לרמוז שמישהו יתן לי מתנת יום הולדת... (זה גם לא בתקופה הקרובה) **אז מה כן?? לאן אני בכל זאת חותר??**

רגעים קשים מאוד!!! רגעים של משבר לידה... זה טיפול נמרץ... זה עניין של חיים ומוות... השאלה שמרחפת כעת: האם הולדת להיות פה לידה או ח"ו נפילה...?? האם יהודה הולך חלילה **לצאת** ו-- להיבד?? או **לצאת** ו-- להיוולד??...

ואז לפתע יהודה משמיע קול בכי של תינוק!! מודה על האמת!!! תשובה!!! אבא... אני מודה ומתוודה-- **יצאתי בחוץ...** באותו רגע נשמעת קריאת מזל טוב שמזעזעת את כל העולמות... נולד בן לאבא שבשמים... נולד משיח בן דוד... מזל טוב תיקון השלם... תודה לך בני היקר שנולדת... מגיע לך מתנת יום הולדת... על מה?? על החטא שחטאת על שיצאת!! שגגות נעשו לך כזכויות. כי אם לא היית יוצא החוצה וחוזר בחזרה... הרי לא היה לי בן... לא היה למי לתת. תודה לך בני היקר... מזל טוב תיקון השלם... נולד משיח בן דוד... (היציאה החוצה הזו היא לא דווקא יציאה של חטא... זה יכול להיות גם הסתרת פנים וימי השנאה... שמור את הכלל הזה לאורך המאמר כי הדוגמא לאורך המאמר היא רק בתחום של נפילה רוחנית.)

יוסף נמשל ל--חמה ואילו יהודה נמשל ל--לבנה...

מה הוא היום הכי מאיר והכי טוב בכל חודש?? **ראש החודש!!!** הרגע של חידוש הלבנה זה הרגע הכי גדול בחודש!!! לעומת זאת מה הוא היום הכי קשה וחשוך בחודש?? **ע ר ב ראש חודש!!!** ערב ראש חודש זה יום של דין... אומרים סליחות... יש נוהגים להתענות... מה יש?? **הלבנה איננה!!!** יום זה (-ער"ח) יהי משקל כל חטאתי... **למה דווקא היום הזה??** כי- בטל במיעוטו כדמות הירח!! אני היהודי... אני צמוד ונמשל לירח... אם ביום הזה הירח כ"כ התמעט עד שהוא נעלם... אז גם אני נמצא עכשיו בהתמעטות ובהעלם... אני עומד וזועק לקב"ה ומזכיר י"ג מידות... **נו... מה יהיה הסוף?? מתי יהיה הסוף לחושך הזה??**

אל דאגה!!! חבי כמעט רגע... זה עניין של שניות... כמה שעות ספורות... ולפתע!!! מהפך מאה שמונים מעלות!!! מהרגעים הכי קשים בחודש!! אתה בבת אחת נכנס לרגעים הגדולים והמיוחדים ביותר בחודש!! ראש חודש!! הרגע הקשה ביותר זה **הרגע שלפני מולד הלבנה...** והרגע הטוב ביותר זה **הרגע של חידוש הלבנה!!!** אין מסבירים את זה?? **אין ההסתרה והגילוי בדיוק נפגשים בתיאום כזה מושלם??**

העניין הוא: זה בדיוק כמו לידה! אליבא דאמת לידה זה הרגע הכי מתנער... זה רגע שאמא פשוט מנתקת את הילד ממנה... לא לחינם לידה נקראת משבר... אבל זה לא סתירה שהוא גם הרגע הכי מכונן!!! אנחנו מנתקים אותך בשביל שתהיה מבחוץ **ומשם!!! משם אנחנו ניתן לך הכל!!!** הרגע הזה הוא רגע קשה... וזה מה שנקרא בפנימיות **"קרוב לאחיות החיצוניים"!!!** הרגע של הלידה הוא רגע מר!! הוא רגע של ניכור!! רגע של ניתוק!! חושך גמור... **אבל רגע אחרי!!!** רגע אחרי שהוא התנתק

הרי כך: הקב"ה עושה איתנו חסד בכל יום ובכל עת ובכל שעה... אנחנו כל הזמן נמצאים על תקן של מקבלים... אבל יש שלב אחד ויחיד בחיים שבו ניתנת לנו האפשרות לתת לקב"ה ולעשות איתו יתברך חסד!!! מתי?? **ברגע של לידה!!!** הרגע הזה שבו אנחנו מאפשרים לו לתת לנו!! הרגע של ההתנתקות כביכול שבו אנחנו כביכול יוצאים ממנו ועומדים מבחוץ... ואז מתאפשרת הנתינה... זה הרגע היחיד שבו יש לנו הזדמנות לתת לקב"ה... להתחסד איתו... לעשות איתו כביכול חסד...

מה זה רגע של לידה? **רגע של הסתרה!!!** רגע של "למה ה' תעמוד ברחוק..." הרגעים הקשים האלו של ההתנתקות שיהודי מרגיש שהקב"ה מתנתק ממנו... **הרגע הזה הוא רגע של לידה!!!** כי תבין: כל זמן שיהודי מחובר בכל ישותו לעבודת ה' והוא מקבל הארת פנים תמידית ממנו יתברך... הוא בגדר עובר!! בהלו נרו עלי ראשי... טוב לי אצל הקב"ה... מצד האינטרס שלי הלוואי ושבתי בבית ה' כל ימי חיי... אני מצדי רוצה להמשיך לחזות תמיד בנועם ה' ולבקר בהיכל... לא רוצה אף פעם לצאת ולזוז מפנה... כן... אתה צודק... מצדו של העובר... אין לו שום אינטרס להיוולד... **אבל מה יהיה עם אבא??** אבא שבשמים רוצה בן!! רצון הטוב להיטיב... ובשביל להעניק ולתת לך... כאן צריך שיהיה מישהו שיצא **החוצה... ורק מבחוץ!!!** רק מבחוץ יהיה אפשר להעניק לו... אז אנא ממך עובר... תעשה חסד עם אבא שבשמים ותסכים לצאת החוצה... תסכים לקבל אפשרות של ימי שנאה וריחוק והתנתקות...

ואז מגיע הרגע של הסתרה!!! רגע של משבר לידה!!! רגע של "למה ה' תעמוד ברחוק", **ואז!!! דווקא אז!!** דווקא ברגע הקשה הזה, כאן זה הרגע הגדול והמכונן ביותר שבו יש ליהודי הזדמנות לתת ולהתחסד עם הקב"ה... לאפשר לו להיות אבא כביכול **מבחוץ...**

עד כאן מובן?? ובכן: **זה התפקיד של יהודה!!!** יהודה הוא **הבן הראשון של הקב"ה!!** יהודה הוא הראשון שמעניק כביכול לקב"ה שם של אבא!!! (עד עכשיו, גם האבות וגם שלושת השבטים שעד יהודה, הם ממשיכים על תקן של **משפיע**, הם עדיין מייצגים את ההשפעה והנתינה של הקב"ה... הראשון שנקרא מקבל באופן רשמי זה יהודה... יהודה נקרא על שם "הפעם אודה!!!" הוא הראשון שאומר תודה ממקום של מקבל גמור!! ואכמ"ל...) כשהתורה מדברת בפרשה הקודמת על יהודה, מה הנושא? **הלידה של משיח בן דוד...** המשיח צריך **להיוולד...** נו... איך המשיח באמת **נולד??** בשביל זה יהודה נושא את בתו של שם... אחשוּב'ע שידוך... ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל... הכל כ"כ יפה ומושלם... בית צדיקים יעמוד... **אבל לא!!** אם הכל יהיה כ"כ מואר ויפה... לא תהיה פה לידה!! הילד לא יצא **בחוץ!!** בשביל להיוולד צריך **לצאת החוצה!!** אין ברירה... צריך להזמין לפני יהודה מצב של יציאה **החוצה!!!** ולפתע קורה מה שקורה... ער ואונן עושים מה שעושים והם מתים בעוונם... ואז יהודה נהיה אלמן... וירד יהודה מאת אחיו... ואז לפתע ויט אליה אל הדרך... יש פה כביכול מציאות של **יציאה של חטא כביכול...** יהודה מוצא את עצמו לפתע **בחוץ...** באחיות **ה'חיצוניים'...** אלו

השם אבא... באותו רגע נולד משיח בן דוד, באותו רגע צריך להחליף דיסק... ולהאמין שיש תשובה... ומיד להיוולד ולשוב בתשובה ולהתחבק עם הקב"ה מבחוץ, כן... עד עכשיו הייתי עובר מבפנים... השתדלתי מאוד שלא ליפול ולא להיות נפל... עכשיו שלא הצלחתי ונפלתי... אז הנה... נולדתי... כן... אשה יולדת היא מטמאה לידה... למה לידה מטמאה? כי לידה זה סוג של מוות!! מוות של מי? מוות של העיבור... כן... העיבור מת!! אבל התינוק ב"ה נולד... **הקב"ה לא כועס על יהודי שחוטא!!** הקב"ה כועס על יהודי שלא חוזר בתשובה!! חטא זה עיבור שמת... עיבור שמת זה עדיין לא אומר שהעובר מת... אדרבה... עיבור שמסתים זה אומר שטמון כאן פוטנציאל של לידה... **מתי הקב"ה כועס??** כשהעיבור מת והעובר יחד איתו רח"ל... כשאדם חוטא והוא מתחבא... אז הקב"ה מתהלך ושואל: אייכה... איפה אתה... למה אתה לא נולד מחדש...?? למה אתה לא מגיע אלי ומבקש סליחה ונולד מחדש...

התמרון הזה הוא מאוד מאוד מסובך!!!! גוי לא יכול להבין כזה דבר... כי הוא לא בן של הקב"ה... ואני אגלה לך סוד: גם בחור ישיבה לא מסוגל לגמרי להבין את זה... כי הוא לא היה אבא... הוא לא מסוגל לקלוט איך שתי הדברים המנוגדים האלו יכולים ללכת ביחד... תחליט: אם אסור ליפול בשום אופן וזה אל חזור... אז למה שכשזה קורה פתאום המנגינה משתנית... יש לבחור שאלות טובות ואין לנו אפשרות לענות לו... הדבר היחיד שאני יכול לומר לו: כשתהיה אבא תבין!!!!!! הורים מבינים את זה... הורים מבינים שמצד אחד יש קיום אדומים שהילד לא יכול לעבור אותם ואין על מה לדבר... אבל יש עוד קו אחד עוד יותר אדום... הלא הוא אהבת אב לבנו... מה שתעשה ומה שלא יהיה... אתה הבן שלי ותמיד הדלת פתוחה לחזור הבייתה שוב... **לסיכום:** אין עוצמה יותר גדולה בעולם... מיהודי שיש לו מה לתת לאבא שבשמים!!!! דא עקא שהנתינה הזו לפעמים כרוכה בימי שנה וברגעים קשים... אז תשמור את המסמך הזה לאותם רגעים קשים... שאאוף... למה צריך ללכת קשה... למה יש כאלו מפריעים??? ותבין שהרגעים האלו הם הרגעים המכוננים ביותר בחיך!! רגע של לידה!! רגע של נתינה לאבא שבשמים... אתה נותן לו את בנו!! שמוכן להיוולד מחדש...

זו נקודת ההבדל בין יהודה ליוסף!!

ליוסף אסור ליפול, אבל יהודה?? אדרבה, **כי נפלתו קמת...**

כשיוסף עומד מול ניסיון, אבא יעקב מתגלה אליו בחלון ומזהיר אותו: אסור לך ליפול... אם אתה תיפול אתה תהיה ח"ו נפל... אתה תדחה ותמחק מאבני האפוד... אבל יהודה?? כשיהודה מתמודד מול חטא... האם דמותו של אבא נראתה לו בחלון?? **ממש לא!!!** כשיהודה נופל אבא לא מתגלה אליו ולא מזהיר אותו... למה?? כי יצתה בת קול ואמרה "ממני היו הדברים..." הקב"ה לפעמים מזמין נפילות... אצל יהודה נפילה רוחנית זה משהו שעלול לקרות, וזה עדיין לא מוחק אותו מאבני האפוד... ממילא דווקא ברגעים של נפילה אבא יעקב דווקא לא נזעק להתגלות ליהודה בחלון... **רק מתי כן?? מתי יהודה מקבל ד"ש חם מאבא?** דווקא אחרי הנפילה!! אחרי היציאה!!!! כשיהודה שב בתשובה ונולד מחדש... ופתאום יעקב אבינו מברך את כל בניו... וכשמגיע תורו של יהודה הוא נסוג לאחור ומפחד שאבא יוכיח אותו... אז אבא מקבל אותו בשמחה ואומר לו: יהודה אתה יודון אחיך!!!! מזל טוב... נולד התיקון השלם... נולד בני בכורי ישראל... אל תברח... תשוב אלי ותקבל נשיקת מזל טוב מאבא... ארפא משובתם אוהבם נדבה...

מי אנחנו?? האם אנחנו שייכים ליוסף או ליהודה??

ברור שלכל אחד מאיתנו באופן פרטני יש נטיה מסוימת לאחד משני השבטים... אבל מה שבטוח הוא שכל אחד מאיתנו מחויב ושייך בשני הבחינות האלו ביחד!! מכל אחד מאיתנו נדרש מצד אחד 'למאן' ולהתגבר כמו הבחינה של יוסף, ומאידך, לדעת לשוב בתשובה שלימה כמו יהודה... **ופה צריך אומנות מאוד גדולה לדעת להחזיק בשתי הקצוות האלו כאחד...** לדעת מצד אחד להחזיק עם כל הכח ולהישאר עובר כמו יוסף שיועד שאסור לו ליפול כי אין חזור... ומתי לדעת להחליף דיסק ולהיוולד כמו יהודה... בשביל זה יש לנו משיח בן יוסף ומשיח בן דוד (-יהודה), והתיקון השלם יגיע רק באמצעות השילוב המנצח שבין שניהם...

וכידוע, משיח זה לא רק שם של בן אדם, אלא בעיקר שם של הנהגה... ובדור אחרון זה כל אחד מאיתנו נדרש ממנו לנהוג בבחינה של שני המשיחים גם יחד... במה זה מתבטא?? יהודי צריך לתבוע מעצמו שלימות בעבודת ה'!! התגברות בלתי מתפשרת!! אסור לי ליפול בשום אופן!! ללכת עד הסוף בתקיפות!! זה בחינת משיח בן יוסף... ואז יום אחד משיח בן יוסף מת... מה פירוש מת?? יום אחד מגיעה נפילה... הקב"ה מזמין לידה... ואז העובר שביהודי... החלק השמור שבאותו בחור ישיבה שהצליח לשמור על עצמו עד עכשיו... פתאום זה מת... היוסף שבו נכשל ונפל... וברגע שיוסף נכשל הוא נמחק מכתפי האפוד... זהו!! מת!! הוא יוצא החוצה ונמחק... אבל ברגע שמשיח בן יוסף מת... ברגע שהוא נופל... מי מקבל אותו?? יהודה!! מזל טוב... ניתן לך כעת הזדמנות להיוולד מחדש... לשוב בתשובה ולתת לרבש"ע את

ממעיי אמו... מה צועקים?? מזל טוב!!! נולד פה תינוק!!! אבא מחבק את התינוק החדש ואומר לו: מזל טוב, אני אבא שלך, מבחוץ!!!! **זה בדיוק מה שקורה מידי ערב ראש חודש...** ברגעים האלו הלבנה מחוברת לגמרי לשמש... היא נמצאת איתה על אותו קו ולכן אי אפשר לראות את הלבנה... במילים אחרות: הלבנה עכשיו מעוברת בתוך השמש... הסיבה שלא רואים אותה כי הוא כביכול בתוך השמש... היא חלק ממנה... השמש רוצה להשפיע על הלבנה... אבל אי אפשר להשפיע **מבפנים... רק מבחוץ** אפשר להשפיע... ואז מגיע הרגע שלפני הלידה... מדובר ברגעים קשים... רגע שבו השמש לאט לאט הולכת ומתרחקת מהירח... הירח רואה את השמש מתרחקת ועיניו רואות וכלות... אני כ"כ רוצה להמשיך להיות מחובר לשמש וללכת יחד איתה... **אבל לא!!!** היא הולכת ומתרחקת... והירח בוכה... ו... והופה!! לפתע נשמעת קריאת מזל טוב... אגוטע חודש... הנה הלבנה... הלבנה נולדה... נתקדש החודש!! לא לבנה... אל תצטערי... זה שהשמש התרחקה והתנתקה ממך זה לא בגלל שהיא מתנכרת אליך... אלא בגלל שהיא רוצה להשפיע עליך וזה יכול להיעשות רק מבחוץ... וההרריה... רק ברגע שהשמש התרחקה ממך רק אז התאפשר לנו לראות אותך בחידושך... מי נולד בראש חודש?? **הלבנה!!! מי הוליד אותה?? השמש!!!**

על אותו משקל: מי **נולד?? יהודה- לבנה!!** מי **הוליד אותה?? יוסף- חמה!!**

זה אולי נשמע מילים מאוד גבוהות... יוסף מוליד את יהודה... מה הפשט בזה?? מה הקשר?? **אבל הביאור בזה הוא כך:** יוסף הוא צדיק!! צדיק צריך להתגבר בכל מחיר!!!! צריך לשלוט ביצרו בכל מחיר!! יוסף צריך להיות 'עובר', להישאר בפנים ולא לצאת החוצה, לא ליפול... לא להיות נפל... להישאר דבוק בחי העולמים ולהיות צדיק עולמים!! אבל פתאום מגיע רגע של ריחוק... רגע של ניסיון... ואותו צדיק מרגיש לאט לאט שהעסק יוצא מכלל שליטה... ובום!!! העובר מתחיל ליפול... מתחיל להתנתק... קנייני הנצח הרוחניים שקניתי ברוב עמל ויגיעה עוזבים אותי... ואני נשאר כמו סמרטוט... מלא בנקיפות מצפון...

כן... השמש עזבה את הירח והפליגה לדרכה... כל רגע שחולף השמש רק צוברת יותר מרחק... והירח רק צובר פיגור... ואותו יהודי שכ"כ רצה להיות יוסף... כ"כ ידע שאסור לו ליפול... הוא פתאום מוצא את עצמו ברגעים של נפילה והוא נכנס לאיבוד עשתונות... ואז לפתע קול על שפיים נשמע... מזל טוב בני היקר... **שובו בנים שובבים ארפה משובותיכם!!!** לא... בני היקר... זה לא נפילה... זו לידה!!!! אם רק תתפוס את הרגע הזה נכון ותשוב אלי... יתברר שזה לא נפילה אלא לידה... כעת נולד הבעל תשובה... שיועד לא רק להיות שמש... אלא גם להיות ירח... לדעת לקבל השמש... לדעת לחזור בתשובה...

ראשי חדשים לעמך ראשי תיבות רחל... את תפילת ראש חודש רחל תקנה... **רחל היא האמא!!!** אבל מי הבנים שלה?? בני לאה... **יהודה!!!**

אז אני אספר לך: אני מכיר יהודי אחד שכבר כמה מחזורים ניסה להתחיל דף היומי ותמיד הוא לא החזיק מעמד... עד שבמחזור האחרון הוא פתאום הצליח ובגדול! מה קרה? הוא קיבל על עצמו עקביות מסוג יצירתי ומעניין: אני מתחייב ללמוד ששים אחוז מכל מסכת! מדין רוב מנין!!! לדוגמא: אם במסכת ברכות יש ששים ושלש דפים!!! אז אני מתחייב להיות עקבי בערך בארבעים דפים!!! כלומר: גם אם יקרה שאני אחסיר 20 יום מתוך ששים... אני עדיין בפנים!!!

הבנת מה קרה פה??? עד היום... אם הוא החסיר שבוע ולא הגיע... אז "הלך עליי..." הוא צריך להתחיל מחדש... אז זהו שלא!!!

מהיום יש סך מסוים של חיסורים שאפשר להחסיר... כך שאם החסרתי שבוע שלם לפני הבר מצוה של הבן... או שבוע וחצי לפני החתונה של הבת... זה לא אומר שאני צריך להתחיל מחדש!!! אלא זה בסה"כ מצמצם לי את אחוזי החיסורים שאני יכול להמשיך להחסיר מהמסכת הזו!!! **אבל ככה!!! זה לא נגמר בזה**... אותו אחד החליט שכל דף שאני מחסיר... אין שום בעיה... אבל אני רשום לעצמי את זה... בשביל מה? **בשביל המחזור הבא!!!** שאני אדע מה אני צריך להשלים במחזור הבא... **ובזכות זה!!!** בזכות ההחלטה המפוקחת הזו הפעם לראשונה אותו יהודי ב"ה השלים את כל המחזור של דף היומי... וכעת ב"ה הוא מתחיל שוב דף היומי... ויש לו ב"ה הרבה חורים שהוא חייב להשלים אותם... ויש לו רשימה באיזה דפים אסור לו להחסיר... הנה לך טקטיקה שהיא בסה"כ לסדר את הראש!!! איך להפוך את המחדלים למתוחמים...

עד כאן ליהודים היקרים העמלים לפרנסתם וקובעים עיתים לתורה... כעת נעבור למפלגת השלטון... לאברכים ובני שיבות...

אם שמת לב... כאן בגיליון זה בייחס לנושא הזה אני כל הזמן הולך על גחלים... ולמה??? כי סוף גיליון הזה מיועד בעיקר (או לכה"פ בין היית) לאברכים ובחורים שיושבים ולומדים כל היום... ועד לפני עשר חמש עשרה שנה הייתה מוסכמה די ברורה שדף היומי זה לא מתאים למי שיושב ולומד כל היום... ולמה? כי כאמור... המגנון של דף היומי בנוי על קצב אחיד וחדגוני שמי שמונה בלימוד ולומד בעיון המתבקש לא יכול לעמוד בקצב האחד הזה... ככה פעם הייתה המוסכמה ועד היום יש כאלו שאומרים את זה בתקיפות... וזה גם נכון במידה מסוימת... שיהיה ברור: המצרך הנדיר והיוקרתי ביותר בדורנו זה עומק!!! מי שכבר יודע לחשוב ולהעמיק ולהבין באמת מה כתוב בסוגיה צריך לשמור עליו כמו אתרוג... אסור לו להוריד באיכות הזו... כי היא היום קריטית!!! בדור הרדוד שלנו עומק ופנימיות זו הספינה שיכולה לצלוח את השטחיות שלנו... **עד כאן ברור?? עכשיו נעבור לשלב ב'...**

עשיתי מחקר בעניין... בררתי כמה מלמעלה מה קורה בבית מדרש שלנו... מי לומד דף היומי ומי לא... ומה התברר לי??? (תגיד לי אם טעית...) שיש שתי קבוצות מובהקות שלומדים דף היומי!!! או בעלי בתים או תלמידי חכמים מובהקים... **ולמה???** **מסיבה פשוטה:** בנקודה הזו יש מכה משותפת מסוים בין בעל בית לתלמיד חכם... כי בעל בית יודע שיש לו רק שעה אחת ביום ללמוד... אז לפחות נכנס לאיזה מסגרת שנוכל להספיק משהו... לפחות נעבור על הש"ס... **אותו שיקול בדיוק יש לתלמיד חכם אמיתי**... מדובר באברך רציני מאוד... או בחור מתמיד מאוד... ואחרי כל ההתמדה וכל הרצינות יום אחד הם קולטים שכל דבר צריך מסגרת... ואם אני רוצה יום אחד לעבור על כל הש"ס אני חייב איזה תכנית שתדפוק לי על הראש ותכריח אותי לדפדף את זה אחרי דף... ואז הוא מוצא את עצמו אישית מגיע לדף היומי... **האמת היא שככה זה בכל דבר!!!** מסגרת זה תמיד דבר מעצבני!!! מסגרת זה תמיד דבר שמוציא את האויר מהפרשים ועוצר לי את המעוף... כולנו מתעצבנים על המסגרת שמקבעת אותנו ולא נותנת לנו לעוף קדימה... ולמרות כל העצבים... **בסופו של דבר כולם יום אחד מגיעים למסגרת על ארבע...** כי **בסופו של דבר אצלה זה קורה**... המסגרת זה הכלי שהיא בסופו של דבר קוצרת את התוצאות בשטח... מה שנכון נכון!!! אפילו אני מודה... (ממש הודאת בעל דין) אז אצל האייופניסטים המסגרת מתבטאת בחסימות ובסיונים של הרבנים וכו' וכו'... הם רואים במסגרת השמרנית הזו משהו קטנוני... מה... אתה לא סומך עליי?? ואח"כ אותו אחד מגיע על ארבע... כי... כי הוא מגלה שהמסגרת הקטנונית הזו היא היחידה שיכולה להציל את הילד שלו... אז באותה מידה גם אנחנו בתוך בית המדרש... גם לנו יש התמודדויות משלנו מול המסגרת... אני מגיע עם כל האימביציה והמעוף ורוצה לדעת את כל התורה כולה... בהתחלה אני בטוח שזה יקרה מעצמו... עד שגדלים ונהיים בעלי ניסיון ואז כל אחד בתורו הוא קולט שאם אני באמת רוצה לדעת את כל הש"ס אני צריך להתקבע בתוך איזה מסגרת... זו מסקנה שמתמיד מגיעה בשלב מסוים בחיים... ובכל תחום בחיים... גם בכלכלה נבונה... גם בזוגיות... תמיד ההוראות המתכתיות האלו של העשר דקות קביעות בזה ובה... זה נשמע מרובע וחסר חיות... אבל בסופו של דבר כולם מבינים שזה הסוד!!!! ואורך זמן עד שמבינים את זה... **ואותו דבר בדיוק בדף היומי!!!** אני יכול להעיד בנימה אישית... אני עדיין אוזח במקום הצעיר הזה שאני מתקשה לצמצם את עצמי לדף אחד גמי ליום... אני לא מסוגל לחשוב **שרק** בעוד שש שנים אני אגמור את הש"ס... אבל אני יודע בוודאות שעלי נאמר "כשתגדל תבין..." יום אחד כולם מבינים שהכלל הוא קובץ על יד ירבה... אז כנראה שאני צריך עדיין לגדול... נחכה לי בסבלנות... **לכוון** לבני תורה ולאברכים שעדיין מפחדים להתחיל ללמוד דף היומי כי זה בעלבתיש... **תנוו דעתכם!!!** דף היומי זה לא בעלבתיש... זה בסה"כ **טקטיקה של מסגרת!!!!** ויום אחד הרי אנחנו נחבק את המסגרת... זו או אחרת... הת"ח הגדולים כבר מחבקים את דף היומי... לכן אם אתה... כבר מתחשק לך להתחיל דף היומי... אם אתה כבר עברת את הגיל שלי... ואתה כבר כן מסוגל לבנות תכנית לטווח של שש שנים קדימה של דף ועוד דף... אז רץ על זה!!! אל תחשוב לרגע שזה בעלבתיש... ברור???

מאמר זה מוקדש לכבוד סיום דף היומי... ובעיקר לקראת התחלת הדף היומי... חלקו הראשון של המאמר מיועד עבור יהודים שעמלים לפרנסתם והחלק השני מיועד עבור מפלגת השלטון של האברכים ועמלי תורה...

ובכן, אליך יהודי יקר: אתה מאוד מאוד רוצה להתחיל ללמוד דף היומי, מאוד חשוב לך שהפעם זה יחזיק מעמד ועד הסוף... ובכן... יש כלל בעולם הגדול שקובע באופן חד משמעי ש-: **הכל עניין של שיווק!!!!**

כל דבר בעולם... האם הוא יוקרתי או זול... מיוחד או פשוט... מרגש או משעמם... **הכל תלוי בשיווק!!!** ויש ברוך ה' ענף שלם של תעסוקה בתחום השיווק... יש חברות שלמות שהמומחיות שלהם זה לדעת איך לשווק לך מוצר ולתת לך תחושה שאתה חייב לקנות אותו ואין סיכוי שלא...

מתי צריך להשתמש בחברת שיווק? כשרוצים "לעבוד" עליך... אבל כשאתה בעצמך מבין את חשיבות העניין... ואתה בעצמך מעוניין להיות משוחד ולהיכנס לזה... כאן לא צריך להגיע לאיש מקצוע שיווקי... כאן אתה בעצמך יכול להיות איש שיווק... ובכן: ר' ייד... אתה רוצה לקבוע עיתים לתורה? אתה רוצה להתחיל ללמוד דף היומי ושזה יחזיק מעמד? **אין ברירה!!!! תשווק את זה!!! נו... איך תשווק את זה???**

פשוט תכניס את כל המשפחה שלך להוי של דף היומי!!!! תכניס את אשתך בסוד העניינים... את הילדים... תכריז בצורה רשמית: אני כעת מתחיל מסכת ברכות... ובעזה"ש כבר עכשיו אני מודיע שיום ט' באדר איה"ה זה יום מיוחד!!! מה יש? ביום הזה אני עושה סיום! וזכרו כבר עכשיו את היום הזה... וקדימה... תתחיל... עברו שבועיים שלוש... החזקת מעמד? אתה כבר אוזח בדף ר"ח בעקביות... אתה חוזר הביתה ותולה פתק תזכורת על המקרה... "א באדר מתקרב!!! יום הסיום!!!!"

זהו... עקרונית את שלך עשית... אתה סיימת... כעת עצור!!! זוז לצד... אל תמשיך לקרא!!!! השורות הבאות לא מיועדות בשבילך... אלא בשביל אשתך... כעת תגיש לה את העלון... ואתה תלך למנחה מעריב שלך... **ובכן: גברת יקרה**... את הרי אוהבת תורה... לך לא צריך להסביר כמה חשוב שבעלך הולך ללמוד תורה... מי כמון יודעת כמה הוא חוזר משם בן אדם אחר... טוב יותר... מרומם יותר... נינוח יותר... וכל הבית מוקרן מאור התורה שהוא מביא איתו... **ובכן: את כבר עכשיו!!!** כבר עכשיו מכינה את הילדים לקראת התאריך של הסיום ההולך ומתקרב!!! תכינו לאבא הפתעה... מה בדיוק? אנחנו סומכים עליכם... זה כבר יצירתיות של כל בית... (כל בית והרמת חיים שלו או המשוגשים שלו... אצל אחד זה מתנה... אצל השני זה סעודה גדולה... אצל השלישי זה מכתב ככה עם כל הלב) עכ"פ הטקטיקה הכי חשובה: זה שאבא יידע!!! שאבא יידע שמשוה מתבשל מאחורי הגב שלו סביב הנושא של הסיום!!!! ושוב: שידע!!! לא כמו כל המסיבות והפתעה הטפשיות האלו של דורנו... שאבא ידע באופן מופגן ורשמי שמבשלים משהו מאחורי הגב שלו סביב יום הסיום... שידע שכשהוא הולך לדף היומי אתם שוקדים בקדחתנות על ה"אירוע" של הסיום... מתקרב הסיום??? קונים בגדים... (הרי תמיד חסר בגדים... ותמיד אין מה ללבוש ותמיד צריך לקנות בגדים... אז אם כבר... זה התאריך... עכשיו: מה שחשוב זה שכל הילדים יפניו שותפים סביב הסיום... שותפים זה לא סתם... שהם יהיו עומק בפנים... שהם בעצמם יפניו שכשאבא עושה סיום אז כדאי... זאת אומרת: אפילו עוקב בן השנתיים יפנים לפי ערכו שכשאבא מסיים מסכת **זה שווה**... אומר שהוא מקבל שתי קרמבו ולא אחד וכן הלאה...) כמו כן: במעמד הסיום כל הילדים לבושים בגדי שבת... ואם זה לא מספיק... אז באותו צהרים שלא ילכו לחידר **ולו בשביל הדרמה**... כי היום בלילה יש אצלנו שמחה... (אז נכון שהרבה בחידר כבר יתחיל לנחש שאולי משהו אצלכם סוגר שידוך וכו' וכו'... אז למחרת תבהיז לו שכן... הוא לא לגמרי טעה... אל תקרי מורשה אלא מאורסה...) אם ככה תעשו בסיום של מסכת ברכות... נראה אותו לא מסיים את מסכת שבת! נראה אותו!!!! בא נראה אותו... אתם פשוט תכניסו אותו למצב של "אל חזור..." **זה עניין של שיווק!!!**

ובכן: נחזור אליך ידידי היקר... עקפתי אותך... עשיתי עליך סיבוב... דיברתי עליך מאחורי הגב... **אבל אתה מצידך תשתף פעולה עם זה!!!** תן לזה לקרות!!!! תן לממצב הזה... לשיווק הזה... להתרחש מאחורי הגב שלך... מתוך ידיעה והבנה שאתה צריך את זה... כן... אל תתבייש להודות שאתה צריך את הבלונים האלו... אתה צריך את הציור של רוני בת השש שהיא מציירת לך לכבוד הסיום... ואתה צריך את המצב הזה... ושוב... שתבין: אם היית איזה חילוני עם עגיל שהיינו רוצים לקרב אותך ליהדות עם כל מיני קומבינות... כאן היינו באמת צריכים לעשות הכל מאחורי הגב שלך כדי שלא תקלט שאנחנו מסיונים... אבל כאן זה לא הסיפור!!! אתה בעניין... לגמרי בעניין... אתה בעצמך מבין את חשיבות העניין ואתה מאוד רוצה להכניס את עצמך לדף היומי ולהכניס את עצמך לאל חזור... אז תשחרר... תן... תן לשיווק הזה להשתלט עליך... אדרבה... תשתף עם זה פעולה!!! אתה בעצמך תיצור באלגנטיות איזה מנגנון של ממצב שהוא יהפוך להיות עץ שלא תוכל לרדת ממנו...

אני רוצה להבהיר לך חד משמעית: בשבועות הקרובים יהיו אירועים מאוד מאוד עוצמתיים ומרשימים של סיום דף היומי... זה בהחלט יביא אנשים חדשים... כי שוב... בדורנו הכל עניין של שיווק!!! התזמורת וההמוניות תעשה שיווק טוב ויצטרפו אלפי לומדים חדשים לדף היומי...

ואני אומר לך עם יד על הלב... שלא תגיד שלא אמרתי!!!! כל השיווק הזה שווה בשביל השבוע שבועיים הראשונים... מקסימום חודש חודשיים... כי השיווק האמיתי ביותר??? מי באמת זה שיזי אותך בעקביות וידרבן אותך לקבוע עיתים לתורה??? זה רק משהו אחד ויחיד: האשה והילדים!! המעגל הקרוב והסגור שלך... אצלם ורק אצלם יכול דבר!!!

כן... נשות ישראל הצדקניות... לא תאמינו... זה תלוי בכך!!! ורק בכך!!! אם את תחליטו שאתן רוצות שבעליכן יהיו עקביים בקביעת עיתים לתורה אז יקרה!!! (אבל כמובן רק בטוב... חז ושלום להתחיל לתת מסר לבעל שיחליט ללמוד... אשה יכולה רק לקפוץ על הגלגל אחרי שהבעל התחיל ללמוד... היא יכולה להעצים את זה ולהעיק את זה עד השמים... אבל זה חייב להתחיל ממנו... אחרי שזה התחיל ממנו... מי שידאג שזה לא יפסק זו האשה)

יש פה עוד נקודה מאוד חשובה... אחת הסיבות העיקריות למה אנשים מתחילים דף היומי ומפסיקים... זה בגלל חוסר עקביות!!!! איך אחד אמר לי?? אני אלוף העולם בלהתחיל דף היומי... כל שבועיים יש לו איזה יומיים מאוד עמוסים שאז נורא קשה לו להגיע... ואחרי שיומיים הוא כבר לא היה... אז זה נגרר לעוד יומיים... ואז צריך להתחיל שוב!!! והוא מתחיל ומתחיל ושוב מתחיל... **ויש גבול כמה אפשר להתחיל שוב ושוב...**

המתייוון של דורנו... נפתח לו את הלב ואת הדלת של נר חנוכה

יש נושא כאוב בחנוכה שלא כ"כ מדברים עליו... ביום שאחרי חנוכה היוונים נכנסו להיסטוריה ונעלמו מהאופק... מכאן ואילך היוונים הם הנושא שהכי פחות מטריד אותנו... אבל מה שכן מטריד אותנו ביום שאחרי... זה שעם ישראל נאלצו לעמוד מול הצלוקות האמיתיות... **מול הבן המתייוון!!!** הבן המתייוון זו הצרה האמיתית... מולו אתה לא יכול להילחם... אתה לא יכול לצאת נגדו בחרב ובחנית כי אנחנו דואגים לו... אכפת לנו ממנו... הוא בן של הקב"ה ואנחנו חייבים אותו פה איתנו... **ובכן מתחיל הסיפור הגדול!!!!** ולכן אם תשים לב... הנס של נצחון המלחמה כמעט ולא מדובר בחנוכה... הלבוש אומר שרק בהלל של היום הראשון צריך לכוין להודות לה' על נצחון המלחמה... אבל מכאן ואילך?? זה כבר נס פך השמן!!! נס פך השמן כבר לא מתעסק עם היוונים!! אלא מאיר את החשיכה של הבנים המתייוונים שלבנו עליהם... זה הנס היותר קריטי מבחינתנו להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם.

בהזדמנות זו... באופן חד פעמי... בא נדבר על אחינו התועים... התועים לגמרי לגמרי... החילונים לגמרי... אלו שעושים לנו צרות ולא מכירים בנו... וביום יום אנחנו צריכים להסתכל עליהם כאויבים... גם בשביל להתרחק מהם... וגם בגלל שחלקם באמת אויבי ה' שמשנאין ה' אשנא... אבל באופן חד פעמי... מותר פעם אחת להסתכל על זה בעין אחרת... ובכן:

תסלח לי על הדוגמא... אבל אחת מהתופעות שהיו בשואה... שזה גם מסוג הנושאים שמעדיפים לא לדבר עליהם... זה התופעה של הילדים הקטנים שהיו חיים בגטאות!!! כל הילדים הרעבים האלו שחיו בגטו בשואה... כמעט כולם יום אחד נהרגו ונטבחו על קדושת שמו יתברך ונשמותיהם הטהורות עלו השמימה והם כעת נמצאות על כנפי השכינה יחד עם רבי עקיבא וחבריו... **אבל!!!!** תנסה לדמיין מה עובר על ילד שחי שנה שלימה בגטו... בשלב מסוים כבר אין בית ספר... אין חינוך... הורים?? איפה הורים... אבא נלקח כל יום למחנה עבודה וחוזר שבור לגמרי... אחותו מתה לו מול העיניים ממחלות... ואמא שלו גוועת מרעב... ומדובר בילד בגיל שמונה!!!! שמשוטט בגטו יומם ולילה ומחפש אוכל... אין לו גב ולא משענת... ללא חינוך... ללא הורים... בלי מינום של סדר יום... תנסה לדמיין איך ילד כזה מתנהג??? זהו!!!! פה אני עוצר!!! למה שאני אתחיל לתאר?? אתה כבר יכול לחשוב לבד איך זה היה נראה... הוא בטח לא היה ילד טוב ירושלים... **נו... ואני שואל אותך: מישהו מגיע אל הילדים הקדושים האלו בטענות למה הם ככה התנהגו??** תאר לעצמך מישהו מניצולי השואה... יום אחד בהיר הוא לפתע נזכר באחד הילדים הלא מחונכים שהסתובב שמה בגטו והשתולל והתנהג כמו ילד שאין לו הורים כי ה"י ואין לו מורים כי ה"י ואין לו אוכל כי אין... (עד שיום אחד הגיעו הנאצים והרגו גם אותו בדם קר... **ה' יקום דמו**) מישהו מניצולי השואה שומר לרגע טינה לאותו ילד ה"י שהתנהג אליו לא כ"כ יפה שמה בגטו??? **חס ושלום!!!!** ברגע שאותו ניצול שואה רק נזכר באותו ילד... אני בטוח שדמעה של רחמים נוצצת בעינו ובאותו יום הוא הלך לבית הכנסת ואמר עליו קדיש מיוחד לעילוי נשמתו!!!! כי אין אפשר לבא בטענות לילד כ"כ אומלל... ילד רעב ויתום עגול שחי בגטו והסתובב יחף ואומלל וחיפש מה לאכול?? אין אפשר לכעוס על כזה ילד...?? מה אתה יכול לצפות ממנו??

מפחיד לומר!!! אבל החילוני הסטנדרטי המציץ כיום הוא מאוד מאוד מזכיר את אותו ילד מגטו וורשא... כן... החילוני הזה מתנהג לא יפה... הוא כל היום מתריס נגדנו... הוא עושה לנו חיים קשים... אבל גם הילד הזה מגטו ורשא... גם הוא לא התנהג שמה יפה... ובשעתו... בתוך הגטו הילד הזה מאוד הרגיש... הוא מאוד הפריע... הוא היה חמש מטרד לאנשים מבוגרים שבלאו הכי לא ליקקו שם דבש... **אבל במבט לאחור???** כשאנחנו מסתכלים על הנתונים הנוראיים שהילד הזה חי בהם... כולנו מבינים שמה אפשר היה לצפות ממנו??? כזה אומלל!! אז זהו!!!! שתדע לך: שהחילוני של היום... הנתונים שהוא גדל בהם הם כ"כ נמוכים... כ"כ שפלים... הוא אישיות כ"כ מפורקת מבחינה אינטלגנטית... שהוא חסר רסן **כמעט ולא באשמתו**... הטכנולוגיה של היום מטמטמת אותו לגמרי לגמרי... הוא בכלל לא בן אדם מן הישוב... אתה רוצה? **תגיד עליו קדיש!!** אתה רוצה עוד יותר? תתפלל לאבא שבשמים שיחוס על בנו וישיב אותו אליו... אבל לכעוס עליו בנימה אישית ולהיות מזועזע מההתנהגות המופקרת שלו?? אי אפשר כמעט לצפות ממנו למשהו אחר!!!

אז שוב... בא לא נסחף... זכותנו לכעוס עליו כי הוא ממרר לנו את החיים... זכותנו לשנא אותו גם אם נחליט שהוא לא אשם... כי ס"ס הוא מחרף מערכות אלוקים חיים ואנחנו חייבים להתגונן ולמחות על כבוד שמים... ולכן ביום יום זה לא שיקול!!! אבל פעם ב... מותר לזכור שס"ס מדובר בתינוק שנשבה שחי בגורנגל... וממילא השנאה אליו היא לא בנימה אישית... אני רוצה שתביין: אתה החרדי... ממך אפשר לצפות שתנסה להיכנס לראש של החילוני!!!! הנתונים והיכולות האינטלגנטים שלך הם הרבה הרבה יותר גדולים ממנו!!! אבל מסנו אני לא מצפה שביין אותך כי הוא לא מסוגל... זה גדול עליו... כשהחילוני מתחיל לטעון לי הדרת נשים וכל מיני שטויות כאלו... אתה יודע מה אני עונה לזה?? אתה רוצה תשובה אחת על כל השאלות שיש לך על החרדים??? תשמור על העיניים שבוטע אחד!!! לא יותר... שבוטע אחד תשמור על העיניים... ותקבל תשובה על כל השאלות!!!!

נו... אני שואל אותך: הוא מסוגל?? יש עם מי לדבר?? אני מסוגל איכשהו להיכנס לראש של בן אדם שחי בזבל... אני יכול להתאמץ בחדרי לבבי לצלול לתוך הזבל שלו ולנסות להבין מה עובר לו בראש... אבל הוא??? נראה לך שהוא מסוגל לרגע לצאת מהזבל שהוא נמצא בו ולקלוט איפה אני נמצא ואיפה הוא??? הוא לא יכול!!! אין לו שום קצה חוט להתחיל להבין את המקום הנקי והברור שבו אני חי... לא רחמנות??? וזו הטעות שלנו!! כשאנחנו מתווכחים עם חילונים... זה נראה לנו כאילו יש פה שני אנשים שמתווכחים... יש פה כביכול שתי דעות... אתה לא קולט שהחילוני הכי אינטלגנט שאתה מכיר... חושב בחודש מה שאתה חושב בשעה!!! וזה אחת הטעויות גם בתחום הקירוב... חרדי מגיע לקירוב מול חילוני... והחרדי מגיע מראש... כי מה יש לי להגיד לך? שיש אלוקים... יש חיים לאחר המוות... ויש תורה מן השמים... זה הרי דברים כ"כ פשוטים... שבטח החילוני הזה כבר חשב על זה ויש לו משנה סדורה בנושא... אז זהו שלא!!! תהיה רגוע!! הוא מעולם לא חשב על הדברים הכי פשוטים בעולם... כי חילוני היום לא חושב!!! זה לא שהוא טועה בחשיבה... אלא הוא בכלל לא חושב... וכמוכן שדברים אלו לא נאמרים ממקום של זלזול... אלא ממקום של רחמנות... החילוני של היום חי בגטו מחניק של חוסר שליטה!!! הוא רעב וצמא לתוכן ומהמקום הזה הוא מתפרץ עליך... אז שוב... ביום יום מותר לי להתגונן ולכעוס עליו... אבל ישנם רגעים שאני צריך לזכור שיש כאן בן של הקב"ה שעשקו ממנו את החיים... לא נותר לנו בימים אלו אלא לעמוד מול נרות החנוכה הדולקים ולהתפלל עלינו ועל אחינו התועים... שיאיר ה' לנו ויאמר הנני...

הילכו "שלושה" יחדיו בלתי אם נודעו...

הכותרת הזו היא לא נכונה!!!! כי בהפטרות של פרשת השבוע האחרונה כתוב "הילכו שנים יחדיו" ולא שלושה!!! כן... הנביא מוכיח את ישראל ואומר שאם שנים הולכים ביחד... אם שנים מסתלקים מן העולם באופן פתאומי ביחד... יש פה אמירה משמעותית!!! יש פה "היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו..." כך קראנו בשבת האחרונה... אבל מה נעשה שעוד לפני שבת... זה כבר לא היה שנים אלא שלושה!!! באותו בין... דלת מול דלת... עוד טרגדיה... שלוש נשמות לפני גיל העמידה שהסתלקו באותו שבוע... **הלא דבר הוא!!! בלתי אם נודעו ? ! ? ועל זה מוכיח אותנו עמוס הנביא ואומר לנו: הישגא אריה ביער וטרף אין לו??** התיפול צפור על פה ארץ ומוקש אין לה? עמוס מביא רשימות דוגמאות של תופעות שקורות בעולם שכולנו מבינים שזה לא יכול להיות צירוף מקרים... ואין זאת אלא לעורר אותנו ולטלטל אותנו!!! **בעת בא נדבר ישר ולעניין**... (הדברים אמורים לא דווקא ביחס לאסון הזה... אלא לכל טרגדיה בכעין זה שאירע בתקופה האחרונה...) כבר נזכר בגיליון זה שרבינו הרמח"ל אומר שכל אסון או צרה שקורות בעולם זה אחד משתי האפשרויות, או ניסיון או אות!! או שהקב"ה רוצה לאותת לנו שנחזור בתשובה... או שזו גזירה משמים ואנחנו לא יודעים חשבונות שמים ולא נותר לנו אלא לקבל באהבה מסיים הרמח"ל ואומר: **אין מפיס!!!** כלומר: אין אפשרות להכריע מתי כן ומתי כן... בכל טרגדיה תמיד קיימים שני ההיבטים האלו... מצד אחד זה בא לעורר ומצד שני זה גזירה שצריך לקבל באהבה... והיות וא"א להכריע **מה ההתקודה**... לא נותר לנו אלא לאמץ את שניהם... ולכן תמיד כשקורה אסון... הרי מצד אחד הרבנים מעוררים לחזור בתשובה... ומצד שני יש את משפטי ההתחזקות באמונה כי אין ברירה אלא לתפוס את שתי הקצוות... כן... זו אחת הסוגיות הסבוכות ביותר... איך מצד אחד לומר שאנחנו **לא מבינים** חשבונות שמים... ומצד שני **להבין ולהבין** שהקב"ה רוצה **שנבין** משהו...

כל זה נפון כשמדובר בהסתרת פנים שמתחזקות בנורמה! אין פה חריגה יוצאת דופן ממנהגו של עולם... אבל כשמדובר באסון שיש בו שינוי חריג בכל קנה מידה ממנהגו של עולם... (כמו לדוגמא: מה שאירע באותה "שכונה" באותו בין... באותה קומה... באותה כניסה... ששלוש נשמות הסתלקו מהעולם בשבוע אחד באופן פתאומי) כאן כבר יש אינדיקציה מובהקת שזוועק ממנה שהקב"ה רוצה מאיתנו משהו... כאן כבר פחות נכון להשתמש במשפטי אמונה שאנחנו לא יודעים חשבונות שמים... (המשפטים האלו אמנם עדיין נכונים ביחס למשפחה ולסביבה הקרובה... שבייחס אליהם אנחנו באמת לא יודעים חשבונות שמים למה זה קרה דווקא אצלם...) אבל לנו במקרים מהסוג הזה... יתכן שאסור לנו להקשיב למשפטי האמונה והעידוד האלו!!! כי הפעם זה יותר מידי זועק... שהקב"ה רוצה לעורר אותנו!! כאן הקב"ה במילים אחרות אומר לנו: אני כעת לא מזמין התחזקות באמונה... אני מזמין משהו אחר!!! אני מזמין חשבון הנפש... אני מזמין רצינות והתפכחות... הקב"ה רוצה מאיתנו משהו... מה בדיוק???

זה כבר שיעורי בית של כל אחד...

מה שבטוח במאות האחרונים שהקב"ה רוצה מאיתנו משהו... זה שופר שנשמע בעיר... והמטרה שלו להחריד אותנו!!!! ואם זו המטרה שלו... אז אין לנו רשות להחליש את הווליום של השופר... אנחנו חייבים לעמוד מול האסון כמות שהוא ולעשות איתו משהו!!! לקחת אליו!!! לעצמות שלנו!!!

כל אחד בנקודה שלו... כל אחד במה שהוא צריך להתחזק... יתן ה' שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבול ישראל...